

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion virkamieslainsäädännön uudistamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion virkamieslainsäädännön kokonaisuudistusta on jo kauan pidetty välttämättömänä, koska tämä lainsäädäntö on varsin vanhaa, hajanaista ja puutteellista. Valtion tehtävien lisääntyessä ja valtionhallintoon kohdistuvien vaatimusten ja odotusten kasvaessa virkamieslainsäädännön epäkohdat ovat käyneet yhä tuntuimmiksi. Esityksen antamisen yhtenä aiheena on myös vuonna 1970 voimaan saatettu valtion virkaehtosopimuslainsäädäntö, jonka mukainen virkaehtosopimusmenettely on monessa suhteessa syvällisesti muuttanut sekä valtion asemaa työnantajana että virkamiesten asemaa. Virkaehtosopimuslainsäädäntö on samalla entisestään korostanut yleisen virkamieslainsäädännön hajanaisuutta.

Valtion virkamieslainsäädännön uudistamisen yleisinä tavoitteina on lisätä valtionhallinnon tehokkuutta ja suorituskykyä. Uudella lainsäädännöllä yhtenäistetään ja kootaan virkamieslainsäädäntö sekä yhtenäistetään eri virkamiesryhmien oikeudellista asemaa. Virkasuhdetta koskeviin säännöksiin ehdotetaan lukuisia muutoksia ja täsmennyksiä. Toteutuessaan tämä uudistus olisi merkittävimpiä virkamieslainsäädännön uudistuksia tällä vuosisadalla. Uudistus koskee noin 130 000 valtion palveluksessa olevaa henkilöä.

Esitykseen sisältyvät ehdotukset laiksi Suomen hallitusmuodon muuttamisesta, valtion virkamieslaiksi, valtion virkamieslain voimaannapolaksi sekä laeiksi eräiden lakien muuttamisesta. Hallitusmuodosta ehdotetaan muutettavaksi sen 65 ja 89—91 §:ää. Keskeinen uusista säädöksistä olisi valtion virkamieslaki, joka korvaisi nykyiset noin 20 erillistä ja eriasteista säädöstä.

Huomattavimpiin uudistuksiin kuuluu, että nykyiset virkasuhdelajit, joita on kaikkiaan noin kymmenen, ehdotetaan supistettaviksi kahteen, vakinaiseen ja tilapäiseen virkasuhteeseen. Ehdotus merkitsee kokonaisuutena virkasuhteessa olevan henkilöstön aseman huomattavaa yhdenmukaistamista ja vakiinnuttamista. Ylimääräiset toimet muutettaisiin viroiksi. Lisäksi poistettaisiin erilaiset nimittämiskirjat, joiden mukaan nykyisin keskeiseltä osalta määräytyy virkamiehen oikeudellinen asema.

Virkasuhteen päättämismuotoja pyritään yksinkertaistamaan ja yhtenäistämään. Virkasuhde olisi lakiehdotuksen mukaan sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta irtisanottavissa. Viranomainen saisi irtisanoa virkamiehen kuitenkin vain laissa säädettyjen erityisten perusteiden nojalla. Virkamies voisi tehdä irtisanomisesta oikaisuvaatimuksen virkamieslautakuntaan. Virkamieslautakunta olisi uusi virastoihin perustettava toimielin, jossa olisi sekä viranomaisen että virkamiesjärjestöjen ehdotuksesta määrätty jäsenet. Jos virkamieslautakunta kumoaa irtisanomisen, se ei tulisi lainkaan voimaan. Irtisanomissäännökset eivät koskisi tuomaria, jonka asema perustuu hallitusmuotoon.

Virkamieslainsäädännön uudistaminen edellyttää virkojen perustamismenettelyn olennaista yksinkertaistamista ja nopeuttamista, mitä lakiesityksessä samalla ehdotetaan. Pääasiallinen uudistus olisi, että eduskunta eräitä tärkeimpiä virkoja lukuunottamatta osoittaisi perustettavia virkoja varten virastoittain määrärahan eikä määrärahan myöntäessään päättäisi sitovasti yksittäisistä viroista.

Uuden virkamieslainsäädännön sisältämiä muita keskeisiä uudistuksia ovat ehdollepano-

menettelyn poistaminen useimpien virkojen osalta, virkavelvollisuuksia ja virkavastuuta koskevien säännösten kokoaminen sekä mahdollisuus asettaa virkamies määrätyin edellytyksin valtioneuvoston käytettäväksi.

Uusi virkamieslainsäädäntö ehdotetaan saatettavaksi voimaan erityisellä voimaannpanolailla,

jossa olisi myös tarpeelliset ylimenokauden säännökset.

Samanaikaisesti virkamieslainsäädännön uudistamista koskevan esityksen kanssa hallitus on antanut tähän uudistukseen liittyvän erillisen esityksen valtion virkaehtosopimuslainsäädännön uudistamisesta.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	5	4 luku. Viranomaisen yleiset velvollisuudet työnantajana	29
1. Esityksen lähtökohdat ja tavoitteet	5	5 luku. Virkamiehen yleiset velvollisuudet ..	30
1.1. Lähtökohdat	5	6 luku. Palvelussuhteen ehdot	35
1.2. Tavoitteet ja keinot	6	7 luku. Virkamiehen siirtäminen ja uudelle- leen sijoittaminen	37
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	6	8 luku. Virkamiehen asettaminen valtioneu- voston käytettäväksi	39
2.1. Nykyinen tilanne	6	9 luku. Virantoimituksen keskeytyminen ..	40
2.1.1. Yleistä	6	10 luku. Virkamiehen irtisanominen	42
2.1.2. Virkasuhdelajit	7	11 luku. Eroamisikä	46
2.2. Asian valmistelu	8	12 luku. Eroraha ja toistuva korvaus	47
2.2.1. Eduskunnan toivomukset ja lau- sumat	8	13 luku. Kurinpitomenettely ja vahingonkor- vausvastuu	49
2.2.2. Valmisteluelimet	8	14 luku. Virantoimituksesta pidättäminen ..	52
2.2.2.1. Aikaisemmat valmistelu- elimet	8	15 luku. Tuomarit	53
2.2.2.2. Tämän esityksen valmis- telu	9	16 luku. Virkamieslautakunnat ja kurinpi- toasiamies	55
3. Pohjoismaiden virkamieslainsäädäntö	9	17 luku. Muutoksenhaku	59
4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vai- kutukset	9	18 luku. Erinäiset säännökset	61
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10	4. Valtion virkamieslain voimaantulolaki	64
5.1. Esityksen suhde virkaehtosopimuslain- säädännön uudistamiseen	10	1 luku. Valtion virkamieslain voimaantulo ..	64
5.2. Esityksen suhde rikoslain virkarikos- säännösten uudistamiseen	10	2 luku. Kumottavat säädökset	64
5.3. Kansainväliset sopimukset ja suositukset ..	10	3 luku. Virkojen, toimien ja ylimääräisten toimien muuttuminen valtion virka- mieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi se- kä niiden haltijoiden siirtyminen muuttuneisiin virkoihin	66
5.4. Esityksen ulkopuolelle jääviä kysymyksiä ..	11	4 luku. Siirtymäkauden erityisjärjestelyt ...	68
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT ...	11	5 luku. Siirtymäkauden palvelussuhteen eh- tojen erityisjärjestelyt	72
1. Yleistä	11	6 luku. Valtion virkamieslain soveltaminen muihin kuin valtion palveluksessa oleviin	74
1.1. Virkojen perustaminen	11	7 luku. Erinäiset säännökset	74
1.2. Virkojen täyttäminen	12	5. Muihin lakeihin ehdotetut muutokset	75
1.3. Virkamiehen siirtäminen ja käytettäväk- si asettaminen	14	5.1. Laki valtion eläkelain muuttamisesta ..	75
1.4. Virkasuhteen päättymisen	15	5.2. Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta	75
1.5. Kysymys virkamiehen lomauttamisesta ..	16	5.3. Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta	75
1.6. Virkamiesten palvelussuhteen jatkuvuu- den turvaaminen	17	5.4. Lait työriitojen sovittelusta annetun lain ja kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta	75
1.7. Virkavastuu	18	LAKITEKSTIT	76
1.8. Virkamieslautakunnat	18	1. Laki Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta ..	76
1.9. Tuomarit	19	2. Valtion virkamieslaki	76
1.10. Eläkelainsäädännön muutokset	19	3. Valtion virkamieslain voimaantulolaki	92
2. Laki Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta ..	20	4. Laki valtion eläkelain muuttamisesta	102
3. Valtion virkamieslaki	21		
1 luku. Yleiset säännökset	21		
2 luku. Virkojen perustaminen, siirtäminen, lakkauttaminen ja muuttaminen ..	22		
3 luku. Virkojen kelpoisuusvaatimukset, ha- kumenettely ja virkasuhteen alka- minen	25		

	Sivu		Sivu
5. Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta	103	2.2. Asetus valtion virkamiesten uudelleen sijoittamisesta	115
6. Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta	103	2.3. Eroraha-asetus	117
7. Laki työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta	103	2.4. Asetus valtion virkamieslain voimaantulon täytäntöönpanosta ja soveltamisesta	121
8. Laki kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta	104	2.5. Asetus virkavalan ja tuomarinvalan vannomisesta annetun asetuksen muuttamisesta	122
LIITTEET		2.6. Asetus vankeinhoitolaitoksesta annetun asetuksen muuttamisesta	
1. Rinnakkaistekstit lakiehdotuksista 2, 4 ja 7—8	105	2.7. Asetus puolustusvoimista annetun asetuksen muuttamisesta	122
2. Asetusluonnokset	110	2.8. Asetus rajavartiolaitoksesta annetun asetuksen muuttamisesta	122
2.1. Valtion virkamiesasetus	110	2.9. Asetus eräiden virkojen täyttämisestä	123

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen lähtökohdat ja tavoitteet

1.1. Lähtökohdat

Suomalainen yhteiskunta on viime vuosikymmeninä kokenut voimakkaan ja nopean elinkeino- ja väestörakenteen muutoksen. Valtion ja muun julkisen hallinnon tehtävät, erityisesti taloudellisella ja sosiaalisella sekä sivistystoimen alalla ovat samalla olennaisesti laajentuneet ja monipuolistuneet. Vielä tämän vuosisadan alkupuolella ja itsenäisyyden ajan alussa valtion viranomaisten toiminta oli verraten suppeaa ja käsitti vain rajoitettuja tehtäviä. Nykyisin valtion viranomaisten toiminta on hyvin laajaa ja ulottuu jokseenkin kaikille yhteiskuntaelämän aloille.

Julkisen hallinnon toiminnan laajentuminen on merkinnyt sen työvoiman kasvua. Koko julkisen hallinnon palveluksessa on maan noin 2,4 miljoonan henkilön suuruisesta työvoimasta lähes 600 000 henkilöä eli noin 23 prosenttia. Näistä noin 212 000 henkilöä on välittömästi valtion palveluksessa ja loput kuntien, kuntainliittojen ja seurakuntien palveluksessa. Valtion palkkausmenot, sosiaaliturvamaksut ja eläkkeet sekä valtionavut palkkauksiin ovat vuosittain noin 34 prosenttia valtion kokonaismenoista. Valtion virkamiesten palkkausmenot ovat noin 11 prosenttia valtion kokonaismenoista.

Valtion palveluksessa oleva henkilöstö on pääsääntöisesti joko virkasuhteessa tai työsopimussuhteessa valtioon. Virkamiesten oikeudellista asemaa sääntelevän virkamieslainsäädännön perussäädökset ovat peräisin jo 1920-luvulta. Tuon ajankohdan jälkeen on virkamiesten lukumäärä huomattavasti kasvanut ja heidän tehtävänsä ovat samalla laajentuneet ja monipuolistuneet. Virkamiesten lukumäärä on lähes kolminkertaistunut 1920-luvulta lähtien.

Voimassa oleva virkamieslainsäädäntö ei vanhentuneisuutensa ja puutteellisuutensa vuoksi enää vastaa nykyisiä tarpeita. Virkamiesten oikeudellinen asema on lukuisten virkasuhdelajien käytön vuoksi sekavasti ja epäyhtenäisesti järjestetty. Lisäksi virkamieslainsäädäntö on hajanaisuutensa vuoksi vaikeasti hallittavissa ja

sovellettavissa. Virkamieslainsäädännön kokoomiseksi ja sen saattamiseksi tyydyttävälle kannalle on sen kokonaisuudistus käynyt välttämättömäksi.

Virkamieslainsäädäntöä uudistettaessa on pidettävä lähtökohtana sitä, että virat perustetaan ja ne ovat valtion tehtävien suorittamista varten. Vastuu valtion tehtävien häiriöttömästä ja asianmukaisesta suorittamisesta on yhteiskunnalla itsellään ja siis viime kädessä ylimmillä valtioelimillä, hallituksella ja eduskunnalla. Tästä syystä on perussäännökset virkamiesten oikeudellisesta asemasta annettava laissa. Virkamieslainsäädäntöä uudistettaessa on otettava huomioon se kehitys, mikä yhteiskunnan yleisen kehityksen myötä on myös virkamiesten asemassa käytännössä tapahtunut. Aikaisemmin oli huomattava ero virkamiesten ja työntekijöiden aseman välillä, mutta nykyisin virkamiehet rinnastetaan jo useimmissa suhteissa muihin palkansaajiin. Tämä kehitys on luonut edellytykset virkasuhteen ja työsopimussuhteen toisiinsa lähentämiselle myös lainsäädännössä.

Yleisen virkamieslainsäädännön vanhentuneisuudesta johtuvia epäkohtia on osittain lieventänyt vuonna 1970 voimaan saatettu virkaehtosopimuslainsäädäntö. Sen mukaan virkamiesten palvelussuhteen ehtoista voidaan eräin rajoituksin sopia työehtosopimukseen verrattavin virkaehtosopimuksin. Tämä uudistus on olennaisesti lisännyt virkamiesten ja heitä edustavien virkamiesyhdistysten vaikuttamismahdollisuuksia virkamiesten palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehtoista päätettäessä. Virkaehtosopimusmenettely on samalla muuttanut syvällisesti sekä valtion asemaa työnantajana että virkamiesten ja virkamiesyhdistysten asemaa. Valtion virkaehtosopimuslakiin sisällytettiin säännökset muun muassa virkamiesten lakko-oikeudesta.

Virkaehtosopimuslainsäädännön voimaantulo toisaalta kuitenkin entisestään korosti muun virkamieslainsäädännön hajanaisuutta. Palkkausta ja muita virkasuhteen ehtoja koskevat säädökset ja säännökset on nyttemmin korvattu virkaehtosopimuksin. Lainsäädäntöä ei tästä huolimatta ole kumottu, vaikka sitä ei enää sovelleta. Tämä aiheuttaa huomattavasti epäselvyyttä ja sekaannusta hallintotoiminnassa.

1.2. Tavoitteet ja keinot

Tämän virkamieslainsäädännön uudistamisesityksen yleinen tavoite on hallinnon suorituskyvyn lisääminen. Kun viranomaisten toiminnan tarkoituksena on yhteiskunnan toiminnasta ja oikeusturvasta huolehtiminen sekä palvelusten tarjoaminen yksityisille kansalaisille, on virkakoneiston tehokas toiminta välttämätöntä. Virkamieslainsäädäntöä on pyritty yksinkertaistamaan ja selkiyttämään ja myös virkamieslainsäädännön edellyttämiä hallintotoimia on pyritty yksinkertaistamaan.

Uudistamisesityksessä on otettu huomioon uuden työolainsäädännön ja sosiaalilainsäädännön vaikutukset. Työlainsäädäntöön on voimassa olevan virkamieslainsäädännön säätämisen jälkeen tullut uusia periaatteita, joita nykyisessä virkamieslainsäädännössä ei ole otettu huomioon. Nämä uudistukset, jotka ovat merkinneet työntekijän aseman myönteistä kehittymistä, on heijastettava myös virkamieslainsäädäntöön. Samalla voidaan vähentää virkamieslainsäädännön ja työolainsäädännön välisiä eroja. Tämän suuntainen kehitys on tarpeen myös sen vuoksi, että työvoiman liikkuvuus julkisen hallinnon ja yksityisten työalojen välillä on lisääntynyt. Virkamieslainsäädännön tulee julkisen hallinnon toimintaa koskevana kuitenkin edelleen vastata julkisia tehtäviä hoitavien virkamiesten asemaa ja vastuuta.

Keskeinen tavoite on myös eri virkamiesryhmien oikeudellisen aseman yhdenmukaistaminen. Samoissa tehtävissä olevilla henkilöillä tulisi mahdollisuuksien mukaan olla samanlainen oikeudellinen asema.

Yleisesti edellytetään, että valtio pyrkii mahdollisuuksien mukaan turvaamaan palvelukseen ottamansa henkilöstön työllisyyden. Tämän vuoksi palvelussuhteen jatkuvuus on pyrittävä turvaamaan muun muassa organisaatiomuutosten yhteydessä. Lainsäädäntö on saatava sellaiseksi, että virkamiesten määrä kussakin tehtävässä voidaan sopeuttaa työvoiman tarpeeseen ja samalla turvata virkamiesten palvelussuhteen jatkuvuus. Näiden vaatimusten toteuttaminen edellyttää henkilöstön uudelleen sijoittamisen huomattavaa tehostamista.

Nykyinen virkamieslainsäädäntö asettaa virastojen ja laitosten henkilöstöhallinnolle tarpeettoman ahtaita rajoja. Uudistuksen tavoitteena on parantaa valtion henkilöstöasioiden hoitamista luomalla virastoille ja laitoksille niiden

toimiessa valtiota työnantajana edustavina viranomaisina lainsäädännöllisiä edellytyksiä nykyistä aktiivisempaan ja samalla suunnitelmallisempaan henkilöstöhallintoon. Samalla virastoille ja laitoksille kuuluisi velvollisuus huolehtia henkilöstönsä työoloista ja työskentelyedellytyksistä ja jatkuvasti valvoa näiden kehitystä. Tässä lainsäädännössä on osaltaan pyritty myös lisäämään virkamiesten osallistumismahdollisuuksia heitä koskevien ratkaisujen tekoon.

Jotta virkamiesoikeus voidaan uudistaa edellä esitettyjen tavoitteiden mukaisesti säädettävällä lailla, on samalla välttämättä tehtävä eräitä muutoksia hallitusmuodon (jäljempänä HM) virkamiesoikeudellisiin säännöksiin. Muutettavat säännökset koskevat virkojen perustamista (65 §), virkaehdotusmenettelyä (89 §), eräiden hallinnonalojen virkojen täyttämistä (90 §) ja virkamiesten oikeudellista asemaa yleensä (91 §).

Nykyiset hajallaan olevat virkamiesoikeudelliset lait ja asetukset ehdotetaan yhdistettäväksi valtion virkamieslaiksi ja valtion virkamiesasetukseksi. Lisäksi ehdotetaan virkamieslainsäädännön uudistamisesta johtuvat muutokset tehtäväksi valtion eläkelakiin ja eräisiin muihin lakeihin.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

2.1.1. Yleistä

Virkamieslainsäädäntöä ei ole koottu yhtenäiseksi säännöstöksi, vaan se koostuu nykyisin useista hajallaan olevista säädöksistä. Pelkästään vakinaisten virkamiesten eli viran tai pysyväisen toimen haltijoiden oikeudellista asemaa sääntelevät useat eri säädökset. Vakinaisten virkamiesten virkasuhteen päättämisestä on säädetty laissa valtion viran tai pysyväisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan (202/26, jäljempänä nimittämiskirjalaki), vakinaisten virkamiesten palkkauksesta ja eräistä yleisistä velvollisuuksista laissa valtion viran tai toimen haltijain palkkauksesta (1030/42, jäljempänä palkkalaki) sekä lakkautuspalkasta laissa viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan (182/31) ja puolustusvoimien virka-

miehiä koskevassa vastaavassa erillisessä laissa (183/31). Virkojen ja pysyväisten tointen täyttämässä noudatettavasta menettelystä on säännöksiä hallitusmuodossa, mutta muun ohessa hakuajasta on säädetty laissa määräajoista valtion virkaa tai tointa haettaessa (124/38). Ylimääräisten toimenhaltijoiden ja tilapäisten toimihenkilöiden oikeusasema perustuu asetukseen valtion ylimääräisistä toimenhaltijoista ja tilapäisistä toimihenkilöistä (755/49). Mainittujen säädösten lisäksi on useita muita erillis-säädöksiä.

Virkamieslainsäädäntö sisältää nykyisin säännökset vain joistakin virkasuhteeseen kuuluvista peruskysymyksistä. Muun muassa virkamiehen velvollisuuksista ei ole yleisiä säännöksiä, joskin noiden velvollisuuksien rikkomisesta on säädetty rangaistus rikoslain virkarikossäännöksissä. Virkamiehen velvollisuuksista on myös hallinnollisia määräyksiä useilla hallinnonaloilla. Myöskään virkavapaudesta ja muusta virantöimituksen keskeytymisestä ei lukuunottamatta sen ajalta suoritettavaa palkkausta ole nimenomaisia säännöksiä, vaan menettely on jäänyt hallinnollisten määräysten ja käytännön varaan. Yleisen virkamieslainsäädännön niukkuuden vuoksi on huomattava määrä virkasuhdetta ja virkamiehiä koskevia säännöksiä jouduttu otamaan virastojen ja laitosten hallintoa koskeviin asetuksiin ja erilaisiin ohjesääntöihin ja määräyksiin. Tästä on ollut seurauksena, että ne ovat tulleet säädetyksi monilta osin toisistaan poikkeavasti.

Virkamieslainsäädännön jäykyydestä johtuvat osaltaan jäljempänä mainitut monet virkasuhdelajit.

2.1.2. Virkasuhdelajit

Virkamiehet ovat joko vakinaisia virkamiehiä tai muita kuin vakinaisia virkamiehiä. Vakinaiset virkamiehet ovat joko peruspalkkaisia tai sopimuspalkkaisia. Peruspalkkaiseen virkaan tai toimeen annetaan nimittämiskirjana avoin kirje, valtakirja tai toimikirja. Peruspalkkaisen viran tai toimen haltijan asema eroaa muiden virkamiesten asemasta siten, ettei häntä voida irtisanoa. Kun virka tai pysyväinen toimi lakkautetaan, sen haltija on siirrettävä toiseen virkaan tai toimeen tahi jolle siirtäminen ole mahdollista, asetettava lakkauspalkalle. Peruspalkkaiseksi on perustettu ainoastaan päätoimisia virkoja ja toimia.

Peruspalkkaisen viran tai toimen haltijan virassapysymissuoja on erilainen sen mukaan, mikä nimittämiskirja hänelle on annettava. Avoimen kirjeen saanut viran haltija voidaan vapauttaa virasta kun yleinen etu sitä vaatii. Toimen haltija voidaan vapauttaa toimesta, kun harkitaan syytä siihen olevan. Valtakirjan saanut viran haltija voidaan panna viralta hallinnollisessa kurinpitomenettelyssä. Jaottelulla virkoihin ja toimiin ei kuitenkaan ole sanottavaa käytännön merkitystä.

Muista kuin vakinaisista virkamiehistä muodostavat suurimman ryhmän ylimääräiset toimenhaltijat. Ylimääräisen toimenhaltijan virkasuhde päättyy irtisanomisen johdosta, kun irtisanomisaika on kulunut loppuun. Irtisanomisaajan pituudeksi on virkaehtosopimuksella sovitettu viranomaisen puolelta yksi kuukausi ja virkamiehen puolelta 14 päivää.

Tilapäisen toimihenkilön asema poikkeaa ylimääräisen toimenhaltijan asemasta ennen kaikkea sen vuoksi, että tilapäisiä toimia ei erikseen perusteta. Virastot ja laitokset voivat määrärahojen puitteissa ottaa tilapäisiä toimihenkilöitä.

Virkamieskäsitetä ei ole missään yleisesti määritelty, vaan sen sisältö perustuu kuhunkin säädökseen. Virkamiehiin luetaan yleensä vakinaiset virkamiehet, ylimääräiset toimenhaltijat ja tilapäiset toimihenkilöt.

Erikoislaatuinen palvelussuhde on virkasuhteeseen verrattava julkisoikeudellinen palvelussuhde. Tähän palvelussuhteeseen ei sovelleta yleistä virkamieslainsäädäntöä eikä työlaainsäädäntöä. Tähän ryhmään kuuluvista ovat vielä muista poikkeavassa asemassa puolustusvoimien värvätyt ja rajavartiolaitoksen rajavartijat, jotka on otettu valtion palvelukseen julkisoikeudellisen palvelussopimuksen perusteella. Värvättyjen ja rajavartijoiden sekä posti- ja telelaitoksen erillishenkilöryhmiin kuuluvien postiaseman hoitajien, postinjakajien ja puhelinaseman hoitajien oikeudellista asemaa on selvitetty kutakin eri toimikunnassa (Komiteanmietinnöt 1974:51, 1973:16 ja 1971: B 53).

Virkasuhteeseen verrattavan julkisoikeudellisen palvelussuhteen käyttäminen on johtunut asianomaisten henkilöiden tehtävien suorittamiseen liittyvistä erityisolosuhteista. Kyse on useassa tapauksessa osa-aikaisesta tehtävästä. Sanotun henkilöstön oikeudellinen asema on eräissä suhteissa lähellä ylimääräisten toimen-

haltijoiden ja tilapäisten toimihenkilöiden asemaa. Palvelussuhde päätetään irtisanomisella.

Virkasuhteeseen verrattavaan julkisoikeudelliseen palvelussuhteeseen sovelletaan valtion virkaehtosopimuslakia. Posti- ja telelaitoksen erillishenkilöryhmien sekä värvättyjen ja rajavartioiden palvelussuhteen ehdoista on tehty erilliset virkaehtosopimukset.

Valtion palveluksessa olevat henkilöt jakautuivat vuonna 1983 lukumääräisesti seuraavasti:

Vakinaiset virkamiehet	 yht.	63 716
Avoim kirje	 n.	3 000
Valtakirja	 n.	25 000
Toimikirja	 n.	34 000
Sopimuspalkkaisen nimittämis-		
kirja		1 181
Muut kuin vakinaiset virkamiehet	yht.	65 892
Ylimääräiset toimenhaltijat		49 167
Tilapäiset toimihenkilöt		4 524
Muut		12 201
Satunnaiset apulaiset		3 498
Päätömiset tuntiopettajat		674
Posti- ja telelaitoksen erillishen-		
kilöryhmiin kuuluvat		5 341
Värvätyt ja rajavartiijat		2 688
Työntekijät		82 403
Kuukausipalkkaiset		60 585
Tuntipalkkaiset		21 818
Yhteensä		212 011

2.2. Asian valmistelu

2.2.1. Eduskunnan toivomukset ja lausumat

Eduskunta on eri yhteyksissä esittämissään toivomuksissa ja lausumissa käsitellyt valtion palveluksessa olevan henkilöstön oikeudellista asemaa koskevia kysymyksiä.

Joulukuun 21 päivänä 1968 käsitellessään hallituksen esitystä n:o 86 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1969 eduskunta lausui mm:

Hallitus on tulo- ja menoarvioesityksen yleisperustelujen kohdassa IV.6.2 Palkkausmomentin eräiden alamomenttien käyttö, esittänyt, että valtiovarainministeriön suostumuksella saa-

daan palkkausmomentin (01) alamomentin 6 (työsuhdepalkat) määrärahaa ylittäen palkata henkilökuntaa työsopimussuhteeseen edellytyksellä, että ylitystä vastaava määrä säästyy viran, toimen tai ylimääräisen toimen lakkauttamisen tahi tilapäisen toimen lopettamisen johdosta palkkausmomentin alamomenteille 1, 2 ja 5 (perus- ja sopimuspalkat, vuosipalkkiot, tilapäisten toimihenkilöiden palkkiot). Tätä ehdotusta eduskunta ei sellaisenaan ole voinut hyväksyä, vaan on edellyttänyt, että henkilökuntaa ei saa palkata työsopimussuhteeseen sellaisiin tehtäviin, jotka tähän saakka on hoidettu yksinomaan virkasuhteessa olevaa henkilökuntaa käyttäen, eikä hallituksen esittämällä perusteilla muidenkaan tehtävien hoitamista varten ennenkuin kysymys virka- ja työsopimussuhteesta on koko valtion hallinnon osalta perusteellisesti selvitetty.

Tammikuun 21 päivänä 1977 käsitellessään hallituksen esitystä n:o 131 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1977 eduskunta lausui mm:

Eduskunta on edellyttänyt, että valtion hallinnon piirissä laajennetaan ja tehostetaan sellaisia toimenpiteitä, joiden avulla henkilöstön määrää voidaan sopeuttaa nykyistä tarkoitukseenmukaisemmin muuttuneiden tehtävien ja taloudellisten voimavarojen asettamiin puitteisiin. Tällöin tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei tehtävien hoitoa eikä palvelusten kohtuullista tuottamista vaaranneta, ja että henkilökunnan määrän sopeuttaminen tapahtuu ensi sijassa eläkkeelle siirtymisen tai muutoin niin sanotun luonnollisen poistuman muodossa tai organisaatioiden sisäisin järjestelyin. Ensisijaiseksi tavoitteeksi tulee asettaa, ettei valtion pysyväisluontoista henkilökuntaa irtisanota.

2.2.2. Valmisteluelimet

2.2.2.1. Aikaisemmat valmisteluelimet

Tähän hallituksen esitykseen liittyviltä osin on virkamiesten oikeudellista asemaa selvitetty aikaisemmin muun muassa seuraavissa komiteoissa:

Valtion viran ja toimen haltijain oikeudellista asemaa tutkimaan asetettiin vuonna 1946 komitea, joka antoi mietintönsä 2 päivänä lokakuuta 1946 (Komiteamietintö 1946:12). Mietintöön sisältyi ehdotus nimittämiskirjalain

eräiden säännösten muuttamiseksi, mutta se ei johtanut lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Valtioneuvosto asetti vuonna 1961 uuden komitean tutkimaan valtion virkamiesten oikeudellista asemaa muulta kuin taloudellisia oikeuksia koskevalta osalta. Komitea lakkautettiin 5.11.1964, eikä se julkaissut mietintöä.

Lainvalmistelukunta valmisteli vuonna 1953 ehdotuksen palkkalain kokonaisuudistukseksi (Lainvalmistelukunnan julkaisuja 1953:6). Ehdotus ei johtanut lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Lisäksi on aikaisemmin selvitetty erillisinä kysymyksinä virkamiesten eroamisikää eläkeikää koskeneen selvityksen yhteydessä (Komiteanmietintö 1965: B 14), valtion virkamiesten oikeutta olla muussa palkatussa toimessa (Komiteanmietintö 1967: B 41) sekä sopimuspalkkaisten virkamiesten oikeudellista asemaa (Komiteanmietintö 1968: B 5). Näihin mietintöihin sisältyneet ehdotukset eivät ole johtaneet lainsäädäntötoimenpiteisiin virkamieslainsäädännön osalta.

Virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevien eräiden ryhmien oikeudellista asemaa on selvitetty komiteoissa, jotka on mainittu edellä sivulla 7.

2.2.2.2. Tämän esityksen valmistelu

Valtion virkamieslainsäädännön kokonaisuudistusta on valmistellut vuonna 1972 asetettu julkishenkilöstön oikeusasemakomitea. Komitea on 15 päivänä kesäkuuta 1979 antanut mietintönsä (Komiteanmietintö 1979: 26). Mietintö sisältää ehdotukset laiksi Suomen hallitusmuodon muuttamisesta, valtion virkamieslaiksi, valtion virkamieslain voimaantulolaiksi sekä laeiksi valtion eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Lisäksi komitea on laatinut ehdotukset valtion virkamiesasetukseksi sekä eräiden asetusten muuttamiseksi.

Tästä ehdotuksesta pyydettiin lausunto 85 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti virkamieslain tarpeellisuuteen. Laadittuun lakiehdotukseen edellytettiin muutoksia ja täsmennyksiä muun muassa virkamielen irtisanomisuuksia, siirtämistä ja kansalaisvapauksia käsitteleviin kohtiin. Valtioneuvosto pyysi 3.2.1983 lausunnon esitysehdotuksesta korkeimmalta oikeudelta ja korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Hallituk-

sen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon ne huomautukset, jotka lausunnonantajat tekivät komitean ehdotuksesta ja esitysehdotuksesta.

3. Pohjoismaiden virkamieslainsäädäntö

Sekä Ruotsissa, Tanskassa että Norjassa on yleinen valtion virkamiehiä koskeva laki. Ruotsin laki vuodelta 1976 (Lagen om offentlig anställning 1976:600), tuli voimaan 1.1.1977, Tanskan laki vuodelta 1969 (Lov om tjenstemænd i staten, folkeskolen og folkekirken, 1969:291) tuli voimaan 1.7.1969 ja Norjan laki vuodelta 1983 (Lov om statens tjenstemenn, 1983:3) tuli voimaan 1.12.1983. Tarkempi selvitys muiden Pohjoismaiden virkamieslainsäädännöstä on julkishenkilöstön oikeusasemakomitean mietinnössä (1979: 26).

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Virkamieslainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys ei edellytä uusien virastojen tai laitosten perustamista. Kun viraltapanao tarkoittava kurinpitomenettely ehdotetaan yhdistettäväksi valtion virkamieslain mukaiseen muuhun, uudella tavalla järjestettyyn kurinpitomenettelyyn, ehdotetaan samalla, että virkayli-oikeus tarpeettomana lakkautetaan. Ylimpänä muutoksenhakuviranomaisena valtion virkamieslakiin perustuvissa kurinpitoasioissa olisi korkein hallinto-oikeus.

Virkamiesten palkanmaksupäivien yhdenmukaistaminen ja siirtäminen kuukauden 15 päiväksi aiheuttaa siirtymävaiheessa palkan laskennasta johtuvaa valtion menojen lisäystä noin 2 miljoonaa markkaa. Siirtymävaiheen jälkeen tämän muutos aiheuttaa vuosittain noin 1,6 miljoonan markan menojen lisäyksen, koska virkamiesten ja kuukausipalkkaisten työntekijöiden palkat on laskettava eri tietokoneajoissa.

Virkamielen irtisanomisesta tehtäviä oikaisuvaatimuksia sekä kurinpitoasioita käsittelemään ehdotetaan asetettaviksi virastoihin virkamieslautakuntia. Ne eivät kuitenkaan edellyttäisi lisähenkilöstöä.

Erityisesti virkojen perustamismenettelyn yksinkertaistamisella pyritään hallinnon tehostamiseen, mutta uudistus kokonaisuudessaankin yksinkertaistaa hallintoa ja vähentää sillä tavoin hallintotyöstä aiheutuvia valtion menoja. Esityksen muut suoranaiset taloudelliset vaikutukset johtuvat lähinnä lakkautuspalkkalainsäädännön tarkistamisesta sekä henkilöstön uudelleen sijoittamisen tehostamisesta. Lakkautuspalkkoihin aikaisemmin tarvittuja varoja säästyy, mutta tämä tapahtuu käytännössä vasta vähitellen, koska jo vahvistetut lakkautuspalkat on edelleen suoritettava. Lakkautuspalkan tilalle tulevista erorahasta ja toistuvasta korvauksesta aiheutuvia menoja ei ole mahdollista tarkoin arvioida, koska niiden määrä riippuu siitä, minkä verran virkojen uudelleen järjestelyjä suoritetaan ja missä määrin virkamiehet voidaan sijoittaa uudelleen valtion palvelukseen.

Henkilöstön uudelleen sijoittamisen tehostaminen edellyttää sitä, että valtiokonttoriin saadaan näitä tehtäviä hoitamaan riittävä lisähenkilöstö.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Esityksen suhde virkaehtosopimuslainsäädännön uudistamiseen

Valtion ja kunnallisen virkaehtosopimusjärjestelmän kehittämistä on samanaikaisesti annettu eri esitys virkaehtotoimikunta 1977:n mietinnön (1980:34) pohjalta. Virkaehtosopimuslainsäädännön kehittämistä koskeva esitys liittyy tähän esitykseen muun muassa virkaehtosopimuslain henkilöpiirin ja sovittavien asioiden piirin laajentamisen osalta.

5.2. Esityksen suhde rikoslain virkarikossäännösten uudistamiseen

Valtion virkamiesten oikeudellista asemaa koskevan lainsäädännön uudistamiseen läheisesti liittyvänä on tarpeen antaa eri esitys rikoslain virkarikossäännösten uudistamisesta. Valtion virkamieslakiehdotukseen kuuluvat uudet säännökset virkamiesten velvollisuuksista ja kurinpitosäännökset liittyvät kiinteästi kyseiseen myöhemmin annettavaan esitykseen.

5.3. Kansainväliset sopimukset ja suositukset

Kansainvälisellä tasolla on olemassa eräitä kansainvälisen työjärjestön (ILO) hyväksymiä yleissopimuksia ja suosituksia, jotka on otettu huomioon tätä hallituksen esitystä valmisteltaessa. Jäljempänä on mainittu sellaiset tärkeimmät ILO:n hyväksymät sopimukset ja suositukset, jotka liittyvät tässä lakiehdotuksessa käsiteltäviin asioihin. ILO on vuonna 1958 hyväksynyt työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä tapahtuvan syrjinnän kieltämistä koskevan yleissopimuksen n:o 111. Vaikka sopimus ei nimenomaan edellytä syrjintäkiellon voimaansaattamista lainsäädännöllä, sopimuksessa tarkoitettu syrjintäkielto on Suomessa sisällytetty vuonna 1970 annettuun työsopimuslakiin (320/70).

ILO on vuonna 1963 hyväksynyt työnantajan toimesta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä koskevan suosituksen n:o 119. Suosituksen mukaan työnantajan ei tule irtisanoa toistaiseksi jatkuvaa työsuhdetta ilman asiallista hyväksyttävää perustetta. Vuonna 1982 ILO on hyväksynyt yleissopimuksen n:o 158, joka koskee työnantajan aloitteesta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä. Suomi ei ole vielä ratifioinut sopimusta. Hallitus katsoo, että valtion virkamieslainsäädännön uudistaminen tämän hallituksen esityksen pohjalta on edellytyksenä sopimuksen ratifioinnille valtion virkamiesten osalta.

Vuonna 1973 ILO on hyväksynyt yleissopimuksen n:o 138, joka koskee työhön pääsemiseksi vaadittavaa vähimmäiskäyttöä. Sopimuksen sisältämät periaatteet on Suomen lainsäädännössä toteutettu nuorten työntekijöiden suojelusta annetun lain (669/67) muuttamisesta vuonna 1975 annetulla lailla (61/75), joka koskee myös valtion palveluksessa virkasuhteessa olevia nuoria henkilöitä.

Suomi on lisäksi ratifioinut kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (Suomen asetuskokoelman sopimussarja n:o 8/1976). Sopimuksen 25 artiklassa määrätään muun ohessa, että jokaisella kansalaisella tulee olla oikeus ja mahdollisuus periaatteessa yhdenvertaisina päästä maansa julkisiin virkoihin.

ILO on lisäksi vuonna 1978 hyväksynyt sopimuksen julkisen hallinnon palveluksessa olevan henkilöstön järjestäytymisvapaudesta ja

palvelussuhteen ehtojen määrittämisestä julkisessa hallinnossa.

Tähän esitykseen sisältyvät lakiehdotukset on laadittu yhdenmukaisiksi näiden kansainvälisten sopimusten ja suositusten kanssa.

5.4. Esityksen ulkopuolelle jääviä kysymyksiä

Tässä hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia valtion virkaehtosopimuslakiin.

Valtion palveluksessa olevasta henkilöstöstä on kaksi kolmasosaa virkasuhteessa ja yksi kolmasosa työsopimussuhteessa. Tässä hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia niihin säännöksiin, jotka koskevat työsopimussuhteessa valtion palveluksessa olevia henkilöitä.

Esitys valtion virkamieslainsäädännön uudistamiseksi ei sisällä ehdotusta virkasuhteen ja työsopimussuhteen käytöstä valtionhallinnossa, vaikka käytössä on huomattavasti epäjohtonumukaisuutta. Tämä hallituksen esitys kokonaisuudessaan ja erityisesti virkojen perustamismenettelyn tarkistaminen luovat kuitenkin edellytyksiä virkasuhteen ja työsopimussuhteen nykyistä johdonmukaisemmalle käytölle. Virkasuhdetta tulisi uudistuksen jälkeen käyttää nykyistä selkeämpiä periaatteita noudattaen. Sillä tavoin voidaan edelleen yhtenäistää val-

tion palveluksessa olevan henkilöstön oikeudellista asemaa. Hallituksen tarkoitus on uudistukseen liittyen toimeenpanna erikseen virkasuhteen ja työsopimussuhteen käytön selkiyttämistä tarkoittava virastokohtainen selvitys.

Valtion virkamieslainsäädännön uudistamista valmisteltaessa on todettu, että valtion eläkelain työkyvyttömyyseläkettä koskevat säännökset liittyvät valmisteltuihin virkamiesten oikeudellista asemaa koskeviin säännöksiin. Koska työkyvyttömyyseläkettä koskevat kysymykset ovat varsin laajakantoisia ja ne koskevat paitsi valtion virkamiehiä myös valtion työntekijöitä, niiden selvittäminen ei ole ollut mahdollista yleisen virkamieslainsäädännön uudistamistyön yhteydessä. Työkyvyttömyyseläkkeeseen liittyvät kysymykset on laajuutensa vuoksi syytä kokonaisuudessaan ottaa muussa yhteydessä erikseen selvittäviksi. Tämän vuoksi ei työkyvyttömyyseläkesäännöksiin ole puututtu tässä valtion virkamieslainsäädännön uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä.

Hallituksen esityksessä ei myöskään ole otettu tarkasteltaviksi viranomaisten nimittämistoimivaltaa koskevia säännöksiä, vaikka niillä onkin kiinteä yhteys virkamiehen asemaan. Nimittämistoimivaltaa koskevat säännökset annetaan kussakin tapauksessa virastoittain ja laitosittain erikseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Yleistä

1.1. Virkojen perustaminen

Virat perustetaan sitä varten, että valtion tehtävät voidaan asianmukaisesti suorittaa. Nykyiset virkojen perustamista koskevat säännökset eivät vastaa hallinnon joustavuudelle ja tehokkuudelle asetettavia vaatimuksia. Virkojen perustamisen hitaus ja monimutkaisuus on ollut yhtenä syynä siihen, että valtionhallinnossa on ryhdytty käyttämään useita palvelusuhdelajeja samoin kuin siihen, että virkasuhteen ja työsopimussuhteen käyttö on muodostunut epäyhtenäiseksi ja sekavaksi.

Virkojen perustamismenettelyn ja virkojen muuttamisen uudistaminen ovat edellytys vir-

kamiesten aseman ja virkamieslainsäädännön kokonaisuudistukselle. Kun kaikilla valtion palveluksessa olevilla palvelussuhteen lajista riippumatta nykyisin on lähes samanlaiset eläke- ja muut sosiaaliset edut, on tullut tarpeelliseksi säilyttää nykyisiä useita palvelussuhdelajeja ja virkojen hankalaa perustamismenettelyä. Kun virkasuhdetta lisäksi lähennetään työsopimussuhteeseen, johon henkilöstön ottaminen on menettelyltään yksinkertaisempaa, on virkojen perustamismenettely tästäkin syystä tarpeen uudistaa.

Virkojen perustamismenettelyä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että virkoja voitaisiin yleensä perustaa eduskunnan osoittettua tulo- ja menoarviossa tähän tarkoitukseen virastokohtaisesti määrärahan. Ehdotus merkitsee

sitä, ettei perustettavia yksittäisiä virkoja eriteltäisi kuten nykyisin viran nimen ja palkkausluokan osalta tulo- ja menoarviossa, vaan virkojen perustamiseen osoitettaisiin virastokohmainen määräraha. Uudistus ei rajoittaisi eduskunnan oikeutta päättää viroista aiheutuvista valtion menoista, koska virkoja voitaisiin edelleenkin perustaa vain eduskunnan hyväksymän määrärahan rajoissa. Tulo- ja menoarvioesityksen käsittelyn yhteydessä eduskunnalla on joka tapauksessa edelleen mahdollisuus saada palkkaussuorustojen käsittelyn kannalta tarvittavat tiedot. Määrärahan tultua myönnettyksi virka perustetaan asetuksella kuten nykyisinkin.

Virkojen perustamismenettelyä yksinkertaistetaan myös siten, että luovutaan erikseen tapahtuvasta virkatyypin lailla vahvistamisesta. Virkojen nimiä ja laatua (virkatyyppiä) ei enää tarvittaisi virasto- ja laitospohjaisesti erikseen vahvistaa lailla. Viran nimi ja palkkausperuste määrittäisiin virkaa perustettaessa asetuksella. Näin ollen ehdotettu virkojen perustaminen olisi menettelynä kokonaisuudessaan nykyistä menettelyä olennaisesti yksinkertaisempi ja nopeampi. Sitä vastoin virkojen perustamismenettelyn yksinkertaistamisella ei tarkoiteta helpottaa virkojen lisäämistä siten, että valtion henkilöstömenoja tämän menettelyn uudistuksen johdosta lisättäisiin eduskuntaa kuulematta.

Hallituksen mielestä ehdotuksen mukaista yksinkertaistettua virkojen perustamismenettelyä ei kuitenkaan voida pitää tarkoituksenmukaisena kaikkien virkojen osalta. Eduskunnan virkakohtainen päätös olisi edelleen tarpeen perustettaessa valtion virastoihin ja laitoksiin sellaisia virkoja, joiden merkitys valtionhallinnon tehtävien ja viraston organisaation kannalta on keskeinen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että eduskunnan virkakohtainen päätös vaadittaisiin virastojen ja laitosten toiminnan kannalta tärkeimpien virkojen perustamiseen. Nuo virat yksilöitäisiin valtion virkamieslaissa. Tällaiset virat olisi ennen niiden perustamista nykyiseen tapaan eriteltävä tulo- ja menoarviossa, jotta eduskunta voisi tehdä näiden osalta päätöksen kustakin yksittäisestä virasta. Tällä erittelyvelvollisuudella ei myöskään vaikeutettaisi hallinnon joustavaa hoitamista, koska kyseiset ylempät virat ovat yleensä pysyvämpiä kuin muut virat. Eriteltävien virkojen lukumäärä tulisi olemaan noin 2 500.

Ehdotettu virkojen perustamismenettely vastaa pääosin Ruotsissa vuodesta 1966 lukien noudatettua menettelyä.

Virkojen perustamista ja lakkauttamista koskeissa kysymyksissä kuullaan nykyisin henkilöstöä eri tavoin, muun muassa virastodemokratiajärjestelmän kautta sekä virkajärjestelyistä annettujen ohjeiden perusteella. Tarkoitus on, että uuden lainsäädännönkin voimassaollessa henkilöstöä kuullaan. Virastojen ja laitosten tulee niiden valmistellessa tulo- ja menoarvioesitykseen tai lisämenoarvioesitykseen liittyviä ehdotuksia virkojen perustamisesta tai lakkauttamisesta taikka valmistellessaan esityksiä virkajärjestelyistä (viran perustaminen lakkautettavan viran tilalle, viran nimen muuttaminen, opetus- tai tutkimustehtäviä varten valtion korkeakouluun tai muuhun oppilaitokseen perustetun viran opetusalan tai tehtäväpiirin muuttaminen, viran siirtäminen viraston muuhun yksikköön) varata asianomaisille virkamiesyhdistyksille tilaisuus näkökantojensa esittämiseen. Tarkoitus on, että virkajärjestelyjen osalta menettely olisi sama kuin tässä yhteydessä kumottavan järjestelyvaltuusasetuksen toimeenpanosta ja soveltamisesta valtiovarainministeriön antamien ohjeiden perusteella virastossa tai laitoksessa vakiintunut menettely. Virkamiesyhdistyksen kanta ilmoitetaan viraston asiasta tekemässä esityksessä. Virkamiesyhdistyksen virastossa esittämä kanta tulee asianomaisen ministeriön saattaa myös valtiovarainministeriön tietoon tälle tekemässään esityksessä. Valtiovarainministeriö antaisi edellä mainitusta menettelystä ohjeet.

Yhteistoimintajärjestelmien kehittämisen yhteydessä on tarkoituksenmukaista selvittää laajemmassa yhteydessä se, millä tavoin tässä tarkoitettu menettely liitetään yleisiin valtionhallinnon yhteistoimintajärjestelmiin. Samassa yhteydessä selvitetään mahdollisuutta järjestää yhteistoiminta rationalisointiasioissa sopimus pohjalte.

1.2. Virkojen täyttäminen

Virastojen ja laitosten asianmukainen suoriutuminen tehtävistään edellyttää, että ne saavat palvelukseensa pätevää henkilöstöä. HM 86 §:ssä on säädetty valtion virkoja täytettäessä noudatettavat yleiset virkaylennysperusteet, taito, kyky ja koeteltu kansalaiskuunto. Virkaylennysperusteiden tarkoituksena on ohjata henkilöstön valintaa ja nimityskäytäntöä siten, että virkaan valitaan virkatehtävien hoitamiseen mahdollisimman kyvykäs henkilö.

Voimassa olevat virkaylennysperusteet pohjautuvat jo Ruotsi-Suomen aikaisiin perustus-

lakeihin, joista ne on eräin muutoksin siirretty Suomen vuoden 1919 hallitusmuotoon. Alunperin virkaylennysperusteiden säätämisen tarkoituksena oli torjua vielä 1700-luvulla Ruotsi-Suomessa vallinnut käytäntö, jonka mukaan virkanimityksissä annettiin usein ratkaiseva merkitys hakijan syntyperälle. Voimassa olevassa hallitusmuodossa on omaksuttu se periaate, että valtion virkoja täytettäessä on otettava huomioon vain viran hoitamiseen liittyvät asialliset perusteet eikä muita seikkoja. Suomen ja Ruotsin lisäksi ei yleensä muiden maiden lainsäädännössä ole lainkaan virkaylennysperusteita koskevaa säännöstä. Suomen lainsäädännössä on virkaylennysperusteille kuitenkin vakiintunut niin tärkeä asema, että niitä koskeva säännös on tarpeen edelleen säilyttää hallitusmuodossa.

Virkaylennysperusteet on harkittava jokaisen täytettävän viran ja viran hakijoiden kohdalla kussakin tapauksessa erikseen. Virkaylennysperusteita sovellettaessa on otettava huomioon viran laatu ja sen asema yleensä sekä siihen kuuluvat tehtävät.

Virkaylennysperusteista tarkoitetaan taidolla lähinnä koulutuksen avulla hankittuja tietoja ja taitoja sekä tutkinnoilla, julkaisuilla tai muulla tavoin osoitettua tietopuolista perehtyneisyyttä virkaan kuuluvien asioihin. Teoreettisten opintojen ohella ja lisäksi hakija voi käytännön virkatoiminnassa saavuttamallaan kokemuksella osoittaa hankkineensa tarvittavia tietoja ja taitoja. Tällaista kokemusta voi saavuttaa virkatoiminnan lisäksi myös yksityisessä ja muussa sellaisessa toiminnassa, joka kehittää kyseiseen virkaan tarvittavaa ammattitaitoa. Taito on edelleen välttämätön ja asianmukainen virkaan nimittämisen peruste.

Kyvillä virkaylennysperusteena tarkoitetaan luontaista lahjakkuutta, työkykyä, järjestelykykyä, johtamiskykyä, aloitteellisuutta sekä muita viraston tai laitoksen toiminnan tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeellisia kykyjä. Myös kyky on säilytettävä edelleen virkaan nimitettäessä huomioon otettavana perusteena.

Koeteltu kansalaiskunto on alunperin tarkoittanut lähinnä nuhteetonta käytöstä eli sitä, että henkilö ei ole virkatoiminnassaan eikä muutoin syylästynyt moitittavaan käyttäytymiseen eikä rangaistaviin tekoihin. Todettakoon, että lisärangaistukset, kansalaistuottamuksen menettäminen ja kelvottomuus maan palvelukseen, jotka ovat aikaisemman lainsäädännön mukaan kokonaan estäneet virkaan pääsemisen, on poistettu rangaistusjärjestelmästämmme vuon-

na 1969. Nuhteettoman käytöksen ohella koetellun kansalaiskunnan vaatimus on tulkittu siten, että erityisen ansiokas yhteiskunnallinen toiminta muun muassa valtiollisissa luottamustehtävissä voi lisätä koeteltua kansalaiskuntoa.

Koetellulla kansalaiskunnolla on perinteisesti merkitystä virkaan nimittämisen perusteena ja se on edelleen säilytettävä hallitusmuodossa. Koetellulla kansalaiskunnolla ei tarkoiteta poliittisessa toiminnassa saatuja ansioita vaan yleisessä kansalaistoiminnassa saatuja viran hoitamisen kannalta merkityksellisiä ansioita sekä nuhteetonta käytöstä. Esimerkiksi valtiollisessa, kunnallisessa tai jonkin poliittisen puolueen luottamustehtävässä toimiminen ei useimpien virkojen osalta lisää, mutta ei toisaalta tietysti myöskään vähennä henkilön edellytyksiä viran menestykselliseen hoitamiseen, eikä sitä näissä tapauksissa tule virkanimityksissä ottaa huomioon. Useat valtion virat edellyttävät pitkälle kehitettyä teknistä, taloudellista tai muuta erityistä ammattitaitoa ja tietoja. Virkanimityksissä voidaan antaa merkitystä vain sellaiselle hakijoiden aikaisemmalle toiminnalle, joka lisää heidän edellytyksiään virkatehtävien asianmukaiseen suorittamiseen.

Hallitusmuodossa säädetyt virkaylennysperusteet korostavat sitä, että virkanimitys voidaan perustaa vain objektiivisesti hyväksyttäviiin syihin. Virkaylennysperusteiden mukaan ja ottaen huomioon HM 5 §:n säännökset on selvää, ettei ketään voida virkaa täytettäessä syrjäyttää esimerkiksi sukupuolen, poliittisten tai muiden mielipiteiden tahi muun sellaisen syyn vuoksi.

Hallituksen mielestä valtion tulee pyrkiä hankkimaan palvelukseensa mahdollisimman kyvykäs henkilöstö. Työnantajana valtion tulee aktiivisin toimenpitein pyrkiä myös turvaamaan valtion pysyväisluontoisessa palvelussuhteessa olevan henkilöstön työn jatkuvuus. Valtion palveluksessa ollut henkilö, jonka palvelussuhde on päättynyt toimintojen automatisoinnista, hallinnon järjeistämistä tai muusta tällaisesta syystä johtuvan työn vähentymisen tai loppumisen vuoksi, tulee pyrkiä sijoittamaan uudelleen valtion palvelukseen. Nykyiset virkaylennysperusteet ovat eräissä tapauksissa rajoittaneet ja vaikeuttaneet valtion palveluksessa olevien henkilöiden työn jatkuvuuden turvaamista. Tämän vuoksi julkishenkilöstön oikeusasemakomitea ehdotti virkaan nimittämisen perusteita tarkistettavaksi HM 86 §:ää muuttamalla siten, että tällaiset palvelussuhteen turvaamiseen liittyvät syyt ja niihin verrattavat

asialliset syyt voitaisiin ottaa huomioon virkaa täytettäessä. Komitean ehdottaman HM 86 §:n mukaan valtion virkaan nimittämisen tuli perustua asiallisiin syihin, ensisijaisesti hakijoiden taitoon ja kykyyn. Komitean ehdotuksen perusteena oleva tavoite palvelussuhteen jatkuvuuden turvaamiseen on hallituksen mielestä oikea. Kun HM 86 §:ssä säädettyjen virkaylennysperusteiden muuttaminen komitean ehdottamalla tavalla voi kuitenkin aiheuttaa epäselvyyttä ja tulkinnanvaraisuutta, hallitus katsoo, että virkamiesten palvelussuhteen jatkuvuus tulee turvata ilman että HM 86 §:ään sinänsä tehdään muutoksia. Tämän vuoksi valtion virkamieslakiin ehdotetaan otettavaksi säännös (35 §:n 5 momentti), jonka mukaan palvelussuhteen jatkuvuuden turvaaminen voidaan ottaa huomioon HM 86 §:ssä säädettyjen virkaylennysperusteiden ohella virkamiehiä uudelleen sijoitettaessa. Tuosta säännöksestä johtuen valtion virkamieslaki ehdotetaan säädettäväksi valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyssä järjestyksessä.

Virkanimityksiä on arvosteltu silläkin perusteella, että on katsottu nimityksissä liiaksi annetun merkitystä aikaisemmalle valtion palvelukselle eli virkavuosille. Aikaisemmassa lainsäädännössä kokemus oli säädetty virkaylennysperusteeksi ja silloin virkavuosille oli virkaa täytettäessä annettava keskeinen merkitys. Voimassa olevaa hallitusmuotoa säädettäessä virkavuosien merkitystä virkaylennysperusteena nimenomaan supistettiin. Muun muassa lähinnä muodollisiin ansioihin yleensä perustettavasta ehdollepanosta johtuen virkavuosien merkitys on kuitenkin saattanut edelleen joissakin tapauksissa muodostua liian suureksi niihin muihin perusteisiin nähden, joiden voidaan katsoa osoittavan hakijan kykyä menestyksellisesti suorittaa virkatehtävistä. Lisäksi on huomautettu, että hakijan koulutusta ei ole otettu virkoja täytettäessä riittävästi huomioon, vaikka nopeasti kehittyvässä yhteiskunnassa virkatehtävien asianmukainen suorittaminen edellyttää jatkuvaa koulutusta. Nämä näkökohdat eivät kuitenkaan edellytä itse virkaylennysperusteiden muuttamista näiltä osin. Virkavuosien liialliseen painottamiseen johtanut virkaehdotusmenettely tultaisiin poistamaan siten kuin jäljempänä ehdotetaan. Täten luotaisiin parempia edellytyksiä hakijoiden asiallisen pätevyyden ja kyvyn vertailuun. Lisäkoulutuksen osalta taas säädetyistä virkaylennysperusteista sekä taito että osaksi myös kyky tarkoittavat koulutuksen avulla saavutettua pätevyyttä ja ky-

vykkyyttä virkaan. Nimitystä harkittaessa tulee koulutuksen laatu, laajuus ja soveltuvuus ottaa huomioon.

Eräissä yhteyksissä on ehdotettu, että tulisi määritellä ja rajata ne valtion virat, joita täytettäessä kiinnitettäisiin huomiota poliittisiin seikkoihin. Näitä niin sanottuja poliittisia virkoja olisivat ilmeisesti lähinnä eräät valtionhallinnon ylimmät virat. Tällaiseen järjestelyyn kuuluu niissä maissa, jossa se on käytössä, vaatimus, jonka mukaan tällaisilla perusteilla nimitetyn virkamiehen tulee erota, kun nimityksen perusteena olleissa seikoissa tapahtuu muutos eli kun hallitus vaihtuu. Suomessa ei ylemmän virkamieskunnan suppeuden ja monipuoluejärjestelmään liittyvien lyhyin väliajoin toistuvien hallitusvaihdosten johdosta kuitenkaan ole edellytyksiä muodostaa poliittisia virkoja. Hallitusvaihdoksen jälkeen eroamaan joutuvien ylimpien virkamiesten sijoittaminen suunnilleen vastaavaan asemaan muualle olisi Suomen pienissä oloissa vaikeaa. Usein tapahtuvat johtavien virkamiesten vaihdokset olisivat haitaksi hallintotoiminnan pitkäjänteisyydelle ja suunnitelmallisuudelle. Lisäksi on otettava huomioon, että virkamiehet ylimmälläkin tasolla ovat poliittisesti vastuunalaisten hallitusten avustajia ja oman alansa asiantuntijoita ja yleensä ilman varsinaista päätösvaltaa. On syytä pyrkiä edelleen säilyttämään tämä virkamiesten asiantuntija-asema. Näistä syistä ei ehdoteta poliittisten virkojen määrittelemistä.

HM 89 §:ssä säädettyä virkaehdotusmenettelyä on pidetty epätydyttävänä. Mainitun säännöksen mukaan valtion virat on yleensä täytettävä virkaehdotuksen nojalla, johon se viranomaisen, jolta virkaa on haettava, asettaa kolme vahvistettujen perusteiden mukaan ansiokkainta. Nimittävä viranomaisen on sidottu ehdollepanoon siten, ettei se voi nimittää virkaan muita kuin jonkun ehdollepannuista hakijoista. Ehdollepanoon voi virkaa hakenut hakea valittamalla muutosta. Ylin valitusviranomaisen on näissä asioissa valtioneuvosto.

Ehdollepanon merkitys on käytännössä jo huomattavasti vähentynyt. Virkaehdotus on erityissäännöksillä useilla hallinnonaloilla kuten lääninhallitusten ja useimpien keskusvirastojen osalta jo poistettu. Sen sijasta esimerkiksi keskusvirasto antaa näissä tapauksissa ylemmälle viranomaiselle lausunnon, jossa ehdollepanoa laajemmin voidaan selvittää eri hakijoiden ansioita.

Virkaehdotusmenettely hidastaa huomattavasti virkojen täyttämistä ja aiheuttaa lisätyötä

eri viranomaisille. Ehdollepanossa on jouduttu osaksi valitusmahdollisuuden vuoksi kiinnittämään keskeinen huomio asiakirjoista todettavissa oleviin muodollisiin ansioihin. Tällöin ei aina ole tullut riittävästi esille hakijoiden kyky käytännössä hoitaa virkatehtävät eikä myöskään hakijoiden soveltuvuus virkaan. Ei voida pitää asianmukaisena myöskään sitä, että ehdollepanolla sidotaan nimittävän viranomaisen harkintavalta yksinomaan ehdollepantuihin hakijoihin. Nimittävällä viranomaisella tulisi olla mahdollisuus harkita kenen tahansa pätevän hakijan nimittämistä, ilman että harkintavalta olisi ennakolta rajoitettu kolmeen ehdollepantuun.

Hallitus ehdottaa ehdollepanomenettelyn korvattavaksi koko valtionhallinnossa eräitä harvoja poikkeuksia lukuunottamatta esityksellä tai lausunnolla, joilla ei ole ehdollepanoon liittyviä haittavaikutuksia.

Virkojen täyttämisenmenettelyyn ehdotetaan useita muitakin muutoksia. Uudistusten pääasiallinen tarkoitus on antaa nykyistä tarkemmat säännökset virkojen täyttämisenmenettelystä ja tehdä menettely samalla kuitenkin jossain määrin nykyistä joustavammaksi. Uudistettu menettely palvelisi paremmin viran täyttämisenmenettelyn ensisijaista tarkoitusta, pätevän henkilöstön saamista valtion palvelukseen. Uudistukset koskevat muun muassa hakuajan pituuden joustavaa määräämistä ja hakemuksen täydentämistä.

Erikseen tullaan selvittämään tuomarien ja professorin virkojen täyttämisen noudatettavaa menettelyä. Näiltä osin on todettu eräitä epäkohtia, mutta koska nuo epäkohdat liittyvät kyseisten virkojen asettamiin erityisiin vaatimuksiin, niitä ei ole tarkoituksenmukaista käsitellä yleisen virkamieslainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

Hallitus ehdottaa valtion virkamieslakiin otettavaksi säännökset virkaan koeajaksi ottamisesta. Käytännössä on tähän esiintynyt tarvetta. Nykyisin valtion virkaan ei eräitä valtion oppilaitoksia lukuunottamatta (esim. aseus kuurojen- ja sokeainkoulusta 312/61) voida ottaa koeajaksi. Koeajaksi ottamista on yleisten säännösten puuttuessa korvattu sillä, että kun virkaan otetulla henkilöllä ei ole aikaisempaa kokemusta virkaan kuuluvista tehtävistä, hänet on ennen virkaan nimittämistä määrätty aluksi joksikin aikaa hoitamaan virkaa väliaikaisena tai sijaisena. On pidettävä asianmukaisena, että koeajaksi ottaminen perustuu nimenomaisesti lain säännöksiin ja että sen käyttöedellytykset lailla vahvistetaan.

1.3. Virkamiehen siirtäminen ja käytettäväksi asettaminen

Valtiolta julkisena työnantajana edellytetään, että se pyrkii turvaamaan henkilöstönsä palvelussuhteen jatkuvuuden. Tämä vaatimus tulee käytännössä esille muun muassa suoritettaessa virastoissa organisaatiomuutoksia ja järjestellessä virkoja ja virastoja uudelleen. Ne virkamiehet, jotka virkojen lakkauttamisen vuoksi muutoin jäisivät työttömiksi, tulisi tällöin mahdollisuuksien mukaan sijoittaa valtion muihin virkoihin.

Kysymys palvelussuhteen jatkuvuuden turvaamisesta tulee samoin esille, kun virkamies ei sairauden tai muun syyn johdosta alentuneen työkykynsä vuoksi enää asianmukaisesti suoriutu virkatehtävistään. Tällaisia ja muita vastaavia tapauksia varten tarvitaan säännökset, joiden nojalla virkamies voidaan siirtää toiseen virkaan, jota hänen katsotaan kykenevän hoitamaan.

Virkamiehen siirtämistä koskevat säännökset ovat nykyisin hajanaisia ja virastoittain erilaisia. Uudessa valtion virkamieslaissa ehdotetaan annettavaksi yleiset säännökset niistä perusteista, joiden nojalla virkamies voidaan siirtää toiseen virkaan. Siirtämisen tulee perustua laissa säädettyihin päteviin syihin, koska viran täyttäminen siirtämisenmenettelyä käyttäen muodostaa poikkeuksen siitä pääsäännöstä, jonka mukaan virka on ennen sen täyttämistä julistettava haettavaksi.

Valtion virkamieslakiehdotuksen mukaisissa siirtämisen perusteissa on uutta nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna se, että virkamies voitaisiin ehdotuksen mukaan siirtää toiseen virkaan muun muassa työkyvyn alennuttua tai jos virkamiehen työkyvyn aleneminen hänen pysyessään samassa virassa on todennäköistä. Siirtäminen ei näin ollen edellyttäisi, että virkamies on jo tullut virkaansa työkyvyttömäksi. Yleisesti on todettu, että työelämän ulkopuolelle joutumista työkyvyttömyyden vuoksi voidaan usein parhaiten ehkäistä siirtämällä henkilö toisiin tehtäviin hyvissä ajoin ennen kuin työkyvyn aleneminen on johtanut työkyvyttömyyteen.

Edellä mainittujen tapausten lisäksi virkamies voitaisiin lakiehdotuksen mukaan siirtää toiseen virkaan muusta viranhoidollisiin näkökohtiin perustuvasta hyväksyttävästä syystä, jos virkamies on antanut siihen suostumuksensa.

Valtion virkajärjestelmään kuuluu tehtävien sitominen virkoihin, mikä asettaa henkilöstön

käytölle huomattavia rajoituksia. Valtionhallinnossa ei ole mahdollista irroittaa henkilöstöä joihinkin erityistehtäviin, ellei tarkoitusta varten perusteta virkaa. Virkajärjestelmän puitteissa ei myöskään ole mahdollista käyttää henkilöstöä samanaikaisesti useiden ministeriöiden hallinnonalan palveluksessa muun muassa johto- ja suunnittelutehtävissä. Näistä syistä ehdotetaan luotavaksi järjestelmä, jonka mukaan virkamies voidaan asettaa määräajaksi valtioneuvoston käytettäväksi suorittamaan niitä tehtäviä, joita valtioneuvosto hänelle antaa. Edellä esitetyn lisäksi muun muassa johtava virkamies voitaisiin asettaa käytettäväksi, jos hän ei enää asianmukaisesti kykene suoriutumaan johtamistehtävistään, vaikka hän saattaa olla soveltuva muihin tehtäviin.

Vastaavanlainen järjestelmä kuin edellä tarkoitettu käytettäväksi asettaminen on tähän asti ulkomaanedustuksessa sovellettu disponibiliteettijärjestelmä. Tuo järjestelmä on ulkoasiainhallinnosta 30.12.1977 annetulla lailla (1129/77) laajennettu koskemaan koko ulkoasiainhallinnon eli ulkoasiainministeriön ja ulkomaanedustuksen viran haltijoita. Ulkoasiainhallinnossa saadut myönteiset kokemukset puoltavat vastaavanlaatuisen käytettäväksi asettamisen saattamista koskemaan kaikkia virkamiehiä.

Mahdollisuus käytettäväksi asettamiseen on rajoitettu niihin virkamiehiin, jotka nimittää virkaan tasavallan presidentti tai valtioneuvosto. Tarve tähän menettelyyn on olemassa lähinnä johtavien virkamiesten osalta.

1.4. Virkasuhteen päättyminen

Virkasuhteen päättämistä koskevat säännökset ovat nykyisin varsin erilaisia eri virkamiesryhmien osalta. Erityisesti muiden kuin vakinaisten virkamiesten asema on puutteellisesti järjestetty. Lakiehdotuksessa on pyritty poistamaan tästä johtuvaa eriarvoisuutta ja lisäämään erityisesti heikommassa asemassa olevien palvelussuhteen turvallisuutta.

Vakainainen virkasuhde voidaan nykyisin päättää hallinnollisella viraltapanolla tai vapauttamisella. Kaikkien muiden virkamiesten kuten ylimääräisten toimenhaltijoiden ja tilapäisten toimihenkilöiden virkasuhde voidaan sen sijaan molemmin puolin päättää irtisanomalla.

Virkamieslainsäädännön uudistamisessa pyritään myös lähentämään eri palvelussuhteita koskevaa lainsäädäntöä toisiinsa sekä yhtenäis-

tämään eri virkamiesryhmien oikeudellista asemaa. Suurta enemmistöä maamme työvoimasta koskee työlainsäädäntö, jonka mukaan palvelussuhde voidaan molemmin puolin päättää irtisanomisella. Lisäksi irtisanomismenettely koskee jo nykyisin kunnan viranhaltijoita — eräitä peruskoululaitoksen virkoja lukuunottamatta — ja noin puolet valtion virkamiehistä on irtisanottavissa. Myös Ruotsissa valtion virkasuhde päätetään irtisanomalla. Näistä syistä on luontevinta omaksua irtisanomismenettely säännönmukaiseksi valtion virkasuhteen päättämismenettelyksi. Samalla on otettava huomioon myös valtionhallinnon erikoisluonne ja virkamiesaseman edellyttämät erityistarpeet.

Virkasuhteen päättämismenettelyä yhdenmukaistettaessa on kuitenkin edellytettävä, ettei virkasuhteen päättäminen saa tapahtua epäasiallisesta syystä. Tätä on pidettävä julkisessa hallinnossa luonnollisena vaatimuksena ja on yhdenmukainen myös työlainsäädännössä tapahtuneen kehityksen kanssa. Viranomaisen päätöksenteossaan noudattama menettely ja päätöksentekijöiden virkavastuu vaikuttavat virheellistä irtisanomismenettelyä ennalta ehkäisevästi siten, ettei virkasuhteen päättäminen käytännössä voi tapahtua epäasiallisesta syystä. Tästä huolimatta on virkamiesten oikeusturvan vuoksi laissa kuitenkin säädettävä virkasuhteen päättämisen perusteista ja järjestettävä muutoksenhakumahdollisuus aina korkeimpaan hallinto-oikeuteen saakka. Tältä osin menettely poikkeaa työntekijöiden osalta noudatettavasta menettelystä.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan valtion virkamieslakiin otettavaksi säännökset, joiden mukaan virkasuhde voitaisiin sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta irtisanoa päättymään tietyn irtisanomisanajan kuluttua. Samalla luovuttaisiin nykyisistä muunlaisista virkasuhteen päättämistavoista kuten virasta vapauttamisesta. Irtisanomismenettelyä sovellettaisiin kaikkiin virkamiehiin lukuunottamatta tuomareita, koska tuomareiden virassapysymisestä säädetään hallitusmuodossa. Näitä valtiosäännön perusteisiin kuuluvia säännöksiä ei ole tässä yhteydessä otettu harkittaviksi.

Valtionhallinnon erityisluonteen ja virkamiesten tehtävien vuoksi virkasuhteen irtisanomismenettelyä ei lakiehdotuksessa ole kuitenkaan katsottu voitavan järjestää kaikilta osin työsopimuslaisia säädetyn menettelyn mukaisesti. Yhteiskunnan edun mukaista on, että vastuunalaisia julkisia tehtäviä suorittavien virkamiesten asema on asianmukaisesti turvattu ja riip-

pumaton. Tämän vuoksi on virkamiehen oikeusturvaan irtisanomistapauksissa kiinnitetty erityistä huomiota muun muassa siten, että irtisanomisperusteet on virkamieslaisa määritely ja virkamies voisi tehdä irtisanomisesta oikaisuvaatimuksen virkamieslautakuntaan. Virkamieslautakunnassa olisivat sekä viranomaisen että virkamiesyhdistysten ehdotuksesta määrättyt jäsenet. Oikaisuvaatimus lykkäisi irtisanomisen voimaantulon siihen saakka kunnes irtisanominen on lainvoimaisesti ratkaistu. Mikäli oikaisuvaatimus hyväksyttäisiin, irtisanominen ei tulisi lainkaan voimaan. Virkamieslautakunnan päätökseen voisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tällä menettelyllä pyritään estämään epäasianmukaiset irtisanomiset. Erityistä luottamusta edellyttävissä korkeissa viroissa sekä upseerin, toimipuheerin ja poliisin viroissa olevien virkamiesten irtisanomisesta olisi voimassa omat, muista poikkeavat säännökset.

Edellä sanotun irtisanomisen lisäksi virkamies voitaisiin, kuten nykyisinkin, panna kurinpidollisesti viralta, jos hän toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä. Viraltapano vastaisi asiallisesti työsopimuslaisa säädettyä työsopimuksen purkamista.

Virkamiesten eroamisikä ehdotetaan säilytettäväksi samana kuin nykyisin eli 67 vuotena. Myös tuomareiden eroamisikä ehdotetaan saatettavaksi yhdenmukaiseksi muiden virkamiesten eroamisiän kanssa eli 67 vuodeksi.

1.5. Kysymys virkamiehen lomauttamisesta

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ei valtion vakinaista virkamiestä ole katsottu voitavan työn tilapäisen vähentymisen vuoksi lomauttaa siten, että virkatehtävien suorittaminen ja palkanmaksu keskeytettäisiin virkasuhteen pysyessä muutoin voimassa. Sitä vastoin nykyiset säännökset eivät estä ylimääräisen toimenhaltijan lomauttamista (KHO 1960 II 275). Kun virkamiesten asema nyt järjestetään kokonaan uudelleen ja kun vakinaisten virkamiesten määrä tässä yhteydessä huomattavasti lisääntyy, on kysymys virkamiehen lomauttamisesta uuden lainsäädännön mukaan samalla otettava ratkaistavaksi.

Uudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on työläinsäädännön ja virkamieslainsäädännön lähentäminen toisiinsa. Työlainsäädäntöön sisältyvää lomauttamismenettelyä on vuonna 1978

tehdyillä työsopimuslain muutoksilla (476/78) ja irtisanomissuojasopimuksilla kehitetty. Lähökohtana on ollut, että työn vähennyttä työntekijän lomauttaminen lievempänä toimenpiteenä tulee tehdä mahdolliseksi ennen irtisanomista. Virkamieslainsäädännön uudistuksen yleisen tavoitteen kannalta tulisi siten periaatteessa myös virkamiehen osalta järjestää lomautusmenettely.

Yritystoiminnassa lomauttaminen johtuu kuitenkin taloudellisista ja tuotannollisista syistä kuten menekkivaikeuksista. Valtion virkamiesten osalta ei tapahdu sellaista työn vähentymistä, vaan on edellytettävä, että valtio jatkuvasti huolehtii sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta. Kuten jäljempänä kohdassa 1.6. tarkemmin selvitetään, on lisäksi työn vähentymisen vuoksi tehtävistä vapautuvien virkamiesten asema valtionhallinnossa tarkoitus turvata nykyistä tehokkaammalla uudelleen sijoittamisella toisiin tehtäviin. Valtionhallinnon laajuuden vuoksi on tällaisella sijoittamistoiminnalla yleensä hyvät edellytykset onnistua. Tämän vuoksi lomauttamisen tarvetta ei valtion virkamiesten osalta ole samalla tavoin kuin muualla. Näistä syistä hallitus katsoo, ettei uuteen virkamieslainsäädäntöön ole syytä sisällyttää virkamiehen lomauttamista koskevia säännöksiä.

1.6. Virkamiesten palvelussuhteen jatkuvuuden turvaaminen

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan peruspalkkaisen viran tai toimen haltija, jonka virka tai toimi lakkautetaan, on joko suoraan siirrettävä toiseen virkaan tai toimeen tai asetettava lakkautuspalkalle. Sen sijaan ylimääräisiin toimenhaltijoihin ja muihin vakinaisten virkamiesten ryhmien ulkopuolella oleviin ryhmiin ei sovelleta lakkautuspalkkasäännöksiä. Lakkautuspalkkasäännökset ovat yhteiskunnan yleisen kehityksen vuoksi käyneet vanhentuneiksi. Ei voida pitää asianmukaisena, että työkykyinen virkamies voi saada ennalta määräämättömän ajan lakkautuspalkkaa tekemättä vastaavaa työsuoritusta. Lakkautuspalkkasäännökset eivät muutoinkaan sovellu laajentuneeseen valtionhallintoon, jota on voitava uudelleen järjestää ja virkoja järjestellä sillä tavoin kuin virastojen ja laitosten tehtävien asianmukainen suorittaminen edellyttää. Muualla työelämässä on työsuhdeturvaa kehitetty luomalla erorahajärjestelmä. Eri palvelussuhteiden lähentämistavoite edellyttää lakkautuspalkkajärjestelmän

korvaamista uusilla järjestelyillä. Lisäksi vakinaisten virkojen määrää ehdotetaan huomattavasti lisättäväksi muuttamalla välittömästi ylimääräiset toimet viroiksi. Vakinaisten virkojen määrä lisääntyy tällöin välittömästi noin 49 000 viralla, joihin ei ole liittynyt lakkautuspalkka-oikeutta. Näistä syistä ehdotetaan lakkautuspalkkasäännökset tässä yhteydessä kumottaviksi.

Tässä hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että virkojen lakkauttamisen ja uudelleen järjestelyn yhteydessä vapautuva henkilöstö valtion toimenpitein palvelussuhteen jatkuvuuden turvaamiseksi passiivisen lakkautuspalkkajärjestelmän sijasta mahdollisuuksien mukaan siirretään muihin virkoihin. Uudistuksen tarkoituksena on turvata tehokkaasti palvelussuhteen jatkuvuus. Virkamies, jonka virka on lakkautettu, on siirrettävä saman viraston avoimena olevaan muuhun virkaan. Jos siirtäminen viraston sisällä ei ole mahdollista, on ryhdyttävä toimenpiteisiin virkamiehen sijoittamiseksi muualle. Tavoitteena on, että virkasuhde ei viran lakkauttamisen johdosta pääty, vaan virkamies uudelleen sijoitetaan joko välittömästi tai myöhemmin heti kun se on mahdollista muuhun virkaan tai työhön. Uudelleen sijoittamisen edellytyksiä pyritäisiin lisäämään. Virkojen lakkauttamisen ja uudelleen järjestelyn yhteydessä sekä muissa tapauksissa tarvittavaa uudelleen sijoittamista tulaisiin tehostamaan ja uudelleen sijoittamisen johto ja valvonta keskitettäisiin valtiokonttorille. Valtiokonttorin tehtävänä olisi erityisesti huolehtia uudelleen sijoittamisesta niissä tapauksissa, joissa henkilön sijoittaminen saman viraston palvelukseen ja viraston omin toimenpitein ei ole ollut mahdollista. Tarvittavat lainsäädännölliset valtuudet uudelleen sijoittamiseen annettaisiin tähän hallituksen esitykseen sisältyvillä säännöksillä. Lisäksi asiasta annettaisiin erillinen asetus. Valtiokonttorin tulisi saada tarvittava henkilöstö toiminnan käytännössä hoitamiseksi.

Mikäli virkamiestä, jonka virka on lakkautettu, ei kuitenkaan voitaisi siirtää toiseen virkaan eikä hän muutoinkaan sijoittuisi uuteen työhön, hänelle voitaisiin ehdotuksen mukaan eräin edellytyksin myöntää eroraha ja tietyissä tapauksissa jatkuvaluonteinen toistuva korvaus. Uudelleensijoittamisen yhteydessä ilmenevän koulutustarpeen varalta on ehdotuksessa lisäksi järjestetty mahdollisuus antaa virkamiehelle

tarvittavaa jatko-, täydennys- tai uudelleen koulutusta. Ehdotuksen mukaan valtiovarainministeriöllä on lisäksi oikeus erityisestä syystä myöntää toistuva korvaus säädetyistä edellytyksistä poiketen. Tällainen toistuva korvaus tulisi kysymykseen myös edellä tarkoitettuun uudelleen sijoittamiseen liittyvään koulutukseen osallistuvalla. Tarkoituksena olisi luoda virkamiehelle mahdollisuuksia hakea uutta työpaikkaa virkasuhteen päätyttyä.

Erorahasäännökset koskevat jo nykyisin kaikkia muita valtion palveluksessa olevia henkilöitä kuin vakinaisia virkamiehiä. Ehdotetut erorahasäännökset vastaavat Ruotsissa voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä.

1.7. Virkavastuu

Virkamiehen virkavastuu on järjestetty rikoslain virkarikossäännöksillä sekä kurinpitolaikossa olevilla säännöksillä. Lakiehdotuksessa on näiden seuraamusjärjestelmien keskinäisestä suhteesta erityinen säännös. Sen mukaan kurinpitomenettelyyn ei saisi ryhtyä, jos asia on sen laatuinen, että se on saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Virkamiehiä koskevat kurinpitosäännökset sisältyvät nykyisin nimittämiskirjalakiin sekä kutakin virastoa tai laitosta koskeviin asetuksiin. Säännökset ovat siten hajanaisia ja myös sisällöltään virastoittain erilaisia. Tämän vuoksi kurinpitosäännökset ehdotetaan koottaviksi valtion virkamieslakiin. Täten ne myös yhtenäistettäisiin ja samanlaiset säännökset saatettaisiin koskemaan kaikkien virastojen ja laitosten palveluksessa olevia virkamiehiä. Samalla ehdotetaan kumottaviksi eri asetuksissa nykyisin olevat kurinpitosäännökset. Kurinpitorangeistuksia ei tässä yhteydessä sanottavasti muutettaisi. Kuitenkin nykyinen sakko muutettaisiin kurinpitosakoksi, jonka suuruudesta annettaisiin kurinpitojärjestelmään paremmin soveltuvat ja rikoslain mukaista sakkoa koskevista säännöksistä poikkeavat määräykset.

Ehdotuksen mukaan kurinpitosäännökset koskisivat lähes kaikkia virkamiehiä, myös virastojen ja laitosten johtoon kuuluvia virkamiehiä. Kurinpitosäännösten ulkopuolelle valtion virkamiehistä jäisivät ainoastaan tuomarit, valtioneuvoston oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri. Hallitusmuodon säännösten on kat-

sottava estävän kurinpitosäännösten soveltamisen tuomareihin. Valtioneuvoston oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri on virkatoiminnan valvojina syytä jättää kurinpitosäännösten ulkopuolelle. Sotilaita koskevat sotilaskurinpitolain (331/83) säännökset.

Kurinpitorangeistuksen määräisi ehdotuksen mukaan virkamieslautakunta. Kurinpitoasioiden käsittelyn siirtäminen virkamieslautakunnalle merkitsisi kurinpitoasioiden käsittelyn huomattavaa yhtenäistämistä. Se lisäisi myös virkamiesten osallistumismahdollisuuksia itseään koskevissa päätöksissä.

Virkamiehen vahingonkorvausvastuuta koskevia säännöksiä ei tässä yhteydessä ehdoteta muutettaviksi. Vahingonkorvausvastuusta on ajanmukaiset säännökset 31 päivänä toukokuuta 1974 annetussa vahingonkorvauslaissa (412/74), joka tuli voimaan 1.9.1974. Kuitenkin valtion virkamieslakiin ehdotetaan otettavaksi työsopimuslakia vastaavasti säännös valtion ja virkamiehen vahingonkorvausvelvollisuudesta muun muassa työtaistelun osalta.

1.8. Virkamieslautakunnat

Virkamiehen irtisanomisesta tehdyn oikaisuvaatimuksen sekä kurinpitoasioiden käsittelyä varten ehdotetaan eräiden virastojen ja laitosten yhteyteen asetettavaksi uusia toimielimiä, virkamieslautakuntia. Asettamalla nämä toimielimet voidaan järjestää henkilöstön osallistuminen päätöksentekoon näissä asioissa ja samalla yhdenmukaistaa asioiden käsittelyä valtion virastoissa ja laitoksissa. Virkamieslautakunta vastaisi muun muassa rautatiehallituksessa nykyisin toimivaa kurinpitoistuntoa, joka tosin käsittelee vain kurinpitoasioita.

Koska virkamieslautakunnat käyttäisivät ratkaisuvalltaa niiden toimivaltaan lain mukaan kuuluvissa asioissa, on pääsäännökset muun muassa niiden keskinäisestä toimivallasta, kokoonpanosta ja asettamisesta annettava laissa.

Virkamieslautakuntia olisi kahdenlaisia, yleinen virkamieslautakunta ja viraston virkamieslautakunta. Yleinen virkamieslautakunta olisi yhteinen muun muassa kaikkia ministeriöiden virkamiehiä koskevia asioita käsittelevä toimielin. Se olisi valtioneuvoston kanslian yhteydessä. Viraston virkamieslautakunnat olisivat virastokohtaisia ja ne asetettaisiin asetuksella säädettävien suurempien virastojen yhteyteen.

Viraston virkamieslautakuntia olisi siten useita, kun taas yleinen virkamieslautakunta olisi ainoa.

Virkamieslautakunnat olisivat itsenäisiä toimielimiä. Ne antaisivat siten päätökset omissa nimissään eikä sen viraston nimissä, jonka yhteydessä ne ovat.

Virkamieslautakuntien jäseniä määrättäisiin yhtä monta asianomaisten virastojen ja virkamiesyhdistysten ehdotuksesta. Virkamieslautakunnissa ei olisi päätoimista henkilöstöä, vaan niiden toimisto- ja muut tehtävät hoitaisi asianomainen virasto.

1.9. Tuomarit

Tuomareita eli tuomioistuinten puheenjohtajia ja jäseniä koskevat virkamiesoikeudelliset säännökset liittyvät kiinteästi tuomioistuinten valtiosäännön mukaiseen asemaan. Hallitusmuodon sisältämillä tuomareita koskevilla säännöksillä on pyritty turvaamaan tuomioistuinten HM 2 §:ssä säädetty riippumattomuus. HM 91 §:n 1 momentin mukaan tuomareita ei voida muutoin kuin laillisen tutkimuksen ja tuomion nojalla julistaa virkansa menettäneiksi. HM 91 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan kuitenkin säätää tuomarin velvollisuudesta erota määräikään tultuaan tai työkykynsä menetettyään. Näitä säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi eroamisikää lukuunottamatta.

Säännökset tuomarin velvollisuudesta erota virasta määräikään tultuaan ja työkykynsä menetettyään ovat nimittämiskirjalaissa (3 ja 4 §). Koska nimittämiskirjalaki ehdotetaan kumottavaksi, ehdotetaan sanotut tuomareita koskevat säännökset sisällytettäväksi valtion virkamieslakiin. Samalla ehdotetaan tuomarien eroamisikää muutettavaksi 67 vuodeksi eli samaksi kuin muiden virkamiesten yleinen eroamisikä. Tässä kohdin nykyisin vallitsevaa erilaisuutta ei voida pitää asianmukaisena. Tuomarien eroamisiansä yhdenmukaistamista muiden virkamiesten yleisen eroamisiansä kanssa on ehdotettu muun muassa tuomioistuinten asemaa eri yhteyksissä selvitetäessä.

1.10. Eläkelainsäädännön muutokset

Eri virkamiesryhmien aseman yhdenmukaistamiseksi luovutaan valtion virkamieslakiehdotuksen mukaan erilaisista nimittämiskirjoista.

Tämä aiheuttaa muutoksia valtion eläkelain (280/66, jäljempänä VEL) 8 ja 9 §:ään. VEL 8 §:n 4 momentin mukaan eläkeiän saavuttaminen ei poikkeuksellisesti ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi, kun avoimen kirjeen saanut viran haltija tai toimikirjan saanut toimen haltija on vapautettu virasta tai toimesta nimittämiskirjalain 2 §:n 1 tai 3 momentin nojalla.

VEL 9 §:n 1 momentin b kohdan mukaan työkyvyttömyyseläkkeen saamisen perusteena voi olla se, että edunsaaja on vapautettu virasta nimittämiskirjalain 4 §:n nojalla. Nimittämiskirjalain 4 §:n nojalla voidaan valtakirjan saanut viran haltija vapauttaa virasta, kun hän on ruumiinvian taikka vähentyneiden ruumiin- tai sielunvoimien vuoksi menettänyt työkykynsä.

Kun nimittämiskirjalaki ehdotetaan kumottavaksi ja kun valtion virkamieslain mukaan ei enää anneta avointa kirjettä, toimikirjaa tai valtakirjaa nimittämiskirjana, VEL 8 ja 9 §:n edellä mainitut kohdat on tarkistettava.

2. Laki Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

Hallitusmuotoon ehdotetaan muutoksia virkojen perustamismenettelyn, virkaylennysperusteiden ja virkaehdotusmenettelyn tarkistamiseksi. Lisäksi edellyttää valtion virkamieslain antaminen eräitä muutoksia HM 91 §:ään. Perustelujen osalta viitataan lisäksi edellä s. 4—5 esitettyyn.

65 §. Pykälän 1 momentti koskee uusien virastojen ja laitosten perustamista, virkojen perustamista sekä eläkeoikeutta.

Uusia virastoja ja laitoksia voidaan ehdotuksen mukaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa, sitten kun niiden yleisistä perusteista on säädetty lailla. Laki annetaan kunkin viraston ja laitoksen osalta erikseen. Yleisillä perusteilla tarkoitetaan lähinnä viraston tai laitoksen nimeä ja toimialaa sekä niitä pääasiallisia tehtäviä, joita suorittamaan virasto tai laitos on tarkoitus perustaa. Tarkemmat säännökset viraston tai laitoksen tehtävistä ja sisäisestä hallinnosta annettaisiin asetuksella. Menettely vastaa tältä osin nykyisin vallitsevaa käytäntöä. Virastojen ja laitosten yleisillä perusteilla ei sitä vastoin tarkoiteta uusien virkojen laatua eli niin sanottua virkatyyppiä, joka nykyisin on virastoittain ja laitoksittain pitänyt vahvistaa lailla.

Virkoja voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa niin kuin siitä lailla säädetään. Ensiksi tämä virkojen perustaminen tulo- ja menoarvion

rajoissa merkitsee, ettei virkatyyppiä enää tarvitse virastoittain ja laitoksittain lailla vahvistaa. Toiseksi se merkitsee sitä, ettei hallitusmuodosta sinänsä voida johtaa sellaista sääntöä, jonka mukaan perustettavat virat tulee tulo- ja menoarviossa eritellä viran nimen ja palkkausluokan osalta. Siitä, miten virkoja voidaan tulo- ja menoarvion rajoissa perustaa, säädetään pykälän mukaan lailla. Virkojen perustamismenettelyä koskevat tarkemmat säännökset sisältyvät nyt säädettäväksi ehdotetun valtion virkamieslain 5 ja 6 §:ään.

Eläkeoikeudesta on säädettävä lailla kuten nykyisin, joten tältä osin ei ehdoteta muutoksia.

89 §. Hallitusmuodon 89 §:ssä säädetyistä virkaehdotusmenettelystä on hallinnon virkojen osalta säädetty lukuisia poikkeuksia. Pääsääntö hallinnon virkojen osalta on nykyisin, että ne täytetään ilman virkaehdotusta. On asianmukaista, että tämä järjestetään yhtenäisellä lainsäädännöllä. HM 89 §:ää ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi siten, että muiden kuin pykälän 1 momentissa tarkoitettujen virkojen täyttämistä säädetään laissa. Valtion virkamieslaissa on tarkoitus tämän nojalla säätää, että hallinnon virat pääsääntöisesti täytetään esityksen tai lausunnon perusteella.

90 §. Pykälä sisältää valtuutuksen säätää siinä mainittujen virkojen täyttämistä erikseen, jolloin voidaan poiketa HM 89 §:n 1 momentissa säädetyistä täyttämistäjärjestyksestä. Edellä 89 §:n 1 momentissa on säännökset kaikkien yliopistojen ja korkeakoulujen professorien virkojen täyttämistä eikä vain yliopiston ja teknillisen korkeakoulun virkojen täyttämistä kuten nykyisessä laissa. Tämän johdosta on HM 90 §:n 1 momenttia sanamuodoltaan vastaavasti tarkistettava.

91 §. Pykälä koskee tuomareiden virassapysymisoikeutta sekä virkasuhteeseen yleensä liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia. Valtion virkamieslainsäädännön uudistamisen johdosta on pykälän 2—4 momenttia tarkistettava. Sitä vastoin 1 momenttiin ei ehdoteta muutosta.

Pykälän 2 momentti sisältää valtuutuksen lailla säätää tuomareiden velvollisuudesta erota virastaan saavuttaessaan määrätyn iän tai menettäessään työkykynsä. Kun 2 momentin säännökset eivät ole tarpeen muiden kuin tuomareiden osalta, on ne sanamuodoltaankin muutettu koskemaan tämän mukaisesti yksinomaan tuomareita. Momentti on samalla siirretty pykälän toiseksi momentiksi, koska se liittyy tuomareiden virassapysymisoikeuteen.

Pykälän 3 momentin muuttaminen on tarpeen sen vuoksi, että virkamiesten virassapysymisoikeudesta tuomareita lukuunottamatta sekä kaikkien virkamiesten virkasuhteen muista perusteista voidaan säätää erikseen. Tähän perustuen säädetään virkamiesten asemasta muilta osin lailla. On syytä ottaa hallitusmuotoon virkamiesten asemaa koskeva perussäännös.

Pykälän 2 momenttiin viitaten ja kun valtion virkamiehiä koskeva lakkautuspalkkalainsäädäntö on tarkoitus kumota tähän hallituksen esitykseen sisältyvällä lailla valtion virkamieslain voimaansaattamisesta, on pykälän 4 momentti kumottava tarpeettomana.

3. Valtion virkamieslaki

Ehdotetussa HM 91 §:n 2 momentissa tarkoitettut virkasuhteen perusteita koskevat säännökset annettaisiin valtion virkamieslaissa. Samaa lakiehdotukseen on sisällytetty lisäksi HM 65 §:ssä tarkoitettut säännökset virkojen perustamisesta, siirtämisestä, lakkauttamisesta ja muuttamisesta.

Lakiehdotus jakautuu 18 lukuun. Se sisältää säännökset muun muassa virkojen täyttämistä, virkasuhteen osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista, virantoimituksen keskeyttämisestä, virkasuhteen päättymisestä ja virkavelvollisuuksien rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista.

Valtion virkamieslaki ehdotetaan edellä sivulla 13 mainitusta syystä säädettäväksi valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyssä järjestyksessä.

1 luku. Yleiset säännökset

Luvussa on määritelty lain soveltamisala. Samalla on määritelty lakiehdotuksessa käytettyjen käsitteiden virkasuhde ja virkamies yleiset tunnusmerkit. Virkasuhde on julkisoikeudellinen palvelussuhde. Se eroaa toisesta palvelussuhteesta, työsopimussuhteesta, muun muassa siten, että virat perustetaan ja virkasuhde syntyy erityisessä, tässä laissa säädettyssä järjestyksessä. Yksityisoikeudellinen työsopimussuhde syntyy työnantajan ja työntekijän välisen työsopimuksen tekemisellä. Valtion virkamieslakia sovelletaan vain tässä säädettyssä järjestyksessä valtion palvelukseen otettuun henkilöön, virkamieheen.

1 §. Pykälä sisältää yleissäännöksen lain soveltamisalasta. Valtion virkamieslaki on tarkoitettu valtion virkamiehiä ja valtion virkoja

sekä virkasuhdetta koskevaksi yleislaki, jota on sovellettava, mikäli muualla ei ole toisin säädetty.

2 §. Pykälän 1 momentissa on määritelty lain keskeinen käsite, virkamies. Virkamieskäsitteen sisältö on määritelty muodollisten perusteiden avulla. Virkamiehet ovat joko vakinaisia virkamiehiä, koeaikaisia virkamiehiä, virkaatoimittavia virkamiehiä tai tilapäisiä virkamiehiä. Koeaikaisiin virkamiehiin ja virkaatoimittaviin virkamiehiin sovelletaan kaikkia lain säännöksiä, jollei säännöstä nimenomaan ole rajattu koskemaan vain vakinaista virkamiestä. Käsitteellä virkaatoimittava virkamies tarkoitetaan avoimena olevan viran väliaikaista hoitajaa sekä viransijaista. Tilapäisestä virkamiehestä säädetään asetuksella.

Jäljempänä 6 §:n mukaan virka voidaan perustaa myös osa-aikaisena. Näin ollen virkamieskäsitteen piiriin kuuluu myös osa-aikaisia virkamiehiä. Sitä vastoin lakia ei sovelleta sellaisiin sivutehtäviin, joita ei ole muodostettu ja perustettu viroiksi tässä laissa säädettyssä järjestyksessä ja joiden haltijoita ei ole otettu tilapäisiksi virkamiehiksi, vaan ovat esimerkiksi luottamustoimissa. Tällaisia sivutehtäviä, jotka jäävät lain soveltamisalan ulkopuolelle, ovat esimerkiksi työtuomioistuimen jäsenen sekä markkinatuomioistuimen puheenjohtajan ja jäsenen sivutoimiset tehtävät. Sivutehtäviä koskevat säännökset olisi edelleen annettava asianomaisessa erityislainsäädännössä.

Virka voi lakiehdotuksen 6 §:n mukaan olla myös määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi täytettävä, joten laki koskee myös määräaikaista virkamiehiä. Myös eräisiin tuomarin virkoihin, kuten korkeimman oikeuden ylimääräiseksi oikeusneuvokseksi ja korkeimman hallinto-oikeuden ylimääräiseksi hallintoneuvokseksi voidaan jo nykyisin eri lainsäädännön nojalla nimittää määräajaksi. Tämän lain 15 luvun tuomareita koskevia säännöksiä on siten sovellettava myös sanottuihin määräaikaisiin tuomioistuinten ylimääräisiin jäseniin.

Pykälän 2 momentissa virkasuhde on määritelty julkisoikeudelliseksi palvelussuhteeksi, jossa valtio on työnantajana ja virkamies työn suorittajana. Virkasuhteen käsitteen ja lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät henkilöt, jotka eivät ole palvelussuhteessa valtioon. Lakia ei siten sovelleta muun muassa kansanedustajiin eikä valtioneuvoston jäseniin. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät edelleen henkilöt, jotka olematta palvelussuhteessa valtioon osallistuvat viranomaisen järjestämään koulu-

tukseen. Tällaisessa asemassa ovat yleensä kadettikoulussa olevat kadetit ja poliisikokelas-kurssilla olevat poliisikokelaat, jolleivät he ole koulutukseen mennessään valtion virassa.

3 §. Pykälän 1 momentissa on viittaus 15 lukuun, jossa on säännökset siitä, miltä osin lakia sovelletaan tuomarin virkaan ja tuomariin. Hallitusmuodon säännöksistä johtuen lain eräitä säännöksiä ei voida saattaa koskemaan tuomarin virkaa eikä tuomaria. Koska lain soveltamisesta tuomareihin on tarpeen antaa muitakin erityissäännöksiä, on pidetty asianmukaisena koota kaikki tuomareita koskevat erityissäännökset erilliseen lukuun.

Pykälän 2 momentin mukaan lain soveltamisesta tilapäiseen virkamieheen säädetään asetuksella. Lain selkeyden kannalta on välttämätöntä, että säännökset lain soveltamisesta tilapäiseen virkamieheen annetaan erikseen. Asetuksella on tarkoitus säätää, että tilapäiseen virkamieheen sovelletaan asetuksessa säädetyn lisäksi soveltuvien osin, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty virkamiehestä lukuunottamatta niitä lain säännöksiä, joissa on säädetty ainoastaan vakinaisesta tai koeaikaisesta virkamiehestä. Virasto voisi ottaa tilapäisiä virkamiehiä tulo- ja menoarviossa palkkauksiin osoitettujen määrärahojen rajoissa. Tarkoitus on, että tilapäisiä virkamiehiä otettaisiin vain tilapäisiin tehtäviin. Asetuksessa on tarkoitus säätää, että tilapäinen virkamies voidaan irtisanoa, kun siihen on syytä. Irtisanominen ei kuitenkaan saa tapahtua lain 17 §:ssä tarkoitetuilla tai muutoin epäasiallisilla perusteilla. Tilapäistä virkamiestä koskevat säännökset on tarkoitus sisällyttää valtion virkamiesasetukseen, jonka luonnos on tämän hallituksen esityksen liitteenä.

4 §. Pykälän 1 momentissa on säännös lain soveltamisesta eduskunnan ja sen laitosten sekä eräiden julkisoikeudellisten laitosten palveluksessa oleviin henkilöihin. Edellä 1 §:stä käy jo ilmi, että laki koskee vain välittömästi valtion palveluksessa olevia henkilöitä. Tästä muodostaa poikkeuksen ainoastaan jäljempänä 101 §:ssä oleva eräiden kirkon virkojen perustamista koskeva säännös. Lain soveltamisesta eduskunnan ja sen laitosten sekä muiden pykälässä lueteltujen laitosten palveluksessa oleviin virkamiehiin ja toimihenkilöihin voidaan tämän pykälän 1 momentin mukaan säätää erikseen lailla.

Valtion virkamieslain soveltamisala poikkeaa nimittämiskirjalain 22 §:n mukaisesta soveltamisalasta. Nimittämiskirjalakia on sanotun

säännöksen mukaisesti sovellettu muunkin kuin valtion viran toi toimen haltijaan, jos valtion viranomaisen on sellaisen viran tai toimen haltijan nimittänyt tai ollut nimittämisessä osallisena. Erityisesti sen ratkaiseminen, milloin valtion viranomaisen on katsottava olleen säännöksissä tarkoitettulla tavalla nimittämisessä osallisena, on käytännössä tuottanut vaikeuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtion virkamieslain soveltamisesta muihin kuin valtion palveluksessa oleviin säädetään kussakin tapauksessa erikseen. Asianomaiset lakehdotukset on tarkoitus valmistella ja antaa myöhemmin erikseen.

Siirtymäkautta varten on voimaannpanolain 35 §:ssä kuitenkin nimittämiskirjalain 22 §:ää vastaava säännös valtion virkamieslain soveltamisesta muihin kuin valtion palveluksessa oleviin. Tuota säännöstä sovellettaisiin siihen asti, kunnes asiasta annettaisiin erikseen säännökset.

Pykälän 2 momentissa on lain soveltamisalaa selventävä säännös. Sen mukaan lakia ei sovelleta työsopimussuhteessa valtioon olevaan työntekijään eikä siihen, joka täyttää muusta kuin virkasuhteesta johtuvaa julkisoikeudellista velvollisuutta. Muun julkisoikeudellisen velvollisuuden täyttämiseksi tarkoitetaan tässä muun muassa asevelvollisena, työvelvollisena, vankina ja huolto- tai ojennuslaitoksiin otettuna suoritettua työtä. Työ tehdään näissä tapauksissa kyseisen muun julkisoikeudellisen velvollisuuden täyttämiseksi eikä palvelussuhteessa.

2 luku. Virkojen perustaminen, siirtäminen, lakkauttaminen ja muuttaminen

HM 65 §:n 1 momenttia on edellä ehdotettu muutettavaksi siten, että virkoja voitaisiin perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa niin kuin siitä lailla säädetään. Tuon hallitusmuodon säännöksen ja sen perustelujen mukaisesti on tässä luvussa tarkemmat säännökset virkojen perustamisesta, siirtämisestä, lakkauttamisesta ja muuttamisesta.

5 §. Pykälä koskee perustettavien virkojen käsittelyä valtion tulo- ja menoarviossa. Pykälän mukaan virkojen perustamiseen tarvittavat varat on osoitettava nimenomaan palkkauksiin. Kun kutakin virastoa ja laitosta varten on tulo- ja menoarviossa yleensä oma lukunsa, seuraa tästä edelleen, huomioon ottaen HM 70 §:n säännökset, että edellä tarkoitettujen määrärahojen on osoitettava sen viraston tai laitok-

sen palkkauksiin, johon virka on tarkoitus perustaa.

HM 65 §:n 1 momentin mukaan, sellaisena kuin se ehdotetaan muutettavaksi, ei uusien virkojen nimeä ja laatua eli virkatyyppiä tarvitse enää erikseen lailla vahvistaa. Valtion virkamieslain 5 §:ssä ehdotetaan HM 65 §:n nojalla säädettäväksi, ettei perustettavia virkoja tarvitse tulo- ja menoarviossa eritellä eli yksilöidä virkakohtaisesti virkanimen eikä palkkausluokan osalta.

Viimeksi mainitusta pääsäännöstä poiketen ehdotetaan 2 momentissa kuitenkin säädettäväksi, että momentissa mainitut ja niitä virka-asemaltaan vastaavat ja ylemmät virat on edelleen tulo- ja menoarviossa eriteltävä virkakohdaisesti sekä viran nimen että palkkausluokan osalta. Erittelyyn ei sitä vastoin kuulu esimerkiksi se, voidaanko virka täyttää määrääjäksi.

Edellä tarkoitettujen eriteltävien virkojen luetteloon on kohdassa 1.1. mainituista syistä otettu sellaiset ministeriöiden, keskusvirastojen ja muiden virastojen ja laitosten ylimmät virat, joilla on näiden virastojen organisaation ja toiminnan kannalta keskeinen merkitys, sekä oikeuslaitoksen viroista tuomarin virat. Eritelyvelvollisuus koskee paitsi pykälässä mainittuja virkoja myös niitä virka-asemaltaan vastaavia ja niitä ylempiä virkoja. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että jos on tarkoituksena perustaa uusi virka, jota ei ole pykälässä mainittu, mutta joka virka-asemaltaan tai organisatoriselta merkitykseltään on rinnastettavissa pykälässä mainittuihin virkoihin, se on ennen perustamista tulo- ja menoarviossa eriteltävä edellä mainitulla tavalla. Harkittaessa uuden viran kuulumista eriteltäviin virkoihin on vertailussa otettava huomioon kaikki momentissa mainitut virat eikä yksinomaan momentin asianomaisessa kohdassa mainittuja virkoja. Harkinnassa on kiinnitettävä huomiota viran asemaan organisaatiossa, virkaan kuuluviin tehtäviin, viran nimeen sekä palkkausluokkaan.

Momentissa olevan luettelon 5 kohdassa tarkoitettuja tuomarin virkoja käsitellään tarkemmin jäljempänä 15 luvun perusteluissa.

Eriteltäviin virkoihin kuuluvat 6 kohdan mukaan muun muassa keskusviraston päällikön ja jäsenen sekä keskusviraston alaisen piirin päällikön virat. Keskusviraston jäsenellä tarkoitetaan tässä sitä, joka pysyvästi tai määrättyä asioita käsiteltäessä äänivaltaisena jäsenenä ottaa osaa keskusviraston istuntoon. Siten myös eräiden keskusvirastojen erillisten toimistojen päälliköt luetaan tässä laissa tarkoitetuiksi keskus-

viraston jäseniksi. Keskusviraston jäsenen virkoja eivät sitä vastoin ole ne virat, joihin nimitetyt virkamiehet säännösten mukaan tulevat keskusviraston jäsenen sijaan tämän estyneenä ollessa. Keskusviraston jäseneksi ei tässä yhteydessä tietysti myöskään lueta niitä keskusviraston lisätyn istunnon jäseniä, jotka eivät ole viraston virkamiehiä, eikä siten muun muassa kyseisiä elinkeinohallituksen lisätyn istunnon jäseniä.

Momentin 8 kohdan mukaan eriteltäviin virkoihin kuuluvat kaikkien välittömästi ministeriön alaisten virastojen päällikön virat. Tässä tarkoitettuina virastoina pidetään myös muun muassa kauppa- ja teollisuusministeriön alaisia kilpailuasiamiehen toimistoa ja kuluttajasiamiehen toimistoa. Täten kilpailuasiamiehen ja kuluttajasiamiehen virat kuuluvat momentin mukaan eriteltäviin virkoihin. Jäljempänä 102 §:n mukaan lain säännökset virastosta koskevat myös valtion laitosta. Siten esillä olevan momentin 8 kohta koskee myös välittömästi ministeriön alaisen laitoksen päällikköä.

6 §. Pykälä koskee viran perustamismenettelyä. Kun viran perustamiseen on 5 §:n mukaisesti käytettävissä määräraha, virka voidaan 1 momentin mukaan perustaa asetuksella niin kuin nykyisinkin. Viran perustamisasetuksessa on aina mainittava viran nimi ja palkkausluokka tai se muu peruste, jonka mukaan viran palkkaus määräytyy. Viimeksi mainitulla tavalla saatetaan määrätä esimerkiksi posti- ja telelaitoksen nykyisiin erillisryhmiin kuuluvien postiaseman hoitajien, postinjakajien ja puhelinaseman hoitajien palkkaus, joka nykyisinkin muodostaa erityisen palkkausjärjestelmän. Opetus- tai tutkimustehtäviä varten yliopistoon perustettavan viran perustamisasetuksessa määrätään lisäksi yleensä viran opetusala ja tehtäväpiiri. Momentin mukainen menettely vastaa pääasiassa nykyistä käytäntöä, joka perustuu lähinnä voimassa olevan HM 65 §:n 1 momentin tulkintaan.

Virka voidaan perustaa kuten nykyisinkin joko peruspalkkaisena tai sopimuspalkkaisena. Olennainen ero peruspalkkaisen ja sopimuspalkkaisen viran välillä on siinä, että sopimuspalkkaiseen virkaan nimitetyn virkamiehen kanssa voidaan tehdä jäljempänä 30 §:ssä tarkoitettu sopimus virkasuhteessa noudatettavista ehdoista. Peruspalkkaisena perustetun viran muuttaminen sopimuspalkkaiseksi edellyttää sitä, että peruspalkkainen virka lakkauteen ja perustetaan sopimuspalkkainen virka.

Pykälän 2 *momentin* mukaan virkaa perustettaessa voidaan siihen kuuluva työmäärä rajoittaa tietyksi osaksi virkaan muutoin kuuluvasta työmäärästä. Tämä merkitsee sitä, että virka voidaan perustaa myös osa-aikaisena tai muutoin työmäärältään rajoitettuna. Tällaisia osa-aikaisia virkoja, jotka periaatteessa voivat olla myös sivutoimisia (sivuvirkoja), eivät sitä vastoin ole sivutehtävät, joita ei ole perustettu virkoina 1 ja 2 momentissa säädettyssä järjestyksessä.

Pykälän 3 *momentin* mukaan asetuksella määrätään ne virat, joihin voidaan nimittää myös määrääjäksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi. Nykyisin on katsottu, että mahdollisuus täyttää virka määrääjäksi merkitsee muutosta viraston menosääntöjen perusteisiin ja asiasta on sen vuoksi säädettävä lailla. Momentin säännös merkitsee siten menettelyn yksinkertaistamista. Tuomarin virkaa ei kuitenkaan voitaisi tämän säännöksen nojalla asetuksella säätää täytettäväksi määrääjäksi. Tästä on säännös tuomareita koskevassa 15 luvussa.

Pykälän 4 *momentin* mukaan virat lakkautetaan asetuksella kuten nykyisinkin. Kun virka on lakkautettu, voitaisiin sen tilalle perustaa uusi virka asianomaisten palkkauksiin osoitetujen määrärahojen rajoissa. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja eriteltäviä virkoja.

7 §. Pykälän 1 *momentin* säännökset viran nimen muuttamisesta sekä opetus- tai tutkimustehtäviä varten perustetun viran opetusalan ja tehtäväpiirin muuttamisesta vastaavat pääosin nykyisen järjestelyvaltuuslain säännöksiä. Viran nimen muuttamiseen saattaa ilmetä tarvetta esimerkiksi silloin, kun viran entinen nimi ei enää vastaa muuttuneiden tehtävien laatua ja viran organisatorista asemaa, sekä muulloinkin virkojen nimien yksinkertaistamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Viran opetusalan tai tehtäväpiirin muutos tulisi, vaikka siitä ei ole laissa nimenomaista säännöstä, suorittaa asianomaisen yliopiston, korkeakoulun tai oppilaitoksen esityksestä taikka ainakin varata näille tilaisuus lausunnon antamiseen asiassa.

Kun 1 momentissa on valtuutus vain viran nimen muuttamiseen, seuraa tästä, että viran palkkausta ei voida tämän säännöksen nojalla muuttaa. Viran palkkauksen muuttaminen voi tapahtua joko virkaehtosopimuksella taikka lakkauttamalla entinen virka ja perustamalla uusi virka.

Pykälän 2 *momentin* mukaan 5 §:n 2 momentissa mainitun tai tarkoitettun viran muu-

tokset edellyttävät lukuun ottamatta professorin ja apulaisprofessorin virkaa samanlaista menettelyä kuin niiden perustaminen. Tällaisen viran muuttaminen on eriteltävä tulo- ja menoarviossa.

8 §. Pykälä koskee viran siirtämistä. Virkaa virastoon tai laitokseen perustettaessa tulisi jo ottaa huomioon se, että virkoja on voitava joustavasti järjestellä sen mukaan kuin henkilöstön tarpeessa ilmenevät muutokset sitä edellyttävät. Mikäli virka on tästä huolimatta erityisestä syystä perustettu esimerkiksi viraston tai laitoksen osastoon tai muuhun yksikköön, asianomainen ministeriö voi 1 *momentin* mukaan viran ollessa avoin ja virkamiehen suostumuksella muulloinkin siirtää viran toiseen yksikköön taikka viraston yhteiseksi. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon HM 70 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan tulo- ja menoarvioon otettua määrärahaa ei saa siirtää eduskunnan erikseen hyväksymästä menoarvion osasta toiseen (niin sanottu virement-kielto). Tämän vuoksi on viran siirtämisen yleisenä edellytyksenä, ettei viran siirtäminen merkitse samalla asianomaisen määrärahan siirtämistä tulo- ja menoarvion osasta toiseen. Muun muassa piirihallinnon viran siirtäminen keskushallintoon on mahdollista vain silloin, kun keskushallinnon ja piirihallinnon palkkausmenot ovat samalla palkkausmomentilla.

Lakiehdotuksen mukaan viran siirtää asianomainen ministeriö eikä valtioneuvosto, kuten nykyisin järjestelyvaltuuslain mukaan. Viran siirtämistä, joka on hallinnonalan sisäiseen järjestelyyn kuuluva toimenpide, ei hallituksen mielestä ole tarpeellista saattaa koko valtioneuvoston ratkaistavaksi. Asetuksella voidaan lakiehdotuksen mukaan lisäksi säätää toisinkin. Tällöin voidaan esimerkiksi säätää, että virasto voi siirtää viraston määrätty virat. Tuollainen yksinkertaisempi menettely tulisi kysymykseen suurissa virastoissa ja laitoksissa, koska niissä viran siirtämisestä ei virkojen suuren määrän vuoksi yleensä ole tarkoituksenmukaista saattaa ministeriön ratkaistavaksi.

Pykälän soveltamisalaa on supistettu sen 2 *momentissa*. Viran siirtämistä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ei ole ulotettu koskemaan 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja virkoja. Kyseisten virkojen siirtäminen merkitsisi muutosta asianomaisen viraston tai laitoksen organisaation perusteisiin. Niiden siirtäminen on sen vuoksi syytä järjestää toimitettavaksi samalla tavoin kuin niiden perustaminen eli eduskunnan harkinnasta riippuvaksi.

3 luku. Virkojen kelpoisuusvaatimukset, hakumenettely ja virkasuhteen alkaminen.

Luvun säännökset koskevat yleisiä kelpoisuusvaatimuksia valtion virkaan (9 §), viran haettavaksi julistamista (10 §), viranhakumenettelyä (11 §), viran täyttämistä tehtävää esitystä (12 §), virkaan nimittämisen edellytyksiä (13 §), koeaikaa (14 §), nimityksen peruuttamista (15 §) sekä virkasuhteen alkamisajankohtaa ja nimittämiskirjaa (16 §).

Asiallisia muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyy muun muassa viran haettavaksi julistamista ja hakumenettelyä koskeviin säännöksiin. Lakiehdotuksen mukaan virkahdotus poistetaan ja korvataan esityksellä tai lausunnolla. Kokonaan uusi menettely on nimityksen peruuttaminen. Myös koeajaksi ottamista koskevat yleiset säännökset ovat lainsäädännöllisesti uusia, mutta koeaika ei asiallisesti ole valtionhallinnossa tuntematon järjestely.

9 §. Pykälän 1—3 momentit koskevat yleistä virkakelpoisuusikärajaa. Tästä ikäraja ei ole nykyisessä lainsäädännössä yleistä säännöstä, mutta käytännössä valtion virkaan pääsemiseksi edellytetään kuitenkin yleensä täysi-ikäisyyttä.

Pykälän 1 momentin mukaan yleinen kelpoisuusikä valtion virkaan on täysi-ikäisyys eli 18 vuotta. Yleistä kelpoisuusikärajaa korkeammat ikärajat, jollainen on säädetty muun muassa useissa tuomarin viroissa, pysyisivät edelleen voimassa. Hakijan tulee saavuttaa momentissa tarkoitettu ikäraja hakuajan loppuun mennessä, tai jos virka saadaan täyttää haettavaksi julistamatta, nimittämisaikajakohtaan mennessä.

Pykälän 2 momentin mukaan nimittävän viranomaisen harkinnan perusteella voi kysymyksen tulla myös vasta 15 vuotta täyttänyt henkilö sikäli kuin näin alhaista ikää joissakin poikkeustapauksissa voidaan pitää riittävänä. Siten 15 vuotta täyttänyt henkilö voidaan nimittää sellaisiin virkoihin, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä ja joihin kuuluvia tehtäviä näin nuori henkilö yleensä hoitaa muuallakin työelämässä. Alemman ikärajan käyttämisen tarve ilmeisesti lisääntyy sen vuoksi, että virkasuhdetta on tarkoitus tämän lainsäädännön voimaantultua käyttää nykyistä laajemmin. Niihin virkoihin, joiden osalta on säädetty yleistä 18 vuoden ikärajaa korkeampi kelpoisuusikäraja, ei tietysti alemman iän saavuttanutta voida nimittää.

Pykälän 3 momentin mukaan 1—2 momen-

tin kelpoisuusikää koskevia säännöksiä sovelletaan myös virkaan siirrettävään henkilöön ja siihen, joka otetaan virkaan koeajaksi tai viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi.

Pykälän 4 momentissa on viittaus jäljempänä 50 §:ssä oleviin eroamisikänsäännöksiin. Eroamisen saavuttanutta ei voida nimittää virkaan. Jäljempänä 98 §:ssä säädettyin edellytyksien eroamisen saavuttanut voidaan ottaa viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi.

Pykälän 5 momentissa on viittaus muihin kelpoisuusvaatimuksiin, kuten erilaisten tutkintojen ja muiden opinnäytteiden suorittamiseen sekä muihin vastaaviin vaatimuksiin. Näistä muista kelpoisuusvaatimuksista on yleensä säädetty asianomaisen viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa.

10 §. Pykälässä käsitellään virkojen haettavaksi julistamista. HM 89 §:n 1 momentin mukaan siinä mainitut valtion virat on ennen niiden täyttämistä julistettava haettaviksi. Mainitun hallitusmuodon pykälän 2 momentin mukaan, sellaisena kuin se ehdotetaan muutettavaksi, muut kuin pykälän 1 momentissa tarkoitettut virat täytetään niin kuin siitä laissa säädetään. Tähän pykälään on otettu viran haettavaksi julistamista koskevat perussäännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan virat on ennen niiden täyttämistä julistettava haettavaksi, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä. HM 89 §:n 2 momentissa tarkoitettuja poikkeuksia viran haettavaksi julistamisesta on vakiintuneen käytännön mukaan säädetty asetuksella. Tarkoitus ei kuitenkaan ole, että virkoja tulotisiin nykyistä laajemmin täyttämään niitä haettavaksi julistamatta.

Viran tultua asetuksella perustetuksi voidaan välittömästi julistaa virka haettavaksi, edellyttäen, että nimittävältä viranomaiselta, viran kelpoisuusvaatimuksista ja muista viran täyttämisen edellyttämistä seikoista on tarvittavat säännökset tai määräykset.

Viran haku-aika on nykyisin määräajoista valtion virkaa tai tointa haettaessa annetun lain (124/38) mukaan 30 päivää. Lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin mukaan haku-aika sitä vastoin määrätään virkaa haettavaksi julistettaessa kussakin tapauksessa erikseen. Haku-aikaa ei kuitenkaan saa määrätä 14 päivää lyhyemmäksi eikä 30 päivää pitemmäksi. Vaikka ehdotuksen mukaiset eripituiset hakuajat saattavatkin jonkin verran vähentää nykyisen hakumenettelyn selväpiirteisyyttä, ovat ehdo-

tuksen mukaisen menettelyn joustavuudesta saavutettavat edut kuitenkin huomattavat.

Viran haettavaksi julistaminen on valmistava toimenpide, jolla ei ole ratkaistu viran lopullista täyttämistä. Vaikka lakiin ei ole otettu siitä säännöstä, on selvää, että viranomaisen voi lakiehdotuksen mukaan kuten nykyisinkin jättää sillä kertaa täyttämättäkin haettavaksi julistetun viran, jos täyttämättä jättämiseen on asiallinen syy. Siitä huolimatta, että virka jo on julistettu haettavaksi, siihen voidaan siirtää virkamies toisesta virasta jäljempänä 7 luvussa säädettyä menettelyä noudattaen.

Pykälän 3 momentti koskee viran julistamista uudelleen haettavaksi ja hakuajan jatkamista. Viran uudelleen haettavaksi julistaminen on tähänkin saakka katsottu mahdolliseksi ja virkoja on käytännössä julistettu uudelleen haettavaksi, vaikka asiasta ei ole yleistä säännöstä. Hakuajan jatkamisesta ei myöskään ole säännöstä ja sitä ei ole valtionhallinnossa myöskään käytännössä tehty. Kuntien virkasäännöissä on määräykset viran julistamisesta uudelleen haettavaksi ja hakuajan jatkamisesta. Pykälän 3 momentin säännökset vastaavat kunnan virkojen täyttämisestä annettuja määräyksiä. Momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin saattaa olla tarvetta muun muassa silloin, kun virkaan ei ole ollut riittävästi päteviä hakijoita. On kuitenkin selvää, ettei virkaa saa julistaa uudelleen haettavaksi eikä haku-aikaa jatkaa epäasiallisesta syystä.

Viran julistamisesta uudelleen haettavaksi ja hakuajan jatkamisesta päättäisi momentin mukaan nimittävä viranomaisen. Nimittävällä viranomaisella tarkoitetaan lakiehdotuksessa sitä viranomasta, jolle kulloinkin voimassa olevien säännösten mukaan nimittämistoimivalta kuuluu. Selvyyden vuoksi on momenttiin otettu vielä säännös siitä, että viran aikaisemmat hakijat otetaan viran uudelleen haettavaksi julistamisen tai hakuajan jatkamisen yhteydessä huomioon ilman uutta hakemusta.

Hakuajan jatkaminen tapahtuisi siten, että samassa järjestyksessä kuin virka julistetaan haettavaksi ilmoitetaan kysymyksessä olevan viran hakuajan uusi päättymispäivämäärä. Haku-aikaa voidaan momentin mukaan jatkaa enintään 30 päivällä. Jos ensiksi määrätty haku-aika on ollut myös 30 päivää, hakuajan kokonaispitäudeksi voi muodostua siten 60 päivää.

Pykälän 4 momentin mukaan hakemusta, joka ei ole saapunut ajoissa, ei oteta huomioon.

11 §. Pykälän 1 momentin mukaan virkaa on haettava kirjallisesti nimittävältä tai muulta

virkaa haettavaksi julistettaessa ilmoitetulta viranomaiselta. Nykyisessä lainsäädännössä asiasta ei ole säännöksiä, vaan menettely on käytännön varassa. Hakemukseen on momentin mukaan liitettävä tarvittavat selvitykset. Näihin kuuluvat muun muassa hakijan kelpoisuuden virkaan osoittavat selvitykset kuten nimikirjanote.

Pykälän 2 momentissa säädetty hakemuksen täydentämisen menettely on yhdenmukainen sen hallintotoiminnan palveluluonnosta lisänsä kehityksen kanssa, jonka mukaan hakemuksen täydentämiseen tai helposti korjattavissa olevien puutteellisuuden poistamiseen on käytännössä entistä useammissa tapauksissa varattu mahdollisuus. Oikeuskäytännössä on sitä, ettei nimitysasiassa varattu tilaisuutta hakemuksen täydentämiseen, hallinnon yleisten periaatteiden nojalla pidetty virheellisenä menettelynä, vaikkei asiasta ennen hallintomenettelyä oltukaan nimenomaista säännöstä. Nimitysasioiden laadusta sekä eräissä tapauksissa hakijoiden suuresta lukumäärästä johtuen ei tilaisuuden varaaminen hakemuksen täydentämiseen kuitenkaan olisi ehdoton velvollisuus, vaan menettely olisi viranomaisen harkinnassa. Täydentämisen menettely aiheuttaisi viranomaisille kohtuuttoman suuren työmäärän, mikäli täydentämisen menettelyä olisi noudatettava ehdottomasti kaikissa tapauksissa ja jokaisen hakijan osalta. Jos on ilmeistä, ettei puutteellisen hakemuksen toimittanut hakija voisi tulla kysymykseen virkaa täytettäessä, tilaisuuden varaaminen hakemuksen täydentämiseen ei luonnollisesti olisi tarpeen. Momentin mukainen täydentämisen menettely poikkeaa tässä suhteessa siitä valituksen täydentämisen menettelystä, jota muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50, jäljempänä HVaL) mukaan noudatetaan hallintovalitusasioissa. Käytännössä olisi kuitenkin pyrittävä siihen, että viranomaisen ei nimitysasiassakaan jättäisi virkaa täytettäessä muutoin kysymykseen tulevan hakijan hakemusta kokonaan käsittelemättä sillä muodollisella perusteella, että hakemus on puutteellinen.

Valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annettuun lakiin on vuonna 1974 lisätty 5 a § (817/74), jonka mukaan virkaa täytettäessä, mikäli tämä ei viivytä nimitysasian käsittelyä, on otettava huomioon myös sellainen hakija, joka on hakuajan jälkeen osoittanut laissa tarkoitettua kielitaidon ja toimittanut siitä todistuksen asianomaiselle viranomaiselle. Mainituissa laissa ei ole säännöstä siitä, että

viranomaisen tulisi varata hakijalle tilaisuus hakemuksen täydentämiseen. Viranomainen voi tässä lakiehdotuksessa tarkoitettua hakemuksen täydentämisen menettelyä noudattaen varata hakijalle tilaisuuden kielitodistuksen toimittamiseen.

Lukuunottamatta edellä mainittua kielitaidon osoittamista ja muita erityislainsäädäntöön perustuvia tapauksia (muun muassa pätevyöitymisajan myöntäminen korkeakoulujen viroissa) hakijan on täytettävä viran kelpoisuusvaatimukset hakuajan päättyessä. Esillä oleva momentti ei merkitse mahdollisuutta poiketa tästä vaatimuksesta.

Pykälän 3 momenttiin on selvyiden vuoksi otettu nimenomainen säännös, jonka mukaan hakemus virkaan voidaan peruuttaa siihen asti kunnes nimitys tapahtuu, jolloin hakijaa ei voida ottaa enää huomioon virkaa täytettäessä. Hakemus voidaan peruuttaa vielä hakuajan päättymisen jälkeenkin. Tämä säännös merkitsee samalla myös sitä, että hakemuksen peruuttamisen peruuttamista on pidettävä uutena hakemuksena. Tällaista hakijaa ei siten voida ottaa huomioon, mikäli peruutuksen peruuttaminen tapahtuu hakuajan päättymisen jälkeen.

Jos virka täytetään ehdollepanon perusteella ja ehdollepantu hakija peruuttaa hakemuksensa, hakemuksen peruuttaminen ei vaikuta suoritettuun ehdollepanoon muilta osin.

12 §. Pykälä koskee viran täyttämisestä tehtävää esitystä. Edellä kohdassa 1.2. mainituista syistä ehdollepano on lakiehdotuksessa pääosin poistettu ja korvattu esityksellä. Esitys sisältäisi yleensä esityksen tekvän viranomaisen kannanoton siihen, kuka hakijoista olisi nimitettävä virkaan. Laissa ei ole säännöstä siitä, mitä esityksen tulisi sisältää, joten sen laajuus ja sisältö voidaan harkita kussakin tapauksessa. Esitys voidaan tehdä muun muassa siten, että siinä asetetaan kolme esityksen tekvän viranomaisen mielestä ansiokkainta hakijaa paremmuusjärjestykseen, tai esittämällä määrätyn hakijan nimittämistä tahi muulla soveltuvalla tavalla. Erikseen voitaisiin hallinnonaloittain lailla tai asetuksella säätää, että esityksen sijasta viran täyttämistä annetaan lausunto. Niin ikään säädettäisiin hallinnonaloittain, missä järjestyksessä esitys tehdään tai lausunto annetaan eli tapahtuuko se keskusviraston istunnossa, pääjohtajan tai muun virkamiehen toimesta tai muulla tavoin.

Virkaehdotuksen korvaaminen esityksellä tai lausunnolla ei merkitse sitä, etteikö esityksiä tehtäessä ja lausuntoja annettaessa olisi huolel-

lisesti punnittava hakijoiden ansiot ja soveltuvuus virkaan. Tähän vertailuun esityksen tekevällä tai lausunnon antavalla viranomaisella on yleensä hyvät edellytykset, koska viranomainen tuntee virkaan kuuluvat tehtävät ja virkaan nimitettävältä vaadittavat ominaisuudet. Esitysmenettelyyn siirtyminen luo edellytyksiä sille, että hakijoiden vertailussa opintojen, virkavuosien ja työkokemuksen ohella nykyistä enemmän kiinnitettäisiin huomiota myös hakijan kysymyksen käytännössä tehokkaasti suoritua kysymyksen tulevista virkatehtävistä.

Valmistavina toimenpiteinä esityksestä tai lausunnosta ei yleisten periaatteiden mukaan ole valitusoikeutta (ks. HValL 3 §), eikä niillä rajoiteta nimitävän viranomaisen toimivaltaa valita virkaan nimitettävä henkilö.

Esitysmenettelyä ei 2 momentin mukaan sovellettaisi tasavallan presidentin kanslian, ministeriön eikä oikeuskanslerinviraston viroissa, keskusviraston jäsenen virassa, professorin virassa, apulaisprofessorin virassa eikä tutkija-professorin virassa. Jäljempänä 67 §:n 2 momentissa on lisäksi säännös, jonka mukaan tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta myöskään tuomarin viran täyttämisessä. Kaikissa noissa pykälän soveltamisalan ulkopuolelle jäävissä viroissa sovellettaisiin viran täyttämistä koskevia nykyisiä säännöksiä. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että tuomarin ja professorin viroissa säilyisi ehdollepanomenettely. Koska hallituksen mielestä näihin virkoihin nimitämisessä noudatettavaa menettelyä on tarpeen vielä erikseen selvittää, ehdollepanoa ei ole näiden virkojen osalta tässä vaiheessa ehdotettu poistettavaksi.

13 §. Pykälän 1 momentissa on lähinnä selvennykseksi tarkoitettu säännös, jonka mukaan virkaan voidaan nimittää vain sitä hakenut tai siihen suostumuksensa antanut henkilö. Suostumus voidaan antaa kirjallisesti tai muulla sellaisella tavalla, että suostumuksen antamisesta ei synny epäselvyyttä.

Pykälän 2 momentissa viitataan 14 §:ssä säädettyyn koeajaksi ottamiseen, joka 14 §:ssä säädettyin edellytyksin tulee kysymykseen virkaan nimitämisen asemasta.

Pykälän 3 momentti sisältää viittauksen HM 86 §:ssä säädettyihin virkaan nimitämisen perusteisiin. Kelpoisuusvaatimuksiin, jotka virkaan nimitettävän tulee täyttää, on viittaus edellä 9 §:n 5 momentissa.

14 §. Pykälä koskee koeajaksi ottamista. Koeajan pääasiallinen merkitys on se, että sekä viranomainen että virkamies voivat koeajan

kestäessä saada kokemuksia viran hoitamisesta ja vasta tämän jälkeen tehdä ratkaisun viran täyttämistä tai sen vastaanottamisesta.

Nykyisin on koeaikatarkoituksessa usein annettu väliaikaisia viranhoitomääräyksiä. Tämä on tarkoitus korvata laissa säännellyllä koeajalla, eikä koeajan ja viran väliaikaiseksi hoitajaksi annetun määräyksen käyttöä samassa tarkoituksessa voida enää pitää asianmukaisena. Lakiehdotuksessa onkin lähdetty siitä, että valtiovarainministeriö antaisi lain voimaantulua tästä tarkemmat ohjeet.

Koska koeajaksi ottaminen edeltää virkaan nimittämistä, koeajaksi otettavan valinnassa hakijoiden joukosta on noudatettava säädettyjä virkaan nimittämisen perusteita.

Ennen virkaan koeajaksi ottamista on virka edellä tässä luvussa olevien säännösten mukaisesti julistettava haettavaksi. Se, otetaanko virkaan koeajaksi, harkitaan yleensä vasta hakuajan päätyttyä sen perusteella, minkä kokemuksen omaavia hakijoita virkaan tulee. Koeajaksi saadaan 1 *momentin* mukaan ottaa virkaan valittu henkilö, mikäli koeajan käyttöön on tarvetta sen selvittämiseksi, kykeneekö virkaan valittu asianmukaisesti suoriutumaan virkatehtävistä. Tällaista tarvetta on lähinnä niiden henkilöiden kohdalla, jotka eivät aikaisemmin ole olleet virastossa vastaavissa tehtävissä eivätkä ole saaneet erityisesti tuohon virkaan tarkoitettua koulutusta.

Koeajan pituus olisi 1 *momentin* mukaan vähintään kolme ja enintään kuusi kuukautta. Oppilaitoksen virkaan sekä muuhun virkaan voidaan, jos viran laatu tai muut erityiset syyt edellyttävät pitempää koeaikaa, kuitenkin ottaa enintään yhden vuoden koeajaksi. Työsopimuslain mukaisen koeajan enimmäispituus on kolme kuukautta. Käytännössä myös tässä lakiehdotuksessa tarkoitettu koeaika tultaneen määräämään useissa tapauksissa kuutta kuukautta lyhyemmäksi. Virkamiehenkin sopivuus virkaan on usein todettavissa jo kuutta kuukautta lyhyemmän ajan kuluessa. Henkilölle määrätty koeaika ei voida jatkaa, vaan koeaikana on otettava virkaan nimittäminen ratkaistavaksi.

Valtion oppilaitosten virkaan saadaan ehdotuksen mukaan ottaa enintään yhden vuoden koeajaksi. Nykyisin on esimerkiksi valtion kuurojen- ja sokeainkoulun sekä valtion maatalousoppilaitosten opettajilla kahden vuoden koeaika (Asetus kuurojen- ja sokeainkoulusta, 312/61, 30 §; asetus maatalous-, kotitalous- ja kotiteollisuusoppilaitoksista annetun lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta,

426/62, 10 §). Lakiehdotus merkitsee näiltä osin koeajan lyhentämistä. Eräissä muissakin valtion tehtävissä, joissa henkilön soveltuvuus virkaan voidaan todeta vasta pitempiäaikaisen käytännön virkatehtävien hoitamisen perusteella, on tarvetta tavanomaista pitempään koeaikaan. Viran laadun tai muun erityisen syyn sitä edellyttäessä koeaika voitaisiin pykälän mukaan määrätä enintään yhden vuoden pituiseksi. Koeaikaa ei saa kuitenkaan viran laadun tai muun erityisen syynkään perusteella määrätä pidemmäksi kuin tehtävän laatu vaatii.

Pykälän 2 *momentissa* on säännökset koeaikaisen virkamiehen nimittämisestä virkaan ja koeaikaisen virkamiehen virkasuhteen päättymisestä, mikäli häntä ei viimeistään koeajan päättyessä nimitetä virkaan. Koeajaksi otetun nimittäminen virkaan tapahtuu luonnollisesti ilman uutta hakumenettelyä, koska koeajaksi ottamista on jo edeltänyt hakumenettely. Koeaikainen virkamies voidaan nimittää virkaan jo ennen koeajan päättymistä, jos hänet todetaan virkaan kykeneväksi ja soveltuvaksi. Koeajan tarkoituksesta johtuu, että koeaikainen virkamies saadaan tänä aikana irtisanoa sen estämättä, mitä irtisanomisen perusteista jäljempänä 10 luvussa säädetään, mutta irtisanominen ei tällöinkään saa tapahtua lain 17 §:ssä tarkoitetuilla tai muutoin epäasiallisilla perusteilla. Irtisanomisajan pituudesta on säännökset valtion virkamieslain voimaannapolaissa ja noita säännöksiä sovelletaan siihen asti, kunnes asiasta on sovittu virkakatosopimuksella.

Jos koeaikaisen virkamiehen virkasuhde päättyy sen johdosta, että häntä ei nimitetä virkaan tai sen johdosta, että hänet irtisanotaan tai hän itse irtisanoutuu, virka on ennen sen uudelleen täyttämistä tai siihen uudelleen koeajaksi ottamista julistettava säännönmukaisessa järjestyksessä haettavaksi. Virkaan ei siten voida ilman hakumenettelyä nimittää tai ottaa koeajaksi viran jotakin aikaisempaa hakijaa, jollei virkaa muutoin erityisten säännösten mukaan saada täyttää sitä haettavaksi julistamatta.

Pykälän 3 *momentin* mukaan koeajaksi ottamisesta päättää nimittävä viranomainen.

Koeajaksi ei 4 *momentin* mukaan voida ottaa virkaan, johon nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto. Näissä ylemmissä viroissa, joihin käytännössä voidaan nimittää vain huomattavan aikaiseman työkokemuksen saavuttanut henkilö, koeaikaa ei voida pitää asianmukaisena. Jäljempänä 67 §:n 2 *momentin* mukaan koeajaksi ei voida ottaa myöskään tuomarin virkaan.

15 §. Pykälä sisältää säännökset virkaan nimittämisen ja koeajaksi ottamisen peruuttamisesta. Tällainen peruuttaminen ei voimassa olevan lainsäädännön mukaan ole mahdollista. Kun nimitys tapahtuu nimittämispäätöksellä, ei nykyisin asianomaisen kieltäytyessä ottamasta virkaa vastaan ole muuta mahdollisuutta kuin syntyneen virkasuhteen päättäminen asianmukaisessa järjestyksessä. Valtion edun mukaista on saada tällaisessa tapauksessa virka mahdollisimman nopeasti vakinaisesti täyteen. Pykälän säännöksillä on pyritty luomaan mahdollisimman yksinkertainen ja nopea menettely niitä tapauksia varten, joissa virkaan nimitetty tai koeajaksi otettu ei ota virkaa vastaan. Asetukseen on tarkoitettu ottaa säännös, jonka mukaan nimityksen peruuttamisen johdosta virka saadaan täyttää sitä uudelleen haetavaksi julistamatta.

16 §. Pykälässä on säännökset virkasuhteen alkamisajankohdasta ja nimittämiskirjasta. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole virkasuhteen alkamisajankohdasta nimenomaista säännöstä. Käytännössä on kuitenkin katsottu, että ainakin keskeiset virkaan kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet alkavat yleensä siitä ajankohdasta, josta lukien asianomainen on nimitetty, siirretty tai otettu virkaan. Pykälän 1 momenttiin on otettu nykyistä käytäntöä vastaava säännös. Nimittämispäätöksessä on todettava, mistä ajankohdasta lukien henkilö nimitetään virkaan.

Jäljempänä 96 §:ssä on säännös, jonka mukaan jos virkaan nimitetty virkamies ennestään on virassa, hänet katsotaan nimityksen johdosta eronneeksi aikaisemmasta virasta.

Nimittämiskirjaa koskeva 2 momentti merkitsee muutosta nimittämiskirjalakiin, jonka 1 §:n mukaan virkaan nimitetylle tai siirretylle on annettava nimittämiskirjana joko avoin kirje, valtakirja tai toimikirja. Ehdotuksen mukaan virkaan nimitetylle tai siirretylle annetaan aina todistukseksi nimittämiskirja. Koeajaksi virkaan ottamisesta ja viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi ottamisesta annetaan todistukseksi määräyskirja. Nimittämiskirjaa ja määräyskirjaa koskevia säännöksiä on siten nykyisestä olennaisesti yksinkertaistettu.

4 luku. Viranomaisen yleiset velvollisuudet työnantajana

Lukuun sisältyvät säännökset virkamiesten tasapuolisesta kohtelusta, virkamiesten yhdisty-

misvapaudesta ja viranomaisten velvollisuudesta huolehtia virkasuhteesta johtuvien etujen ja oikeuksien antamisesta virkamiehelle. Näistä asioista ei nykyisin ole yleisiä säännöksiä virkamieslainsäädännössä.

Työnantajan velvollisuuksista on säännöksiä useissa laeissa, muun muassa työsuojelua ja työterveyshuoltoa koskevilla laeilla, jotka koskevat myös valtion viranomaisia valtiotyönantajan edustajina.

17 §. Pykälä käsittelee viranomaisten velvollisuutta kohdella virkamiehiä tasapuolisesti. Säännökset vastaavat asiallisesti työsopimuslain vastaavaa säännöstä (17 § 3 mom.).

Säännös virkamiesten tasapuolisesta kohtelusta on kuten työsopimuslainkin mainittu säännös rajattu koskemaan vain jo alkanutta palvelussuhdetta. Kuitenkin HM 86 §:n mukaiset nimittämisperusteet ja HM 5 §:n säännös kansalaisten yhdenvertaisuudesta velvoittavat julkista viranomaista noudattamaan virkaan nimittämisessäkin tasapuolisuutta. Voimassa olevia säännöksiä voidaan pitää riittävinä myös edellä yleisperustelujen kohdassa 5.2. mainitun kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 25 artiklan kannalta. Kyseisessä artiklassa edellytetään, että jokaisella kansalaisella tulee olla yhdenvertainen oikeus ja mahdollisuus päästä maansa julkisiin virkoihin.

18 §. Pykälä koskee virkamiesten yhdistymisvapautta. Sen mukaan viranomainen ei saa estää virkamiestä kuulumasta yhdistykseen, ellei laissa toisin säädetä, eikä estää eroamista niistä. Myös 4.1.1919 annetun yhdistyslain 11 §:ssä on nimenomaan säädetty, että yhdistyksen jäsenellä on oikeus koska hyvänsä erota yhdistyksestä. Laissa voidaan kuitenkin säätää virkamiesten yhdistymisvapauteen rajoituksia. Esimerkiksi rikoslain 45 luvun 26 §:ssä on sotilaiden yhdistymisvapautta rajoitettu.

19 §. Tämä pykälä sisältää viittauksen asianomaisen viranomaisen velvollisuuteen huolehtia siitä, että virkamiehelle annetaan virkasuhteesta johtuvat edut ja oikeudet sellaisina kuin ne hänelle kuuluvat eli häneen sovellettavien säännösten, määräysten ja sopimusten mukaisina. Vaikka viranomaisilla on katsottu olevan tällainen velvollisuus ilman nimenomaista säännöstäkin, on se selvyiden vuoksi syytä lais- se erikseen todeta.

5 luku. Virkamiehen yleiset velvollisuudet

Virkamiehen yleisiä velvollisuuksia koskevat säännökset ovat lakiehdotuksessa huomattavasti

täsmällisemmät ja täydellisemmät kuin nykyisessä lainsäädännössä. Nykyisin on olemassa säännöksiä pääasiassa vain niistä seuraamuksista, joita virkamiehelle aiheutuu virkavelvollisuuksien vastaisesta menettelystä. Kun lainsäädännössä on ollut säännöksiä vain virheellisestä menettelystä seuraavista rangaistuksista, tämä on voinut vaikuttaa kielteisesti hallinto-toiminnan kehittymiseen. Virheitä välttääkseen virkamiehet ovat olleet taipuvaisia pidättymään aloitteellisuudesta eivätkä aina ole pyrkineet tehokkaimpiin ja yhteiskunnan kannalta taloudellisimpiin ratkaisuihin. Virkatehtävien suorittamistavasta ei nykyisin myöskään ole laissa säännöksiä, joskin siitä on määräys virkavalan kaavassa. Työsopimuslain 13 §:ssä on tuollainen säännös.

Luvun säännöksistä ovat uusia muun muassa terveydentilaa koskeviin tarkastuksiin määräämistä koskeva säännös (25 §) ja velvollisuutta hoitaa tilapäisesti toista virkaa koskeva säännös (27 §). Virkamiehen sivutoimia koskeviin säännöksiin tulisi lakiehdotuksen mukaan myös eräitä muutoksia (24 §). Nykyisten sivutoimisäännösten puutteena on, että ne eivät koske ammatin, elinkeinon ja liikkeen harjoittamista. Tähän samoin kuin muihinkin sivutoimisäännösten puutteisiin ovat myös valtiontilintarkastajat kiinnittäneet huomiota. Lakiehdotuksessa yleiset sivutoimisäännökset on ulotettu koskemaan myös ammatin, elinkeinon ja liikkeen harjoittamista. Nykyisten sivutoimisäännösten on toisaalta katsottu aiheuttavan tarpeetonta työtä sellaisten sivutoimilupahakemusten käsittelynä, joilla ei ole viran hoidon kannalta eikä viranomaiselle muutoinkaan merkitystä. Noiden sivutointon osalta menettelyä on pyritty yksinkertaistamaan.

20 §. Pykälän 1 momentin mukaan virkatehtävät on suoritettava asianmukaisesti ja viivytyksettä. Tässä säännöksessä on ensimmäisen kerran positiivisesti lainsäädännössä määritelty virkatehtävien suorittamistapa. Velvollisuus suorittaa virkatehtävät asianmukaisesti merkitsee muun muassa sitä, että virkatehtävät on suoritettava asianomaiset säännökset huomioon ottaen myös mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti. Jokainen virkamies on velvollinen huolehtimaan omassa toiminnassaan toiminnan taloudellisuudesta, mutta aivan erityisesti tästä huolehtiminen kuuluu johtaville tai muutoin esimiesasemassa oleville virkamiehille. Pykäläs-

sä korostettu asianmukainen menettely tarkoittaa normaalia, tavanomaista huolellisuutta ja sitä, että virkaa hoitaessaan virkamiehen on otettava huomioon, mitä viran laadusta ilmeisesti johtuu. Momentin säännökset merkitsevät käytännössä hyväksyttyjen ja toiminnassa noudatettujen periaatteiden vahvistamista laissa.

Pykälän 1 momentissa on lisäksi säännökset virkamiehen velvollisuudesta noudattaa työnjohto- ja työnvalvontamääräyksiä. Nämä määräykset ja käskyt voivat olla joko pysyviä tai esimiehen yksittäistapauksessa antamia. Määräykset voivat olla asianomaisessa järjestyksessä vahvistettuja viraston toimintaa koskevia työjärjestyksiä, toimintaohjelmia tai suunnitelmia, joita eriaisteiset virkamiehet kukin osaltaan ovat velvollisia noudattamaan. Lainkohdassa ei ole otettu kantaa siihen, missä järjestyksessä tällaiset määräykset vahvistetaan ja osallistuuko viraston palveluksessa oleva henkilöstö jollakin tavalla päätöksentekoon asiassa. Määräykset ja käskyt voivat koskea muun muassa töiden järjestelyä. Tällaisia ohjesääntöjä on nykyisinkin vahvistettu varsinkin suurimmissa virastoissa ja laitoksissa, eikä säännös siten käytännössä varsinaisesti merkitse muutosta nykyiseen tilanteeseen. Pysyvät tai yksittäistapauksessa tämän säännöksen nojalla annetut töiden järjestelyä koskevat määräykset eivät tietysti voi sisältää määräystä siitä, miten esimerkiksi hallintovirkamiehen tai tuomarin on yksittäistapauksessa ratkaistava hänen toimivaltaansa kuuluva asia. Tämä johtuu jo HM 92 §:ssä säädetystä hallinnon lainalaisuuden periaatteesta. Sen mukaan kaikessa virkatoiminnassa on laillisen seuraamuksen uhalta tarkoin lakia noudatettava. Tämä merkitsee sitä, että virkamies on ratkaisutoiminnassa sidottu vain lakiin.

Pykälän 2 momentissa on säännös virkamiehen velvollisuudesta osallistua viraston toiminnan kannalta tarpeelliseksi katsottavaan koulutukseen. Nykyisin eri aloilla tapahtuvan nopean kehityksen johdosta jäävät aikanaan hankitut tiedot jälkeen yleisestä kehityksestä, jollei tietoja täydennetä ja uudisteta. Näin ollen on välttämätöntä, että virkamiehellä on velvollisuus osallistua tässä tarkoitettuun koulutukseen. Tämä periaate on jo nykyisin yleisesti hyväksytty, vaikka siitä ei ole säännöstä. Tällaiseen viranomaisen määräämään koulutukseen osallistuminen on katsottava itse viran hoita-

miseksi. Käsitettä koulutus on tässä käytetty laajassa merkityksessä ja siihen kuuluu myös työhön opastus ja perehdyttäminen. Kysymyksen tulevaa koulutusta ei ole pykälässä tarkemmin määritelty, vaan se on käytännössä ratkaistava kysymys. Selvää kuitenkin on, ettei tällainen yleinen velvollisuus koske yleisluontoista tutkintoon tähtäävää koulutusta eikä johonkin muuhun virkaan pätevytykseen tähtäävää koulutusta, vaan tarkoittaa henkilöllä jo olevien virkatehtävissä tarvittavien tietojen ja taitojen ylläpitämistä ja parantamista. Eri asia on, että esimerkiksi viran lakkauttamisen johdosta tulee uudelleen sijoitettavia virkamiehiä eräissä tapauksissa kouluttaa uusiinkiin tehtäviin. Tässä säädetystä koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista huolehtii asianomainen viranomaislainen.

Pykälän 3 momentissa edellytetty asianmukaisen käyttäytymisen vaatimus on erilainen virkamiehen asemasta ja tehtävästä riippuen. Erityistä luottamusta ja arvostusta vaativissa viroissa on virkamieheltä vaadittava virkamiesasemassaan soveltuvaa käyttäytymistä myös virka-ajan ulkopuolella. Yleinen yhteiskunnallinen kehitys on sitä vastoin johtanut siihen, että monissa muissa tehtävissä oleville virkamiehille ei virantoimituksen ulkopuolella yleensä ole syytä asettaa suurempia käyttäytymisvaatimuksia kuin muillekaan kansalaisille. Kuitenkin on edellytettävä, että virkamies ei menettelyllään tai käyttäytymisellään aiheuta haittaa tai vahinkoa viranomaisille.

21 §. Pykälä koskee virkamiehen velvollisuutta pidättäytyä lahjomista. Asiasta on nykyisin rangaistussäännös rikoslaissa, mutta velvollisuudesta pidättäytyä lahjomista ei sitä vastoin ole virkamieslainsäädännössä määräyksiä. Lahjomasäännöksen periaatteellisen ja käytännöllisen merkityksen vuoksi on asianmukaista, että asiasta sisällytetään säännös myös valtion virkamieslakiin.

Pykälän mukaan virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen tai viranomaiseen. Velvollisuus pidättäytyä sanotuista etuuksista riippuu siten yksinomaan siitä, voiko etuus heikentää luottamusta virkamieheen tai viranomaiseen. Näin ollen ei edellytetä, että etuus täytyisi ottaa vastaan jonkun suosimiseksi virkatoiminnassa, jotta menettely olisi kielletty. Kussakin tapauksessa on ratkaistava, milloin tällainen luotta-

muksen heikentyminen voi tapahtua. Hallitus katsoo, että erikseen on syytä selvittää, onko mahdollista antaa yleiset ohjeet virkamieheltä tässä suhteessa vaadittavasta menettelystä.

Lahjomaa koskeva kiello sisältyy myös elinkeinotoimialaa koskevana sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/78) 5 §:n 2 momenttiin.

22 §. Pykälän mukaan virkamies ei saa toimia yhdistyksessä sellaisessa asemassa, että siinä toimiminen on ristiriidassa virkamiehen virkatehtävien kanssa. Lisäksi muussa laissa voi virkamiehen toiminta yhdistyksessä olla erikseen kielletty. Muun muassa eräät verohallinnon palveluksessa olevat virkamiehet eivät saa kuulua valtiolle verovelvollisen yhteisön hallitukseen tai hallintoon (Välittömän verotuksen piiri- ja paikallishallinnosta annetun lain, 1002/75, 10 §:n 1 mom.). Rikoslain 45 luvun 26 §:ssä on rajoitettu sotilaiden osallistumista poliittiseen toimintaan.

Yhdistyksen hallintoelimiin, kuten sen hallitukseen, kuulumisen on katsottava olevan useassa tapauksessa sellaista toimintaa, joka voi olla ristiriidassa virkamiehen virkatehtävien kanssa. Selvää on, ettei virkamiehen muukaan toiminta yhdistyksessä saa johtaa virkamiestä ristiriitaan virkatehtäviensä kanssa. Muun muassa valtion virkaehtosopimusasetuksessa (577/71) lueteltujen virkamiesten, joiden tulee tarvittaessa edustaa valtiota työnantajan ominaisuudessa virkaehtosopimusneuvotteluissa, toimimisen hallintoelimissä virkamiesyhdistyksessä, jonka tehtävänä on virkamiesten etujen valvominen työmarkkinatoiminnassa, on katsottava olevan ristiriidassa virkamiehen virkatehtävien kanssa.

23 §. Pykälän säännökset salassapitovelvollisuudesta koskevat sekä niitä tapauksia, jolloin tietojen antaminen on erityisen salassapitoa koskevan säännöksen tai määräyksen mukaan kielletty, että niitä tapauksia, jolloin salassapitovelvollisuus johtuu asian luonteesta. Säännös vastaa pääosin rikoslain 40 luvun 19 a §:ssä omaksuttuja periaatteita ja sillä on tarkoitettu pysyttää nykyinen käytäntö. Uutena periaatteena ehdotetaan pykälässä kiellettäväksi myös salassa pidettävän seikan hyväksikäyttäminen. Tällainen kiello on myös eräissä uusissa salassapitovelvollisuutta koskeissa erityissäännöksissä.

Tämä pykälä ei estä niissä asioissa, joissa tiedottamiselle ei ole pykälässä tarkoitettuja es-

teitä, järjestämästä kansalaisille mahdollisuutta asianmukaisella tavalla saada tieto viranomaisen toimenpiteistä. Julkisuudella ja sen kautta mahdolliseksi tulevalla viranomaistoiminnan julkisella valvonnalla on valtionhallinnossa myös erittäin tärkeä merkitys.

24 §. Pykälä käsittelee sivutoimia. Pykälän 1 momentin mukaan virkamies ei saa ilman sivutoimilupaa ottaa vastaan sellaista sivutointa, joka edellyttää työajan käyttämistä sivutoimeen kuuluvien tehtävien suorittamiseen. Tällaisen sivutoimen vastaanottamista on periaatteessa yleensä pidettävä kiellettyinä. Ei voida pitää hyväksyttävänä sitä, että virkamies työaikanaan, jonka hän on velvollinen käyttämään valtion tehtävien suorittamiseen palkkaustaan vastaan, suorittaisi muita tehtäviä. Tällaiset sivutoimet vaikuttavat yleensä siinä määrin haitallisesti viran hoitamiseen ja viraston tehtävien suorittamiseen, että luvanvaraisuus on välttämätön. Kysymys sivutoimiluvan myöntämisestä on harkittava kussakin tapauksessa erikseen ja lupa voidaan myöntää vain kun siihen on erityistä syytä. Viraston tehtävien suorittamisen kannalta sivutoimi saattaa eräissä tapauksissa olla eduksi, koska virkamies sivutoimen avulla voi kehittää itseään virkatehtävienkin suorittamisen osalta. Sivutoimilupa voidaan antaa myös rajoitettuna, mikä merkitsee sitä, että sivutoimen hoitamiseksi voidaan lupaa annettaessa asettaa tarpeellisia ehtoja. Sivutoimilupa voidaan peruuttaa, kun siihen on syytä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut sivutoimet, jotka edellyttävät poissaoloa virantoimituksesta, ovat periaatteessa kiellettyjä. Sitävastoin muiden sivutointen osalta ei ole katsottu olevan samanlaista tarvetta yleisesti kieltää niitä ja saattaa luvanvaraisiksi.

Pykälän 2 momentissa on säännökset siitä, mitä on otettava huomioon harkittaessa 1 momentissa tarkoitettun sivutoimiluvan myöntämistä. Valtion etu vaatii, ettei virkamies ota suorittaakseen sellaisia hänen virkaansa kuuluttomia tehtäviä, jotka tekevät hänet esteelliseksi virassa, vaarantavat luottamusta virkamiesten tasapuolisuuteen viranhoidossa taikka muutoin haittaavat viran asianmukaista hoitamista. Se, missä tapauksessa virkamies on esteellinen suorittamaan virkatehtävää, perustuu eri säännöksiin. Esteellisyys toteutuu tässä tarkoitettulla tavalla silloin, kun virkamies sivutoi-

mensa vuoksi tulee virkatehtävissään jatkuva-luontoisesti eikä vain yhden kerran esteelliseksi. Viran asianmukaista hoitamista sivutoimi voi muutoin haitata rasittavuutensa vuoksi. Sivutoimilupaa ei tule kieltää, jos sivutoimi ei edellä mainitulla tavalla haittaa virkatehtävien asianmukaista suorittamista.

Pykälän 3 momentin mukaan viranomainen voi kieltää muunkin kuin 1 momentissa tarkoitettun sivutoimen vastaanottamisen ja hoitamisen 2 momentissa säädettyillä perusteilla. Myös sellainen sivutoimi, joka ei edellytä poissaoloa virantoimituksesta eikä työajan käyttämistä sivutoimeen kuuluvien tehtävien suorittamiseen, voi eräissä tapauksissa haitata viran asianmukaista hoitamista. Haitta voi aiheutua sivutoimen rasittavuudesta, sivutoimeen kuuluvien tehtävien laadusta tai muusta sellaisesta syystä. Päätös virkamiehen ilmoittaman sivutoimen vastaanottamisen ja pitämisen kieltämisestä tulisi noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta. Tämä on välttämätöntä, jotta muutoksenhaku ei mitätöi sivutoimen kieltämisen tarkoitusta.

Lain sivutoimikäsite on määritelty 4 momentissa. Sivutoimikäsite on määritelty laajaksi. Sivutoimella tarkoitetaan tässä virkaa, palkattua työtä ja tehtävää, joista virkamiehellä on oikeus kieltäytyä, samoin kuin ammattia, elinkeinoa ja liikettä. Sivutoimella ei tarkoiteta muun muassa kunnallisia luottamustehtäviä kuten esimerkiksi kunnanhallituksen tai kunnallisen lautakunnan jäsenen tehtävää, koska niistä ei kunnallislain (953/76) 18 §:n mukaan yleensä ole oikeutta kieltäytyä.

Pykälän 5 momentissa on viittaus muualla laissa tai asetuksessa sivutoimista annettuihin erityissäännöksiin. Erityissäännöksiä on muun muassa puolustusvoimia, poliisihallintoa ja verohallintoa koskevissa säädöksissä.

25 §. Pykälä koskee virkamiehen määräämistä terveystarkastuksiin. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole yleisesti säädetty virkamiehelle velvollisuutta osallistua viran hoitamisen edellytysten toteamiseksi suoritettaviin lääkärintarkastuksiin ja tutkimuksiin. Sitä vastoin tästä velvollisuudesta on määrätty eräitä hallinnonaloja, kuten rautatiehallintoa, puolustusvoimia ja poliisihallintoa koskevissa määräyksissä. Koko valtionhallintoa koskevan yleisen säännöksen puuttumisesta on käytännössä aiheutunut epäselvyyttä ja hankaluutta. Tällais-

ten tarkastusten tarve on huomattava sekä viranomaisten toiminnan että virkamiesten itsensä kannalta. Tarkastukset tekevät mahdolliseksi riittävän ajoissa ryhtyä toimenpiteisiin työkyvyn alenemisen ehkäisemiseksi ja töiden järjestelmiseksi. Kun lisäksi eräät lakiehdotuksen mukaiset virkasuhdetta koskevat toimenpiteet perustuisivat virkamielen terveydentilaan, on lakiehdotukseen sisällytetty asiasta nimenomaiset säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan virkamies voidaan määrätä osallistumaan momentissa tarkoitettuihin hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin sekä antamaan terveydentilaansa koskevia tietoja. Säännöksillä pyritään turvaamaan virkamielen terveydentilan selvittäminen niissäkin tapauksissa, joissa virkamies ei vapaaehtoisesti ilman eri määräystä ole suostunut tarkastuksiin tai tutkimuksiin tai tietoja antamaan. Nämä säännökset koskevat vain sellaisia tarkastuksia, tutkimuksia ja tietoja, jotka ovat tarpeen viran hoitamisen edellytysten eli virkamielen työkyvyn selvittämiseksi. Tässä tarkoitettuja tietoja on pidettävä luottamuksellisina. Mahdollisuuksien mukaan olisi virkamielen omat toivomukset terveystarkastuksen suorittavan lääkärin valinnasta otettava huomioon.

Pykälän 2 momentin mukaan kyseisistä tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista. Tämä on asianmukaista, koska kysymys on yleisen edun vaatimista toimenpiteistä.

Pykälän 3 momentti sisältää viittauksen virkamielen terveydentilan tarkastamista ja tutkimista koskeviin erityissäännöksiin. Erityissäännöksiä on muun muassa työterveyshuoltolain (743/78) 2 §:ssä, nuorten työntekijäin suojelusta annetun lain (669/67) 14 §:ssä ja mielisairaslain (187/52) 25 §:ssä (521/77). Viittaus erityislainsäädäntöön merkitsee sitä, että pykälän 1 momentin säännökset eivät koske kyseisissä säädöksissä säänneltyjä tapauksia, vaan niiden osalta on noudatettava asianomaista erityislainsäädäntöä.

26 §. Viran asianmukainen hoitaminen edellyttää eräissä erityistapauksissa virkamielen asumista määrättyllä paikkakunnalla taikka hänelle varatussa virka-asunnossa. Tästä asumisvelvollisuudesta on tarkoitus antaa 1 momentin nojalla tarkemmat säännökset valtion virkamiesasetuksessa. Asetukseen on tarkoitus ottaa

pääasiassa nykyistä lainsäädäntöä vastaavat säännökset.

Virka-asuntojen määrä on viime vuosina huomattavasti vähentynyt. Tällä hetkellä valtionhallinnossa on enää noin 2 300 virka-asuntoa. Virka-asunto on yleensä kuitenkin edelleen välttämätön sellaisissa viroissa, joiden hoitaminen edellyttää henkilön olevan jatkuvasti virka-paikalla tavoitettavissa, kuten muun muassa talonmiehen ja huoltomiehen viroissa.

Pykälän 1 momentin mukaan asetuksella säädetään niin ikään virkamielen velvollisuudesta viran asianmukaisen hoitamisen sitä vaatiessa asua määrättyllä paikkakunnalla. Tämä velvollisuus koskee nykyisin muun muassa maaherraa ja poliisimiehiä (A lääninhallituksesta, 188/55, 63 § ja PoliisiA 119/69, 21 §). Tämä tietyllä paikkakunnalla asumisvelvollisuus on muun muassa liikenneyhteyksien parantamisen johdosta menettänyt aikaisempaa merkitystään ja tarve on supistunut vain eräisiin virkoihin.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto vahvistaa kuten nykyisinkin ne perusteet, joiden mukaan virkamielen on suoritettava asunnosta ja virkaan liittyvistä luontoiseduista korvausta valtiolle. Säännös merkitsee sitä, että valtioneuvosto määrää paitsi 1 momentissa tarkoitettujen virka-asuntojen myös muiden virkamiesasuntojen eli virkasuhteen perusteella virkamielen käyttöön annettujen asuntojen sekä virkaan liittyvien luontoisetujen korvausperusteet. Viittaus muualla oleviin säännöksiin tarkoittaa muun muassa ulkomaanedustuksen viran ja toimen haltijain palkkauksesta annetun lain (317/76) 3 §:n 2 momenttia, jonka mukaan lähettiläs ja muu lähetystön päällikkö ovat oikeutettuja saamaan vapaan asunnon. Luontoiseduista suoritettavien korvausten määrästä voidaan eräiltä osin sopia virkaehtosopimuksin, mihin 2 momentissa on viittaus.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentissa tarkoitettujen korvaukset saadaan periä kuukausittain virkamielen palkasta. Ne saadaan periä kuukausittain myös etukäteen. Tämä vastaa nykyistä lainsäädäntöä.

27 §. Pykälän 1 momenttiin on otettu säännös, jonka nojalla vakinainen virkamies voidaan ilman omaa suostumustaan tilapäisesti määrätä väliaikaisena tai sijaisena hoitamaan toista samanlaatuista virkaa samassa virastossa. Sään-

nös on tarpeen, jotta virastojen tilapäisen työvoimatarpeen edellyttämät henkilöstöjärjestelyt voidaan hoitaa mahdollisimman joustavasti ja nopeasti. Pitempiaikainen, useampia kuukausia kestävä määräys sitä vastoin edelleen vaatisi virkamiehen suostumuksen. Nykyisen lainsäädännön mukaan katsotaan, että virkamies voidaan yleensä ainoastaan suostumuksensa perusteella määrätä hoitamaan toista virkaa samassa virastossa.

Selvää on, ettei viranhoidon määräämistä tule antaa sellaisissa tapauksissa, joissa tehtävien suorittaminen on järjestettävissä jollain yksinkertaisemmalla tavalla kuten työnjärjestelyllä. Määräys hoitaa virkaa on tarpeen antaa erityisesti sellaisissa viroissa, joihin kuuluvat tehtävät liittyvät kiinteästi virkaan ja jotka on jatkuvasti suoritettava. Tällaisia ovat muun muassa kirjaajan ja lähettäjän virat.

Virkamies, joka on tämän pykälän 1 momentin nojalla määrätty hoitamaan toista virkaa, vapautuu momentin toisen virkkeen mukaan vastaavaksi ajaksi oman virkansa hoitamisesta. Säännös merkitsee sitä, että virkamiehelle ei ole tässä tapauksessa tarpeen erikseen myöntää virkavapautta. Jos sitä vastoin virkamies oman hakemuksensa perusteella määrätään hoitamaan toista virkaa väliaikaisena tai sijaisena, hänen on haettava virkavapautta. Virkavapauden myöntäminen on tällöin viranomaisen harkinnassa sen mukaan kuin jäljempänä 9 luvussa ehdotetaan säädettäväksi.

Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös virkamiehen siirtämisestä koulutuksellisista syistä määrääjäksi toimimaan toisessa virastossa. Valtionhallinnossa on tarvetta siirtää virkamiehiä koulutuksellisista syistä joksikin aikaa toiseen virastoon, esimerkiksi keskusvirastosta ministeriöön ja päinvastoin. Tällainen koulutuksellinen tehtäväkierto voi lisätä viranhoidon käytännöllistä taitoa ja siten parantaa valtion virastojen suorituskykyä. Koulutuksellinen tehtäväkierto olisi sekä asianomaisten virkamiesten että virastojen edun mukaista. Siirto on nykyisinkin mahdollista siinä tapauksessa, että kyseisessä toisessa virastossa on soveltuva virka avoinna. Sitä vastoin nykyisin ei ole mahdollista siirtää virkamiestä virassaan toiseen virastoon koulutustarkoituksessa, vaan tämä menettely vaatii lakiin sisältyvän valtuutuksen. Edellytyksenä siirrolle olisi, että se parantaa virkamiehen edellytyksiä virkatehtävien suorittami-

seen ja että virkamies on antanut siirtoon suostumuksensa.

Määräyksen hoitaa virkaa toisessa virastossa tai toimia virassaan toisessa virastossa antaisi se viranomaisen, joka on virkamiehen nimitänyt. Siirto tapahtuu tämän viranomaisen edun vuoksi, jotta virkamiehen taito päävirkaansa kuuluvien tehtävien suorittamiseen lisääntyisi. Ennen määräyksen antamista viranomaisen on sopivin tavoin kuultava vastaanottavaa virastoa. Siirron onnistuminen edellyttää käytännössä, että vastaanottava virasto sen hyväksyy. Vastavuoroisesti vastaanottava virasto voi tarpeen mukaan määrätä virkamiehen kyseiseen toiseen virastoon, mikäli tämä siihen suostuu.

Mikäli virkamies siirretään virassaan toiseen virastoon, tulee vastaanottavan viraston asianomaisessa järjestyksessä vahvistaa siirretylle virkamiehelle kuuluvat tehtävät. Tehtävät tulee vahvistaa siten, että viranhoidosta toisessa virastossa on todellista hyötyä.

28 §. Pykälän 1 momentissa on viitattu virkavalan, jota koskevat säännökset ovat asetuksessa virkavalan ja tuomarivalan vannomisesta (214/64). Tuota asetusta on tässä yhteydessä tarkoitus muuttaa siten, että pääasiallisesti vain johtavassa tai muutoin erityisen vastuullisessa asemassa olevat virkamiehet tulisivat olemaan velvollisia vannomaan virkavalan. Luonnos asetuksen muuttamiseksi on tämän lakiehdotuksen liitteenä. Hallitus katsoo myös, että virkavalan kaava tulisi saattaa paremmin vastaamaan nykyisiä olosuhteita.

Pykälän 2 momentissa oleva viittaus virkamiehen velvollisuuksiin työtaistelun aikana tarkoittaa valtion virkaehtosopimuslain 3 luvun säännöksiä.

6 luku. Palvelussuhteen ehdot

Luvussa on ensimmäistä kertaa annettu yksityiskohtaiset säännökset sopimuspalkkaisen virkamiehen oikeudellisesta asemasta (30 §), virkamiehelle aiheuttomasti maksetun palkan takaisin perimisestä (31 §) ja takaisin perinnän vanhentumisajasta (32 §).

29 §. Tässä pykälässä on yleisviittaus valtion virkaehtosopimuslainsäädäntöön. Valtion virkamieslaki ei sisällä säännöksiä asioista, joita voidaan sopia virkaehtosopimuksin.

30 §. Pykälä koskee sopimuspalkkaista virkamiestä. Edellä 6 §:n 1 momentin mukaan virat perustetaan peruspalkkaisina tai sopimuspalkkaisina.

Nykyisessä lainsäädännössä sopimuspalkkaisten virkamiesten oikeudellinen asema on puutteellisesti säännelty. Lakiehdotuksessa säännöksiä on pyritty nykyisestä huomattavasti täsmentämään. Tämän pykälän säännösten lisäksi sopimuspalkkaiseen virkamieheen sovelletaan muitakin tämän lain säännöksiä, jollei sopimusta tehdä tai jollei sopimuksesta muuta johdu.

Sopimuspalkkaisen virkamiehen kanssa voidaan 1 momentin mukaan, toisin kuin muiden virkamiesten kanssa, tehdä yksilöllinen sopimus virkasuhteessa noudatettavista ehdoista. Valtioneuvosto määrää tarkemmin, mistä asioista sopimus tehdään. Noissa yleisissä määräyksissä valtioneuvosto tulisi vahvistamaan sopimuskavat, kuten nykyisinkin on tehty (Valtioneuvoston päätös 11.9.1975). Tähän saakka sopimuksissa on vakiintuneesti määrätty palkkauksesta, virkamiehen oikeudesta olla muussa palkatussa toimessa sekä mahdollisista muista palkatuista toimista luopumisesta, virantoimituksesta luopumisesta irtisanomisen tapahduttua, sopimuksen irtisanomisajasta ja sopimuksen purkamisen perusteista. Sopimuksen asiapiiri on yleensä tarkoitus säilyttää pääosin nykyisenä. Sitä vastoin sopimuksessa ei tulisi sopia virkamiehen irtisanomisen perusteista, vaan tältä osin noudatettaisiin jäljempänä 10 luvussa olevia asianomaisia säännöksiä. Virkasuhteen irtisanomisajasta saataisiin edelleen sopia. Kuitenkaan sopimukseen ei ole enää tarpeen ottaa määräyksiä, joiden mukaan virkamies sitoutuu luopumaan virantoimituksesta irtisanomisajaksi, koska virkamies voidaan tuossa tapauksessa pidättää virantoimituksesta 65 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla siten kuin tuon pykälän perusteluissa on selvitetty.

Sopimuksen tekee 2 momentin mukaan nimittävä viranomainen. Koska valtioneuvosto 1 momentin mukaan vahvistaa yleismääräyksellä muun ohessa sopimuksen yleisen sisällön, on pidetty tarkoituksenmukaisena, että sopimuksen tekee näissä rajoissa yleensä nimittävä viranomainen. Jos sitä vastoin yksittäistapauksessa on tarkoitus poiketa asianomaisen sopimuspalkkaluokan mukaisesta palkkauksesta tai edellä mainituista valtioneuvoston antamista

yleismääräyksistä, sopimuksen tekee 3 momentin mukaan valtioneuvosto. Nykyisin sopimuksen tekee yleensä asianomainen ministeriö, mutta jos sopimuksessa poiketaan asianomaisen sopimuspalkkaluokan mukaisesta palkkauksesta tahi valtioneuvoston vahvistamasta edellä mainitusta sopimuskavasta, sopimuksen tekee valtioneuvosto.

Pykälän 4 momentin mukaan sopimuspalkkaisen virkamiehen irtisanominen merkitsee samalla sopimuksen irtisanomista. Näin on asianlaita myös silloin, kun sopimuksen tekevä viranomainen on muu kuin sopimuspalkkaisen virkamiehen irtisanova viranomainen. Tämä yksinkertaistaa menettelyä. Sitä vastoin sopimuksen irtisanominen ei tietysti merkitse sopimuspalkkaisen virkamiehen irtisanomista. Sopimuksen irtisanova viranomainen voi olla muu kuin sopimuspalkkaisen virkamiehen irtisanova viranomainen. Jotta asiassa ei synny epäselvyyttä, on irtisanottaessa tarkoin yksilöitävä se, onko kysymyksessä sopimuksen vai virkamiehen irtisanominen. Sopimuksessa on erikseen määrättävä sopimuksen irtisanomisaika, jonka käytännön syistä tulee olla samanpituisen kuin virkamiehen irtisanomisaika.

Pykälän 5 momentin mukaan virkasuhteessa noudatettavista ehdoista on voimassa, mitä niistä on säädetty, määrätty tai virkaehtosopimuksin sovittu, jollei sopimuspalkkaisen virkamiehen kanssa ole lainkaan tehty sopimusta tai jollei sopimuksesta muuta johdu. Sopimukseen ei yleensä liene tarpeen sisällyttää määräyksiä kaikista sopimuksen asiapiiriin kuuluvista asioista. Sopimuksen tekeminen saattaa olla kokonaan tarpeetonta silloin, kun kysymyksessä on lyhytaikainen sopimuspalkkaisen viran hoitaminen virkaatoimittavana virkamiehenä. Valtioneuvoston antamien yleismääräysten mukaan sopimusta ei nykyisinkään yleensä tehdä näissä tapauksissa.

31 §. Pykälä koskee aiheettomasti maksetun palkkauksen takaisin perintää, jota koskevien säännösten puuttumiseen myös eduskunnan oikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota (Eduskunnan oikeusasiamiehen kirje valtioneuvostolle 24. 10. 1974).

Pykälän 1 momentin säännökset vastaavat pääosin nykyisin noudatettavaa käytäntöä, jonka mukaan viranomaisen todettua aiheettoman suorituksen oikaiseminen tapahtuu perimällä

aiheettomasti maksettu palkan määrä seuraavan tai seuraavien palkanmaksujen yhteydessä virkamiehen palkasta. Tässä tarkoitetun oikaisun suorittaminen edellyttää, että taloudellinen etuus on maksettu virkamiehelle aiheettomasti. Kysymyksessä täytyy olla selvä virhe, esimerkiksi laskuvirhe tai muu ilmeinen erehdys. Jollei kysymys ole selvästä virheestä, suorituksen aiheettomuuden tulee olla asianomaisessa järjestyksessä tuomioistuimessa tai muulla tavoin todettu. Oikaisu tapahtuu kuten nykyisinkin menettelymuodoiltaan yksinkertaisesti ilman nimenomaista päätöstä. Jos virkamies pitää takaisin perintää virheellisenä, hän voi tehdä jäljempänä 84 §:ssä tarkoitetun oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen voidaan hakea muutosta HValL:ssa säädettyssä järjestyksessä. Esimerkiksi keskusviraston tällaiseen päätökseen saadaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Jos sitä vastoin virkamies katsoo takaisin perinnän virheellisyyden aiheutuvan siitä, että viranomaisen on tulkinut virkaehtosopimusta virheellisesti, asiassa on meneteltävä valtion virkaehtosopimusten neuvottelumenettelystä tehdyn pääsopimuksen edellyttämällä tavalla.

Palkanmaksuvirheen oikaiseminen edellä selostetulla tavalla ilman virkamiehen suostumusta hänen siirryttyään pois asianomaisen viraston palveluksesta olisi monimutkaista ja edellyttäisi aiheettoman suorituksen maksaneen viranomaisen antavan erityisen päätöksen, jonka perusteella oikaisu olisi toimitettava kysymyksessä olevan toisen viraston toimesta. Näistä syistä tämän pykälän mukainen takaisin perintä on rajoitettu niihin tapauksiin, joissa virkamies on edelleen saman viraston palveluksessa, joka on suorituksen maksanut. Viranomaisen on virkamiehen siirryttyä toisen viraston palvelukseen ajettava tässä tarkoitettua takaisin perintää koskevaa vaatimusta lääninoikeudessa eräiden hallintoriita-asioiden oikeuspaikasta annetussa laissa (446/54, jäljempänä HRIitaL) säädettyssä järjestyksessä. Eri asia on, että virkamies voi aina vapaaehtoisesti palauttaa hänelle liikaa suoritettua palkan.

Pykälän 2 momentin mukaan palkkauserästä ei saa periä enempää kuin mitä palkasta lain mukaan saadaan ulosmitata. Vastaava määräys sisältyy nykyisin valtioneuvoston 8.10.1973 tekemään periaatepäätökseen.

Pykälän 3 momentin mukaan virkamiehelle on takaisin perintää aloitettaessa ilmoitettava takaisin perinnän peruste ja takaisin perittävä määrä. Takaisin perinnän perusteella tarkoitetaan sitä, että ilmoituksessa on yksilöitävä se suoritus, josta takaisin perintä johtuu. Takaisin perittävänä määränä on takaisin perintää aloitettaessa ilmoitettava se kokonaismäärä, joka virkamieheltä seuraavien palkanmaksujen yhteydessä tullaan perimään. Laissa ei ole säännöstä ilmoituksen muodosta, joten se voi olla vapaa-muotoinen. Ilmoitus olisi annettava viimeistään etuutta takaisin perittäessä.

32 §. Pykälä koskee valtion saatavan vanhentumisaikaa, milloin saatava johtuu virkamiehelle aiheettomasti maksetusta palkkauksesta tai muusta virkasuhteesta johtuvasta taloudellisesta etuudesta. Pykälän mukaan takaisin perintä on aloitettava 31 §:ssä säädettyllä tavalla tai pantava vireille muussa järjestyksessä kolmen vuoden kuluessa uhalla, että oikeus takaisin perintään on menetetty. Muussa kuin 31 §:ssä säädettyssä järjestyksessä tapahtuvalla asian vireillepanolla tarkoitetaan lähinnä HRIitaL:n mukaista menettelyä.

Takaisin perintä katsotaan aloitetuksi 31 §:n 3 momentin mukaisella ilmoituksella, jos kysymyksessä on 31 §:ssä tarkoitettu menettely.

Nykyisin on viranomaisen puolelta tapahtuvassa palkkauksen takaisin perinnässä noudatettu yleistä 10 vuoden vanhentumisaikaa, kun taas virkamiehen puolelta tehtävälle oikaisuvaatimukselle on ollut aikaa vain yksi vuosi. Lakiehdotuksessa on kyseinen vanhentumisaika sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta saatettu yhtä pitkäksi, kolmeksi vuodeksi. Valtiontalouden tarkastusjärjestelmä edellyttää, ettei vanhentumisaika valtion puolelta ole kolme vuotta lyhyempi, jotta tapahtuneet virheet ehditään tarkastuksissa todeta.

7 luku. Virkamiehen siirtäminen ja uudelleen sijoittaminen

Lakiehdotuksella pyritään lisäämään valtionhallinnon joustavuutta ja suorituskykyä sekä edellytyksiä turvata virkamiehen palvelussuhteen jatkuvuus eri tilanteissa muun muassa laajentamalla virkamiesten siirtämisen edelly-

tyksiä. Samoista syistä luvussa on myös säännökset henkilöstön uudelleen sijoittamisesta valtion palvelukseen.

33 §. Pykälän 1 momentissa on säädetty virkamiehen siirtämisen perusteista. Virkamies voidaan siirtää toiseen virkaan viran lakkauttamisen, viraston tai sen osan tehtävissä tai työmäärässä tapahtuneen muutoksen, virkamiehen työkykyyn liittyvien syiden sekä muiden viranhoidollisiin näkökohtiin perustuvien hyväksyttävien syiden vuoksi. Sellaisissa valtion virastoissa ja laitoksissa, joissa on erityisiä eläkeikiä ja joissa viran puitteissa voidaan tehtäviä muuttaa, tulee esimerkiksi työkyvyn alenemistapauksissa kuten nykyisinkin tehtäväjärjestelyillä antaa virkamiehelle soveltuvia tehtäviä samassa virassa. Ehdotus merkitsee sitä, että virkamiehen eläkeikä pysyy tällöin samana. Virkamiehen siirtämisestä toiseen virkaan on lisäksi erityissäännöksiä muun muassa puolustusvoimia koskevassa lainsäädännössä.

Virka joudutaan lakkauttamaan silloin kun se on käynyt tarpeettomaksi. Jos ainoastaan viraston tai sen osan tehtävissä tapahtuu joko lisääntymistä tai vähentymistä ilman että mikään virka tulee kokonaan tarpeettomaksi, on viran lakkauttaminen sitä vastoin liian monimutkainen toimenpide virastolle annettujen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi suorittamiseksi. Tuossa tapauksessa virkamies voitaisiin momentin 2 kohdan nojalla siirtää sellaiseen virkaan, johon työmäärän lisäys on vaikuttanut. Siirto tulisi kysymykseen kuitenkin vain silloin, kun viraston tai sen osan tehtävät tai työmäärä ovat muuttuneet niin olennaisesti, että se edellyttää virkamiehen siirtämistä.

Virkamies voidaan 1 momentin 3 ja 4 kohdian mukaan siirtää toiseen virkaan hänen tultuaan sairauden, vian tai vamman vuoksi kykenemättömäksi virkaansa samoin kuin myös silloin, kun siirtämisellä edistetään virkamiehen työkyvyn palauttamista tai sillä ehkäistään virkamiehen työkyvyn alenemista. Siirtäminen toiseen virkaan voi näissä tapauksissa tulla kysymykseen esimerkiksi sellaisten yleisesti esiintyvien sairauksien kuten tuki- ja liikuntaelinten sairauksien, mielenterveyden häiriöiden sekä sydän- ja verisuonisairauksien johdosta ja niiden ennalta ehkäisemiseksi. Siirtäminen edellyttää eräissä tapauksissa kuntoutustoimenpiteitä ja usein myös uudelleen kouluttamista.

Pykälän 2 momentin mukaan virkamies voidaan pykälän 1 momentin 1—4 kohdissa mainittujen yksilöityjen perusteiden ohella siirtää toiseen virkaan muusta viranhoidollisiin näkökohtiin perustuvasta hyväksyttävästä syystä, jos virkamies on antanut siirtämiseen suostumuksen. Koska virka siirrettäessä täytetään haettavaksi julistamatta ja siten säännönmukaisesta menettelystä poiketen, siirtäminen ei voi tapahtua yksinomaan virkamiehen hakemuksesta, vaan siihen täytyy olla viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva hyväksyttävä syy. Tällaisilla syillä tarkoitetaan tässä sekä henkilöstä johtuvia että hänestä riippumattomia syitä. Tässä esille tulevia tapauksia ei voida etukäteen yksilöidä, vaan ne ratkaistaan käytännössä kussakin tapauksessa. On välttämätöntä, että laki tarjoaa täten mahdollisuuden hallintokäytännön kehittymiseen.

Virkamies saadaan 3 momentin mukaan siirtää vain sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Viran sopivuutta harkittaessa on otettava huomioon virkamiehen ikä, koulutus, ammattitaito ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Yleensä virkamies voidaan siirtää vain toiseen päätoimiseen virkaan, jos hän aikaisemmin on päätoimisessa virassa. Tavoitteena on muutoinkin virkamiehen siirtäminen päätoimiseen virkaan. Jos kuitenkin päätoiminen virka on lakkautettu eikä virkamiehelle ole tarjottavissa muuta kuin osa-aikainen virka, hänet voidaan siirtää myös osa-aikaiseen virkaan. Myös työkyvyn alenemisen johdosta ja työkyvyn alenemisen ehkäisemiseksi virkamies voidaan, jos se on työkyvyn kannalta perusteltua, siirtää osa-aikaiseen virkaan. Tällöin osa-aikainen virka voi yleensä olla vain väliaikainen ratkaisu virkamiehen aseman järjestämisessä.

Virkamies on momentin mukaan pyrittävä siirtämään samalla paikkakunnalla olevaan virkaan. Perheettömän virkamiehen siirtäminen toiselle paikkakunnalle voi tulla helpommin kysymykseen kuin perheellisen virkamiehen. Yksittäisen virkamiehen siirron yhteydessä viranomaisen tulee virkamiehen sitä pyytäessä kuulla asianomaista luottamusmiestä sen mukaan kuin jäljempänä 97 §:ssä säädetään. Menettelystä annetaan asetuksella tarkemmat säännökset. Organisaatiomuutoksissa ja muissa laajoissa järjestelyissä, joissa tapahtuu useiden vir-

kamiesten siirtoja, voidaan tarpeen mukaan asettaa erityisiä toimikuntia tekemään siirtämisehdotukset. Toimikunnissa olisi myös asianomaisten virkamiesjärjestöjen edustajat.

34 §. Pykälän 1 *momentissa* on siirtämismenettelyyn olennaisesti kuuluva säännös, jonka mukaan kun virkamies siirretään toiseen virkaan, virka saadaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta. Virkamiehen siirtämisestä toiseen virkaan päättää nimittävä viranomainen, jolle laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Päätösvalan antaminen asiassa nimittävälle viranomaiselle on asianmukaista sen vuoksi, että siirtäminen on rinnastettavissa virkaan nimittämiseen.

Pykälän 2 *momentti* koskee virkamiehen kuulemistä. Hallintomenettelylain mukaan asianosaista on ennen asian ratkaisemista kuultava. Hallintomenettelylakia sovelletaan myös valtion virkamieslaissa tarkoitettuun virkamiehen kuulemiseen siten kuin tämän lain 94 §:ssä on säädetty. Siinä yhteydessä kun virkamiestä kuullaan ennen siirtämiss päätöksen tekemistä olisi hänelle mahdollisuuksien mukaan tarjottava useampiakin virkoja, joista hän voisi esittää näkökantansa.

Pykälän 3 *momentissa* on viittaus siirtämismenettelyä puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa koskeviin säännöksiin. Näillä hallinnonaloilla siirtämismenettelyllä on keskeinen asema virantäytössä ja menettelymuodot ovat vakiintuneet käytännön tarpeiden mukaisiksi. Valtion virkamieslain säännöksillä ei ole tarkoitus puuttua näiden erityisalojen siirtämismenettelyyn.

35 §. Pykäle koskee henkilöstön uudelleen sijoittamista valtion palvelukseen. Näillä säännöksillä ja niiden nojalla järjestettävällä uudelleen sijoittamisella tulee valtionhallinnossa vastaisuudessa ilmeisesti olemaan entistä suurempi merkitys valtionhallinnon tehtävien muutosten ja uudistusten lisääntyessä. Järjestämällä tehokas henkilöstön uudelleen sijoittaminen tehdään mahdolliseksi välttämätön virkakoneiston järjestyminen ja kyetään samalla turvaamaan henkilöstön palvelussuhteen jatkuvuus.

Uudelleen sijoittaminen ehdotetaan käytännössä toteutettavaksi siten, että asianomainen viranomainen voi kieltää viran täyttämisen osoittaakseen siihen 1 *momentissa* tarkoitettua valtion palveluksesta vapautuvan henkilön. Menettelystä henkilöstöä tämän nojalla uudelleen

sijoitettaessa säädettäisiin momentin mukaan tarkemmin asetuksella valtion virkamiesten uudelleen sijoittamisesta. Luonnos asetukseksi on tämän lakiehdotuksen liitteenä. Uudelleen sijoitettavia voivat olla muun muassa työkyvyttömyyseläkettä tai työttömyyseläkettä saavat henkilöt. Edellytyksenä työkyvyttömyyseläkkeen saajan uudelleen sijoittamiselle on tietysti, että hänet todetaan ansiotyöhön kykeneväksi. VEL 18 §:n mukaan eläke voidaan tällaisessa tapauksessa lakkauttaa, sen maksaminen keskeyttää tai maksettavaa määrää alentaa. Sen jälkeen kun työkyvyttömyyseläke on VEL 20 §:n mukaan muuttunut vanhuuseläkkeeksi, eläkkeen saajaa ei lainkohdan nojalla enää voida uudelleen sijoittaa. Sanotussa valtion eläkelain kohdassa säädettyin edellytyksin työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi edunsaajan viimeistä virkaa tai työtä varten säädettyssä eläkeiässä.

Asianomaisen viranomaisen osoittama henkilö saadaan 2 *momentin* mukaan nimittää virkaan sitä haettavaksi julistamatta. Näin ollen viran täyttäminen tapahtuu näissä tapauksissa tavanomaisesta menettelystä poikkeavasti.

Pykälän 3 *momentin* nojalla voi asianomainen viranomainen myös kieltää viran täyttämisen, jos virkamiesten toiseen virkaan sijoittamisen tarvetta on sen vuoksi, että viraston uudelleen järjestely on vireillä. Tässä tarkoitetaan tulevaisuudessa toteutettavia laajahkoja viraston tai laitoksen organisaatioon vaikuttavia uudelleen järjestelyjä, joiden toteuttaminen on tiedossa.

Pykälän 4 *momentissa* on säännös ylimpien viranomaisten täytettävien virkojen täyttämättä jättämisestä sekä valtuutus säätää asetuksella tässä pykälässä tarkoitetusta uudelleen sijoittamisesta muissa tapauksissa huolehtivasta viranomaisesta sekä uudelleen sijoittamisesta muutoin. Tällaiseksi viranomaiseksi on suunniteltu valtiokonttoria.

Pykälässä 5 *momentissa* on edellä kohdassa 1.2. viitattu säännös palvelussuhteen jatkuvuuden turvaamisen ottamisesta huomioon virkaa täytettäessä. Palvelussuhteen jatkuvuuden turvaamiseen liittyvät syyt voidaan ottaa huomioon etenkin silloin, kun valtion virkamies tai aikaisemmin valtion palveluksessa ollut henkilö, jonka palvelussuhde on päättynyt hallinnon järjestyksestä, toimintojen automatisoinnista tai muusta näihin verrattavasta syystä joh-

tuvan työn vähentymisen vuoksi, joudutaan sijoittamaan uudelleen valtion palvelukseen. Henkilöä, jonka nimittämiseen on olemassa tässä tarkoitettu peruste, ei kuitenkaan yksinomaan tällä perusteella voida nimittää. Nimitävän viranomaisen on otettava huomioon myös ja ensisijaisesti muut virkaan nimittämisen perusteet eli taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto.

8 luku. Virkamiehen asettaminen valtioneuvoston käytettäväksi

Valtionhallinnon joustavuuden ja suorituskyvyn lisäämiseksi on lakiehdotukseen otettu eräiden virkamiesten käytettäväksi asettamista koskevat säännökset. Tällainen käytettäväksi asettaminen koskee nykyisin vain ulkoasiainhallintoa. Kun se nyt laajennettaisiin koskemaan koko valtionhallintoa, voidaan samalla kumota ulkoasiainhallinnosta annetun lain 13 ja 14 §:n sisältämät yksinomaan ulkoasiainhallintoa koskevat säännökset disponibilitettiin asettamisesta.

36 §. Pykälän 1 *momentin* mukaan jokainen vakinainen virkamies, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, voidaan asettaa valtioneuvoston käytettäväksi kahden vuoden ajaksi, jos virkamies on antanut siihen suostumuksensa. Jotta virkamies voitaisiin asettaa käytettäväksi, on tietysti edellytettävä, että hänelle on osoitettavissa soveltuvia tehtäviä. Tarkoituksena on, että lähinnä johtavia virkamiehiä voitaisiin säännöksen nojalla tehtävien suorittamisen sitä vaatiessa ottaa tärkeisiin erityistehtäviin. Momentin toisen virkkeen mukaan jäljempänä 47 §:ssä tarkoitettu virkamies, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti, voidaan asettaa ilman omaa suostumustaan kahden vuoden ajaksi valtioneuvoston käytettäväksi, jos siihen on viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva syy. Tässä viitatus 47 §:n säännökset koskevat erityistä luottamusta edellyttävissä viroissa olevia virkamiehiä, kuten keskusvirastojen päälliköitä, maaherroja ja eräitä ulkoasiainhallinnon virkamiehiä. Määräaikaa voidaan sekä momentin ensimmäisessä että toisessa virkkeessä tarkoitetuissa tapauksissa jatkaa enintään kahdella vuodella. Määräajan jatkamiseen on oltava samat edellytykset kuin alunperin tapahtuneelle käytettäväksi asettamiselle eli esimerkiksi ensimmäisen

virkkeen tarkoittamissa tapauksissa määrääjän jatkaminen edellyttää virkamiehen suostumusta. Momentin säännökset vastaavat määräaikojen osalta ulkoasiainhallinnosta annetun lain 13 §:ää. Ehdotetut säännökset eivät perusta virkamiehelle oikeutta vaatia tulla asetetuksi käytettäväksi, vaan menettelyä voidaan käyttää harkinnan mukaan valtion edun sitä vaatiessa.

Käytettäväksi asetettu virkamies on 2 *momentin* mukaan velvollinen suorittamaan valtioneuvoston tai sen määräämän viranomaisen antamia tehtäviä. Tehtävät voidaan antaa samalla kun tehdään päätös käytettäväksi asettamisesta, mikäli päätösvalta seuraavan eli 3 *momentin* mukaan kuuluu valtioneuvostolle, taikka erillisenä päätöksenä. Virkamiehelle annettujen tehtävien laatua ja määrää voidaan samassa järjestyksessä myöhemmin muuttaa.

Pykälän 3 *momentissa* on käytettäväksi asettamista koskevat toimivaltasäännökset. Asiasta päättää tasavallan presidentti nimittämiensä virkamiesten osalta ja valtioneuvosto muiden virkamiesten osalta. Nykyisin ulkoasiainhallinnossa tasavallan presidentti päättää kaikissa tapauksissa disponibilitettiin asettamisesta, koska menettely koskee siellä nykyisin vain tasavallan presidentin nimittämiä viran haltijoita.

37 §. Pykälän 1 *momentin* mukaan käytettäväksi asetettu virkamies katsotaan tällöin pääsäännön mukaan eronneeksi siitä virasta, josta hänet asetetaan käytettäväksi. Tämä merkitsee sitä että virka tulee avoimeksi ja siihen voidaan nimittää säännönmukaisessa järjestyksessä toinen henkilö. Käytettäväksi asetetun virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista sen määräajan päättyessä, joksi hänet on asetettu käytettäväksi. Tämä johtuu jo siitä, että virkamies asetetaan käytettäväksi määräajaksi. Virkasuhde voidaan sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta asianomaisessa järjestyksessä irtisanoa päättymään jo ennen tuon määräajan päättymistä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan erityisestä syystä voitaisiin määrätä, että virkamiehellä ennestään oleva virkasuhde ei pääty käytettäväksi asettamisella vaan että virkamies ainoastaan on virkavapaana virastaan sen ajan, joksi hänet on asetettu valtioneuvoston käytettäväksi. Asiasta päättää sama viranomainen, joka 36 §:n 3 *momentin* mukaan päättää virkamiehen asettamisesta valtioneuvoston käytettäväksi. Päätöstä ei siten aina tee se viranomai-

nen, jolle muutoin kuuluu virkavapauden myöntäminen kysymyksessä olevalle virkamiehelle.

38 §. Käytettäväksi asetettuun virkamieheen sovelletaan pykälän mukaan soveltuvin osin, mitä tässä laissa on säädetty vakinaisesta virkamiehestä siinä virassa, josta hänet on asetettu käytettäväksi. Näin ollen käytettäväksi asetettu virkamies on kyseisen ajan samanlaisessa virkasuhteessa kuin vakinainen virkamies. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että häneen sovelletaan vakinaisen virkamiehen yleisiä velvollisuuksia, virkavapautta ja virkavastuuta koskevia säännöksiä. Edelleen tämä merkitsee, että jos virkamies on asetettu käytettäväksi jäljempänä 47 §:ssä tarkoitetusta virasta, hänet voidaan irtisanoa 47 §:ssä säädetyllä perusteella.

Käytettäväksi asetettu virkamies voidaan pykälän mukaan kuitenkin siirtää toiseen virkaan vain jos hän on antanut siihen suostumuksensa. Tämä on tarkoituksenmukaista sen vuoksi, että asianomainen asetetaan vain lyhyeksi määräajaksi valtioneuvoston käytettäväksi.

9 luku. Virantoimituksen keskeytyminen

Luku sisältää säännökset virantoimituksen keskeyttämisestä, josta tässä luvussa on säädetty lähinnä virkavapaudesta. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei virkavapaudesta eikä yleensä virantoimituksen keskeyttämisestä ole yhtenäisiä säännöksiä. Sitä vastoin virkavapauden ja muun virantoimituksen keskeyttämisen ajalta suoritettavasta palkkauksesta on säännökset palkkalaissa sekä virkaehtosopimuksissa. Palkkalaki ehdotetaan tässä yhteydessä kumottavaksi. Virkaehtosopimuksin voidaan valtion virkaehtosopimuslain mukaan sopia virantoimituksen keskeyttämisen palkkauksesta kaikissa tapauksissa virantoimituksen keskeyttämisen perusteesta riippumatta. Lisäksi virkaehtosopimuksin voidaan sopia sairauden, raskauden ja synnytyksen perusteella myönnettävästä virkavapaudesta ja 1.1.1980 voimaan tulleen lainmuutoksen (274/79) mukaan myös koulutuksen ja opiskelun perusteella myönnettävästä virkavapaudesta. Tähän lukuun on sisällytetty virantoimituksen keskeyttämistä koskevat muut kuin virkaehtosopimusten piiriin kuuluvat säännökset.

Luvun säännökset sisältävät pääosin täsmennyksiä voimassa olevaan lainsäädäntöön. Uutuu-

tena ovat lähinnä säännökset osittaisesta virkavapaudesta sekä virkatehtävien suorittamisesta virkavapauden aikana.

39 §. Tässä pykälässä ovat perussäännökset virkavapaudesta. Pääsääntö on 1 *momentin* mukaan se, ettei virkamies saa keskeyttää virantoimitustaan ellei hänelle ole myönnetty virkavapautta. Virantoimituksella tarkoitetaan asianomaiselle kuuluvien virkatehtävien suorittamista, mikä on virkamiehen päävelvollisuus. Velvollisuus olla virantoimituksessa ilmenee jo edellä 20 §:stä. Työsopimuslain säännösten mukaan myöskään työntekijä ei saa olla poissa työstä ilman pätevää estettä.

Poikkeus 1 *momentin* mukaisesta velvollisuudesta hakea virkavapautta virantoimituksen keskeyttämiseksi on säädetty jäljempänä 43 ja 44 §:ssä. Virkavapaus voi eräissä tapauksissa lisäksi johtua suoraan muusta lainsäädännöstä. Noissa tapauksissa virkavapauden myöntäminen eri päätöksellä ei ole tarpeen.

Tässä pykälässä ei ole määritelty käsitettä virantoimituksen keskeytyminen. Näin ollen jää kussakin tapauksessa ratkaistavaksi, onko virantoimitus keskeytynyt. Muun muassa osallistuminen viranomaisen määräyksestä viranomaisen järjestämään, viranhoidon kiinteästi liittyvään 20 §:n 2 *momentissa* tarkoitettuun koulutukseen on luettava viran hoitamiseksi eikä virantoimitus tässä tapauksessa keskeydy. Jos virkamies sitä vastoin aikoo lisäpätevyyttä hankiäkseen suorittaa tutkinnon oppilaitoksessa, on hänen haettava virkavapautta, koska virantoimitus keskeytyy tällaisista opinnoista aiheutuvien virantoimituksesta poissaolojen vuoksi.

Pykälän 2 *momentin* mukaan virkavapauden myöntäminen ja virkavapauden pituus ovat viranomaisen harkinnassa, mikä vastaa myös nykyistä käytäntöä. Pääsääntö on, että virkavapaus myönnetään haetun pituisena. Virkavapauden tarkoitus saattaa edellyttää, että se joko myönnetään haetun pituisena tai sitä ei myönnetä lainkaan. Viranomaisen on ensin harkittava, voidaanko pitää asianmukaisena viran hoitamista kyseisessä tapauksessa vain sijaisen avulla. Harkittaessa muutoin sitä, voidaanko virkavapaus myöntää, on erityisesti selvitettävä, miten viranomaisen tehtävät virkavapauden aikana voidaan hoitaa töiden järjestelyllä tai ottamalla sijainen. Kuitenkin sairauden sekä raskauden ja synnytyksen vuoksi sekä myös koulutuksen ja opiskelun vuoksi myönnettävästä virkavapaudesta voidaan sopia virkaehtosopimuksin. Jos virkamies esittää näistä perusteista

asianmukaisen selvityksen, virkavapaus on myönnettävä. On välttämätöntä, että virkamies on näissäkin tapauksissa kuitenkin velvollinen hakemaan virkavapautta, jotta viranomaisen voi todeta virkamiehen esittämän selvityksen riittävyyden.

Viranomaisesta, jolta virkavapautta on haettava, on tarkoitus antaa valtion virkamiesasetuksessa yleissäännös.

40 §. Pykälä koskee tapausta, jossa virkamies on pakottavan esteen vuoksi poissa virantoimituksesta eikä hän ole esteen johdosta voinut hakea virkavapautta ennen virantoimituksen keskeytymistä. Tällöin virkavapautta on *1 momentin* mukaan haettava viivytyksettä esteen päätyttyä. Tässä tarkoitettuna esteenä voidaan pitää äkillistä sairautta, ulkomaanmatkalla sattunutta liikenne-estettä sekä muuta näihin verrattavaa syytä, joka tosiasiallisesti estää virkavapauden hakemisen ajoissa. Esteen tulee olla sellainen, ettei virkamies sen vuoksi ole voinut tulla virantoimitukseen ja esteen on täytynyt ilmetä niin äkillisesti, että este ei ole ollut etukäteen virkamiehen tiedossa. Virkamiehen tulee tässä tapauksessa heti kun se on mahdollista ilmoittaa virantoimituksen keskeytyminen ja sen syy viranomaiselle, ja sen jälkeen hakea virkavapautta. Välitön ilmoitus on välttämätön, jotta viranomaisen voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin muun muassa sijaisen hankkimiseksi tai töiden uudelleen järjestelemiseksi.

Jotta muun muassa edellä tarkoitetut sijaisjärjestelyt voidaan hoitaa vaikkei virkamies ole hakenut virkavapautta, viranomaisen voi *2 momentin* mukaan myöntää virkavapauden hakemuksettakin. Säännöksen tarkoituksena on järjestää hallinnollisesti yksinkertainen menettely niiden tapausten varalta, jolloin virkavapautta ei ole voitu hakea. Virkavapauden myöntäminen hakemuksetta tulee kuitenkin kysymykseen vain poikkeuksellisesti kuten sellaisissa sairaustapauksissa, joissa virkamies ei pitkähköön aikaan pysty hakemaan virkavapautta. Mikäli mahdollista viranomaisen on tässäkin tapauksessa pyrittävä kuulemaan asianomaista virkamiestä ennen virkavapauden myöntämistä.

41 §. Pykälän *1 momentin* säännökset merkitsevät sitä, että virkavapaus voidaan myöntää osittaisenaakin kuten esimerkiksi vapautuksena osasta työaikaa tai virkatehtäviä. Kun osittaiseenkin virkavapauteen on ilmennyt käytännössä tarvetta niin viranomaisen kuin vir-

kamiehenkin kannalta, on tästä pidetty tarpeellisenä ottaa lakiehdotukseen nimenomainen säännös. Osittainen virkavapaus voi tulla kysymykseen muuan muassa opintojen vuoksi, sairaudesta toipumisen yhteydessä tai lastenhoidon järjestämiseksi. Kussakin tapauksessa viranomaisen on tietysti harkittava, voidaanko osittaisen virkavapauden myöntämistä pitää tarkoituksenmukaisena. Tällöin on otettava huomioon, että osittainen virkavapaus merkitsee samalla sitä, että mahdollisesti tarvittava sijainen voidaan vastaavasti määrätä hoitamaan ainoastaan kyseistä osaa virkaan kuuluvista tehtävistä. Mikäli virkavapautta myönnettäessä ei nimenomaan muuta määrätä, myönnetty virkavapaus tarkoittaa aina virkamiehen vapautumista kaikkien virkatehtävien suorittamisesta. Momentin mukaan osittainen virkavapaus voi koskea vain vakinaista virkamiestä eikä siten koeaikaista virkamiestä tai virkaa-toimittavaa virkamiestä.

Siitä riippumatta, onko virkavapautta myönnetty kaikkien virkatehtävien suorittamisesta vai osittaisena, virkavapaana oleva virkamies voidaan *2 momentin* mukaan suostumuksensa mukaisesti erityisestä syystä määrätä suorittamaan joitakin erikseen määrättyjä virkatehtäviä. Tähän on käytännössä esiintynyt tarvetta, mutta nykyisen lainsäädännön mukaan järjestelyä ei ole pidetty mahdollisena.

42 §. Pykälä ei sisällä muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön. Vastaavat säännökset ovat nykyisin palkkalain 9 a §:ssä, sellaisena kuin se on 20. 12. 1966 annetussa laissa (688/66).

43 §. Pykälän mukaan virkaan määrääjäksi nimitetty tai siirretty tahi koeajaksi otettu, joka ennestään on valtion virassa, on virkavapaana hänellä ennestään olevasta virasta kysymyksessä olevan määrääjän. Virkavapaus merkitsee tässä vapautumista kaikkien virkatehtävien suorittamisesta. Tämä ei momentin mukaan kuitenkaan koske sellaista virkamiestä, joka ennestään on virassa määräaikainen. Säännökset merkitsevät sitä, ettei virkamiehen ensiksi mainituissa tapauksissa ole tarpeen hakea virkavapautta. Sama säännös on nykyisin lukuisissa eri säädöksissä, kuten eräiden sopimus-palkkaisten virkojen täyttämisestä annetussa laissa (76/71). Nuo erityissäädökset on tarkoitettu tässä yhteydessä kumota.

Tässä tarkoitettu virkavapaus koskee poikkeussäännöksenä vain pykälässä nimenomaan mainittuja tapauksia. Jos vakinainen virkamies haluaa hoitaa väliaikaisena tai sijaisena toista

valtion virkaa, hänen on haettava virkavapautta, jollei muualla toisin säädetä (muun muassa edellä 27 §). Samoin on vakinaisen virkamiehen, joka otetaan tilapäiseksi virkamieheksi, haettava virasta virkavapautta.

44 §. Pykälän 1 momentti koskee tapauksia, joissa virkamies on virkavapaana virkavapautta hakematta. Nämä tapaukset ovat kansanedustajan ja valtioneuvoston jäsenen tehtävän hoitaminen sekä palveluksen suorittaminen asevelvollisena. Palveluksen suorittamisella asevelvollisena tarkoitetaan tässä kaikkea asevelvollisuuslain (452/50) sekä aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain (132/69) nojalla suoritettavaa palvelusta kuten palvelusta vakinaisessa väessä, reservin kertausharjoituksissa, ylimääräistä palvelusta, palvelusta liikekannallepanon aikana, työpalvelusta, aseetonta palvelusta ja siviilipalvelusta. Tässä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa virkamiehelle ei myönnetä virkavapautta, vaan viranomaisen ainoastaan toteaa päätöksellään virkamiehen olevan virkavapaana. Palkkain 10 §:n 1 momenttia on käytännössä tullut samalla tavalla. Virkamiehen on momentin mukaan ilmoitettava kansanedustajan tai valtioneuvoston jäsenen tehtävästä tahi asevelvollisuuden suorittamisesta heti siitä tiedon saatuaan asianomaiselle viranomaiselle.

Virkavapaus 1 momentin nojalla käsittää koko sen ajan, jona virkamies on kansanedustajana eikä vain istuntokausien aikaa.

Pykälän 2 momentti koskee muita kuin 1 momentissa erikseen mainittuja julkisia tehtäviä. Tämän momentin säännökset voivat käytännössä tulla sovellettaviksi muun muassa eräisiin kunnallisiin luottamustehtäviin. Tässä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa virkamies ei kyseisen julkisen tehtävän vuoksi välttämättä aina ole virkavapaana virasta, vaan asianomainen viranomaisen ratkaisee sen kussakin tapauksessa erikseen. Viranomaisen on tehtävä ratkaisunsa sen mukaan, haittaako kyseinen julkinen tehtävä viran asianmukaista hoitamista siten, että virkamies on tehtävänsä vuoksi käytännössä estynyt samanaikaisesti hoitamisesta virkaansa. Tämä riippuu lähinnä tuon julkisen tehtävän vaatimasta työmäärästä ja siihen käytettävästä ajasta. Virkamiehen on ilmoitettava viranomaiselle saamastaan tässä tarkoitettua julkisesta tehtävästä. Tässä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa virkavapaus voi olla myös osittaista.

Myös tässä pykälässä tarkoitetun virkavapauden viranomaisen voi 3 momentin mukaan todeta saatuaan siitä riittävän selvityksen, vaikka esteestä ei ole tehty 1 ja 2 momentissa säädettyä ilmoitusta.

45 §. Pykälä sisältää viittauksen muihin virantoimituksen keskeyttämistapauksiin kuin edellä tässä luvussa säänneltyihin. Näitä ovat virantoimituksesta pidättäminen, josta on säännökset jäljempänä 14 luvussa, ja vuosiloma, josta on säädetty asetuksessa valtion virkamiesten vuosilomasta (692/73).

10 luku. Virkamiehen irtisanominen.

Lakiehdotuksen mukaan virkasuhde voidaan päättää irtisanomalla. Tässä luvussa on säännökset muun muassa viranomaisen puolelta toimitettavan irtisanomisen perusteista yleensä (46 §), eräiden laissa mainittujen erityistä luottamusta ja valvontaa edellyttäviin virkoihin nimitettyjen virkamiesten irtisanomisen perusteista (47 §), virkaatoimittavan virkamiehen irtisanomisesta (48 §) sekä irtisanomismenettelystä (49 §).

Luvun säännöksissä on määritelty sekä irtisanomisen perusteet että ne syyt, jotka eivät oikeuta irtisanomiseen. Virkamiehen irtisanomisen perusteet ovat ehdotuksen mukaan eräiltä osin samoja kuin virkamiehen siirtämisen perusteet. Useissa tapauksissa olisi käytännössä asianmukaista, että ennen virkamiehen irtisanomista on selvitetty mahdollisuuksia antaa virkamiehelle muita tehtäviä tai siirtää hänet toiseen virkaan. Koska siirtäminen on virkamiehen kannalta myönteisempi toimenpide, on siirtämistä ensisijaisesti harkittava sellaisessa tapauksessa, jossa toimenpiteet eivät johdu virkamiehen sellaisesta moitittavasta menettelystä, joka osoittaa hänet sopimattomaksi valtion virkaan.

HM 91 §:n mukainen tuomarin virassapysymisoikeus edellyttää sitä, että tämän luvun irtisanomista koskevia säännöksiä ei sovelleta tuomariin. Tätä koskeva säännös on jäljempänä 67 §:n 2 momentissa.

Viranomaisen irtisanomisoikeutta rajoittavia säännöksiä on jo erityislaeissa kuten laissa palvelukseen kutsutun asevelvollisen työ- ja virkasuhteen jatkumisesta (570/61) ja opintovapaalaissa (273/79). Tämän lakiehdotuksen

yleissäännösten rinnalla jäävät sanotut erikoislaissa olevat säännökset edelleen voimaan.

Yleisistä hallinto-oikeudellisista periaatteista johtuu, että irtisanominen on ratkaistava kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun irtisanomisen peruste on tullut asianomaisen viranomaisen tietoon. Irtisanomispäätös on perusteltava siten kuin hallintomenettelylaissa (598/82) on säädetty.

46 §. Pykälän 1 momentissa on irtisanomisoikeutta virkasuhteessa koskevat perussäännökset. Virkasuhde voidaan sen mukaan sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta irtisanoa päättämään tietyn irtisanomisajan kuluttua. Lakiehdotukseen ei ole sisällytetty säännöstä irtisanomisajan pituudesta, koska tästä voidaan sopia virkaehtosopimuksin. Voimaannpanolaissa on kuitenkin irtisanomisajan pituudesta säännös, jota sovelletaan, kunnes asiasta on sovittu virkaehtosopimuksella.

Pykälän 2 momentissa on säädetty ne perusteet, joilla viranomainen saa irtisanoa virkamiehen. Irtisanominen voi perustua virkamiehestä riippumattomiin syihin taikka se voi johtua virkamiehen henkilöstä tai käyttäytymisestä. Virkamiehistä riippumattomia irtisanomisen syitä on viran lakkauttaminen. Virkamiehen henkilöstä johtuva syy voi olla se, ettei virkamies enää kykene asianmukaisesti suorittamaan virkatehtäviään. Käyttäytymisestä johtuva syy on muun muassa virkamiehelle kuuluvien tehtävien jatkuva tai olennainen laiminlyöminen tai muu jatkuva tai olennainen virkavelvollisuuksien rikkominen. Momentissa on lueteltu yksilöityjä irtisanomisperusteita (kohdat 1—3) ja täydennetty näitä yleisluontoisemmalla muulla viranhoidollisiin näkökohtiin perustuvalla erittäin painavalla syyllä. Momentin 1 kohdassa mainittu viran lakkauttaminen tulee irtisanomisperusteena kyseeseen vain silloin, kun virkamiestä ei voida siirtää saman viraston muuhun virkaan, johon nimittää ministeriö tai sitä alempi viranomainen. Valtionhallinnossa on pyrittävä tehokkaan uudelleen sijoittamisen kautta osoittamaan lakkautettujen virkojen haltijoille uudet virat. Tämä periaate on mahdollista toteuttaa saman viraston puitteissa, jolloin irtisanominen ja toiseen virkaan siirtäminen on usein saman viraston toimivallassa. Saman viraston käsitteeseen luetaan tällöin esimerkiksi keskusvirasto yhdessä sen alaisen piirihallinnon kanssa. Viranomaisen siirtämisvelvollisuus ei koskisi virkoja, joihin nimittää tasavallan presidentti tai valtioneuvosto.

Virka on lakkautettava sen käytyä 33 §:n perusteluissa esitetyin tavoin tarpeettomaksi. Viran lakkauttaminen tapahtuu 6 §:n mukaan asetuksella. On asianmukaista, että virkasuhde tässäkin tapauksessa kuitenkin nimenomaan irtisanotaan, jolloin siis irtisanomisaika lasetaan yleisten säännösten mukaan.

Momentin 2 kohdassa tarkoitettu peruste eli että virkamies ei enää kykene asianmukaisesti suorittamaan virkatehtäviään, voi johtua esimerkiksi virkamiehen henkilökohtaisista ominaisuuksista kuten sairaudesta tai vammasta johtuvasta työkyvyn heikentymisestä. Jos virkamies ei virkatehtävien muuttumisen vuoksi kykene tarkoituksenmukaisista uudelleenkoulutus- ja muista toimenpiteistä huolimatta suoriutumaan muuttuneista tehtävistä, eikä samassa virassa voida antaa muita hänelle soveltuvia tehtäviä, on hänet irtisanomisen asemasta ensin pyrittävä siirtämään viraston toiseen virkaan siten kuin 33 §:ssä säädetään.

Momentin 3 ja 4 kohdissa mainitut irtisanomisperusteet poikkeavat siirtämisperusteista. Momentin 3 kohdassa tarkoitettua virkavelvollisuuksien laiminlyömistä ei ole sisällytetty siirtämisperusteisiin, koska virkamiehen siirtäminen ei tässä tapauksessa ole asianmukaista. Momentin 4 kohdan mukaan irtisanomisen perusteena voi olla muu viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva erittäin painava syy. Irtisanomisperusteena voi tämän kohdan nojalla olla vain jokin painavuudeltaan momentin muihin kohtiin verrattava syy. Tällainen syy on virkamiehestä johtuva. Nämä syyt on ratkaistava kunkin viran asettamien vaatimusten mukaisesti yksittäistapauksessa. Jos virkamies osoittautuu soveltumattomaksi sellaisiin erityisiin ominaisuuksia vaativiin tehtäviin, joissa voi aiheuttaa vaaraa yleiselle turvallisuudelle tai merkittäviä taloudellisia vahinkoja yhteiskunnalle, irtisanominen tulee kysymykseen helpommin kuin vähemmän vastuunalaisessa virassa tehtyjen virheiden johdosta.

Momentin 4 kohta voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa virkamiehen ominaisuuksista tai menettelystä johtuu suuria työyhteisön toimintavaikeuksia. Esimerkiksi yhteistyövaikeudet, joita työelämässä esiintyy, eivät sinänsä voi johtaa irtisanomiseen, vaan ne on pyrittävä ratkaisemaan muulla tavoin kuten muodostamalla tarvittaessa työtehtäviä uudelleen. Jos työyhteisön toimintavaikeuksia ei täten voida poistaa ja jos ne pysyväisluonteisesti estävät virkamiehen tai työyksikön virkatehtä-

vien asianmukaisen suorittamisen, on asiassa perusteita ryhtyä virkasuhteen päättämiseen. Henkilökohtaisista syistä johtuvat väliaikaiset vaikeudet virkatehtävien suorittamisessa eivät voi muodostaa perustetta virkasuhteen päättämiseen, vaan vasta pysyväisluontoisesta syystä johtuvat vaikeudet. Viranomaisen on irtisanomispäätöstä tehtäessä selvitettävä se erittäin painava syy, jonka vuoksi viranomaisen katsoo virkasuhteen päättämisen välttämättömäksi. Irtisanomispäätöksen tekeminen edellyttää perusteellista harkintaa, jossa punnitaan kaikki asiaan vaikuttavat seikat sekä asianomaisen työyhteisön että virkamiehen kannalta.

Pykälän 3 momentissa on edelleen selvennetty 2 momentin säännöksiä. Momentissa on esimerkkeinä mainittu eräitä sellaisia perusteita, jotka eivät ole 2 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuja syitä eivätkä siten oikeuta virkamiehen irtisanomiseen. Sitä vastoin tässä tarkoitettujen seikkojen olemassaolo ei estä virkamiehen irtisanomista hyväksyttävällä 2 momentissa tarkoitettulla perusteella, lukuunottamatta 4 momentissa mainittua erityistapausta. Nuo perusteet ovat pääosin samat kuin työsopimuslain 37 §:ssä säädettyt vastaavat perusteet. Momentin 1 kohdasta käy ilmi, ettei virkamiehen sairautta sinänsä voida pitää perusteena irtisanomiseen. Sairaus, vika tai vamma oikeuttaa virkamiehen irtisanomiseen ainoastaan, jos siitä on ollut seurauksena virkamiehen työkyvyn olennainen ja pysyvä heikentyminen ja virkamiehellä on sen perusteella oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Kun valtion virkojen asianmukainen hoitaminen on näissäkin tapauksissa turvattava, ei virkamiehen, joka ei kykene virkaa hoitamaan, virkasuhteen jatkaminen tässä virassa ole enää mahdollista. Virkamiehen työkyvyn heikentymistä on arvioitava kysymyksessä olevan virkamiehen virkatehtävien kannalta. Työkyvyn olennaisella heikentymisellä tarkoitetaan sitä, että virkamies terveydellisistä syistä joutuu kokonaan olemaan poissa virantoimituksesta tai terveydentilan heikentyminen hänen virantoimituksessa ollessaan alentaa hänen työkykyään siinä määrin, että hän ei kykene suoriutumaan tuossa virassa tavanomaisesti asetettavista vaatimuksista. Työkyvyn pysyvä heikentyminen olisi kysymyksessä, jos huono terveydentila estää virkamiestä suorittamasta virkatehtäviä tai suoriutumasta niiden asettamista vaatimuksista pitkäkköksi ajaksi. Virkamiehen työkyvyn olennainen ja pysyvä heikentyminen ei kuitenkaan

yksinään vielä riitä tekemään sairaudesta, viasta tai vammasta irtisanomisperustetta. Lisäksi edellytetään, että virkamiehellä on sen perusteella oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tältä osin on lainkohdassa lähdetty siitä, että eläke on myönnetty olemaan voimassa toistaiseksi. Toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä voidaan aina pitää riittävänä selvityksenä virkamiehen työkyvyn olennaisesta tai pysyvästä heikentymisestä. Täten voidaan myös varmistaa se, ettei työkyvyttömyyden perusteella irtisanottu virkamies jää ilman työkyvyttömyyseläkettä.

Pykälän 4 momentin mukaan viranomaisen ei saa irtisanoa virkamiestä raskauden ja synnytyksen vuoksi myönnetyn virkavapauden aikana. Viranomaisen ei saa myöskään, saatuaan tietää virkamiehen olevan raskaana, ennen virkavapauden alkamista irtisanoa virkasuhtetta päättymään raskauden ja synnytyksen vuoksi myönnettävän virkavapauden alkaessa tai aikana. Tämän momentin säännökset merkitsevät sitä, ettei virkamiestä siinä mainittuna aikana saa irtisanoa millään perusteella. Edellä 3 momentin 2 kohdan mukaan raskaus ei ole irtisanomiseen oikeuttava syy. Nämä säännökset perustuvat sosiaalipoliittisiin äitiyssuojelua koskeviin näkökohtiin. Säännökset vastaavat työsopimuslain 37 §:n 4 momentin säännöksiä.

Pykälän 5 momentin mukaan saadaan virkamiehen irtisanoutuessa poiketa irtisanomisajasta, jos asianomainen viranomaisen antaa siihen suostumuksen. Tämä merkitsee sitä, että virkamies voi saada luvan irtisanoutua voimassa olevaa irtisanomisaikaa lyhyemmän ajan kuluttua. Suostumuksen antamista voidaan pitää asianmukaisena, mikäli viran hoitaminen voidaan välittömästi järjestää viranomaisesta tyydyttävällä tavalla eikä siitä aiheudu muutakaan haittaa. Suostumus voidaan antaa sekä ennen virkamiehen irtisanoutumista että sen jälkeen, mutta suostumuksen tulee kuitenkin koskea tarkoin määriteltyä ja esillä olevaa irtisanoutumistapausta.

Määräaikaista virkasuhdetta koskeva 6 momentti vastaa muutoin työsopimuslain 2 ja 36 §:ää, paitsi että virkasuhde voidaan sen mukaan irtisanoa päättymään myös määräajan kestäessä. Tämä vastaa sopimuspalkkaisten virkamiesten kanssa tehdyissä sopimuksissa noudatettua käytäntöä. Ottaen huomioon hallintotoimien asianmukaisen suorittamisen vaatimukset ja tämän lakiehdotuksen mukaisen irtisanomismenettelyn erot verrattuna työsopimuslain mukaiseen irtisanomiseen, on virkasuhde edelleen

tarpeen voida irtisanoa päättymään myös ennen määräajan päättymistä laissa säädettyjen perusteiden ollessa olemassa.

47 §. Edellä 46 §:ssä säädetty viranomaisen puolelta toimitettavassa irtisanomisesta yleensä noudatettavat perusteet eivät kaikissa tapauksissa sellaisenaan ole sovellettavissa. Tämän vuoksi on tähän pykälään sisällytetty säännökset pääsääntöä helpommin toimitettavasta irtisanomisesta. Pykälän säännökset tulevat sovellettaviksi silloin, kun tässä tarkoitettun virkamiehen virkasuhteen päättäminen on tarpeen eikä 46 §:n irtisanomisperusteita ole. Viran lakkauttamisen ja muiden 46 §:ssä tarkoitettujen irtisanomisperusteiden ollessa kyseessä sovelletaan 46 §:ää myös tässä tarkoitettuihin virkamiehiin. Pykälä koskee eräitä tasavallan presidentin nimittämiä ylempiä virkamiehiä sekä eräitä ulkoasiainhallinnon virkamiehiä, poliisimiehiä, vankeinhoitolaitoksen eräitä virkamiehiä ja sotilasvirassa tai sotilaallisessa tehtävässä palvelevia virkamiehiä. Sotilaallisessa tehtävässä palvelevalla virkamiehellä tarkoitetaan eräitä nykyiseen värväytyyn henkilöstöön kuuluvia virkamiehiä, jotka valtion virkamieslain voimaantullessa siirtyvät muuhun kuin sotilasvirkaan, mutta suorittavat sotilaallisia tehtäviä. Mainitut virkamiehet voidaan pykälän mukaan irtisanoa, kun siihen on syytä. Nämä säännökset koskisivat kaikkia niitä virkamiehiä, joille nykyisin annetaan avoin kirje ja jotka voidaan vapauttaa virasta kun yleinen etu sitä vaatii sekä nykyisistä pysyväisen toimen haltijoista poliisimiehiä ja toimiupseereita, jotka nykyisin voidaan vapauttaa toimesta kun harkitaan syytä siihen olevan. Pykälän mukaista helpompaa irtisanomismenettelyä ei ole ulotettu koskemaan kaikkia nykyisiä toimia, eikä siten esimerkiksi toimistohenkilöstöön kuuluvia eikä muun muassa ulkoasiainhallinnon ja rautatiehallinnon toimenhaltijaryhmiä. Menettelyn alaisuuteen saatettaisiin kuitenkin ne vankeinhoitolaitoksen virkamiehet, jotka toimivat vankien vartiointi- tai ohjaustehtävissä. Ilmauksella tarkoitetaan voimakeinojen käyttöön oikeutettujen vanginvartijoiden lisäksi sellaisia vankeinhoitolaitoksen virkamiehiä, jotka rangaistuslaitoksissa erilaisissa ohjaustehtävissä ovat välittömästi tekemisissä vankien kanssa. Tässä tarkoitettut vankeinhoitolaitoksen virkamiehet on tarkoitus yksilöidä vankeinhoitolaitosta koskevassa asetuksessa (86/50). Lisäksi pykälän säännöksiä sovellettaisiin eräisiin muihin korkeassa asemassa oleviin virkamiehiin. Pykälän piiriin otettujen virkamiesten asema

ja valtuudet ovat sellaiset, että heidän tulee nauttia erityistä luottamusta tai olla erityisen valvonnan alaisina. Virastojen ja laitosten päälliköistä on otettu säännöksen piiriin keskusvirastojen päälliköt, joille nimittämiskirjalain mukaan annetaan avoin kirje, jolleivät virat ole sopimuspalkkaisia.

Pykälän 2 momentin mukaan irtisanomisen toimittava viranomainen voi määrätä, että 1 momentissa tarkoitettun virkamiehen virkasuhde päättyy irtisanomisen johdosta välittömästi eli siis ilman irtisanomisaikaa. Tämä on tarpeen, jotta tällaisen viran asianmukainen hoitaminen voidaan heti irtisanomisen tapahduttua järjestää uudelleen pysyvällä tavalla. Virkamiehellä on momentin mukaan tällöin kuitenkin oikeus irtisanomisajan palkkaa vastaavaan korvaukseen. Tässä tarkoitettu määräys saattaa käytännössä tulla kysymyksen muun muassa ylempien upseereiden osalta. Mikäli virkamies on irtisanottu 47 §:ää soveltaen ja hän jää työttömäksi, suoritetaan hänelle toistuvaa korvausta sen mukaisesti kuin jäljempänä 52 §:ssä säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettujen poliisimiesten ja vankeinhoitolaitoksen virkamiesten sekä 8 kohdassa tarkoitettujen toimiupseerien irtisanomisesta tehdyn päätöksen alistamisesta ylemmän viranomaisen vahvistettavaksi. Alistaminen koskisi ainoastaan lääninhallituksen alaisten viranomaisten nimittämien poliisimiesten irtisanomista. Vankeinhoitolaitoksen piirissä alistusmenettely voisi koskea lähinnä niiden virkamiesten irtisanomista, jotka vankilan johtokunta on nimitänyt. Alistaminen ei tietysti koskisi upseerin irtisanomista, josta tekee päätöksen tasavallan presidentti. Momentin mukaista alistusmenettelyä sovelletaan myös nykyisin toimiupseerin vapauttamista koskevaan päätökseen, joka alistetaan pääesikunnan vahvistettavaksi. Alistaminen on mainittujen virkamiesten osalta asianmukaista sen vuoksi, että irtisanomisen peruste poikkeaa 46 §:ssä säädetystä. Tässä tarkoitettusta päätöksen alistamisesta on tarkoitus säätää asianomaisessa asetuksessa.

48 §. Pykälässä on säännökset virkaatoimittavan virkamiehen virkasuhteen irtisanomisesta. Pykälän 1 momentti vastaa pääosin 46 §:n 1 momenttia sisältäen itse irtisanomisoikeuden. Kuitenkin virkaatoimittavan virkamiehen virkasuhde päättyy tämän momentin mukaan 46 §:n 1 momentista poiketen irtisanomisen johdosta ilman irtisanomisaikaa. Tämä on tarpeellista, koska kysymyksessä on viran

väliaikaisen hoidon järjestäminen. Ehdotus vastaa nykyistä menettelyä.

Edellä 27 §:n mukaan vakinainen virkamies on tarvittaessa velvollinen tilapäisesti hoitamaan väliaikaisena tai sijaisena toista samanlaatuista virkaa samassa virastossa. Tuossa tapauksessa virkaatoimittava virkamies ei itse saa tuona määräaikana irtisanoutua tuosta viranhoidosta, koska muutoin sanotussa pykälässä säädetyllä velvollisuudella ei vastoin säännöksen tarkoitusta olisikaan sitovaa merkitystä. Jos sitä vastoin virkamies irtisanoutuu virasta, jossa hän on vakinaisena virkamiehenä, päättyy samalla myös hänen tähän vakinaiseen virkasuhteeseensa perustunut mahdollinen 27 §:n nojalla annettu määräys hoitaa muuta virkaa.

Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen saa irtisanoa virkaatoimittavan virkamiehen sen estämättä, mitä irtisanomisen perusteista on tässä laissa säädetty. Tämäkin säännös perustuu virkaatoimittavan virkamiehen virkasuhteen väliaikaisuuteen. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevaa oikeutta, jonka mukaan virkaatoimittavalle virkamiehelle annettu viranhoidomääräys voidaan aina peruuttaa hyväksytystä syystä. Lainkohdassa lähdetään nytkin siitä, ettei virkaatoimittavan virkamiehen irtisanominen saa tapahtua lain 17 §:ssä tarkoitetuilla tai muutoin epäasiallisilla perusteilla. Irtisanominen ei ole tarpeen, kun henkilö on otettu hoitamaan virkaa määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, tuon ajan päättyessä. Siten ei virkaatoimittavaa virkamiestä, joka on otettu virkaan siihen asti kunnes virasta virkavapaana ollut virkamies ryhtyy jälleen virkaa hoitamaan, ole tuona ajankohtana tarpeen irtisanoa.

49 §. Pykälän 1 momentissa on säännökset siitä, mikä viranomaisen irtisanoo virkamiehen. Pääsäännön mukaan virkamiehen irtisanoo nimittävä viranomainen, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Tästä on kuitenkin ehdotuksen mukaan poikkeuksena, että valtioneuvosto irtisanoo tasavallan presidentin nimittämän virkamiehen, lukuunottamatta edellä 47 §:ssä tarkoitettuja virkamiehiä, joiden tulee nauttia nimenomaan tasavallan presidentin erityistä luottamusta. Nimittämiskirjalain 7 §:n mukaan valtioneuvosto käsittelee ja ratkaisee tasavallan presidentin nimittämän valtakirjan saaneen viran haltijan viraltapanon. Avoimen kirjeen saaneen tasavallan presidentin nimittämän viran haltijan taas vapauttaa virasta nykyisen lainsäädännön mukaan tasavallan presidentti. Lakiehdotuksen mukaiset säännökset

vastaavat siten nykyisiä säännöksiä. Lisäksi tasavallan presidentti voi lakiehdotuksen mukaan yksittäistapauksessa muulloinkin pidättää päätösvalan nimittämänsä virkamiehen irtisanomiseen itsellään.

Pykälän 2 momentti sisältää virkamiehen oikeusturvan takaamista tarkoittavia irtisanomismenettelyä koskevia säännöksiä. Ennen kuin irtisanomisesta tehdään päätös on virkamiehelle varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa. Selityksen antamiseen on tietysti varattava kohtuullinen määräaika. Velvollisuus näin tapahtuvaan virkamiehen kuulemiseen on momentin mukaan ehdoton. On asianmukaista, että virkamiehelle kaikissa tapauksissa ennakolta riittävän ajoissa ilmoitetaan odotettavissa olevasta virkasuhteen päättymisestä ja sen syystä ja hänelle varataan tilaisuus antaa asiassa selitys. Momentin säännöksiä ei sen viimeisen virkkeen mukaan ole sovellettava, jos irtisanovana viranomaisena on tasavallan presidentti. Poikkeus koskee 1 momentissa olevat toimivaltasäännökset huomioon ottaen käytännössä niitä 47 §:ssä olevassa luettelossa tarkoitettuja virkamiehiä, jotka tasavallan presidentti nimittää. Poikkeussäännös johtuu kysymyksessä olevien virkamiesten erityistä luottamusta ja valvontaa edellyttävästä virka-asemasta. Tuosta asemasta johtuu muun ohella, että irtisanominen on tarvittaessa voitava toimittaa erittäin nopeasti. Viranomaisen voi tuossakin tapauksessa harkintansa mukaan kuulla virkamiestä.

Pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen voi virkamiehen suostumuksella ennen irtisanomisajan loppuun kulumista peruuttaa irtisanomisen. Irtisanomisen peruuttaminen olisi poikkeuksellista, mutta joissakin tapauksissa saattaa irtisanomisen jälkeen tulla esiin sellaisia seikkoja, jotka antavat aiheen irtisanomisen peruuttamiseen. Virkamiehen oman irtisanoutumisen peruuttaminen on momentin mukaan vastaavasti mahdollista viranomaisen siihen suostuessa.

Virkamiehen irtisanoutumisesta on 4 momentin mukaan viranomaisen annettava hänelle todistus. Tällaisen todistuksen antamista on pidetty tarpeellisena, jotta virkasuhteen päättymisen voidaan luotettavasti osoittaa ja jotta asiasta ei jälkeenpäin synny epäselvyyttä. Kysymyksessä on kuitenkin vain toteava toimenpide, sillä virkasuhteen päättymisen irtisanomisen johdosta johtuu suoraan lain säännöksistä (46 § 1 mom.). Todistus on asianmukaista antaa viipymättä irtisanoutumisen tapahtuttua ja odottamatta irtisanomisajan lop-

puun kulumista. Todistuksessa on mainittava myös virkasuhteen päättymisajankohta, joka on yleensä se ajankohta, josta lukien virkamies on irtisanoutunut. Momentin säännökset koskevat vain virkamiehen irtisanoutumista. Viranomaisen irtisanoessa virkamiehen tätä todistusta ei anneta.

11 luku. Eroamisikä

Virkamiesten yleinen eroamisikä on lakiehdotuksen mukaan, kuten nykyisinkin, 67 vuotta. Muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön sisältyy säännöksiin, jotka koskevat virkamiehen oikeuttamista pysymään virassa eroamisiän jälkeen.

50 §. Pykälän 1 momentissa säädetty 67 vuoden yleinen eroamisikä koskee 15 luvun säännösten mukaan myös tuomareita. Tämä merkitsee tuomarien saattamista eroamisiän osalta samaan asemaan kuin muut virkamiehet. Nykyisin tuomareiden eroamisikä on 70 vuotta.

Pykälän 2 momentissa on viittaus säännöksiin, joiden nojalla eroamisikä on joissakin viroissa alempi kuin tässä säädetty yleinen eroamisikä. Momentin mukaan nuo erityissäännökset pysyvät edelleen voimassa. Tuollaisia säännöksiä on muun muassa puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen viroista. Eroamiskää ei kuitenkaan saa määrätä 55 vuotta alemmaksi, lukuunottamatta puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen palveluksessa olevia virkamiehiä. Muiden virkamiesten osalta eroamiskää ei nykyisinkään ole määrätty 55 vuotta alemmaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista sen kuukauden päätyessä, jonka aikana virkamies saavuttaa eroamisiän. Koska virkasuhde näin ollen ei pääty kesken kuukautta, säännös yksinkertaistaa muun muassa palkan ja eläkkeen laskentaa. Säännös vastaa kuntien virkasääntöjä. Virkamies voidaan pätevästä syystä oikeuttaa jatkamaan virassa määräjän eroamisiän jälkeen, enintään kaksi vuotta kerrallaan. Päätöksen tekee nimittävä viranomainen momentissa säädetyin poikkeuksin. Asianvireillepanemisesta ei ole nimenomaista säännöstä, joten asia voidaan panna vireille sekä asianomaisen virkamiehen että viranomaisen aloitteesta. Nimittämiskirjalain mukaan asiaa päättää valtioneuvosto nimittävän viranomaisen esityksestä, mitä on pidetty tarpeettoman monimutkaisena menettelynä. Tosin ky-

sella (828/43) siirretty valtioneuvoston yleisistunnosta asianomaisten ministeriöiden ratkaistaviksi. Lakiehdotuksessa ei virassa jatkamiselle eroamisiän jälkeen ole asetettu yläikärajaa, vaan kysymys on tältä osin jätetty asianomaisen viranomaisen harkintaan kussakin tapauksessa. Päätös virassa jatkamisesta seiset asiat on vuonna 1943 annetulla asetuk-
eroamisiän jälkeen on momentin mukaan tehtävä ennen kuin virkamies on saavuttanut eroamisiän.

Pykälän 3 momentin säännökset virkamiehen oikeuttamisesta jatkamaan virassa eroamisiän jälkeen koskevat myös niitä virkamiehiä, joille on 2 momentin mukaisesti asetuksella säädetty yleistä eroamiskää alempi eroamisikä.

Viranomaisten on annettava virkasuhteen päättymisestä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa todistus.

Jäljempänä 98 §:ssä on tämän luvun säännöksiin liittyvä säännös, jonka mukaan eroamisiän saavuttanut henkilö voidaan eräin edellytyksin määrätä hoitamaan virkaa väliaikaisena tai sijaisena. On huomattava, että nyt esillä olevan pykälän 3 momentissa tarkoitettu oikeuttaminen pysymään virassa eroamisiän jälkeen merkitsee sitä vastoin virkamiehen jatkamista siinä virassa edelleen vakinaisena virkamiehenä.

12 luku. Eroraha ja toistuva korvaus

Erorahaa koskevat 12 luvun säännökset on laadittu pääasiassa erorahalain (947/78) ja sen nojalla annettujen määräysten sekä valtion virkamiesten erorahasta annetun valtioneuvoston päätöksen (1075/77) pohjalta. Valtionhallinnon erityisluonteen vuoksi on lakiehdotuksen mukaan kuitenkin lisäksi mahdollista suorittaa toistuvaa korvausta. Ruotsissa on vastaavat vuotuista korvausta koskevat määräykset. Toistuva korvaus on tarkoitettu sellaisia tapauksia varten, joissa uudelleen työhön sijoittuminen on erityisen vaikeaa ja työnsaantivaikeudet kestävät pitkään.

51 §. Pykälässä on säädetty erorahan ja toistuvan korvauksen suorittamisen yleisistä edellytyksistä. Erorahan myöntämisen edellytyksenä on 1 momentin mukaan, että virkamiehen pitkäaikainen palvelussuhde valtioon on päättynyt viran lakkauttamisen vuoksi. Lisäksi edellytetään, että virkamiehen uudelleen työhön sijoittuminen on iän ja muun syyn vuoksi vaikeaa. Lisäksi virkamiehen tulee täyttää

muut asetuksella säädettävät edellytykset. Tämän mukaisesti on selvää, että erorahaa ei suoriteta, jos virkamiehelle voidaan hänen virkasuhteensa päätyttyä osoittaa muu virka, työ tai tehtävä valtion tai muun työnantajan palveluksessa.

Pykälän 1 momentin erorahasäännökset koskevat kaikkia niitä virkamiehiä, joihin tätä lakia sovelletaan. Pykälän 2 momentin mukaan voidaan ainoastaan vakinaiselle virkamiehelle, jolle on myönnetty eroraha ja joka täyttää asetuksella säädettävät muut edellytykset, harkinnan mukaan lisäksi suorittaa toistuvaa korvausta. Toistuva korvaus on tarkoitettu turvaamaan sellaisten vanhempien henkilöiden taloudellinen asema uuden työn hakuajana, joiden uudelleen työhön sijoittuminen esimerkiksi ammatin erityisluonteon tai muun seikan vuoksi kestää erityisen kauan. Toistuvan korvauksen myöntäminen olisi viranomaisen harkinnassa, kun taas eroraha olisi myönnettävä jokaiselle, joka täyttäisi asetuksella säädettävät edellytykset. Tarkoitus on, että toistuvan korvauksen myöntämisestä harkittaessa otetaan huomioon muun muassa vallitseva työllisyystilanne ja henkilön mahdollisuudet saada vastaisuudessa muuta työtä.

Sekä erorahasta että toistuvasta korvauksesta annettaisiin yksityiskohtaiset säännökset eroraha-asetuksella, jonka luonnos on tämän lakiehdotuksen liitteenä. Noiden säännösten sijoittaminen asetukseen on välttämätöntä, jotta erorahajärjestelmää voidaan joustavasti kehittää ottaen huomioon muun muassa työntekijäin erorahajärjestelmässä tapahtuvat muutokset. Toistuva korvaus vahvistettaisiin virkamiehen palvelusajan ja virasta saaman palkkauksen perusteella. Toistuva korvaus olisi vähintään virkamiehen toimeentulon turvaavan korvauksen suuruinen ja enintään 2/3 virkamiehen viimeisen virassaolokuukauden palkkauksesta. Jos virkamiehellä on 30 vuotta palvelusaikaa, toistuva korvaus olisi 2/3 viimeisestä palkkauksesta. Myönnettyjä korvauksia tarkistettaisiin sopimuskausittain palkkausten tarkistuksia vastaavasti. Toistuva korvaus lakkautettaisiin tai sen maksaminen keskeytettäisiin osaksi tai kokonaan, mikäli virkamies sijoittuisi uuteen työhön tai kieltäytyisi vastaanottamasta saatavissa ollutta, asetuksessa tarkemmin mainittua työtä. Erorahan suuruuden määrittämisessä noudatettavat perusteet vahvistaisi käytännön syistä valtioneuvosto.

52 §. Pykälässä on säädetty toistuvan korvauksen suorittamisen edellytyksistä 47 §:n no-

jalla irtisanotulle virkamiehelle ja valtioneuvoston käytettäväksi määrääjäksi asetetulle, 47 §:ssä tarkoitettulle virkamiehelle, jonka virkasuhde on päättynyt määräajan päättyessä. Lain 47 §:n tarkoittamat virkamiehet voidaan irtisanoa sen estämättä mitä 46 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty irtisanomisen perusteista, kun siihen on syytä. Toistuva korvaus suoritetaan, mikäli irtisanominen tapahtuu 47 §:n eikä 46 §:n nojalla. Toistuvaa korvausta suoritetaan siihen asti kunnes irtisanomisen tai käytettäväksi asettamisajan päättymisen vuoksi työtä vaille jäänyt 47 §:n tarkoittama virkamies sijoittuu uudelleen työhön. Asetuksella on tarkoitus säätää, että toistuva korvaus voitaisiin määrittämissä tapauksissa myöntää uudelleen, mikäli pitkän aikaa ennen irtisanomista valtion palveluksessa ollut henkilö menettää viiden vuoden kuluessa uuden työpaikan ilman omaa syytään. Arvioitaessa tätä säännöstä sovellettaessa milloin on kysymyksessä pitkäaikainen valtion palvelus on yleensä vähintään 15 vuotta jatkunutta valtion palvelusta pidettävä pitkäaikaisena. Pykälän säätämästä toistuvan korvauksen maksamisesta on tarkoitus antaa tarkemmat säännökset eroraha-asetuksessa.

53 §. Erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevat asiat ratkaisee 1 momentin mukaan valtiorokkottori. Valtiorokkottori on 1.3.1978 lukien käsitellyt nykyiset virkamiesten erorahasiat. Nämä asiat soveltuvat hyvin valtiorokkottorin käsiteltäviksi senkin vuoksi, että valtiorokkottorille on tässä yhteydessä tarkoitus antaa tehtäväksi myös huolehtia henkilöstön uudelleen sijoittamisesta siten kuin edellä 35 §:n perusteluissa on selvitetty.

Valtiorokkottoria avustavaksi toimielimeksi asetetaan 2 momentin mukaan eroraha-asiaiden neuvottelukunta. Neuvottelukunta voisi pyydettäessä antaa lausunnon tärkeimmissä erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevien säännösten soveltamista koskevista asioista. Vastaava neuvottelukunta on myös nykyisin ja se on käytännössä osoittautunut tarpeelliseksi. Tarkemmat säännökset neuvottelukunnasta on tarkoitus antaa edellä mainitussa eroraha-asetuksessa.

54 §. Erorahan ja toistuvan korvauksen myöntäminen lakkautetun viran haltijalle edellyttää ehdotuksen mukaan säädettyä ikä- ja palvelusvuosia. Kun virkamiehen toimeentulon turvaamiseksi ja uudelleen sijoittamiseksi viran lakkauttamisen yhteydessä saattaa joissakin tapauksissa olla perusteltua myöntää toistuva korvaus sellaisellekin lakkautetun viran haltijalle, jolla ei näitä ikä- ja palvelusvuosia ole, ehdote-

taan laissa säädettäväksi tähän mahdollisuus. Toistuvan korvauksen voisi tässä tapauksessa myöntää valtiovarainministeriö harkintansa mukaan. Tällainen toistuva korvaus tulisi kysymykseen myös uudelleen sijoittamiseen liittyvään koulutukseen osallistuvalla.

55 — 56 §. Näissä pykälissä on säännökset erorahaa tai toistuvaa korvausta koskevan päätöksen oikaisemisesta ja aiheettomasti maksetun erorahan tai toistuvan korvauksen takaisin perimisestä. Säännökset ovat VEL:n vastavien säännösten mukaiset.

13 luku. Kurinpitomenettely ja vahingonkorvausvastuu

Tässä luvussa on säännökset kurinpitomenettelystä, johon ehdotetaan useita muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön nähden. Kaikki kurinpitosaännökset on koottu tähän lukuun ja samalla ehdotetaan virastokohtaiset kurinpitosaännökset voimaannpanolailla kumottaviksi.

Jos virkamies toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä, voi harkittavaksi tulla syytetoimiin tai kurinpitomenettelyyn ryhtyminen tai 10 luvun mukainen virkamiehen irtisanominen. Se, mihin toimenpiteisiin rikkomuksen johdosta tulee ryhtyä, riippuu asian laadusta ja teon tai laiminlyönnin vakavuudesta sekä siitä, onko tuon rikkomuksen laadun vuoksi syytä päättää virkasuhde. Mikäli kurinpitomenettelyyn on ryhdytty ja kurinpitomenettelyssä määrätty viraltapano muutoksenhaun johdosta myöhemmin kumotaan, kumoutuvat samalla kaikki asiassa siihen mennessä tehdyt päätökset. Muutoksenhakuviranomainen ei voi muuttaa viraltapanoa irtisanomiseksi.

Luvun lopussa on eräitä vahingonkorvaussäännöksiä. Virkamiehen vahingonkorvausvelvollisuudesta on kuten nykyisinkin tehtävä päätös erikseen asianomaisessa järjestyksessä eikä vahingonkorvauskysymyksiä tule käsitellä kurinpitomenettelyssä.

57 §. Tässä pykälässä on säädetty, milloin kurinpitorangeistus voidaan määrätä sekä mitä kurinpitorangeistuksia virkamiehelle voidaan määrätä. Pykälän 1 momentin mukaiset kurinpitorangeistukset vastaavat pääosin nykyisiä kurinpitorangeistuksia. Huomattava muutos nykyiseen lainsäädäntöön on kuitenkin siinä, että samassa kurinpitomenettelyssä voidaan määrätä joko viraltapano tai mikä tahansa muu tämän lain säännösten mukainen kurinpitorangeistus.

Nykyisin viraltapanoa tarkoittava kurinpitomenettely ja muu kurinpitomenettely ovat lainsäädäntöteknisistä syistä muodostuneet erillisiksi. Tästä erillisyydestä on seurannut, ettei nimitämiskirjalakiin perustuvassa viraltapanoa tarkoittavassa kurinpitomenettelyssä ole voitu määrätä muuta kurinpitorangeistusta kuin viraltapano eikä vastaavasti hallintoasetuksiin perustuvassa menettelyssä viraltapanoa. Kurinpitomenettelyssä määrättävästä sakosta käytetään lakiehdotuksessa nimitystä kurinpitosakko erotukseksi tuomioistuimessa tuomittavasta sakosta.

Pykälän 1 momentin mukaisiin kurinpitorangeistuksiin kuuluu edelleen myös viraltapano. Vaikka virkasuhde voidaan 46 §:n mukaan myös viranomaisen puolelta päättää irtisanomalla, on tarpeen säilyttää viraltapano virkasuhteen päättämiseksi irtisanomisaikaa noudattamatta niissä tapauksissa, joissa virkamieslautakunta harkitsee virkamiehen rikkomuksen tai rikkomukset niin vakaviksi, että tuollainen seuraamus on tarpeen.

Kurinpitosakon määräämisestä on 2 momentissa nykyisestä huomattavasti poikkeavat säännökset. Kurinpitomenettelyssä ei voida soveltaa rikoslain mukaisen päiväsakon määräämistä koskevia säännöksiä, koska ne edellyttävät laajoja sakotetun maksukykyyn vaikuttavien eri seikkojen selvityksiä. Kurinpitosakon ei myöskään tarvitse olla niin ankara varallisuuteen kohdistuva seuraamus, joksi rikoslain mukaista sakorangeistusta on viime vuosina kehitetty. Näistä syistä kurinpitosakko määrättäisiin momentin mukaan siinä olevien itsenäisten laskuperusteiden mukaan, jotka poikkeavat rikoslain mukaisista päiväsakon laskentaperusteista ja johtavat myös sitä lievempiin rangaistuksiin. Kurinpitosakko määrätään momentin mukaan vähintään yhdeltä ja enintään kahdeltakymmeneltä päivältä. Yhtä päivää kohden suoritettavan kurinpitosakon määrä on yksi viidesosa virkamiehen yhden päivän peruspalkasta. Laskuperusteeksi on otettu yksinomaan peruspalkka tai jollei sitä ole, sitä vastaava palkkauksen osa, jotta kurinpitosakon määrääminen olisi käytännössä yksinkertaisesti suoritettavissa. Olennainen uudistus nykyiseen verrattuna sisältyy myös momentin viimeiseen virkkeeseen, jonka mukaan maksamatonta kurinpitosakkoa ei saa muuntaa vankeudeksi. Nykyisin päiväsakkojärjestelmää noudatettaessa on myös kurinpitomenettelyssä määrätystä sakosta voinut muuntorangeistuksena seurata vankeutta, mitä

ei voida pitää asianmukaisena eikä kurinpitojärjestelmän tarkoitusta vastaavana.

Kurinpitosakkoa koskeissa ehdotuksissa on otettu käyttöön pääosin samat periaatteet kuin uudessa sotilaskurinpitolaissa (331/83).

Kurinpitorangeistus voidaan tämän pykälän nojalla määrätä virkamiehelle eli virkasuhteessa olevalle henkilölle. Näin ollen kurinpitorangeistusta ei voida määrätä virkasuhteen päätyttyä. Tämä vastaa voimassa olevaa oikeutta.

58 §. Pykälän 1 momentin mukaan kurinpitorangeistuksen määrää virkamieslautakunta. Virkamieslautakuntien asettamisesta ja toimivallasta on tarkemmat säännökset jäljempänä 16 luvussa. Virkamieslautakunnissa on 16 luvun säännösten mukaan yhtä monta viranomaisen ja virkamiesjärjestöjen ehdotuksesta määrättyä jäsentä.

Pykälän 2 momentissa on säädetty, ketkä virkamiehet ovat tässä laissa säädetyn kurinpitomenettelyn ulkopuolella. Sotilaita koskivat asianomaiset säännökset sotilaskurinpitolaissa. Jäljempänä 67 §:n 2 momentissa on lisäksi säännös, jonka mukaan kurinpitosäännökset eivät koske tuomaria.

59 §. Pykälän 1 momentissa on säännös niistä tapauksista varten, jolloin virkamiehen rikkomusta ei saisi käsitellä kurinpitomenettelyssä, vaan asia olisi saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi. Momentissa tarkoitettuja asioita olisivat esimerkiksi ne virkavelvollisuuden vastaiset menettelyt, joilla on loukattu ulkopuolisen asianomistajan oikeuksia, sekä ne rikkeet, joilla on samalla syyllistytty rikoslain muita kuin virkarikoksia koskevien säännösten tai muun yleisen lain rikkomiseen. Myös ne vakavammat virkarikokset, joista kurinpitomenettelyssä ei ole mahdollista määrätä riittävää seuraamusta, olisi momentin säännöksen mukaisesti saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi. Säännös vastaa virkasyyteasioiden tuomioistuimeen saattamisessa nykyisin noudatettua käytäntöä.

Pykälän 2 momentissa on säännökset valmistavasta tutkinnasta ja kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä. Valmistavan tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, onko asiassa tapahtunut 57 §:ssä tarkoitettu rikkomus, onko virkamies syyllistynyt siihen ja onko syytä ryhtyä kurinpitotoimenpiteisiin. Koska seuraavan eli 60 §:n mukaan päätös kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä merkitsee sitä, että kurinpitomiehen on yleensä heti pantava kurinpitomenettely vireille, on valmistavan tutkinnan oltava riittävän yksityiskohtainen.

Pykälän 2 momentissa ei ole säädetty valmistavan tutkinnan suorittamistavasta, mutta tässä tutkinnassa on tietysti otettava huomioon rikkomuksesta epäillyn oikeusturvan asettamat vaatimukset. Toimitettavissa kuulusteluissa tulee siten olla läsnä esteetön todistaja. Valmistava tutkinta voidaan yleensä aloittaa siten, että rikkomuksesta epäilty kutsutaan asianomaisen ylemmän viranomaisen kuultavaksi. Tuon kuulemisen perusteella on harkittava, minkälainen tarkempi tutkinta asiassa mahdollisesti on tarpeen.

Pykälän 2 momentin mukaan kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä päättää, kuten nykyisinkin viraltapanaa tarkoittavaan kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä, pääsääntöisesti nimittävä viranomainen. Tasavallan presidentin tai valtioneuvoston ollessa nimittävänä viranomaisena kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä päättää pykälän 2 momentin mukaan kuitenkin asianomainen ministeriö, jollei valtioneuvosto yksittäistapauksessa pidätä ratkaisuvaltaa kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä itsellään. Asetuksella voidaan pykälän 2 momentin mukaan lisäksi säätää, että kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä päättää muu viranomainen kuin nimittävä viranomainen. Tämän nojalla voidaan muun muassa keskusvirastoissa, joissa nimittämistoimivaltaa on annettu myös piirihallintoviranomaisille, tarvittaessa keskittää päätösvalta kurinpitomenettelyyn ryhtymisessä yhdelle viranomaiselle.

Sen jälkeen kun kurinpitomenettelyyn on edellä olevan mukaisesti päätetty ryhtyä, viranomaisen on lähetettävä tästä ilmoitus kurinpitomiehelle, joka 60 §:n mukaan panee kurinpitomenettelyn vireille.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies voivat yksittäistapauksessa määrätä, että kurinpitomenettelyyn on ryhdyttävä. Säännös on tarpeen oikeuskanslerille ja oikeusasiamiehelle hallitusmuodon mukaan kuuluvan virkatöiminnan laillisuusvalvonnan toteuttamista varten. Nykyinen nimittämiskirjalain 23 §:ssä oleva toimivaltasäännös ehdotetaan kumottavaksi.

60 §. Pykälän mukaan kurinpitomenettelyn vireillepanosta huolehtii käytännössä kurinpitomies. Kurinpitomenettelyn vireillepano tapahtuu 1 momentin mukaan antamalla kirjallisesti vastaajan tiedoksi kurinpitorangeistusta koskeva vaatimus ja muu asiassa kertynyt aineisto. Vastaajalle on lisäksi varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa.

Kurinpitomiehen tulee 2 momentin mu-

kaan hankkia asiassa mahdollisesti tarvittavat lisäselvitykset, joita valmistavassa tutkimuksessa vielä ei ole hankittu. Hänen tulee tämän jälkeen esittää virkamieslautakunnalle kurinpitorangeistusta koskeva vaatimus ja virkamieslautakunnassa muutoinkin käyttää viranomaisen puhevaltaa kurinpitoasiassa. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että viranomaisen puolesta ei kurinpitorangeistusta koskevia vaatimuksia voi esittää muu virkamies. Oikeusturvan kannalta on pidetty tarpeellisena keskittää kurinpitoasioiden valmistelu yhdelle tietyksi toimikaudeksi tehtävään määrätyle henkilölle, kurinpitoasiamiehelle. Kurinpitoasiamiehen määräämisestä on säännökset jäljempänä 16 luvussa, johon 3 momentissa viitataan.

61 §. Tässä pykälässä on säännökset kurinpitomenettelyn vireillepanon vanhentumisesta sekä kurinpitomenettelyn ja tuomioistuimessa nostettavan syytteen keskinäisestä suhteesta. Vanhentumisaika lasketaan 1 momentin mukaan siitä, kun se seikka, joka olisi voinut aiheuttaa kurinpitomenettelyn, tuli 59 §:ssä tarkoitetun viranomaisen tietoon. Vanhentumisaajan katkaisee kurinpitomenettelyn vireillepano 60 §:ssä säädettyllä tavalla. Vanhentumisaika on sama riippumatta siitä, mikä kurinpitorangeistus asiassa määrätään. Momentin mukainen yhden vuoden vanhentumisaika on sama kuin mikä muun muassa valtionrautateiden hallinnosta annetussa asetuksessa (183/69) on säädetty muuta kuin viraltapanoa tarkoittavan kurinpitomenettelyn vireillepanon vanhentumisaikaksi. Viraltapanoa tarkoittavan kurinpitomenettelyn vireillepano taas vanhentuu nimittämiskirjalain 10 §:n mukaan neljässä kuukaudessa, mitä on pidettävä liian lyhyenä vanhentumisaikana.

Pykälän 2 momentti sisältää eräitä muutoksia nimittämiskirjalain mukaisiin ja muihin nykyisiin säännöksiin. Momentin mukaan virkamiehelle ei voida sen jälkeen kun tuomioistuin on antanut teosta päätöksen, enää yleensä samasta teosta määrätä kurinpitorangeistusta. Jos virkamies kuitenkin on syyllistynyt tässä luvussa tarkoitettuun virkavelvollisuuksien rikkomiseen tai laiminlyömiseen, hänet voidaan tuomioistuimen päätöksen estämättä panna viralta kurinpitomenettelyssä. Viraltapanon määrääminen voi tällöin olla tarpeen, koska kysymys virkasuhteen päättämisestä ei tuomioistuinkäsittelyssä kaikissa tapauksissa tule esille. Nykyisin ei nimittämiskirjalaisissa eikä muuallakaan lainsäädännössä ole säännöstä siitä, voidaanko virkamies, jolle tuomioistuin on tuominnut rangaistuksen,

samasta teosta kurinpidollisesti panna viralta tai voidaanko hänelle tuossa tapauksessa määrätä muu kurinpitorangeistus. Oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu sekä viraltapanon että muun kurinpitorangeistuksen määrääminen tuossa tapauksessa mahdolliseksi.

Nimittämiskirjalain 14 §:n nimenomaisen säännöksen mukaan voidaan virkamies, jonka tuomioistuin on vapauttanut syytteestä, tämän jälkeen panna viralta ainoastaan sellaisen seikan johdosta, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta joka nimittämiskirjalain 6 §:n mukaan voi aiheuttaa viraltapanon. Momentin säännökset vastaavat pääosin nykyistä lainsäädäntöä. Pyrkimyksenä on edellisessä kappaleessa selotetuilla uusilla säännöksillä estää perättäiset syyte- ja kurinpitomenettelyt samasta teosta, jolle se ole välttämätöntä sen vuoksi, että virkasuhde on tarpeen päättää välittömästi.

Pykälän 3—4 momentin säännökset vireillä olevan tai vireille pantavan oikeudenkäynnin vaikutuksesta kurinpitomenettelyyn on otettu lakiehdotukseen nimittämiskirjalain 13 §:n mukaisina.

62 §. Pykälä koskee esimiehen antamaa huomautusta. Mahdollisuus tällaisen huomautuksen antamiseen kuuluu esimiehen yleiseen työnsäjohto- ja työnvalvontavaltaan yhtenä osana. Oikeus tällaisen huomautuksen antamiseen johtuu jo yleisistä periaatteista, mutta se on selvyiden vuoksi mainittu myös tässä laissa. Huomautuksen aiheena voi olla virkamiehen moitittava menettely tai käyttäytyminen. Huomautuksen käyttämisestä ei ole tarkoitettu säännellä tämän luvun säännöksillä. Huomautus voi olla joko kirjallinen tai suullinen. Huomautuksen antaminen ei välttämättä edellytä sellaista valmistavaa tutkimusta kuin kurinpitomenettelyyn ryhtyminen. Huomautus voidaan antaa, vaikka kurinpitomenettelyyn on ryhdytty, eikä huomautuksen antaminen estä kurinpitomenettelyyn ryhtymistä. Huomautusta ei merkitä nimikirjaan.

63 §. Pykälä on otettu lakiehdotukseen nimittämiskirjalain 23 §:n mukaisena.

64 §. Pykälä koskee vahingonkorvausvastuuta virkasuhteessa. Pykälän säännökset vastaavat pääosin työsopimuslain 51 §:ää.

Pykälän 1 momentti sisältää viittauksen vahingonkorvauslakiin (412/74), jossa on yleiset vahingonkorvausta koskevat säännökset. Virkamiehen vahingonkorvausvastuusta on lisäksi yleisluontoisia säännöksiä HM 93 §:ssä.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 1 ja 2 §:n mukaan virkamies on velvollinen korvaamaan val-

tiolle aiheuttamastaan vahingosta määrän, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olosuhteet. Jos virkamiehen viaksi jää vain lievä tuottamus, vahingonkorvausta ei määrätä.

Pykälän 1 momentin toisessa virkkeessä on informatiivisesti todettu, että korvausvaatimus käsitellään erikseen siitä kurinpitomenettelystä riippumatta, joka valtion virkamieslain mukaan pannaan virkamiestä vastaan vireille. Vahingonkorvauskysymyksiä ei voida käsitellä kurinpitomenettelyssä vaan ne ratkaistaan erikseen asianomaisessa järjestyksessä.

Pykälän 2 momentti rajoittaa valtion ja virkamiehen vahingonkorvausvastuuta työtaistelutoimenpiteellä aiheutetun vahingon osalta. Virkamies on velvollinen korvaamaan valtiolle työtaistelutoimenpiteestä johtuvasta työn keskeytymisestä aiheutuvan vahingon vain jos työtaistelutoimenpiteeseen on ryhdytty noudattamatta työriitojen sovittelua koskevia säännöksiä tai toimenpide on valtion virkaehtosopimuslain säännösten tai virkaehtosopimuksen määräysten vastainen. Sama rajoitus koskee vastaavasti valtion vahingonkorvausvastuuta virkamiehelle. Lisäksi virkamiehen korvausvastuu edellyttää, että keskeytymisestä aiheutunut vahinko on huomattava. Virkamiehen korvausvastuuta on tämän lisäksi rajoitettu siten, että virkamies ei ole korvausvastuussa kysymyksen ollessa virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella tapahtuneesta työtaistelutoimenpiteestä, vaikka työtaistelutoimenpide rikkoi edellä mainittuja säännöksiä tai määräyksiä. Tämä rajoitus johtuu siitä, että yksittäisen virkamiehen voi olla vaikea ratkaista, onko virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella toimeenpantu työtaistelu laillinen vai laiton. Vastaava virkamiehen rikosoikeudellista ja kurinpidollista vastuuta rajoittava säännös on valtion virkaehtosopimuslain 22 §:ssä.

14 luku. Virantoimituksesta pidättäminen

Virantoimituksesta pidättäminen merkitsee ilman virkamiehen hakemusta hallinnollisista syistä tapahtuvaa virantoimituksen keskeyttämistä viranomaisen päätöksellä. Tähän lukuun on virantoimituksesta pidättämistä koskevat säännökset koottu pääasiassa voimassa olevan lainsäädännön mukaisina. Uutena perusteena virantoimituksesta pidättämiseen on

virkamiehen kieltäytyminen 25 §:ssä tarkoitetuista terveydentilaa koskevista tarkastuksista, tutkimuksista ja tietojen antamisesta.

Palkkauksesta virantoimituksesta pidättämisen ajalta voidaan sopia virkaehtosopimuksin. Voimaanpanolakiin ehdotetaan kuitenkin otettaviksi siirtymäkautta varten palkkaussäännökset, joita sovelletaan siihen asti kunnes asiasta on sovittu virkaehtosopimuksin.

65 §. Pykälässä on säännökset virantoimituksesta pidättämisen perusteista. Pykälän 1 momentti koskee tapauksia, jolloin virkamies on aina pidätettävä virantoimituksesta. Jos virkamies on irtisanottu, hänet on pidätettävä virantoimituksesta heti irtisanomisajan kuluttua loppuun, vaikkei irtisanomista koskeva päätös ole saanut lainvoimaa. Tässä tarkoitetaan niitä tapauksia, joissa irtisanomiseen on haettu muutosta ja irtisanomisesta ei ole saatu lainvoimaista päätöstä ennen irtisanomisajan loppuun kulumista. Koska virkasuhde ei lakiehdotuksen mukaan pääty vielä irtisanomisajan loppuun kuluessakaan ennen kuin päätös irtisanomisesta on lainvoimainen, on virkamies tässä tapauksessa tarpeen pidättävä virantoimituksesta. Kuitenkin virkamieslautakunta tai korkein hallinto-oikeus, jotka käsittelevät ja ratkaisevat irtisanomispäätöksestä tehdyn valituksen, voisivat erityisestä syystä määrätä, ettei virkamiestä tässä tapauksessa pidätetä virantoimituksesta. Momentin mukaan on virkamies, joka on pantu viralta, heti pidätettävä toimituksesta.

Pykälän 2 momentti käsittelee tapauksia, jolloin virkamies voidaan viranomaisen harkinnan mukaan tarvittaessa pidättää virantoimituksesta. Tässä säädetty perusteet vastaavat pääosin nimittämiskirjalain 11 §:n säännöksiä. Momentin 2 kohdan tarkoituksena on tehostaa virkamiehen velvollisuutta osallistua 25 §:n mukaisesti terveydentilaansa koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin ja antaa sen mukaisesti terveydentilaansa koskevia tietoja. Virantoimituksesta pidättämisellä voi tässä tapauksessa olla erityisen suuri merkitys muun muassa terveydenhuollon ja julkisen liikenteen alalla toimivien sekä yleisestä turvallisuudesta huolehtivien virkamiesten osalta.

Momentin 3 kohdan mukaan virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta sellaisen sairauden, vian tai vamman vuoksi, joka olennaisesti haittaa viranhoidtoa. Säännös koskee selaista tapausta, jossa virkamies ei oma-aloitteisesti ole keskeyttänyt virantoimitusta eikä ole hakenut virkavapautta. Edellä 40 §:n 2 momentin mukaan viranomainen voi hakemukset-

ta myöntää virkavapauden, jos virkamies on keskeyttänyt virantoimituksen muun muassa sairauden vuoksi, mutta ei ole sairauden vuoksi voinut itse hakea virkavapautta. Nyt esillä olevassa kohdassa tarkoitettu sairaus, vika tai vamma on osoitettava lääkärin tai muun terveydenhoitohenkilöstöön kuuluvan antamalla todistuksella, jollei sairaus, vika tai vamma ole täysin ilmeinen.

Virkamies voidaan momentin 4 kohdan mukaan pidättää virantoimituksesta myös muun kuin edellä tässä pykälässä mainitun hyväksyttävän syyn perusteella. Joissakin tapauksissa saattaa olla yleisen edun mukaista, että esimerkiksi irtisanottu virkamies välittömästi pidätetään virantoimituksesta virkamiehen saadessa irtisanomisajalta kuitenkin palkkauksen. Nykyisessä lainsäädännössä ei ole säännöstä tässä tarkoitettusta virantoimituksesta pidättämisestä. Käytännössä on kuitenkin vakiintuneesti katsottu, että virkamies voidaan hyväksyttävästä syystä pidättää virantoimituksesta, mikäli hänelle suoritetaan palkkaus tältä ajalta (esimerkiksi KHO 1956 II 326 ja 327). Voimaannpanolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että tältä virantoimituksesta pidättämisen ajalta virkamiehelle suoritetaan kuitenkin palkkaus.

Virantoimituksesta pidättämisestä ei 3 *momentin* mukaan saa jatkaa pitempään kuin siihen on tarvetta. Sekä virkamiehen että valtion etu vaativat, että virantoimituksesta pidättämisestä ei tarpeettomasti jatketa. Viranomaisen tulee keskeyttää virantoimituksesta pidättäminen, kun siihen ei enää ole tarvetta.

Jäljempänä 67 §:n 2 momentissa on säännös, jonka mukaan tämän pykälän 2 momentin 4 kohtaa ei sovelleta tuomariin.

66 §. Pykälän 1 *momentissa* on säädetty virantoimituksesta pidättämisestä päättävästä viranomaisesta. Säännökset ovat nimittämiskirjalain 11 §:n mukaiset. Jäljempänä 68 §:ssä on erityissäännökset siitä, mikä viranomaisen pidättää tuomarin virantoimituksesta.

Pykälän 2 *momentissa* on määräykset virkamiehen kuulemisesta virantoimituksesta pidättämisen yhteydessä. Ennen tätä koskevan päätöksen tekemistä on virkamiehelle varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa. Joissakin tapauksissa, esimerkiksi virkarikossyytteen ollessa vireillä virkamiestä vastaan, saattaa asian laadun vuoksi olla välttämätöntä, että virantoimituksesta pidättäminen tulee voimaan välittömästi. Koska tällöin ei virkamiehelle en-

nätetä varata aikaa selityksen antamiseen, on kuulemisvelvollisuutta tällaisten tapausten osalta momentissa rajoitettu. Tällöinkin on virkamiehen käsitys asiasta pyrittävä yleensä saamaan selville muilla tavoin.

Päätös virkamiehen pidättämisestä virantoimituksesta tulee 3 *momentin* mukaan noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta. Virantoimituksesta pidättäminen on luonteeltaan kiireellinen toimenpide, jonka tarkoituksen toteuttamiseksi päätöksen on oltava välittömästi täytäntöönpantavissa. Ehdotus vastaa nimittämiskirjalain 11 §:n 2 momenttiin sisältyviä nykyisiä säännöksiä.

15 luku. Tuomarit

Tähän lukuun on koottu erityissäännökset tuomareista, joiden virkamiesoikeudellinen asema hallitusmuodossa säädetyn tuomioistuinten riippumattomuuden johdosta poikkeaa eräiltä osin muiden virkamiesten asemasta. Tuomareita koskeva erityissäännös on lisäksi jo edellä viran perustamista koskevassa 5 §:ssä.

Koska irtisanomista koskevat 10 luvun säännökset eivät tässä luvussa olevien säännösten mukaan koske tuomaria, tuomarin virkasuhdetta ei lakiehdotuksen mukaan voida viranomaisen eikä tuomarin puolelta irtisanoa. Tuomarin on siten haettava eroa virasta samalla tavoin kuin nykyisiinkin.

Luvussa on säännökset tämän lain soveltamisesta tuomariin (67 §), poikkeukset eräistä lain toimivaltasäännöksistä tuomarien osalta (68 §), tuomarin velvollisuudesta erota virasta työkyvyttömäksi tultuaan (69 §) ja tuomarin siirtämisestä toiseen virkaan HM 91 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa (70 §). Tuomarin velvollisuudesta erota virasta määräikään tultuaan eli eroamisiässä koskee edellä, 50 §:ssä oleva yleinen säännös, jota sovelletaan kaikkiin virkamiehiin.

Toimivaltasäännöksissä luku sisältää sen uudistuksen, että korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenen pidättää virantoimituksesta asianomainen tuomioistuin eli korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus. Vastaavasti näiden tuomareiden velvoittamisesta eroamaan virasta sairauden vuoksi päättää luvun säännösten mukaan niin ikään korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus. Nykyisin on valtakunnanoikeus näissä tapauksissa toimivaltainen. Kuitenkaan valtakunnanoikeutta ei ole sitä perustettaessa tarkoitettu tällaisia hallintoasioita käsittelemään. Valtakun-

nanoikeuden koollekutsuminen ei tällaisissa asioissa vastaa asian merkitystä. Sitä vastoin ei ehdoteta muutoksia HM 59 §:ssä eikä valtakunnanoikeudesta annetussa laissa (273/22) oleviin säännöksiin, joiden mukaan mainittujen ylimpien tuomareiden virkasyytetuomioistuin on valtakunnanoikeus.

Laissa ei ole määritelty tuomarin käsitettä. Tuomarilla tarkoitetaan tässä laissa kuten yleensä muuallakin lainsäädännössä niiden lainkäyttöä harjoittavien viranomaisten, jotka on organisoitu tuomioistumiksi, puheenjohtajia ja jäseniä. Käsitettä on siten käytetty tässä laissa samassa merkityksessä kuin hallitusmuodossa. Lääninoikeuksia ei ole organisoitu tuomioistumiksi eivätkä ne muodollisesti ole hallitusmuodossa tarkoitettuja tuomioistumia, vaan ne toimivat edelleen lääninhallitusten yhteydessä. Lääninoikeuden puheenjohtaja ja jäsenet eivät siten myöskään kuulu varsinaisen tuomarikäsittelyn piiriin. Lääninoikeuden puheenjohtajan ja jäsenen asemasta ehdotetaan kuitenkin erityissäännöksiä 72 §:ssä.

Kun tämä laki ei koske sivutehtäviä, jolleivät ne ole tässä laissa säädettyä järjestyksessä perustettuja virkoja eivätkä niiden haltijat ole tilapäisiä virkamiehiä, lain tuomarikäsittelyn piiriin eivät kuulu valtakunnanoikeuden puheenjohtajan ja jäsenen, työtuomioistuimen jäsenen eikä markkinatuomioistuimen puheenjohtajan ja jäsenen sivutoimiset tehtävät. Tuomarikäsittettä on 71 §:ssä laajennettu käsittämään tuomioistuinten puheenjohtajien ja jäsenten lisäksi myös korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden esittelijät ja esittelijän virat, jos virkaan nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti. Näillä esittelijöillä on myös nimittämiskirjalain 21 a §:n sekä korkeimmasta oikeudesta annetun lain 10 §:n ja korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 11 §:n mukaan tuomarin asema.

Edellä olevan perusteella tässä laissa tarkoitetaan tuomarin viralla seuraavia virkoja: *korkeimman oikeuden* presidentin, oikeusneuvoksen, esittelijäneuvoksen, vanhemman oikeussihteerin ja nuoremman oikeussihteerin virkaa, *korkeimman hallinto-oikeuden* presidentin, hallintoneuvoksen, esittelijäneuvoksen, vanhemman hallintosihteerin ja nuoremman hallintosihteerin virkaa, *hovioikeuden* presidentin, hovioikeudenneuvoksen, vesiylituomarin ja insinööri-neuvoksen virkaa, *kihlakunnanoikeuden* kihlakunnantuomarin ja käräjätuomarin virkaa, *raastuvanoikeuden* ja *maistraatin* pormestarin,

kunnallis-pormestarin, oikeusneuvosmiehen ja kunnallisneuvosmiehen virkaa, *maaoikeuden* maaoikeustuomarin ja maaoikeusinsinöörin virkaa, *vesioikeuden* vesioikeustuomarin ja vesi-oikeusinsinöörin virkaa, *liikevaihtovero-oikeuden* veroylituomarin, verotuomarin, asessorin, ylitarkastajan ja vero-oikeuden sihteerin virkaa, *vakuutus-oikeuden* vakuutusylituomarin, vanhemman vakuutustuomarin ja nuoremman vakuutustuomarin virkaa sekä *työtuomioistuimen* presidentin ja työtuomioistuinneuvoksen virkaa.

67 §. Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain säännöksiä sovelletaan myös tuomariin ja tuomarin virkaan, jollei jäljempänä tässä luvussa toisin säädetä. Tuomariin ja tuomarin virkaan sovelletaan siten kaikkia tämän lain säännöksiä, jollei tästä tuomarien erityisase-man vuoksi ole katsottu tarpeelliseksi tehdä poikkeusta.

Pykälän 2 momentissa on lueteltu ne tämän lain pykälät ja säännökset, joita tuomioistuinten hallitusmuodon säännöksiin perustuvan riippumattomuuden vuoksi ei ehdoteta sovellettaviksi tuomariin eikä tuomarin virkaan. Sanotut pykälät ja säännökset koskevat

— oikeutta säätää asetuksella viran täyttämistä määrääjäksi (6 § 3 mom.),

— viran täyttämistä tehtävää esitystä (12 §),

— koeajaksi ottamista (14 §),

— velvollisuutta hoitaa toista virkaa (27 §),

— virkamiehen toiseen virkaan siirtämisen perusteita (33 §),

— valtuutusta säätää asetuksella alemmasta eroamisistä (50 §:n 2 momentti),

— kurinpitomenettelyä (57—61 §),

— virantoimituksesta pidättämistä eräissä tapauksissa (65 §:n 2 momentin 4 kohta),

— mahdollisuutta ottaa viran väliaikaiseksi hoitajaksi eroamisien saavuttanut henkilö (98 §),

— virkamiehen asettamista valtioneuvoston käytettäväksi (8 luku), sekä

— irtisanomista (10 luku).

Vaikka tämän lain säännökset viran täyttämistä määrääjäksi (6 § 3 mom.) eivät momentin mukaan koske tuomarin virkaa, on tuomarin viran täyttäminen määrääjäksi kuitenkin mahdollista eri lainsäädännön perus-

teella (ks. esimerkiksi laki korkeimmasta oikeudesta 22.7.1918, 2 § 2 mom., laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta 2 § 2 mom. ja laki työtuomioistuimesta 646/74, 2 § 2 mom.). Kyseiset erityissäännökset on annettu laissa.

Pykälän 3 *momentin* mukaan tuomarin virkaa ei voida perustaa sopimuspalkkaisena. Säännös vastaa nykyistä lainsäädäntöä. Tuomarin viran perustaminen sopimuspalkkaisena saattaisi johtaa ristiriitaan HM 91 §:n säännösten kanssa. Tuomarin virkasuhteen jatkamista ei ole asianmukaista jättää hallinnollisen viranomaisen yksittäistapauksessa ratkaistavaksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, ettei tuomaria voitaisi oikeuttaa jatkamaan virassa eroamisiän jälkeen.

68 §. Pykälässä on säännökset tuomarin virantoimituksesta pidättämisestä päättävästä viranomaisesta. Tämän osalta viitataan luvun perusteluihin.

69 §. Pykälä koskee tuomarin velvollisuutta erota virastaan sairauden, vian tai vamman vuoksi. Jos työkyvyttömäksi tullut tuomari ei hae eroa, on hänelle 1 *momentin* mukaan annettava hakemuksetta ero virasta. Eron antamisesta päättää se tuomioistuin, jossa tuomaria on syytettävä virkarikoksesta. Tuomarille on ennen eron antamista varattava tilaisuus hänelle asetussa kohtuullisessa määräajassa antaa lausuntonsa.

Pykälän 2 *momentin* mukaan korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenelle antaa eron 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa se tuomioistuin, jonka jäsen hän on. Korkeimman oikeuden jäsenelle antaa siten eron työkyvyttömyyden perusteella korkein oikeus ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenelle korkein hallinto-oikeus. Sitä vastoin sanottujen ylimpien tuomioistuinten presidentille eron antaa lakiehdotuksen mukaan edelleen valtakunnanoikeus.

70 §. Pykälä sisältää säännökset siitä menettelystä, jota on noudatettava siirrettäessä tuomari toiseen virkaan. Siirtämisen perusteesta ei tässä pykälässä sitä vastoin ole säädetty, koska tuomarin siirtäminen toiseen virkaan voi perustua yksinomaan HM 91 §:n 1 momentin säännökseen. Hallitusmuodon mukaan tuomari voidaan siirtää toiseen virkaan, jos siirto aiheutuu tuomioistuinlaitoksen uudestaanjärjestämisestä. Hallitusmuodossa ei kuitenkaan ole säännöstä siirtämismenettelystä, minkä vuoksi asiasta on säädetty tässä laissa.

Pykälän 1 *momentin* mukaan tuomarin siirtämisestä toiseen virkaan päättää nimittävä viranomainen, mikä vastaa nykyistä käytäntöä. Muilta osin noudatetaan tuomarin siirtämisessä edellä 33 §:n 3 momentissa sekä 34 §:ssä olevia yleisiä säännöksiä. Viittaukset merkitsevät ensinnäkin sitä, että tuomari voidaan siirtää vain sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Ensisijaisesti tuomari olisi siirrettävä toiseen tuomarin virkaan. Ennen siirtämistä on tuomaria kuultava siten kuin 34 §:n 2 momentissa on säädetty. Virka saadaan siirrettäessä täyttää sitä haettavaksi julistamatta.

Pykälän 2 *momentin* mukaan tuomarille on annettava hakemuksetta ero, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta toista virkaa. Eron antaa nimittävä viranomainen. Säännös vastaa sisällöltään lakkautuspalkkalain 7 §:ää, joka on ollut sovellettavissa myös tuomariin. Kun lakkautuspalkkasäännökset on tarkoitettu tässä yhteydessä kumota, mainittu säännös on tarpeen sisällyttää tähän lakiin.

71 §. Pykälän mukaan tämän lain tuomaria ja tuomarin virkaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös siinä mainittuihin ylimpien tuomioistuinten esittelijöihin ja esittelijän virkoihin. Pykälän osalta viitataan luvun perusteluihin.

72 §. Lääninoikeuksia ei ole organisoitu tuomioistuimiksi eivätkä ne siten ole varsinaisia tuomioistuimia. Tuomiovuorollaan käyttäjinä lääninoikeudet ovat kuitenkin aineellisessa merkityksessä rinnastettavissa tuomioistuimiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lääninneuvoksen ja lääninasessorien virkasuhteen päättämiseen noudatettaisiin, mitä tuomarin virkasuhteen päättämisestä säädetään 69 §:ssä ja että heihin ei sovelleta valtion virkamieslain säännöksiä, jotka koskevat virkamiehen asettamista valtioneuvoston käytettäväksi, irtisanomista ja kurinpittoa.

16 luku. Virkamieslautakunnat ja kurinpitoasiamies

Tässä luvussa on yksityiskohtaiset säännökset virkamieslautakuntien toimivallasta, asettamisesta ja toiminnasta. Lisäksi luvussa on säännökset kurinpitoasiamiehestä.

Virkamieslautakuntia on lakiehdotuksen mukaan kahdenlaisia, yleinen virkamieslautakunta

ja viraston virkamieslautakunta. Ne ovat kumpikin toisiinsa nähden itsenäiset ja ratkaisevat kumpikin laissa niiden käsiteltäväksi säädettyt asiat. Tehtäväjako yleisen virkamieslautakunnan ja viraston virkamieslautakuntien välillä on järjestetty käytännön tarpeiden perusteella. Pääosa asioista käsiteltäisiin virastojen virkamieslautakunnissa. Viraston virkamieslautakuntia asetetaan luvun mukaan ministeriöiden, keskusvirastojen ja muiden virastojen yhteyteen. Yleinen virkamieslautakunta toimii valtioneuvoston kanslian yhteydessä.

Tarkoitus on, että viraston virkamieslautakunta toimii ainakin kaikkien keskusvirastojen yhteydessä. Kurinpitorangaistuksen määrääminen ja irtisanomisesta tehtävän oikaisuvaatimuksen käsitteleminen ja ratkaiseminen on yleensä tarkoituksenmukaisimmin järjestettävissä saman viraston tai laitoksen yhteydessä toimivassa viraston virkamieslautakunnassa, koska paikallinen asiantuntemus sekä viraston tai laitoksen olojen tuntemus on tällöin suurin.

Viraston virkamieslautakuntaa ei esille tulevien asioiden vähyiden vuoksi ole tarpeen eikä virkamieslautakunnan jäsenille asetettavat pätevyysvaatimukset huomioon ottaen aina mahdollistakaan asettaa kaikkien valtion virastojen ja laitosten yhteyteen. Tämän vuoksi on päädytty siihen, että ministeriön yhteydessä toimiva viraston virkamieslautakunta käsittelee niiden ministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten virkamiehiä koskevat asiat, joiden virastoon tai laitokseen ei ole asetettu omaa viraston virkamieslautakuntaa. Sekä ministeriön yhteydessä toimivasta että keskusviraston tai muun viraston tai laitoksen yhteydessä toimivasta virkamieslautakunnasta käytetään samaa nimitystä viraston virkamieslautakunta.

Yleisessä virkamieslautakunnassa käsitellään ja ratkaistaan lakiehdotuksen mukaan muun muassa ministeriöiden virkamiehiä koskevat asiat. Yleisessä virkamieslautakunnassa voidaan siten keskitetysti käsitellä eri ministeriöiden virkamiehiä koskevat asiat, mikä takaa yhdenmukaisen käytännön samankaltaisissa asioissa.

Tässä luvussa on yleissäännös virkamieslautakunnista (73 §) sekä säännökset virkamieslautakuntien keskinäisestä toimivallasta (74 ja 75 §), kokoonpanosta ja asettamisesta (76 ja 77 §), asian käsittelevästä virkamieslautakunnassa (78 ja 79 §), oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta (80 §), päätösvaltaisuudesta ja jäsenten vastuusta (81 §), lautakunnan

päätöksen muodosta (82 §) sekä kurinpitomiesmiehen määräämisestä (83 §). Vaikka virkamieslautakunta ei ole tuomioistuin, se suorittaa kuitenkin hallinnolliseen lainkäyttöön kuuluvia tehtäviä. Tämän vuoksi on virkamieslautakunnan organisaatiota koskevia säännöksiä laadittaessa pidetty esikuvana lähinnä työtuomioistuimesta ja lääninoikeudesta annettuja säännöksiä.

Virkamieslautakunnat ovat lakiehdotuksen mukaan itsenäisiä toimielimiä. Ne antavat siten päätökset omista nimissään eikä sen viraston tai laitoksen nimissä, jonka yhteydessä ne toimivat.

73 §. Tässä pykälässä on yleissäännös virkamieslautakunnista. Sen mukaan virkamieslautakuntia on yleinen virkamieslautakunta ja viraston virkamieslautakunta. Tarkemmat säännökset näistä virkamieslautakunnista ovat jäljempänä tässä luvussa.

74 §. Pykälä käsittelee yleisen virkamieslautakunnan toimivaltaa. Yleinen virkamieslautakunta käsittelee sen mukaan kaikkien ministeriöiden virkamiehiä sekä oikeuskanslerin viraston ja tasavallan presidentin kanslian virkamiehiä koskevat asiat, ulkoasiainhallinnon virkamiehiä koskevat asiat, pykälän 3 ja 4 kohdissa mainittujen virastojen ja muiden toimiyksikköjen virkamiehiä koskevat asiat sekä muita tasavallan presidentin tai valtioneuvoston nimitettäviä virkamiehiä koskevat asiat. Yleisen virkamieslautakunnan käsiteltäväksi on säädetty sellaiset asiat, joita ei sopivasti voida käsitellä viraston virkamieslautakunnassa.

75 §. Tämä pykälä sisältää viraston virkamieslautakuntaa koskevat toimivaltasäännökset. Pykälän 1 momentissa tarkoitettut yksityiskohdalliset säännökset siitä, minkä ministeriöiden, keskusvirastojen ja muiden virastojen tai laitosten yhteydessä viraston virkamieslautakunta toimii, on tarkoitus antaa valtion virkamiesasetuksessa. Saman viraston tai laitoksen yhteydessä voi momentin mukaan toimia useitakin viraston virkamieslautakuntia, mikä voi olla tarpeen ainakin joissakin suurissa keskusvirastoissa.

Pykälän 2 momentin mukaan keskusviraston ja muun viraston yhteydessä toimiva viraston virkamieslautakunta käsittelee paitsi asianomaisen viraston myös sen alaisen hallinnon virkamiehiä koskevat asiat. Viraston alaisella hallinnolla tarkoitetaan kaikkia viraston alaisia hallintoyksiköitä kuten keskusviraston alaista

piirihallintoa, lääninhallituksen alaista poliisihallintoa sekä ammattikasvatushallituksen alaista valtion oppilaitosta. Kuten 74 §:n kohdalla on todettu, käsittelee tästä poiketen kuitenkin yleinen virkamieslautakunta niitä keskusviraston virkamiehiä koskevat asiat, jotka nimittää virkaan tasavallan presidentti tai valtioneuvosto.

Pykälän 3 momentin osalta viitataan luvun perusteluihin.

Pykälän 4 momentin mukaan saman viraston yhteydessä toimivien useampien viraston virkamieslautakuntien välisestä tehtäväjaosta säädetään asetuksella.

76 §. Pykälässä on säännökset sekä yleisen virkamieslautakunnan että viraston virkamieslautakunnan kokoonpanosta ja jäsenten kelpoisuusvaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan virkamieslautakunnassa on pääsäännön mukaan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä. Heidän toimikautensa on kolme vuotta, mikä on sama kuin työtuomioistuimen jäsenten toimikausi.

Virkamieslautakunnan kaikkien jäsenten tulee 2 momentin mukaan olla valtion virkamiehiä. Tällä pyritään takaamaan virkamieslautakunnalle riittävä valtionhallinnon tuntemus. Käytännössä virkamieslautakuntien jäsenet tulisi valita siitä virastosta tai laitoksesta, jonka asioita virkamieslautakunta käsittelee, jotta virkamieslautakunnalla olisi tehtäviensä vaatima asianomaisen hallinnonalan tuntemus.

Pykälän 3 momentin mukaan virkamieslautakunnan toiminnasta aiheutuvat menot suoritetaan valtion varoista. Tarkemmat säännökset tästä on tarkoitus antaa valtion virkamiesasetuksessa.

77 §. Pykälän 1 momentin mukaan määrätään yleisen virkamieslautakunnan virkamiesyhdistyksiä edustavat jäsenet virkamiesyhdistysten keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Tämä on tarkoituksenmukaista sen vuoksi, että yleinen virkamieslautakunta käsittelee eri ministeriöitä, virastoja ja laitoksia koskevia asioita.

Viraston virkamieslautakunnan järjestöjä edustavat jäsenet määrätään 2 momentin mukaan asianomaisissa virastoissa toimivien edustavimpien virkamiesyhdistysten ehdotuksesta. Tällä on pyritty turvaamaan asianomaisen hallinnonalan tuntemus. Vaikka asiasta ei ole laissa säännöstä, tulisi jäsenten yleensä, mikäli mahdollista, olla saman viraston tai laitoksen virkamiehiä, kuten edellä on todettu. Viraston

virkamieslautakuntaan voidaan erityisestä syystä määrätä säännönmukaisesti määrättävien kuuden jäsenen asemasta kahdeksan jäsentä. Noista kahdesta jäsenestä tulee toisen olla edellä mainitun virkamiesyhdistyksen ehdottama. Säännöksellä pyritään siihen, että virkamieslautakunnan kokoonpano saadaan riittävän edustavaksi myös sellaisessa virastossa tai laitoksessa, jossa sen koosta tai tehtävien monipuolisuudesta johtuen on useampia virkamiesyhdistyksiä.

Pykälän 3 momentissa on säännös sen varalta, etteivät järjestöt asetetussa määräajassa tee ehdotuksia virkamieslautakunnan jäsenistä ja varamiehistä. Momentti vastaa työtuomioistuinlain 3 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentti on välttämätön virkamieslautakuntien toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

78 §. Pykälässä on säännökset esittelystä virkamieslautakunnassa sekä vastineiden ja selvitysten hankkimisesta. Esittelyn toimittaa puheenjohtajana toimiva tai tämän määräämä jäsen. Vastineiden ja selvitysten hankkiminen on 1 momentin mukaan järjestetty pääosin samalla tavoin kuin lääninoikeuslain (1021/74) 15 §:n mukaan lääninoikeudessa.

Asian esittelyn suorittamaan sekä vastineita ja selvityksiä hankkimaan voidaan 2 momentin mukaan määrätä virkamieslautakunnan sihteeri. Virkamieslautakunnan sihteeristä on tarkoitus antaa säännökset valtion virkamiesasetuksessa.

79 §. Pykälä koskee asian käsittelyä virkamieslautakunnassa. Virkamieslautakunta voi pykälän mukaan toimittaa asian selvittämiseksi suullisen käsittelyn. Vastaajana oleva tai oikaisuvaatimuksen tehnyt virkamies sekä kurinpitoasiassa lisäksi kurinpitoasiamies on kirjallisesti kutsuttava suulliseen käsittelyyn. Asianomainen voidaan kutsua sillä uhalla, että kutsutun poisolo ei estä asian käsittelyä ja ratkaisemista. Pääsääntöisesti menettely virkamieslautakunnassa olisi kuitenkin käytännössä kirjallista eivätkä kurinpitoasiamies ja vastaajana oleva tai oikaisuvaatimuksen tehnyt virkamies siten olisi yleensä virkamieslautakunnassa läsnä. Heille on aikaisemmassa vaiheessa varattu tilaisuus näkökantojensa esittämiseen. Virkamieslautakunnassa on kysymys enää päätöksen tekemisestä. Suullinen käsittely virkamieslautakunnassa voi kuitenkin monimutkaisissa asioissa ja yleensä selvityksen hankkimiseksi eräissä tapauksissa olla tarpeen. Vaikka laissa ei ole asiasta sään-

nöstä, on selvää, että virkamieslautakunta voi tarvittaessa hankkia selvitystä myös kirjallisesti.

Pykälän 2 *momentin* mukaan virkamieslautakunta voi suullisessa käsittelyssä kuulla asiantuntijoita. Tämä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi yleisen virkamieslautakunnan käsitellessä tiettyä virastoa koskevaa asiaa, jolloin saattaa olla tarpeellista kuulla asiantuntijana kyseisen viraston ja virkamiesyhdistyksen edustajaa.

Pykälän 3 *momentin* mukaan virkamieslautakunta voi määrätä todistajan ja asiantuntijan suullisen kuulustelun toimitettavaksi raastuvanoikeudessa tai kihlakunnanoikeudessa. Kuulustelua toimittavan tuomioistuimen on etukäteen todisteellisesti ilmoitettava kuulustelusta vastaajana olevalle tai oikaisuvaatimuksen tehneelle virkamiehelle sekä kurinpitoasiassa kurinpitoasiamiehelle. He voivat olla kuulustelussa läsnä ja esittää kysymyksiä kuulusteltaville. Pykälän säännökset suullisesta käsittelystä ovat pääosin lääninoikeuslain vastavien säännösten mukaiset.

80 §. Pykälän mukaan virkamieslautakunta voi määrätä valtion tai oikaisuvaatimuksen tehneen virkamiehen suorittamaan oikeudenkäyntikulujen korvausta vastapuolelle.

81 §. Virkamieslautakunta on 1 *momentin* mukaan päätösvaltainen, kun kaikki jäsenet ovat läsnä. Jäsenellä tarkoitetaan tässä sekä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa että muita jäseniä. Päätösvaltaisuutta koskeva vaatimus merkitsee sitä, että virkamieslautakunnassa on asioista päätettäessä aina läsnä yhtä monta viranomaisen ja virkamiesjärjestöjen ehdotuksesta määrättyä jäsentä. Tällä pyritään takaamaan virkamieslautakunnan toiminnan tasapuolisuus. Jos varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajana taikka jos varapuheenjohtaja tai muu jäsen on poissa istunnosta taikka todetaan esteelliseksi, tulee varamies hänen sijaansa. Sitä vastoin puheenjohtajan sijaan tulee hänen poissa tai esteellisenä ollessaan varapuheenjohtaja, koska puheenjohtajalle ei määrätä varamiestä. Säännös jäsenten täydentämisestä on samanlainen kuin työtuomioistuinlain 10 §:n vastaava säännös.

Pykälän 2 *momentissa* tarkoitettua äänestysmenettelyä koskevat säännökset ovat oikeudenkäymiskaaren 23 luvun 3—5 §:ssä. Kurinpitoasiassa on äänten mennessä tasan yleisten oikeusperiaatteiden mukaan noudatettava rikosasioiden käsittelyjärjestystä, mikä merkitsee sitä, että virkamieslautakunnan päätökseksi tulee tällöin virkamiehelle lievempi kanta. Rat-

kaistaessa irtisanomisesta tehtyä oikaisuvaatimusta, joka on hallintoasia eikä ole rinnastettavissa kurinpitoasiaan, tulee äänten mennessä tasan päätökseksi se mielipide, johon puheenjohtaja on yhtynyt.

Virkamieslautakunnan jäsen toimii 3 *momentin* mukaan tuomarin vastuulla. Tuomarin vastuuta edellyttää virkamieslautakunnan käyttämä ratkaisuvallta. Säännös merkitsee myös sitä, ettei virkamieslautakunnan jäsenenä olevalle virkamiehelle voida hänen tuossa tehtävässään tekemästään rikkomuksesta määrätä kurinpitorangaistusta, vaan asia on käsiteltävä asianomaisessa tuomioistuimessa. Momentissa on lisäksi säännökset tuomarinvalasta, jonka virkamieslautakunnan jäsenten tehtävän laadun vuoksi edellytetään vannonan.

82 §. Pykälän 1 *momentti* koskee virkamieslautakunnan päätöksen muotoa. Momentti on lääninoikeuslain 27 §:n 1 *momentin* mukainen.

Pykälän 2 *momentissa* on säädetty virkamieslautakunnan päätöksen tiedoksiannosta. Tiedoksiannon toimittamisesta pitää huolta se virasto, jonka yhteydessä virkamieslautakunta toimii.

Pykälän 3 *momentti* sisältää yleisen käytännön mukaisen säännöksen siitä, milloin valtion etua valvovan viranomaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon.

83 §. Pykälä koskee kurinpitoasiamiehen määräämistä. Kurinpitoasiamiehen määrää 1 *momentin* mukaan viraston virkamieslautakuntaan se virasto, jonka yhteydessä virkamieslautakunta toimii. Kurinpitoasiamies määrätään kolmen vuoden toimikaudeksi. Tehtävän laadun vuoksi on välttämätöntä, että kurinpitoasiamies on oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut.

Yleiseen virkamieslautakuntaan ei määrätä kurinpitoasiamiestä. Vastaavat tehtävät hoitaa siellä 2 *momentin* mukaan valtioneuvoston oikeuskansleri tai hänen määräämänsä virkamies. Koska yleinen virkamieslautakunta käsittelee muun muassa ministeriöiden virkamiehiä koskevat asiat, soveltuu valtion edun valvominen siinä käsiteltävissä asioissa parhaiten oikeuskanslerille. Oikeuskansleriin ja hänen määräämänsä virkamieheen sovelletaan, mitä kurinpitoasiamiehestä tässä laissa säädetään. Heihin sovelletaan siten muun muassa 82 §:n 3 *momenttia* ja heidän katsotaan saaneen virkamieslautakunnan päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on tehty.

17 luku. Muutoksenhaku

Luvussa on säännökset oikaisuvaatimuksesta palkkausta tai muuta virkasuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta koskevassa asiassa sekä muutoksenhausta viranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen. Muutoksenhakumahdollisuus on järjestetty asioissa, jotka koskevat palkkausta tai muuta virkasuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta, virkasuhteen päättämistä, kurinpitoa, toiseen virkaan siirtämistä, virantoimituksesta pidättämistä tai sivutointa. Muissa asioissa muutoksenhaku ei 91 §:n mukaan olisi mahdollista. Virkasuhdeasioissa ei tavanomainen hallinnollinen valitusmenettely ole kaikissa tapauksissa soveltuva, koska näissä asioissa on olemassa neuvottelumenettely ja luottamusmiesorganisaatio. Lisäksi tuleva valitusmahdollisuus hidastaisi huomattavasti päätöksentekoa henkilöstöasioissa, joissa asioiden joutuisa ratkaiseminen on erityisen tärkeää.

Lakiehdotukseen otetuissa säännöksissä, jotka koskevat oikaisuvaatimusta virkasuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta koskevassa asiassa, on otettu huomioon valtion virkaehtosopimuslainsäädännön edellyttämät muutokset ja täsmennykset. Valtion virkaehtosopimuslain 25 §:stä käy ilmi, ettei virkamies saa tehdä oikaisuvaatimusta asiassa, josta saman lain 2 §:n nojalla on sovittu virkaehtosopimuksin, jos hänellä tai virkamiesyhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa. Tästä säännöksestä huolimatta oikaisuvaatitusmenettelyllä on, kuten jäljempänä todetaan, edelleen käytännössä merkitystä.

84 §. Pykälä koskee oikaisuvaatimusta palkkausta tai muuta taloudellista etuutta koskevassa asiassa. Pykälä vastaa peruseräpäätöksensä palkkalain 24 §:ää.

Oikaisuvaatimuksen merkitys virkasuhteesta johtuvien taloudellisten etuuksien osalta on virkaehtosopimuslainsäädännön tultua voimaan supistunut. Kuitenkin oikaisuvaatitusmenettely on edelleen eräissä tapauksissa tarpeen. Työtuomioistuimesta annetun lain 1 §:n mukaan työtuomioistuin käsittelee ja ratkaisee muun ohessa riita-asiat, kun kysymys on virkaehtosopimuksen pätevydestä, sisällyksestä ja laajuudesta sekä tietyn sopimuskohdan oikeasta tulkinnasta. Jos velvollisuus suoritukseen tai virkaehtosopimuksen soveltaminen tiettyyn yksittäistapaukseen riippuu sanotun riidan ratkaisemisesta, työtuomioistuin voi samalla käsitellä ja

ratkaista myös sitä koskevan kanteen. Työtuomioistuinlain 1 §:ssä on edelleen säädetty, että mikäli työtuomioistuin ei katso voivansa ratkaista viimeksi mainittua vaatimusta, sen on osoitettava asianosainen nostamaan kanne toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Viimeksi mainittu työtuomioistuinlain säännös voi tulla sovellettavaksi muun muassa kysymyksen ollessa tosiasiaperusteeltaan epäselvästä vaatimuksesta, jonka ratkaiseminen työtuomioistuimessa ei sen kokoonpano ja toiminnan tarkoitus huomioon ottaen ole tarkoituksenmukaista. Virkasuhteesta johtuvien etuuksien osalta asia on tuossa tapauksessa käsiteltävä tässä lakiehdotuksessa tarkoitettussa järjestyksessä.

Työtuomioistuimen ja yleisten tuomioistuinten toimivaltasuhteita on käsitelty eduskunnan sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 4 hallituksen esityksen johdosta laiksi työtuomioistuimesta ja laiksi leimaverolain muuttamisesta (hall. es. n:o 30/1972 vp.). Valiokunta totesi, että yleinen tuomioistuin voi perustaa tuomionsa työehtosopimukseen silloin, kun osapuolten välillä ei ole riitaa sopimuksen sisällöstä tai sen oikeasta tulkinnasta. Samoilla perusteilla voidaan hallituksen mielestä hallinnollisessa järjestyksessä käsitellä virkaehtosopimukseen perustuva vaatimus, jos asiassa ei ole riitaa virkaehtosopimuksen sisällöstä tai sen oikeasta tulkinnasta. Virkamiesten palkkausta koskevat riidat eivät kuulu yleisten tuomioistuinten vaan hallintotuomioistuinten toimivaltaan, mikä periaate käy ilmi oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 26 §:stä.

Edellä olevan perusteella tulevat 1 momentin mukaisessa oikaisuvaatitusmenettelyssä käsiteltäviksi muun muassa sellaiset sinänsä virkaehtosopimukseen perustuvat vaatimukset, joissa ei ole riitaa virkaehtosopimuksen tulkinnasta, vaan vaatimuksella on muu peruste kuten laskuvirhe tai muu erehdys tahi suorituksen tosiasiaperusteeseen liittyvä seikka. Niin ikään 1 momentin mukaisessa oikaisuvaatitusmenettelyssä ratkaistaviin kuuluu sellainen asia, jota työtuomioistuin edellä mainitun työtuomioistuinlain säännöksen mukaisesti ei ole katsonut voivansa ratkaista. Edelleen oikaisuvaatitusmenettelyssä tulee ratkaista asiat, joissa on kysymys muutoin kuin virkaehtosopimuksin järjestetyistä taloudellisista etuuksista kuten erorahasta. Samalla kun valtion virkamieslaki tulee voimaan voidaan kumota valtion virkamiesten vuosilomasta annetun asetuksen (692/73) 22 §:n sisältämä erityissäännös virkamiehelle tuon asetuksen mukaan tulevasta etuudesta tehtävästä oikaisuvaat-

timuksesta. Tuollainen erityissäännös tulee tässä yhteydessä tarpeettomaksi.

Pykälän 2 *momentin* mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saadaan hakea muutosta HValL:ssa säädettyssä järjestyksessä. Tämä merkitsee sitä, että valitus valtioneuvoston, ministeriön ja keskusviraston sekä muun HValL:ssa tarkoitetun ylemmän hallintoviranomaisen päätöksestä tehdään suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Alemman hallintoviranomaisen päätöksestä valitus tehdään sille ylemmälle viranomaiselle, jonka alainen päätöksen tehnyt viranomainen on.

Tämän pykälän mukainen oikaisuvaatimus, kuten sitä vastaava nykyinenkin oikaisuvaatimus, kohdistuu sellaiseen viranomaisen palkanmaksatus- tai muuhun toimenpiteeseen, joka ei ole varsinainen päätös. Vasta oikaisuvaatimuksen johdosta on tällaisessa hallintoasiassa tarpeen tehdä erityinen päätös. Tässä suhteessa myös pykälässä tarkoitettu oikaisuvaatimusmenettely poikkeaa 86 §:ssä käsiteltävästä irtisanomista koskevasta oikaisuvaatimuksesta, joka koskee varsinaista päätöstä. Tuo eroavuus ilmenee muun muassa siinä, että nyt esillä olevassa tapauksessa ei ole säädetty annettavaksi oikaisuvaatimusosoitusta, toisin kuin 86 §:ssä.

85 §. Pykälän mukaan saadaan valtioneuvoston päätökseen, jolla valtioneuvosto on irtisanonut virkamiehen, hakea muutosta valittamalla suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Virkamieslautakunta ei ole soveltuva käsittelemään muutoksenhakua valtioneuvoston tekemästä päätöksestä, vaan muutoksenhaku on asianmukaista käsitellä suoraan korkeimmassa hallinto-oikeudessa niin kuin muutkin asiat silloin kun valtioneuvoston päätöksestä voidaan valittaa.

86 §. Pykälä koskee oikaisuvaatimuksen tekemistä päätöksestä, jolla viranomainen on irtisanonut virkamiehen.

Pykälän 1 *momentin* mukaan irtisanomis päätökseen ei saa suoraan hakea muutosta valittamalla HValL:ssa säädettyssä järjestyksessä. Muutosta ei myöskään saa hakea päätökseen, jolla viranomainen on 47 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vahvistanut virkamiehen irtisanomista koskevan päätöksen. Tällaiseen vahvistuspäätökseen ei myöskään saisi hakea jäljempänä 2 momentissa tarkoitettua oikaisua.

Pykälän 2 *momentin* mukaan virkamies saa irtisanomisasiassa tehdä oikaisuvaatimuksen virkamieslautakuntaan. Koska virkasuhteen

päättymistä koskevan asian ratkaisemisen tulisi viraston tai laitoksen häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi ja virkamiehen edun vuoksi tapahtua kiireellisesti, oikaisuvaatimus on lakiehdotuksen mukaan tehtävä 14 päivässä. Päätökseen, johon saadaan hakea oikaisua, on viranomaisen liitettävä oikaisuvaatimusosoitus. Oikaisuvaatimusosoitus on liitettävä myös ministeriöiden tekemiin irtisanomispäätöksiin, vaikkei ministeriön päätökseen HValL 12 §:n poikkeussäännöksen mukaan yleensä liitetä valitusosoitusta.

Pykälän 3 *momentin* mukaan ei pykälässä säädetty oikaisuvaatimusmenettely koske tasavallan presidentin, korkeimman oikeuden eikä korkeimman hallinto-oikeuden tekemiä päätöksiä, eikä päätöstä, jolla irtisanotaan koeaikainen virkamies, virkaatoimittava virkamies tai 47 §:n 1 momentin 7 tai 8 kohdassa tarkoitettu virkamies. Tasavallan presidentin päätöksistä ei HValL:n mukaan ole valitusoikeutta. Säännöksen tarkoituksena on tältä osin lähinnä selvittää sitä, ettei myöskään oikaisuvaatimusmenettelyä ole tarkoitettu koskemaan tasavallan presidentin tekemää päätöstä. Valtioneuvoston tekemistä irtisanomispäätöksistä on 85 §:ssä omat säännökset. Momentissa mainittujen muiden virkamiesten osalta oikaisuvaatimusmenettelyn soveltumattomuus johtuu näiden virkamiesten asemasta, jota on selvitetty asianomaisten pykälien perusteluissa (14, 47 ja 48 §).

87 §. Pykälä koskee muutoksenhakua virkamieslautakunnan päätökseen. Vaikka virkamieslautakuntia on pidettävä HValL:ssa tarkoitettuina ylempinä hallintoviranomaisina, joiden päätöksistä HValL:n yleisten säännösten mukaan voidaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, on tähän lakiin selvyden vuoksi otettu asiasta säännös. Valituksen tekemisessä virkamieslautakunnan päätöksestä on pykälän mukaan noudatettava HValL:n säännöksiä. Valitusaika on siten HValL:n mukainen eli 30 päivää.

Viranomaisen puolesta on valitusoikeus sekä kurinpitoasiassa että irtisanomista koskevassa asiassa viraston virkamieslautakunnassa kurinpitoasiamiehellä ja yleisen virkamieslautakunnan päätöksestä edellä 83 §:n 2 momentissa tarkoitettulla viranomaisella eli valtioneuvoston oikeuskanslerilla tai hänen määräämällään virkamiehellä. Valtion edun valvomiseksi on pidetty tarpeellisenä järjestää muutoksenhaku myös viranomaisen puolelta. Säännökset merkitsevät samalla sitä, että sillä virastolla, jon-

ka yhteydessä virkamieslautakunta toimii, ei ole valitusoikeutta.

88 §. Pykälän 1 momentissa on säännös saman viraston toiseen virkaan siirretyn virkamiehen muutoksenhakuoikeudesta. Mikäli tällainen siirto on tapahtunut 33 §:n 1 momentin 2—4 kohdan nojalla ja virkamies katsoo siirtämispäätöksen loukkaavan oikeuttansa, hän saa kirjallisesti vaatia päätökseen oikaisua virkamieslautakunnalta 14 päivän kuluessa tiedoksi-saannista. Viran lakkauttamiseen perustuvasta siirrosta ei saa hakea oikaisua. Oikaisuvaatimus voidaan tehdä vain oikeusperusteella eli sillä perusteella, että toiseen virkaan siirretty virkamies katsoo siirtämispäätöksen loukkaavan oikeuttansa. Myös 33 §:n 3 momentissa säädettyjen velvollisuuksien laiminlyönti virkamiehen siirron yhteydessä voi olla valituksen oikeusperusteena. Oikaisuvaatimuksesta annetusta päätöksestä ei saa valittaa.

Pykälän 2 momentissa on säädetty 33 §:n 1 momentin 2—4 kohdan nojalla toisen viraston virkaan siirretyn virkamiehen muutoksenhakuoikeus. Muutosta on haettava siten kuin on säädetty laissa muutoksenhausta hallintoasioissa. Yhdenmukaisesti 1 momentin kanssa viran lakkauttamiseen perustuvasta siirrosta ei saa valittaa eikä valitusta voi tehdä tarkoituksenmukaisuusperusteella.

Pykälän 3 momentissa on säädetty muutoksenhakukielto päätökseen, jolla tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus on siirtänyt virkamiehen.

89 §. Pykälä koskee muutoksenhakuoikeutta viranomaisen päätökseen, jolla virkamies on 65 §:n nojalla pidätetty virantoimituksesta. Muutosta on haettava siten kuin on säädetty laissa muutoksenhausta hallintoasioissa. Päätös virkamiehen pidättämisestä virantoimituksesta tulee voimaan siitä tehdystä valituksesta huolimatta. Viranomaisen, jolta muutosta haetaan, voi ennen valituksen ratkaisemista määrätä virantoimituksesta pidättämisen täytäntöönpanon keskeytettäväksi.

90 §. Pykälän mukaan viranomaisen lain 24 §:n nojalla tekemään sivutointa koskevaan päätökseen saadaan hakea muutosta HVall:n säättämässä järjestyksessä. Ilmoituksenvaraisen sivutoimen osalta tehty päätös on välittömästi täytäntöönpanokelpoinen.

91 §. Pykälä koskee muutoksenhakuoikeuden rajoittamista tämän lain nojalla annettuun muuhun kuin edellä tässä luvussa käsiteltyyn viranomaisen päätökseen. Edellä 84 §:ssä on

säännökset muutoksenhakumenettelystä virkamiehen tähän lakiin perustuvien taloudellisten oikeuksien osalta, 85—87 §:ssä irtisanomista ja kurinpitoa koskevien päätösten osalta, 88 §:ssä toiseen virkaan siirtämistä ja 89—90 §:ssä virantoimituksesta pidättämistä ja sivutointa koskevista päätöksistä. Vaikka yleinen valitusoikeus hallintoviranomaisten päätöksistä HVall:n mukaan onkin pääsääntö, valitusoikeutta on käytännön syistä rajoitettava tässä laissa säädetyistä muista kuin edellä tässä luvussa tarkoitetuista asioista. Tässä tarkoitettut päätökset poikkeavat varsinaisista valtion ja yksityisen kansalaisen välistä oikeussuhdetta koskevista hallintopäätöksistä, koska tässä laissa on kyse palvelussuhdeasioista. Virkasuhdeasioissa valituskiellot ovat suurelta osin jo nykyisin eri hallintoaloja sekä virastoja ja laitoksia koskevissa asetuksissa. Kun kyseiset päätökset valituskiellon johdosta tulevat heti voimaan, tämä tehostaa ja nopeuttaa merkittävästi virkasuhdeasioiden hoitamista ja edistää siten viranomaisen tehtävien suorittamista. Päätöksenteossa näissä asioissa on kysymys pääasiassa hallinnon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä eikä oikeusturva vaarannu, vaikka hallintovalitus näissä tapauksissa ei olekaan mahdollinen.

92 §. Pykälä sisältää valituskiellon nimitysasioissa. Käytännössä valittaminen on yleensä kaikissa nimitysasioissa jo nykyisin virastokohteisesti kielletty asetuksella. Yhdenmukaisuuden vuoksi on syytä säätää tämä yleinen valituskielto laissa. Viittaus erityissäännöksiin tarkoittaa sellaisia säännöksiä, joissa viraston tai määrätyn viran osalta erikseen on säädetty valitusoikeus.

Pykälä ei sen 2 momentin mukaan rajoita muutoksenhakuoikeutta virkaehdotusta koskevaan päätökseen. Virkaehdotukseen voidaan edelleen niissä viroissa, joissa virkaehdotusmenettely jää voimaan, hakea valittamalla muutosta. Muutosta haetaan yleensä valtioneuvostolta, mutta hovioikeuksien ja vakuutusoiden tekemään virkaehdotukseen korkeimmalta oikeudelta, vesioikeuksien tekemään virkaehdotukseen vesiyläoikeudelta, liikevaihtovero-oikeuden tekemään virkaehdotukseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta ja Helsingin yliopiston tiedekunnan tekemään virkaehdotukseen yliopiston kanslerilta.

93 §. Pykälän mukaan muutoksenhakuasiat kurinpitoa ja irtisanomista koskevista päätöksistä on käsiteltävä virkamieslautakunnassa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa kiireellisinä. Tämä on tarpeen, jotta kyseisten virkojen hoi-

taminen asian lopullisen ratkaisun viipymisen vuoksi ei kohtuuttomasti vaikeutuisi.

18 luku. Erinäiset säännökset

Luvun säännökset koskevat virkamiesasioita käsiteltäessä noudatettavaa menettelyä (94 §), oikaisuvaatimuksen vanhentumisaikaa (95 §), aikaisemman virkasuhteen katkeamista toiseen virkaan nimittämisen johdosta (96 §), luottamusmiesten kuulemista (97 §), eroamisiän saavuttaneen henkilön määräämistä hoitamaan virkaa (98 §), viran hoitamista oman viran ohella (99 §), työtodistusta (100 §) ja eräiden kirkon virkojen perustamista (101 §).

94 §. Hallintoviranomaisissa noudatettavasta menettelystä on annettu yhtenäiset säännökset hallintomenettelylaissa (598/82). Pykälä sisältää viittauksen hallintomenettelylakiin siten, että valtion virkamieslain mukaiseen menettelyyn sovelletaan hallintomenettelylakia, jollei valtion virkamieslaissa toisin säädetä. Virkasuhdeasioita käsiteltäessä sovellettaisiin hallintomenettelylaissa olevia menettelysäännöksiä, asianomaisen kuulemista ja päätöksen perustelemista koskevia säännöksiä. Silloin, kun kyse on virkamiesten kuulemisesta ennen kuin virkamiehen siirtämisestä, irtisanomisesta, kurinpitorangeistuksesta tai virantoimituksesta pidättämisestä tehdään päätös, tulevat kuitenkin ensisijaisesti noudatettavaksi valtion virkamieslain asianomaiset säännökset eli tämän lain 34 §:n 2 momentti, 40 §:n 2 momentti, 60 §:n 1 momentti ja 66 §:n 2 momentti. Muutoin virkamiehen kuulemisessa noudatetaan hallintomenettelylakia.

95 §. Pykälän 1 momentin mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua. Nykyisin tälle oikaisuvaatimukselle on aikaa vain yksi vuosi, kun taas viranomaisen puolelta tehtävälle takaisin perinnälle on aikaa 10 vuotta. Lakiehdotus saattaa, kun otetaan vielä huomioon edellä 32 §:ssä olevat takaisinperinnän vanhentumisaikaa koskevat säännökset, sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta vireille pantavan oikaisun niiden vanhentumisaajan osalta samaan asemaan.

Pykälän 2 momentissa ovat säännökset ai-neellisesta vanhentumisajasta työtuomioistui-men toimivaltaan kuuluvassa virkaehtosopimusta koskevassa asiassa. Vanhentumisaajan pituus olisi sama kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

96 §. Vakinaisen virkamiehen nimittäminen tai siirtäminen toiseen valtion virkaan merkitsee 1 momentin mukaan samalla sitä, että hänet katsotaan eronneeksi aikaisemmasta virasta. Nykyisinkin katsotaan, ettei kenelläkään voi olla samanaikaisesti kahta vakinaista virkaa, vaikkei asiasta ole nimenomaista säännöstä. Momentin mukaan merkitystä ei ole sillä, onko uusi virka päätoiminen vai osa-aikainen, vaan virkamies katsotaan kummassakin tapauksessa eronneeksi aikaisemmasta virasta.

Pykälän 2 momentin mukaan vakainainen virkamies katsotaan eronneeksi valtion virasta, jos hänet nimitetään muutoin kuin määrääjaksi siinä mainittuun eduskunnan tai sen laitoksen virkaan. Momentin säännökset koskevat yksinomaan siinä mainittuja eduskuntaa ja sen laitoksia. Asianmukaisena ei ole pidetty, että virkamies katsottaisiin ilman eri toimenpiteitä eronneeksi valtion virasta, jos hän siirtyy valtionhallinnosta erillisten julkisten yhteisöjen tai laitosten palvelukseen, kuten kunnan taikka Suomen Pankin, Postipankin tai kansaneläkelaitoksen palvelukseen, taikka jos hänet otetaan yksityisen työnantajan palvelukseen. Näissä tapauksissa virkamiehen on siten irtisanouduttava valtion virasta ja viranomaisen on annettava irtisanoutumisesta todistus, siten kuin 49 §:ssä on säädetty.

97 §. Pykälä koskee pääluottamusmiestä tai luottamusmiestä kuulemista virkamiehen siirtämisen, irtisanomisen tai virantoimituksesta pidättämisen yhteydessä. Ennen kuin näistä toimenpiteistä tehdään päätös, on pääluottamusmiehellä tai luottamusmiehellä oikeus tulla kuulluksi siten kuin asetuksella säädetään. Viranomaisista edustaneet virkamiehet vastaavat kuulemisen laiminlyönnistä samalla tavoin kuin virkavelvollisuuksiensa vastaisesta toiminnasta yleensäkin.

98 §. Pykälä koskee eroamisiän saavuttaneen henkilön määräämistä hoitamaan virkaa väliaikaisena tai sijaisena, jos osoittautuu vaikeaksi saada pätevä henkilö virkaa hoitamaan. Pätevyydellä tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia nimitysharkinnassa huomioon otettavia seikkoja kuten kelpoisuusvaatimusten täyttämistä ja sopivuutta virkaan. Selvää on, ettei virkaan voida nimittää eroamisiän saavuttanutta henkilöä, vaan kysymykseen voi tulla vain viran väliaikainen hoitaminen. Tämä menettely voi käytännössä yleensä koskea vain valtion palveluksessa olevaa tai ollutta henkilöä. Estettä ei kuitenkaan ole sillekään, että määräys py-

kälässä säädetyin edellytyksin annetaan henkilölle, joka ei ole aikaisemmin ollut valtion palveluksessa. Tässä tarkoitettu viran hoitaminen väliaikaisena tai sijaisena on erillinen 50 §:n 3 momentissa tarkoitettu oikeuttamisesta jatkamaan virassa eroamisien jälkeen.

Nykyisin on pääosin tätä pykälää vastaava säännös nimittämiskirjalain 3 §:n 2 momentissa. Erona voimassa olevaan lainsäädäntöön on kuitenkin se, että lakiehdotuksessa ei ole tässä kuten ei myöskään 50 §:n 3 momentissa asetettu yläkäräjä viran hoitamiseksi. Yläkäräjä ei ole pidetty tarpeellisenä, koska tällainen viran hoitaminen on käytännössä aina lyhytaikainen ja vain väliaikainen järjestely. Nimittämiskirjalaisissa tuo yläkäräjä on 70 vuotta.

99 §. Pykälän mukaan virkamies voidaan suostumuksensa mukaisesti tilapäisesti määrätä hoitamaan toista virkaa oman virkansa ohella. Tällainen määräys tulee kysymykseen ainoastaan poikkeuksellisesti, koska kahden eri viran samanaikainen hoitaminen ei yleensä ole viran asianmukaisen hoitamisen kannalta suotavaa. Mahdollisuus tällaiseen menettelyyn on kuitenkin tarpeen säilyttää.

100 §. Virkamiehelle on pykälän mukaan pyynnöstä annettava työtodistus. Työsopimuslain mukaan työntekijä on oikeutettu saamaan työtodistuksen. Koska nykyisessä virkamieslainsäädännössä ei ole säännöstä virkamiehelle annettavasta työtodistuksesta, on käytännössä ilmennyt epätietoisuutta siitä, onko työtodistus virkamiehen pyynnöstä hänelle annettava. On pidettävä asianmukaisena, että myös virkamiehelle voidaan antaa työtodistus, jonka käyttäminen on eräissä tapauksissa tarkoituksenmukaisempaa kuin nimikirjanotteen.

Pykälän 1—3 momentit vastaavat sisällöltään työsopimuslain 47 §:n säännöksiä. Jos työtodistusta pyydetään myöhemmin kuin kymmenen vuoden kuluttua virkasuhteen päättymisestä, viranomaisen on velvollinen antamaan työtodistuksen vain jos siitä ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Määräaika ehdotetaan yhdenmukaisuuden vuoksi samaksi kuin työsopimuslaissa, vaikka virkamiehellä onkin lisäksi mahdollisuus saada ote nimikirjasta.

Pykälän 4 momentti sisältää viittauksen nimikirjan pitämiseen. Sitä koskeviin säännöksiin, jotka on annettu erikseen asetuksella, ei työtodistusta koskevien säännösten johdosta ole tarpeen tehdä muutoksia.

101 §. Pykälä sisältää säännökset lain 2 luvun säännösten soveltamisesta pykälässä mainit-

tuihin kirkon virkoihin. Kirkon virkoja on eri laatuksia eli seurakuntien virkoja, sellaisia kirkkokunnan yhteisiä virkoja, joiden palkkaus suoritetaan kirkon varoista ja sellaisia virkoja, joiden palkkaus suoritetaan valtion varoista. Tässä pykälässä tarkoitettut kirkon virat ovat erityisasemassa, koska niistä aiheutuvat palkkausmenot suoritetaan valtion varoista ja kyseisten virkamiesten palvelussuhteen ehdoista sovitaan valtion virkaehtosopimuslain mukaisesti (virkaehtosopimuslain 1 § 2 mom.). Pykälässä tarkoitettut virat eivät kuitenkaan ole valtion virkoja, vaan evankelis-luterilaisen kirkon tai sen tuomiokapitulien sekä ortodoksisen kirkkokunnan virkoja. Pykälä ei koske evankelis-luterilaisten eikä ortodoksisten seurakuntain virkoja, joista aiheutuvat palkkausmenot nuo seurakunnat itse suorittavat. Pykälän piiriin kuuluvia kirkollisia virkoja on kaikkiaan noin 100.

Pykälän mukaan siinä tarkoitettut kirkon virat on perustettava, lakkautettava, muutettava ja siirrettävä siinä järjestyksessä kuin edellä 2 luvussa on säädetty 5 §:n 2 momentin mukaan eriteltävistä viroista. Voimassa olevassa lainsäädännössä näiden kirkon virkojen perustamisesta ei ole säännöksiä, mutta käytännössä ne on perustettu samassa järjestyksessä kuin valtion virat. Lakiehdotus vastaa siten nykyistä käytäntöä.

102 §. Lain säännökset ministeriöstä koskevat myös valtioneuvoston kansliaa ja säännökset virastoista myös valtion laitoksia. Valtioneuvoston kanslia on laissa asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä (79/22) sekä muussakin lainsäädännössä rinnastettu ministeriöihin.

Valtion laitoksen käsitteen sisältö ei ole lainsäädännössä vakiintunut, vaikka käsitettä yleisesti käytetäänkin. Tässä laissa laitoksella tarkoitetaan asiayhteydestä riippuen sellaisia laitoksia kuten valtion teknillinen tutkimuslaitos, tahi muu virastoon verrattava organisaatio. Tässä yhteydessä laitoksiksi luetaan myös vastaavat keskus- ja muun nimiset organisaatiot. Tällaisiin laitoksiin sovelletaan pykälän mukaan, mitä laissa säädetään virastoista. Käsitteen valtion laitos ulkopuolelle jäävät muun muassa valtiosta erilliset itsenäiset julkisoikeudelliset yhteisöt, kuten työterveyslaitos. Niin ikään käsitteen ulkopuolelle jäävät Suomen Pankki, Postipankki ja kansaneläkelaitos sekä luonnollisesti myös valtion omistamat osakeyhtiöt.

103 §. Pykälässä on viittaus tämän lain voi-

maanpanosta annettavaan eri lakiin, valtion virkamieslain voimaanpanolakiin.

104 §. Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden.

4. Valtion virkamieslain voimaanpanolaki

Ehdotus valtion virkamieslaiksi poikkeaa useissa suhteissa voimassa olevasta virkamieslainsäädännöstä, minkä vuoksi uuden lainsäädännön voimaanpano vaatii seikkaperäiset säännökset. Uuden lainsäädännön voimaantulo edellyttää erityisesti lukuisten siirtymäkauden kysymysten järjestämistä. Näistä syistä on pidetty aiheellisena koota valtion virkamieslain voimaanpanosäännökset eri lakiin.

Koska lakiehdotuksen mukaan lailla kumotaisiin perustuslain taseisia säädöksiä ja säännöksiä, kuten muun muassa valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaki (767/76), lakiehdotus ehdotetaan käsiteltäväksi valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisesti.

Voimaanpanolakiehdotus on jaettu seitsemään lukuun. Laki sisältää säännökset valtion virkamieslain voimaantulosta, sen kanssa ristiin olevan lainsäädännön kumoamisesta, virkoja ja toimia sekä virkamiehiä koskevasta siirtymäkauden erityisjärjestelyistä, siirtymäkauden palvelussuhteen ehtojen erityisjärjestelyistä sekä eräitä muita säännöksiä.

Yleisten periaatteiden mukaan valtion virkamieslaki ei aiheuta muutosta ennen sen voimaantuloa asianomaisessa järjestyksessä tehtyihin virkasuhdetta koskeviin päätöksiin. Lain voimaantulo ei siten aiheuta muutosta muun muassa ennen lain voimaantuloa asianomaisten säännösten mukaan suoritettuun nimitykseen määrääjäksi eikä virkamiehelle myönnettyyn virkavapauteen tai muuhun virantoimituksen keskeytymiseen. Tästä ei ole pidetty tarpeellisena ottaa voimaanpanolakiin nimenomaista säännöstä.

1 luku. Valtion virkamieslain voimaantulo

1 §. Valtion virkamieslain voimaantulopäivää ei ole sisällytetty lakiehdotukseen. Lain vahvistamisen ja sen voimaantulon välisen ajan tulisi olla noin yhden vuoden pituinen, jotta viranomaisille jäisi riittävästi aikaa valmistautua lain soveltamiseen ja antaa tarvittaessa ohjeita asioiden käytännöllisestä järjestelystä sekä järjestää uuden lainsäädännön voimaantulon edellyttämää koulutusta.

2 §. Pykälä sisältää yleisen viittaussäännöksen. Eräissä laeissa on muun ohessa säännöksiä, joiden mukaan laissa mainittujen henkilöiden oikeudesta pysyä virassa on voimassa, mitä valtion viran tai toimen haltijain osalta on säädetty. Tuollainen viittaus tarkoittaa nimittämiskirjalakia, joka tässä yhteydessä ehdotetaan kumottavaksi. Näitä viittaussäännöksiä on muun muassa eduskuntaa ja sen laitoksia sekä muita julkisia yhteisöjä ja laitoksia koskevissa laeissa ja asetuksissa. Lisäksi viittauksia valtion virkamieslainsäädäntöön on muuallakin lainsäädännössä. Kun nykyiset valtion viran tai toimen haltijaa koskevat säännökset korvataan valtion virkamieslaissa virkamiehestä annettavilla säännöksillä, on pykälässä oleva viittaussäännös välttämätön. Ehdotettu säännös merkitsee sitä, että sanottujen viittaussäännösten nojalla noudatetaan soveltuvin osin, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty, jollei jäljempänä tai muualla toisin säädetä.

Viittaus jäljempänä tässä laissa oleviin poikkeuksiin tarkoittaa muun muassa 36 §:n 2 momenttia, jonka mukaan siinä tarkoitettuihin henkilöihin sovelletaan valtion virkamieslain säännösten asemesta lakkautuspalkkalainsäädäntöä.

2 luku. Kumottavat säädökset

3 §. Pykälässä on säännökset siinä mainittujen lakien ja lainkohtien kumoamisesta. Valtion virkamieslakiin on koottu keskeiset eri lakeihin ja asetuksiin nykyisin sisältyvät virkamiesoikeudelliset säännökset. Sen voimaantullessa kumotaan niin ollen sanotut erilliset lait ja asetukset eräin poikkeuksin. Pykälän mukaan kumotaan nimittämiskirjalaki, palkkalaki sekä muu keskeinen virkamieslainsäädäntö. Valtion virkamieslain voimaantullessa kumotaan myös ne säädökset, joissa säädetyistä asioista voidaan sopia virkaehtosopimuksin. Kun kaikista sopimuksenvaraisista asioista ei ole kuitenkaan sovittu, on osa sanotuista säädöksistä ja säännöksistä jätettävä toistaiseksi edelleen voimaan (ks. 5 §).

Valtion virkamieslain voimaantullessa kumotaan tämän pykälän mukaan tarpeettomina muun ohessa ne eräisiin lakeihin sisältyvät erityissäännökset, joiden mukaan virka voidaan täyttää määrääjäksi. Nuo laissa olevat erityissäännökset eivät tuolloin enää ole tarpeen, koska viran täyttämistä määrääjäksi voidaan valtion virkamieslain 6 §:n 3 momentin sisältämän yleissäännöksen nojalla säätää asetuksella.

Jotta nykyisin määrääjäksi täytettävät virat voidaan tarvittaessa täyttää välittömästi valtion virkamieslain voimaantultua on valtion virkamieslain antamisen yhteydessä tarkoitus antaa tästä nykyiset erityislait korvaava asetus. Luonnos asetukseksi on tämän hallituksen esityksen liitteenä.

4 §. Pykälä sisältää säännökset valtion virkamieslainsäädännön kanssa ristiriidassa olevien tai muutoin tarpeettomiksi käyneiden virkamieslainsäädännön alaan kuuluvien asetusten kumoamisesta. Tärkein kumottava asetus on asetus valtion ylimääräisistä toimenhaltijoista ja tilapäisistä toimihenkilöistä (755/49).

5 §. Tämän pykälän mukaan jätetään eräät 3 §:n mukaan kumottavien lakien ja lainkohdienten nojalla annetut asetukset ja valtioneuvoston päätökset 3 §:n 2 momentissa olevasta pääsäännöstä poiketen edelleen toistaiseksi voimaan. Pääosa noista säädöksistä on annettu palkkalain nojalla. Osassa voimaan jätettävistä säädöksistä on säännökset sellaisista sopimustenvaraisista asioista, joista ei ole vielä virkaehtosopimusta. Noiden säännösten kumoaminen olisi tässä vaiheessa ennen aikaista. Palkkalain kumoaminen merkitsee myös sitä, että sen 17 §:ään sisältyneen valtuutuksen nojalla annettut tai voimassa pysytyt asetukset maksuttomasta sairaanhoidosta tulisivat samalla kumoetuiksi. Näistä asioista jo annetut asetukset, jotka koskevat valtionrautateitä, puolustusvoimia, vankeinhoitolaitosta ja poliisihallintoa, jätettäisiin lakiehdotuksen mukaan kuitenkin edelleen voimaan.

Tämän pykälän säännökset eivät tietysti estä virkaehtosopimuksen tekemistä pykälässä tarkoitetuista asioista sen mukaan kuin valtion virkaehtosopimuslaissa on säädetty.

6 §. Valtion virkamieslain mukaan luovutaan nimittämismenettelyssä virkaehdotuksesta. Virkaehdotus korvataan valtion virkamieslaissa esityksellä, tai jos asetuksella niin säädetään, lausunnolla. Tämän vuoksi kumotaan vastaavasti ne nykyiset eri asetuksissa olevat säännökset, joiden mukaan viran täyttämistä on tehtävä virkaehdotus. Osassa noista kumottavista säännöksistä on yksinomaan yleinen viittaus hallitusmuodossa oleviin säännöksiin viran täyttämistä, joka viittaus tarkoittaa muun muassa HM 89 §:ssä säädettyä virkaehdotuksen tekemistä. Kun noita asetuksia on kymmeniä, ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena luetella tässä voimaanpanolaissa erikseen kutakin

kumottavaa asetuksenkohtaa, vaan ne ehdoteaan kumottaviksi yleissäännöksellä. Koska valtion virkamieslain 12 §:n 1 momentissa säädetty esitysmenettely ei saman pykälän 2 momentin mukaan koske siinä lueteltuja virkoja, kuten professorin virkoja, ei tällä voimaanpanolain säännöksellä myöskään ole kumottu viimeksi mainittuja virkoja koskevia säännöksiä. Tuomarin virkojen osalta on valtion virkamieslain 67 §:n 2 momentissa säädetty, että niihin ei sovelleta lain 12 §:ssä säädettyä esitysmenettelyä.

Asetuksissa olevat säännökset, joiden mukaan viran täyttämistä on eräissä tapauksissa annettava lausunto, on tarkoitus jättää tässä yhteydessä edelleen voimaan.

7 §. Pykälän mukaan kumotaan eri lakeihin ja asetuksiin sisältyvät säännökset, jotka koskevat valtion virkamiehen kurinpittoa. Nuo kumottavat hallinnonalakohtaiset kurinpitossäännökset ovat yleensä viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa. Tällaisia kumottavia säännöksiä ovat muun muassa valtioneuvoston ohjesäännön (995/43) 42 §, poliisiasetuksen (119/69) 92 §, lääkintöhallituksesta annetun asetuksen (130/70) 51 § sekä lukuisissa muissa asetuksissa olevat virkamiesten kurinpitossäännökset. Erilliset kurinpitossäännökset käyvät tarpeettomiksi sen vuoksi, että valtion virkamieslakiin on sisällytetty kaikkia virastoja ja laitoksia koskevat yhtenäiset kurinpitossäännökset. Tarkoitus on kumota kaikki erilliset virkamiesten kurinpittoa koskevat säännökset ja siten myös kurinpitossyyttäjää ja kurinpitomenettelyä muutoin koskevat asetuksissa olevat säännökset.

8 §. Pykälän mukaan lakkaavat olemassa voimassa muut kuin edellä olevissa pykälissä erikseen mainitut valtion virkamieslain kanssa ristiriidassa olevat säännökset siltä osin kuin ne koskevat valtion virkamiehiä. Säännös on välttämätön, koska yksittäisiä valtion virkamieslain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä voi nykyisen virkamieslainsäädännön hajanaisuuden vuoksi olla lukuisissa eri säädöksissä.

Jos tässä pykälässä tarkoitettu valtion virkamieslain kanssa ristiriidassa oleva säännös tai määräys samalla koskee muitakin kuin valtion virkamiehiä, kuten kunnan viranhaltijoita tai valtion työntekijöitä, säännös ei pykälän mukaan viimeksi mainittujen osalta lakkaa olemasta voimassa.

3 luku. Virkojen, toimien ja ylimääräisten toimien muuttuminen valtion virkamieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi sekä niiden haltijoiden siirtyminen muuttuneisiin virkoihin

9 §. Pykälän 1 momentin mukaan valtion virkamieslain voimaannpanolailla muutetaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa perustetut virat, toimet ja ylimääräiset toimet valtion virkamieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi. Momentin säännökset merkitsevät sitä, että erityisiin viran perustamis- ja muuttamistointeisiin ei ole tarpeellista ryhtyä, vaan muuttuminen johtuu suoraan tämän momentin säännöksistä. Virka, toimi ja ylimääräinen toimi muuttuvat momentin mukaan vastaaviksi valtion virkamieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi. Tällä on tarkoitus pysyttää tässä yhteydessä voimassa kaikki, mitä virkaa, tointa tai ylimääräistä tointa perustettaessa itse perustamistomella on määrätty, lukuunottamatta tuolloin käytettyä nimitystä toimi tai ylimääräinen toimi. Paitsi viran nimeä ja palkkausluokkaa määrätään opetus- tai tutkimustehtäviä varten perustettavasta virasta sitä perustettaessa myös opetusala ja tehtäväpiiri. Säännös merkitsee myös muun muassa sitä, että jos virka on perustettu siten, että se voidaan täyttää määräjaksiksi, se muuttuu voimaannpanolailla viraksi, joka edelleen voidaan täyttää määräjaksiksi.

Pykälän 1 momentti koskee yksinomaan nykyisiä virkoja, toimia ja ylimääräisiä toimia. Jäljempänä 39 §:ssä on selvyyden vuoksi säännös, jonka mukaan tässä laissa tarkoitettuja ylimääräisiä toimia ovat vain valtion ylimääräisistä toimenhaltijoista ja tilapäisistä toimihenkilöistä annetussa asetuksessa (755/49) säädettyssä järjestyksessä perustetut ylimääräiset toimet. Pykälän 1 momentin säännökset eivät niin ollen koske muun muassa korkeimman oikeuden ylimääräistä oikeusneuvosta eikä korkeimman hallinto-oikeuden ylimääräistä hallintoneuvosta. Näiden osalta ei kysymys ole viroista, toimista eikä ylimääräisistä toimista siinä merkityksessä kuin sanottuja käsitteitä yleisesti käytetään, vaan erityislaatuista viroista. Ne eivät muutu tällä voimaannpanolailla valtion virkamieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi, vaan säilyttävät erityislaatuisen asemansa ennallaan.

Pykälä ei koske tilapäisiä toimihenkilöitä

eikä virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevia henkilöitä, joista on erityissäännökset jäljempänä 14 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa on selvyyden vuoksi säädetty, että muuttuneisiin virkoihin sovelletaan koko laajuudessaan valtion virkamieslakia.

10 §. Muuttuneisiin virkoihin vaadittaviin kelpoisuusehtoihin, virkojen täyttämiseen ja virkoihin muutoin sovelletaan 1 momentin mukaan edelleen muualla lainsäädännössä vastaavista viroista ja pysyvistä toimista annettuja säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu. Valtion virkamieslaissa ei ole järjestetty yksittäisiin virkoihin vaadittavia kelpoisuusehtoja eikä nimittävää viranomasta, vaan näistä asioista säännökset yleensä kunkin viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa. Kun säännökset sanamuodoltaan kuitenkin koskevat muun muassa pysyviä toimia ja kun pysyviä toimia ei valtion virkamieslain voimaantultua enää ole, on käsitteistön muuttumisen johdosta syytä ottaa tähän voimaannpanolaikiin selventävä säännös noiden erikseen annettujen säännösten edelleen soveltamisesta. Erityisesti asianomaisia hallintoasetuksia on kuitenkin lainsäädännön selkeyden vuoksi syytä tarkistaa mahdollisimman pian valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen uutta virkamieslainsäädäntöä vastaaviksi.

Pykälän 2 momentti sisältää 1 momenttia vastaavat säännökset ylimääräisiin toimiin kuuluvista tehtävistä ja niiden täyttämisenjärjestyksestä annettujen säännösten soveltamisesta. Kun viroiksi muuttuneet entiset ylimääräiset toimet on tarkoitus saattaa samaan asemaan kuin vastaavat nykyiset virat muun muassa nimittävän viranomaisen osalta, sovellettaisiin yleensä vastaavasta virasta tai pysyväisestä toimesta annettuja sanottuja säännöksiä. Jos esimerkiksi toimistoapulaisen ylimääräinen toimi muuttuu viraksi ja virastossa on ennestään toimistoapulaisen pysyväinen toimi, muuttuneen viran täyttämiseen sovellettaisiin entisen pysyvän toimen täyttämisestä annettuja säännöksiä. Jos virastossa ei ole ennestään ylimääräistä tointa nimeltään vastaavaa virkaa tai pysyvää tointa, olisi tietysti edelleen sovellettava tältä osin entisen ylimääräisen toimen osalta annettuja säännöksiä, lukuunottamatta säännöksiä sellaisista asioista, joista on säädetty valtion virkamieslaissa.

11 §. Pykälän 1 momentin mukaan edellä 9 §:n mukaan muuttuneen viran tai toimen haltija ja ylimääräisen toimen haltija siirtyy ilman eri toimenpiteitä tuohon muuttuneeseen virkaan. Nimittämis- tai siirtämistoimenpiteet eivät siten ole tarpeen, vaan virkamies siirtyy muuttuneeseen virkaan suoraan tämän voimaantulon nojalla. Virkamiehelle ei ole tarpeen antaa myöskään uutta nimittämiskirjaa tämän siirtymisen johdosta. Sen sijaan on tästä tehtävä asianmukainen merkintä virkamiehen nimikirjaan.

Pykälän 2 momentissa on säännökset virkaa tai tointa väliaikaisena tai sijaisena tahi koeajaksi määrättyä hoitaneen virkamiehen siirtymisestä 9 §:n mukaan muuttuneeseen virkaan virkaatoimittavaksi virkamieheksi tai koeajaksi virkamieheksi. Myöskään tässä tapauksessa eivät muut siirtämistoimenpiteet ole tarpeen eikä virkamiehelle ole tarpeen siirtymisen johdosta antaa uutta määräyskirjaa. Sanonnalla entisin perustein tarkoitetaan momentissa kaikkea, mitä asianomaisessa viranhoitomääräyksessä on määrätty.

12 §. Pykälän 1 momentin mukaan virkamieheen, joka on valtion virkamieslain voimaantullessa viran tai pysyvän toimen haltijana taikka joka hoitaa virkaa tai pysyvää tointa väliaikaisena tai sijaisena ja joka 11 §:n mukaisesti on siirtynyt muuttuneeseen virkaan, sovelletaan edelleen, mitä erikseen on säädetty saman nimen ja muutoin vastaavan entisen viran tai pysyvän toimen haltijasta tai sitä hoitavasta henkilöstä. Kuitenkaan ei sovelleta valtion virkamieslain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä vaan sanotuilta osin sovelletaan valtion virkamieslakia. Käytännössä 1 momentin säännökset merkitsevät sitä, että esimerkiksi poliisiasetuksen (119/69) 89 §:n säännöstä, jonka mukaan lääninhallitus vapauttaa toimestaan poliisipiirin päällikön nimittämän toimenhaltijan, sovelletaan edelleen valtion virkamieslain tultua voimaan. Valtion virkamieslain voimaantultua siten lääninhallitus irtisanoo poliisipiirin päällikön nimittämän virkamiehen.

Pykälän 2 momentti koskee vastaavasti ylimääräisen toimen haltijana tai sen hoitajana ollutta virkamiestä. Momentissa on lisäksi 10 §:n 2 momenttia vastaava säännös sen varalta, että sellaisen ylimääräisen toimen haltija, jota vastaavan viran tai pysyvän toimen haltijaa koskevaa säännöstä ei ole, siirtyy tämän lain mukaan vakinaiseksi virkamieheksi.

Pykälän 3 momentti käsittelee koeajaksi määrättyä olevaa virkamiestä. Koeajaksi on voitu määrätä eräisiin valtion oppilaitosten opettajan virkoihin.

13 §. Pykälässä on säännökset sopimuspalkkaisen virkamiehen kanssa ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehdyn sopimuksen voimassa pysyttämisestä. Jo yleisistä periaatteista johtuu, ettei lailla puututa ennen sen voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin, mutta selvyden vuoksi tämä on syytä nimenomaan todeta. Valtion virkamieslain voimaantulo ei myöskään aiheuta muutosta tehtyjen sopimusten sisältöön.

14 §. Pykälässä on säännökset tilapäisten toimihenkilöiden sekä virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtion olevien henkilöiden siirtymisestä valtion virkamieslain soveltamispiiriin. Koska nämä henkilöt eivät ole erityisesti perustetuissa viroissa tai toimissa tahi ylimääräisissä toimissa, heitä ei voida suoraan voimaantulolailla siirtää virkoihin, kuten virkojen ja tointen sekä ylimääräisten tointen haltijoiden osalta on 9 ja 11 §:ssä ehdotettu meneteltäväksi. Tämän vuoksi tilapäiset toimihenkilöt sekä virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevat henkilöt siirrettäisiin tässä vaiheessa tilapäisiksi virkamiehiksi.

Pykälän 1 momentin säännökset merkitsevät samalla sitä, että virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevat henkilöt tullaan voimaantulolailla ja asetuksella siirtämään kaikki virkasuhteeseen. Näin ollen palvelussuhdetta, josta nykyisin käytetään nimitystä virkasuhteeseen verrattava julkisoikeudellinen palvelussuhde, ei valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen enää olisi. Tässä tarkoitettujen henkilöiden siirtymisestä valtion virkamieslain alaisiksi on tarkoitus 1 momentin mukaan antaa yksityiskohtaiset siirtymäkauden säännökset asetuksella.

Erikseen on selvitettävä, ketkä täten tilapäisiksi virkamiehiksi siirrettävistä toimivat pysyväisluontoisissa tehtävissä. Tämä selvitys on suoritettava hallinnonaloilta kiireellisesti huomioon ottaen, että tilapäisiä virkamiehiä ei tule pitää pysyväisluontoisissa tehtävissä. Selvityksen perusteella tulee säädetyssä järjestyksessä perustaa tarvittavat virat.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa säädetyllä tavalla siirtyvään virkamieheen sovelletaan valtion virkamieslakia ja tätä voimaan-

panolakia siten kuin asetuksella säädetään, jollei asianomaisesta virkaehtosopimuksesta tai palvelussopimuksesta tai palvelussitoumuksesta muuta johdu. Virkaehtosopimuksissa sekä palvelussopimuksissa ja palvelussitoumuksissa voi olla sellaisia voimaannpanolaista ja sen nojalla annettavasta asetuksesta poikkeavia esimerkiksi irtisanomisajan pituutta koskevia määräyksiä, joita pykälän mukaan tullaan tällöin ensisijaisesti soveltamaan.

Pykälän 3 momentin mukaan siirretään rajavarti ja sotilaallisessa tehtävässä palveleva värvätty jo valtion virkamieslain voimaantullessa perustettavaan virkaan siten kuin asetuksella säädetään.

4 luku Siirtymäkauden erityisjärjestelyt

15 §. Edellä 3 luvun säännökset merkitsevät sitä, että pääsäännön mukaan valtion virkamieslakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa virkaan nimitettyihin. Tämä on käytännön syistä välttämätöntä, jotta siirtymä kautena ei jouduttaisi soveltamaan monenlaista lainsäädäntöä samoissa tehtävissä oleviin henkilöihin. Tässä pykälässä on kuitenkin lakkautuspalkkasäännösten osalta poikkeus mainitusta pääsäännöstä. Poikkeus koskee lain voimaantullessa peruspalkkaisen viran tai toimen haltijana olevia virkamiehiä.

Pykälän 1 momentissa on säädetty, että jos virka, johon viran tai pysyvaisen toimen haltija on 11 §:n 1 momentin mukaan siirtynyt, lakkaa ennen kuin viisi vuotta on kulunut valtion virkamieslain voimaantulosta, virkamieheen ei sovelleta erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevia valtion virkamieslain säännöksiä vaan häneen sovelletaan edelleen lakkautuspalkkasäännöksiä. Tämä merkitsee sitä, että jos tällaiselle virkamiehelle, jonka virka lakkautetaan, ei voida osoittaa muuta valtion virkaa, hänet on asetettava lakkautuspalkalle. On pidetty asianmukaisena tällaisen siirtymäkauden järjestämistä. Lakkautuspalkan suorittamiselle siirtymä kautena ei tässä voimaannpanolaissa ole asetettu määräaikaa, joten sitä suoritetaan niin kauan kuin tässä tapauksessa edelleen sovellettavat lakkautuspalkkasäännökset edellyttävät. Seuraavassa eli 16 §:ssä on kuitenkin lakkautuspalkkasuhteen kestoä koskeva täydentävä säännös.

Lakkautuspalkkasäännöksiä sovelletaan 1 momentin mukaan ainoastaan, jos kysymys on valtion virkamieslain voimaantultua juuri sen viran lakkauttamisesta, johon asianomainen viran tai pysyvaisen toimen haltija suoraan tämän voimaannpanolain 11 §:n 1 momentin mukaan siirtyy. Tämä merkitsee sitä, että jos peruspalkkaisen viran tai toimen haltijana ollut henkilö valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen on nimitetty tai siirretty toiseen virkaan, häneen ei tuosta ajankohdasta alkaen sovelleta lakkautuspalkkasäännöksiä vaan valtion virkamieslain erorahasäännöksiä. Tällöin ei merkitystä ole sillä, onko asianomainen nimitetty tai siirretty peruspalkkaiseen, sopimuspalkkaiseen, määrääjäksi täytettävään tai osa-aikaiseen virkaan valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen, vaan kaikissa tapauksissa lakkautuspalkkasäännösten soveltaminen lakkaa. Kun lakkautuspalkkasäännöksiä 1 momentin mukaan sovelletaan siinä säädetyllä tavalla ainoastaan peruspalkkaisen viran tai toimen haltijana olleeseen virkamieheen, valtion virkamieslakia sovelletaan kaikilta osin sopimuspalkkaisen viran haltijana valtion virkamieslain voimaantullessa olleeseen virkamieheen heti lain voimaantulosta lukien. Sopimuspalkkaisten virkamiesten osalta uutta lainsäädäntöä on näiltäkin osin syytä soveltaa heti, koska lakkautuspalkkasäännökset eivät nykyisinkään koske sopimuspalkkaisia virkamiehiä.

Pykälän 1 momentin säännökset koskevat viran tai pysyvaisen toimen vakinaista haltijaa, mutta eivät koske viran tai toimen väliaikaista hoitajaa eikä sijaista. Jos siten peruspalkkaisen viran tai toimen haltija hoitaa valtion virkamieslain voimaantullessa muuta virkaa tai tointa väliaikaisena tai sijaisena, häneen sovelletaan tuossa hoitamassaan virassa tai toimessa tietysti heti kaikilta osin valtion virkamieslakia. Sitä vastoin siinä peruspalkkaisessa virassa tai toimessa, johon hänet on nimitetty, häneen sovelletaan 1 momentissa säädetyllä tavalla lakkautuspalkkasäännöksiä, mikäli sanottu virka tai toimi lakkaa. Vastaavasti jos peruspalkkaisen viran tai toimen haltija on lain voimaantullessa määrääjäksi nimitettynä sopimuspalkkaiseen tai muuhun virkaan tai toimeen eikä nimitys ole katkaissut aikaisempaa virkasuhdetta, häneen sovelletaan viimeksi mainitussa virassa kaikilta osin valtion virkamieslakia ja peruspalkkaisessa virassa tai toimessa edellä mainitulla tavalla lakkautuspalkkasäännöksiä.

Pykälän 2 momentin säännöksillä on pyritty yksinkertaistamaan uuteen lainsäädäntöön siirtymistä. Jos virkamies ilmoittaa niin haluavansa, häneen sovelletaan momentin mukaan lakkautuspalkkasäännösten asemasta valtion virkamieslain säännöksiä jo ennen kuin viisi vuotta on kulunut valtion virkamieslain voimaantulosta. Ilmoitus on tehtävä ennen sitä päivää, josta lukien virka lakkautetaan. Jollei mitään ilmoitusta ole tehty ja virka lakkaa pykälässä säädetyn määräajan kuluessa, virkamieheen sovelletaan lakkautuspalkkasäännöksiä. Erorasäännösten soveltaminen ei tule kysymykseen enää sen jälkeen kun virkamieheen on jo alettu soveltaa lakkautuspalkkasäännöksiä eli kun virkamies on joko asetettu lakkautuspalkalle tai siirretty toiseen virkaan. Ilmoitus voidaan tehdä sekä ennen valtion virkamieslain voimaantuloa että sen voimaantulon jälkeen, joskin ilmoitus on tehtävä ennen sitä päivää, josta lukien virka lakkautetaan. Ilmoituksen tekeminen on laissa pyritty järjestämään mahdollisimman yksinkertaiseksi, jotta näitä ilmoituksia riittävästi tehtäisiin ja lainsäädännön soveltaminen siirtymä kautena tulisi siten helpomaksi.

Ilmoitusta ei 2 momentin mukaan saa peruuttaa. Tämä rajoitus on käytännön syistä välttämätön.

Pykälän 3 momentti koskee virkamiestä joka on lakkautuspalkalla valtion virkamieslain tullessa voimaan. Häneen sovelletaan edelleen lakkautuspalkkalainsäädäntöä sekä momentissa mainituilta ja muiltakin soveltuvilta osin valtion virkamieslakia. Lakkautuspalkkalain 4 §:n mukaan lakkautuspalkalle asetettu pysyy edelleen valtion palveluksessa ja hänellä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin valtion viran tai toimen haltijoilla yleensä, mikäli lakkautuspalkkalaissa ei toisin säädetä tai asian luonteesta muuta johdu. Käytännössä on katsottu, että lakkautuspalkalla olevaan voidaan soveltaa nimittämiskirjalakia ja hänet voidaan muun muassa panna viralta nimittämiskirjalaissa säädettyin edellytyksin. Valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen tarkoittaa lakkautuspalkkalain 4 §:ssä oleva viittaus viran tai toimen haltijoilla yleensä oleviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin nimittämiskirjalain sijasta valtion virkamieslakia. Niin ikään lakkautuspalkkalain 8 §:n 4 kohdassa lakkautuspalkan lakkaamisperusteeksi säädetty perusteet tarkoittavat valtion virkamieslain voimaantultua viimeksi mai-

nitussa laissa säädettyä irtisanomista ja viraltapanoa. Tässä tarkoitettua lakkautuspalkkaa suoritettiin 1. 1. 1983 kaikkiaan 55 henkilölle, joista täyttä lakkautuspalkkaa sai 20 henkilöä.

16 §. Lakkautuspalkkasäännösten soveltamista on valtion virkamieslain voimaantulon johdosta tarpeen eräiltä osin täsmentää. Pykälän 1 momentin mukaan lakkautuspalkkasäännösten soveltaminen lakkaa eli henkilö ei ole enää lakkautuspalkalla, jos lakkautuspalkalla oleva ottaa vastaan päätoimisen valtion viran taikka jos hänet nimitetään tai siirretään päätoimiseen valtion virkaan. Näin ollen tällainen lakkautuspalkalla olevan virkasuhde katkeaa myös silloin, kun asianomainen tulee sopimuspalkkaiseen virkaan. Nykyisen lainsäädännön mukaan lakkautuspalkalla olevan virkasuhde katkeaa, kun asianomainen tulee valtion peruspalkkaiseen virkaan. Valtion virkamieslain voimaantultua ei ole syytä tässä suhteessa erottaa peruspalkkaista ja sopimuspalkkaista virkaa, koska valtion virkamieslain voimaantultua lakkautuspalkka-oikeutta ei liity myöskään peruspalkkaiseen virkaan. Sitä vastoin on syytä selvittää, että lakkautuspalkalla olevan virkasuhde katkeaa ainoastaan virkamiehen tullessa päätoimiseen valtion virkaan, koska valtion virkamieslain mukaan voidaan perustaa myös osa-aikaisia virkoja. Lakkautuspalkalla olevan virkasuhde katkeaa heti valtion virkamieslain voimaantullessa siinä tapauksessa, että lakkautuspalkalla oleva on tällöin ollut otettuna valtion ylimääräiseen toimeen tai sopimuspalkkaiseen virkaan ja on tämän voimaantulon 11 §:n mukaisesti siirtynyt valtion virkamieslaissa tarkoitetuksi viraksi muuttuneeseen virkaan.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin nojalla tapahtuneesta itse virkasuhteen katkaisesta huolimatta lakkautuspalkalla olleeseen henkilöön sovelletaan kuitenkin edelleen, mitä lakkautuspalkkalain 6 §:ssä on säädetty. Tämä merkitsee sitä, että jos lakkautuspalkalla oleva tuossa tapauksessa on tullut alemmipalkkaiseen virkaan kuin lakkautettu virka, hänelle suoritetaan erotus henkilökohtaisena palkkauksen lisänä siten kuin mainitussa pykälässä on säädetty.

Pykälän 3 momentissa on selvyiden vuoksi säädetty, että myös lakkautuspalkalla aikaisemmin olleeseen virkamieheen, joka jo ennen valtion virkamieslain voimaantuloa on ottanut vastaan lakkautuspalkkalain 6 §:ssä tarkoite-

tun alemmpipalkkaisen viran tai toimen, sovelletaan valtion virkamieslain voimaantulua edelleen lakkautuspalkkalain 6 §:ää. Näin ollen mahdollisesti suoritettu henkilökohtainen palkkauksen lisä voidaan valtion virkamieslain voimaantulosta huolimatta edelleen suorittaa.

17 §. Valtion virkamieslain voimaantullessa ulkoasiainministerin käytettävänä eli disponibiliteetissä olevaan henkilöön sovelletaan pykälän 1 momentin mukaan, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty käytettäväksi asetusta virkamiehestä. Tämä on tarpeen sen vuoksi, että ulkoasiainhallinnosta annetun lain asianomainen säännös kumotaan.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettu disponibiliteetissä oleva henkilö säilyttää edelleen lisäksi ne oikeudet ja velvollisuudet, joista on säädetty ulkoasiainhallinnosta annetun lain 14 §:ssä. On pidetty asianomaisena, että tällaisella ennen valtion virkamieslain voimaantuloa disponibiliteettiin asetulla henkilöllä on mainittujen lainkohtien mukainen oikeus eläkkeeseen disponibiliteettiajan päätyttyä.

18 §. Pykälä koskee viran täyttämismenettelyä uuteen lainsäädäntöön siirtymisvaiheessa. Pykälän 1 momentin mukaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa haettavaksi julistettu virka, toimi ja ylimääräinen toimi, joka muuttuu ennen täyttämistä valtion virkamieslaissa tarkoitetuksi viraksi, saadaan valtion virkamieslain voimaantuloa täyttää sitä uudelleen haettavaksi julistamatta. Viran uudelleen haettavaksi julistaminen ei viran muuttumisesta huolimatta yleensä ole tarpeellista, koska viran, toimen tai ylimääräisen toimen muuttaminen valtion virkamieslaissa tarkoitetuksi viraksi on käytännössä hakijoiden tiedossa jo ennen lain voimaantuloa. Joissakin tapauksissa viran uudelleen haettavaksi julistaminen voi tällöin kuitenkin olla tarpeen, kuten esimerkiksi silloin, kun on kulunut pitkä aika viran aikaisemmasta haettavaksi julistamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa asianomaisten säännösten mukaan viran täyttämisestä tehty esitys tai annettu lausunto katsotaan valtion virkamieslain 12 §:ssä tarkoitetuksi esitykseksi tai lausunnoksi. Asianomaisten säännösten mukaan tehty virkaehdotus katsotaan vastaavasti valtion virkamieslain 12 §:ssä tarkoitetuksi esitykseksi. Viimeksi mainittu säännös merkitsee sitä, että

nimittävä viranomaislain ei virkaa täytettäessä tuossa tapauksessa ole sidottu virkaehdotukseensa ehdollepantuihin hakijoihin. Momentin säännökset merkitsevät myös sitä, ettei kyseisissä tapauksissa valtion virkamieslain voimaantulua enää tarvitse tehdä uutta esitystä tai antaa lausuntoa viran täyttämistä. Momentin mukaan raukeaa lisäksi virkaehdotuksesta lain voimaantullessa ratkaisematta oleva valitus. Tuon valituksen ratkaiseminen ei enää ole tarpeen, koska virkaehdotuksella, joka katsotaan edellä olevan mukaan esitykseksi, ei enää ole sitovaa vaikutusta.

Pykälän 3 momentin säännökset merkitsevät sitä, etteivät 2 momentin säännökset virkaehdotuksesta ja siitä tehdystä valituksesta koske niitä virkoja, joiden osalta virkaehdotus edellä 6 §:n mukaisesti edelleen säilytetään. Noissa tapauksissa virkaehdotuksen oikeudellinen merkitys pysyy aikaisemman lainsäädännön mukaisena.

19 §. Pykälän 1 momentin mukaan eron myöntämiseen samoin kuin irtisanomiseen sovelletaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jos virkamies on pyytänyt eroa tai irtisanoutunut taikka viranomaisen toimesta irtisanottu ennen sanotun lain voimaantuloa. Jos siten ylimääräinen toimenhaltija on irtisanoutunut ennen valtion virkamieslain voimaantuloa, sovelletaan muun muassa ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa ollutta irtisanomisaikaa. Jos taas viran tai pysyväisen toimen haltija on ennen lain voimaantuloa pyytänyt eroa, häneen ei vielä sovelleta irtisanomisaikaa, vaan hänelle myönnetään ero virasta tai toimesta aikaisempien säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentti koskee muutoksen hakemista ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehtyyn päätökseen, jolla toimen haltija on vapautettu toimesta tai ylimääräinen toimenhaltija on irtisanottu tai tämän määräys peruutettu. Muutosta haetaan ja valitus käsitellään ja ratkaistaan noudattaen ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

20 §. Pykälässä on siirtymäkauden säännökset sivutoimista. Valtion virkamieslaissa on saatettu sivutoimiluvan piiriin myös ammatin, elinkeinon ja liikkeen harjoittaminen, minkä vuoksi siirtymäkausi on tarpeen. Jos virkamiehellä on valtion virkamieslain voimaantullessa

sivutoimi, joka valtion virkamieslain 24 §:n mukaan edellyttää sivutoimilupaa, ja jos hänellä ei ole siihen sivutoimilupaa, hänen on ehdotuksen mukaan haettava sitä kolmen kuukauden kuluessa valtion virkamieslain voimaantulosta.

21 §. Pykälä koskee virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden vanhentumisaikaa siirtymä kautena.

Pykälän 1 momentin mukaan virkamiehelle aiheettomasti maksetun palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden takaisin perintä on pantava vireille viimeistään kolmen vuoden kuluessa valtion virkamieslain voimaantulosta lukien. Jos aikaisemman lainsäädännön mukainen 10 vuoden vanhentumisaika täyttyy valtion virkamieslain voimaantultua aikaisemmin kuin mainitun kolmen vuoden kuluttua, noudatetaan aikaisempaa vanhentumisaikaa. Takaisin perinnän vanhentumisaika ei siten minkään tapauksen osalta pitene valtion virkamieslain voimaantullessa.

Pykälän 2 momentti koskee virkamiehen tekemän oikaisuvaatimuksen vanhentumisaikaa valtion virkamieslain voimaantultua. Jos tämän oikaisuvaatimuksen tekeminen ei valtion virkamieslain voimaantullessa aikaisempien säännösten mukaan ole vanhentunut, oikaisuvaatimus saadaan tehdä lain voimaantultua kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua. Vanhentumisaika pitenee tässä tapauksessa siten jo siirtymä kautena.

22 §. Valtion virkamieslain voimaantullessa saattaa olla vireillä kurinpitoasioita, joita ei ole vielä ratkaistu. Kun valtion virkamieslaki merkitsee useita muutoksia kurinpitoasioiden käsittelyjärjestystä koskeviin nykyisiin säännöksiin, on tässä voimaannapolaissa tarpeen antaa säännökset kurinpitoasioiden käsittelystä siirtymävaiheessa. Pykälän mukaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa vireillepantu kurinpitoasia käsitellään loppuun noudattaen ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. Pykälä koskee kaikkia kurinpitoasioita eli sekä viraltapanaa tarkoittavaa kurinpitomenettelyä että muuta kurinpitomenettelyä. Tämän pykälän mukaisesti tulevat sovellettaviksi muun muassa toimivaltaista viranomaista ja kurinpitomenettelyä koskevat valtion virkamieslailla kumottavassa lainsäädännössä olevat säännökset. Valtion virkamieslain

mukaan kurinpitorangeistuksen määrää asianomainen virkamieslautakunta, eikä kuten säännönmukaisesti nykyisin, asianomainen virasto tai laitos. Viittaus jäljemmäksi 24 §:ään tarkoittaa sitä, että muutosta ei myöskään viraltapanaa tarkoittavassa kurinpitoasiassa valtion virkamieslain voimaantultua kuitenkaan enää haettaisi virkaylioikeudessa. Muutoksenhakuviranomainen on kaikissa kurinpitoasioissa heti valtion virkamieslain voimaantultua korkein hallinto-oikeus.

23 §. Pykälä koskee varsinaisia kurinpitorangeistuksia koskevien säännösten soveltamisesta niissä tapauksissa, joissa ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehdystä rikkomuksesta määrätään kurinpitorangeistus valtion virkamieslain tultua voimaan. Yleisten periaatteiden mukaan sovelletaan tällaisessa tapauksessa tekoajan lainsäädäntöä, ellei uusi laki ole lievempi. Valtion virkamieslain mukaiset kurinpitorangeistukset ovat samat kuin nykyisen lainsäädännön mukaiset kurinpitorangeistukset, eivätkä ne siten ole lievemmät kuin nykyisten säännösten mukaiset kurinpitorangeistukset. Tämän vuoksi sovelletaan pykälän mukaan siirtymävaiheessa noita ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

24 §. Virkaylioikeus ja sen toiminta lakkaa 1 momentin mukaan valtion virkamieslain voimaantullessa. Virkaylioikeus erikoistuomioistujana käy nimittämiskirjalain kumoamisen yhteydessä tarpeettomaksi, kun valtion virkamieslain mukaan ylimpänä muutoksenhakuasteena on korkein hallinto-oikeus.

Pykälän 2 momentti koskee muutoksenhakua ennen valtion virkamieslain voimaantuloa annettuun päätökseen, jos valitus aika päättyy valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen. Momentin säännökset koskevat nimittämiskirjalain 19 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä, eli päätöstä, jolla viran tai pysyväisen toimen haltija on pantu kurinpitomenettelyssä viralta tahi jolla viran haltija on vapautettu nimittämiskirjalain 4 §:n 1 momentin nojalla työkyvyn pysyvän menettämisen vuoksi. Kyseisistä päätöksistä on nimittämiskirjalain 19 §:n mukaan nykyisin valitus-oikeus virkaylioikeuteen. Pykälän 2 momentin mukaan päätöksiin haetaan näissä tapauksissa muutosta korkeimmassa hallinto-oikeudessa eikä virkaylioikeudessa, joka valtion virkamieslain voimaantullessa lakkautetaan. Päätöksen teh-

neen viranomaisen on siten puheena olevissa tapauksissa annettava valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen eikä virkaylioikeuteen. Jos muutoksenhaku kaikesta huolimatta näistä säännöksistä poiketen valtion virkamieslain voimaantulua osoitetaan virkaylioikeudelle, tästä ei aiheudu valittajalle oikeudenmenetystä. Yleisten periaatteiden mukaan korkein hallinto-oikeus käsittelee ja tutkii myös tällaisen virheellisesti osoitetun valituksen.

25 §. Pykälän mukaan valtion virkamieslain 50 §:ssä säädettyä 67 vuoden yleistä eroamiskäytäntöä ei sovelleta tuomariin siinä virassa, jossa hän on valtion virkamieslain voimaantullessa. Säännös johtuu siitä, että tuomareiden eroamiskäytäntö alenee valtion virkamieslain mukaan kolmella vuodella. Tätä muutosta ei ole pidetty asianmukaisena toteuttaa lain voimaantullessa virassa olevien tuomareiden osalta siinä virassa, jossa he ovat lain voimaantullessa. Tuomariin, joka nimitetään virkaan valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen, sovelletaan heti yleistä 67 vuoden eroamiskäytäntöä.

Tällä pykälällä ei ole tarkoitettu muutosta jo nyt mahdollisesti voimassa olevaan 70 vuotta alempaan eroamiskäytäntöön tuomarin virassa. Työtuomioistuimen presidentti on työtuomioistuinten annettun lain (646/74) 6 §:n mukaan velvollinen eroamaan täyttäessään 67 vuotta. Tällaisessa tapauksessa tuomarin viran haltija on tietysti velvollinen eroamaan tuossa alemmassa eroamiskäytössä myös välittömästi valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen eikä siirtymäkautta tarvita.

5 luku. Siirtymäkauden palvelussuhteen ehtojen erityisjärjestelyt

Tässä luvussa on siirtymäkautta varten annetut säännökset palvelussuhteen ehdoista. Nämä säännökset on tarkoitettu olemaan voimassa siihen asti kunnes asiasta sovitaan virkaehtosopimuksella.

26 §. Pykälän 1 momentissa on yleissäännös palkanmaksuajankohdasta, jota noudatettaisiin valtion virkamieslain voimaantulosta lukien. Nämä säännökset ovat tarpeen sen vuoksi, että nykyisin viran ja pysyvän toimen

haltijoita koskevat erilaiset määräykset kuin ylimääräisiä toimenhaltijoita. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu palkkaus suoritettaisiin kaikille virkamiehille samanaikaisesti, kalenterikuukauden 15 päivänä.

Pykälän 2 momentissa on säännökset muun kuin 1 momentissa tarkoitettujen palkkauksen suorittamisajankohdasta.

Pykälän 3 momentissa on säädetty, mistä ajankohdasta virkamiehen palkkaus laksetaan.

Pykälän 4 momentissa on säännökset palkkauksen suorittamisesta virkasuhteen päättyessä.

Pykälän 5 momentissa on määritelty laissa käytetty käsite varsinainen palkkaus.

27 §. Tässä pykälässä on säännökset virkamiesten palkanmaksuajankohdan siirtämisestä. Ehdotuksen mukaan nykyisin kuukauden ensimmäisenä päivänä maksettavat palkkaukset siirrettäisiin asteittain yhden vuoden kuluessa suoritettaviksi kuukauden 15 päivänä. Palkanmaksuajankohdan siirtäminen aloitettaisiin yhtä vuotta ennen valtion virkamieslain voimaantuloa ja se saatettaisiin loppuun valtion virkamieslain voimaantuloon mennessä. Vastaavasti siirrettäisiin kuukauden lopussa nykyisin suoritettavat palkkaukset myös suoritettaviksi kuukauden 15 päivänä.

28 §. Pykälän mukaan sovitaan erikseen toiseen alemmpipalkkaiseen virkaan siirretyn virkamiehen palkkauksesta virkaehtosopimuksin. Jos virkamiehen on toiseen virkaan siirtämisen vuoksi muutettava toiselle paikkakunnalle, hänelle on korvattava muuttokustannukset. Nämä säännökset vastaavat pääosin nimittämiskirjalain 17 §:n säännöksiä.

29 §. Käytettäväksi asetetulle virkamiehelle suoritetaan palkkaus valtiovarainministeriön vahvistamien perusteiden mukaan, kuitenkin vähintään sen viran mukainen varsinainen palkkaus, josta hänet on asetettu käytettäväksi. Säännös on tarpeen siirtymäkautta varten. Ulkoasiainhallinnosta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan disponibiliteetissä oleva virkamies on oikeutettu saamaan virkaan kuuluvan varsinaisen palkkauksen.

30 §. Pykälässä on säädetty irtisanomisan pituudesta. Irtisanomisaika on tarkoitettu määrittämään asianomaisen palvelusajan pituuden mukaan. On pidettävä asianmukaisena, että pi-

temmän aikaa valtion palveluksessa ollut virkamies saa hyväkseen pitemmän irtisanomisaajan. Irtisanomisaika on pykälän mukaan lisäksi erilainen viranomaisen puolelta ja virkamiehen puolelta tapahtuvan irtisanomisen osalta. Lyhyempää eli yhden kuukauden irtisanomisaikaa noudatettaisiin irtisanottaessa tasavallan presidentin nimittämän valtion virkamieslain 47 §:n 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen virkasuhde päättyvän. Tasavallan presidentti voi nykyisin vapauttaa nämä ylimmät virkamiehet ilman irtisanomisaikaa.

31 §. Pykälä koskee virkamiehen palkkausta irtisanomisesta ja viraltapanosta tehdyn muutoksenhaun yhteydessä. Pykälän 1 momentti koskee sitä tapausta, että irtisanomisesta tehtyä muutoksenhakua ei ole ehditty lainvoimaisesti ratkaista ennen irtisanomisaajan loppuun kulumista ja virkamies on tästä syystä irtisanomisaajan kuluttua loppuun pidätetty virantoimituksesta. Virkamieheltä on tällöin pidätettävä koko palkkaus. Jos irtisanominen muutoksenhaun johdosta myöhemmin kumotaan, on pidätetty palkkaus kuitenkin suoritettava virkamiehelle.

Pykälän 2 momentin mukaan on virkamieheltä, joka on pantu viralta, pidätettävä koko palkkaus, vaikkei päätös ole lainvoimainen. Pidätettävä palkkaus on suoritettava virkamiehelle, jos viraltapano muutoksenhaun johdosta kumotaan tai viraltapano muutetaan kaikkein lievimmäksi rangaistukseksi eli varoitukseksi. Tämän momentin säännökset vastaavat pääosin nykyisin voimassa olevia virkaehtosopimuksen määräyksiä.

32 §. Valtion virkamieslain 65 §:n nojalla virantoimituksesta pidätetyn virkamiehen palkkauksesta on säännökset tässä pykälässä.

Pykälän 1 momentin säännökset, jotka koskevat palkkausta virantoimituksesta pidättämisen tapahtuessa rikossyytteen, kurinpitomenettelyn tai niiden edellyttämien tutkimusten ajaksi, vastaavat nykyisin voimassa olevia virkaehtosopimuksen määräyksiä.

Pykälän 2 momentti koskee palkkausta virantoimituksesta pidättämisen tapahtuessa sen johdosta, että virkamies kieltäytyy valtion virkamieslain 25 §:ssä tarkoitetuista terveydentilaa koskevista tarkastuksista tai tutkimuksista tai antamasta sanotun pykälän mukaisesti terveydentilaansa koskevia tietoja. Koska virantoimituksesta pidättäminen on tarkoitettu ky-

seisen velvollisuuden täyttämisen tehosteeksi, on virkamieheltä tuossa tapauksessa pidätettävä koko palkkaus. Pidätettyä palkkausta ei tässä tapauksessa suoriteta myöhemmin virkamiehelle.

Pykälän 3 momentin säännökset vastaavat pääosin nykyisin vallitsevaa käytäntöä, josta tosin ei ole nimenomaisia säännöksiä tai määräyksiä muutoin kuin sairauden aiheuttaman virantoimituksesta pidättämisen osalta.

33 §. Viran lakkauttamisen johdosta irtisnotulle virkamiehelle, jolle on valtion toimesta osoitettu virka tai työ toisella paikkakunnalla ja jonka on, voidakseen ottaa vastaan tuon uuden viran tai työn, muutettava toiselle paikkakunnalle, korvataan tämän pykälän mukaan valtion varoista muuttokustannukset. Tällaista yleisessä muodossa olevaa säännöstä ei nykyisin ole lukuunottamatta lakkautuspalkkalainsäädännössä olevia säännöksiä, jotka koskevat kuitenkin vain toisen viran tai toimen vastaanottamisesta aiheutuvia muuttokustannuksia. Myöskään valtion virkamiesten muuttokustannusten korvaamisesta tehty virkaehtosopimus ei koske tällä hetkellä näitä tapauksia.

34 §. Selvyyden vuoksi on tässä pykälässä säädetty, että voimaannpanolakiehdotuksen 26—33 §:n säännökset ovat toissijaisia valtion virkamieslaissa tarkoitettujen virkamiesten osalta asiasta mahdollisesti tehtävään virkaehtosopimukseen ja sopimuspalkkaisen virkamiehen kanssa tehtävään sopimukseen nähden. Kuitenkin 26 §:n ja 27 §:n palkanmaksuajankohtaa koskevat säännökset, joilla pyritään yhtenäistämään eri virkamiesryhmien osalta noudatettava käytäntö, muuttavat nykyisten viran ja toimen haltijoiden osalta tällä hetkellä voimassa olevaa virkaehtosopimukseen perustuvaa menettelyä. Myöhemmin palkanmaksuajankohdasta voidaan luonnollisesti sopia uudella virkaehtosopimuksella.

6 luku. Valtion virkamieslain soveltaminen muihin kuin valtion palveluksessa oleviin

35. Nimittämiskirjalain 22 §:n mukaan nimittämiskirjalakia sovelletaan muunkin kuin valtion viran tai toimen haltijaan, jonka valtion viranomaisen on nimittänyt tai ollut ni-

mittamisessa osallisena. Kun nimittämiskirjalaki kumotaan tällä voimaannpanolailla, on tarpeen ottaa tähän lakiin nimittämiskirjalain 22 §:ää vastaava säännös. Pykälän mukaan valtion virkamieslakia ja tätä voimaannpanolakia on nimittämiskirjalakia vastaavin osin sovellettava sellaiseen muun kuin valtion palveluksessa olevaan henkilöön, johon nimittämiskirjalain 22 §:n mukaan nimittämiskirjalakia sovelletaan. Ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa näihin henkilöihin muita valtion virkamieslain säännöksiä kuin nimittämiskirjalakia vastaavia säännöksiä. Esimerkiksi nimittämiskirjalain 4 §:n säännöksiä, jotka koskevat velvollisuutta erota virasta sairauden perusteella, vastaavat säännökset ovat valtion virkamieslain 10 luvun irtisanomista koskevat säännökset. Käytännössä ei kuitenkaan työsopimussuhteessa olevaan henkilöön ole sovellettava nimittämiskirjalakia, eikä häneen siten myöskään sovelleta valtion virkamieslainsäädäntöä, vaikka valtion viranomaisen olisi hänet nimittänyt tai ollut nimittämässä osallisena.

Tämän pykälän mukaisesti valtion virkamieslakia ja tätä lakia sovelletaan muun muassa Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtajaan ja jäseneseen, Postipankin pääjohtajaan ja pääjohtajan varamiehenä toimivaan johtajaan, kansaneläkelaitoksen hallituksen jäsenen sekä arkkipiispaan ja piispoihiin, jotka kaikki tasavallan presidentti nimittää. Lisäksi näitä lakeja sovelletaan niihin muihinkin henkilöihin, jotka valtion viranomaisen nimittää.

Valtion virkamieslaissa ei ole nimittämiskirjalain 22 §:ää vastaavaa säännöstä. On pidetty selkeämpänä, että valtion virkamieslain soveltamisesta muihin kuin valtion palveluksessa oleviin säädetään kussakin tapauksessa erikseen lailla. Tällä voimaannpanolain säännöksellä on välttämätöntä järjestää kysymys siihen asti kunnes asiasta erikseen säädetään asianomaisissa laeissa. Tuohon asti noudatetaan siten nykyistä käytäntöä valtion virkamieslainsäädännön soveltamisessa.

36 §. Pykälän 1 momentin mukaan niihin kunnan ja kirkkokunnan viranhaltijoihin, joita lakkautuspalkkalain 9 §:n 1 momentin 2—4 kohdan mukaan lakkautuspalkkalaki koskee, sovelletaan soveltuvin osin valtion virkamieslain 12 luvun erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevia säännöksiä. Eroraha ja toistuva korvaus suoritetaan myös näille henkilöille valtion

varoista. Tämän pykälän säännökset ovat tarpeen lakkautuspalkkalainsäädännön kumoamisen johdosta. Näilläkin säännöksillä kuten edellä 35 §:n säännöksillä on tarkoitus säilyttää käytäntö nykyisellään siihen asti, kunnes asiasta asianomaisissa laeissa erikseen säädetään.

Nyt esillä olevan pykälän soveltamisala on supistunut 23 päivänä huhtikuuta 1976 annettujen lakien (344/76 ja 553/76) johdosta, jotka tulivat voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1978. Tuolla lainsäädännöllä siirrettiin kaupunkien raastuvanoikeudet, syyttäjälaitos, maistraatit ja ulosottolaitos valtion haltuun ja niiden palveluksessa olevat viranhaltijat valtion virkamieheksi. Lainuudistuksen jälkeen lakkautuspalkkasäännöksiä ei sanottavasti enää jouduta soveltamaan kunnan viranhaltijoihin. Pykälän säännökset koskevat nykyisin muun muassa arkkipiispa ja piispoja.

Pykälän 2—4 momentissa olevat säännökset vastaavat edellä 15 §:ssä valtion virkamiesten osalta annettuja säännöksiä.

7 luku. Erinäiset säännökset

37 §. Edellä 12 §:ssä on säädetty virastojen ja laitosten hallinnosta annetuissa asetuksissa olevien säännösten soveltamisesta niihin virkamiehiin, jotka tällä voimaannpanolailla siirretään valtion virkamieslain mukaisiin virkoihin. Tämän pykälän mukaan noita erikseen annettuja säännöksiä sovelletaan vastaavalla tavalla myös valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen tuollaiseen virkaan nimitettyyn, siirrettyyn ja otettuun virkamieheen.

38 §. Lakkautuspalkalla olevan virkasuhde katkeaa tämän pykälän mukaan myös siinä tapauksessa, että lakkautuspalkalla oleva nimitetään sellaiseen muun kuin valtion virkaan tai toimeen, jonka haltijaan 35 §:n mukaan sovelletaan valtion virkamieslakia. Kuitenkin 16 §:stä käy ilmi, että tässäkin tapauksessa sovelletaan edelleen lakkautuspalkkalain 6 §:ssä henkilökohtaisesta palkkauksen lisästä annettuja säännöksiä.

39 §. Tässä pykälässä on selvyuden vuoksi määritelty laissa tarkoitettun ylimääräisen toi-

men käsite. Tätä on selvitetty edellä 9 §:n perusteluissa, joihin tässä viitataan.

40 §. Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden.

41 §. Tämä laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kuin valtion virkamieslaki tämän lain 1 §:n mukaan.

5. Muihin lakeihin ehdotetut muutokset

5.1. Laki valtion eläkelain muuttamisesta

Ehdotuksen mukaan muutettaisiin VEL 8 §:n 4 momenttia poistamalla siitä nimittämiskirjalain säännöksiin liittyvät a ja b kohdat. Näiden kohtien mukaan eläkeiän saavuttaminen ei poikkeuksellisesti ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi. Momentin b kohdan poistaminen merkitsee sitä, että myöskään sopimuspalkkaisen virkamiehen kanssa ei enää voida sopia, ettei eläkeiän saavuttaminen olisi edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi. Uudistus merkitsee eri virkamiesryhmien eläkeoikeudellisen aseman yhdenmukaistamista. VEL 9 §:n 1 momentin b kohta, joka myöskin liittyy nimittämiskirjalain säännöksiin, ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

Lain voimaantulosäännöksessä on säännökset siirtymäkauden varalta. Jos edunsaaja on vapautettu virasta tai toimesta nimittämiskirjalain 2 §:n 1 tai 3 momentin nojalla ajankohdasta, joka on ennen valtion virkamieslain voimaantuloa, hänen oikeudestaan eläkkeeseen noudatetaan aikaisempaa lainsäädäntöä. Sopimuspalkkaisen viran haltijan, jonka kanssa ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen mukaan eläkeiän saavuttaminen ei ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi, oikeudesta eläkkeeseen hänen palveluksensa tässä virassa päättyessä noudatetaan aikaisempaa lainsäädäntöä.

5.2. Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Valtion virkamieslakiehdotuksen 35 §:ssä on perussäännökset virkamiesten uudelleen sijoittamisesta valtion palvelukseen. Tuon pykälän nojalla annettavassa asetuksessa on tarkoitus

säätää, että uudelleen sijoittamista varten tarvittavista toimenpiteistä huolehtii valtiokonttori. Tämän vuoksi on tarpeen lisätä valtiokonttorista annetun lain (18/78) 1 §:ään, joka koskee valtiokonttorin tehtäviä, säännös uudelleen sijoittamisesta.

5.3. Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Vuoden 1926 nimittämiskirjalain 5 §:n 3 momentin nojalla on puolustusvoimien virkamiesten sekä sotilasvirkaan muussa valtion laitoksessa nimitettyjen virkamiesten siirtymisvelvollisuudesta voitu säätää asetuksella. Kun nimittämiskirjalaki valtion virkamieslain säätämisen yhteydessä kumotaan, tulee mainittu asetuksenantovaltuus sisällyttää asianomaista laitosta tai hallinnonalaan koskevaan lakiin.

Rajavartiolaitoksesta annetussa laissa (5/75) on jo mainittu asetuksenantovaltuus (7 §). Puolustusvoimia koskevassa laissa (402/74) tuota säännöstä ei ole, minkä vuoksi säännös ehdotetaan lisättäväksi lakiin. Ehdotettu säännös on saman sisältöinen kuin rajavartiolaitoksesta annetun lain 7 §.

5.4. Lait työriitojen sovittelusta annetun lain ja kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta

Näiden lakien mukaan valtakunnansovittelijan virka ja kuluttaja-asiamiehen virka voidaan täyttää määräajaksi. Valtion virkamieslain 6 §:n 3 momenttiin ehdotetun yleissäännöksen nojalla viran täyttämistä määräajaksi voidaan säätää asetuksella. Tämän vuoksi mainitut erityislaeissa olevat säännökset voitaisiin tältä osin tarpeettomina kumota. Koska mainituissa lainkohdissa on viran määräajaksi täyttämisen lisäksi säännöksiä muustakin, kuten nimittävistä viranomaisista, niitä ei voida kokonaan kumota vaan ne on muutettava.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

L a k i

Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

kumotaan hallitusmuodon 91 §:n 4 momentti ja

muutetaan 65 §:n 1 momentti, 89 §, 90 § sekä 91 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

65 §

Uusia virastoja ja laitoksia voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa sitten kun niiden yleisistä perusteista on säädetty lailla. Virkoja voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa niin kuin siitä lailla säädetään. Niin ikään eläkeoikeudesta säädetään lailla.

90 §

Siitä, missä järjestyksessä yliopistojen ja korkeakoulujen, evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan virat, raastuvanoikeuden ja maistraatin pormestarin ja neuvosmiehen virat sekä Suomen Pankin virat ovat täytettävät, on voimassa erityisiä säännöksiä.

89 §

Hovioikeuksien jäsenten, yliopistojen ja korkeakoulujen professorien virat sekä 88 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa mainitut virat ovat, jollei 90 §:ssä toisin säädetä, sitten kun virka on ollut haettavaksi julistettuna, täytettävä virkaehdotuksen nojalla, johon se viranomainen, miltä virkaa on haettu, panee hakijoista kolme vahvistettujen perusteiden mukaan ansiokkainta. Hovioikeuksien jäseniä koskevasta virkaehdotuksesta on korkeimman oikeuden annettava lausuntonsa.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen virkojen täyttämisestä säädetään erikseen.

91 §

Lailla voidaan säätää tuomarin velvollisuudesta erota virasta määräikään tultuaan tai työkykynsä menetettyään.

Muiden virkamiesten oikeudesta pysyä virassaan sekä tuomarien ja muiden virkamiesten virkasuhteen perusteista säädetään muutoin erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

2.

Valtion virkamieslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Valtion virkamiehistä ja valtion viroista sekä virkasuhteesta on voimassa, mitä tässä laissa säädetään.

2 §

Virkamies on se, joka on

1) nimitetty tai siirretty virkaan (*vakinaisen virkamies*);

2) otettu virkaan koeajaksi (*koeaikainen virkamies*);

3) otettu viran väliaikaiseksi hoitajaksi

tai viransijaiseksi (*virkaatoimittava virkamies*); taikka

4) otettu tilapäiseksi virkamieheksi.

Virkasuhde on julkisoikeudellinen palvelussuhde, jossa valtio on työnantajana ja virkamies työn suorittajana.

3 §

Tämän lain soveltamisesta tuomarin virkaan ja tuomarin virassa olevaan virkamieheen (*tuomariin*) säädetään jäljempänä 15 luvussa.

Asetuksella säädetään tämän lain soveltamisesta tilapäiseen virkamieheen.

4 §

Tätä lakia ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamieheen ja apulaisoikeusasiamieheen eikä eduskunnan, valtioneuvoston jäseniä, eduskunnan oikeusasiamiehen ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kanslioiden ja eduskunnan kirjaston virkamiehiin eikä Suomen Pankin, Postipankin ja kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin, ellei laissa toisin säädetä.

Tätä lakia ei sovelleta työsopimussuhteessa valtioon olevaan työntekijään. Lakia ei myöskään sovelleta siihen, joka täyttää muusta kuin virkasuhteesta johtuvaa julkisoikeudellista velvollisuutta.

2 luku

Virkojen perustaminen, siirtäminen, lakkauttaminen ja muuttaminen

5 §

Virkoja voidaan perustaa tulo- ja menoarviossa palkkauksiin osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Seuraavia virkoja sekä niitä virka-asemaltaan vastaavia ja niitä ylempiä virkoja ei kuitenkaan saa perustaa, ellei kutakin virkaa ole tulo- ja menoarviossa eritelty:

1) tasavallan presidentin kanslian kansliapäällikön virka;

2) valtioneuvoston oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin sekä oikeuskanslerin viraston kansliapäällikön ja esittelijäneuvoksen virat;

3) ministeriön toimistopäällikön sekä sitä vastaavat ja sitä ylemmät ministeriön virat sekä hallitusneuvoksen, opetusneuvoksen, lainsäädäntöneuvoksen ja muut vastaavat ministeriön virat;

4) ulkoasiainhallinnon valtiosihteerin, alivaltiosihteerin, ulkoasiainneuvoksen ja lähetystöneuvoksen virat;

5) jäljempänä 15 luvussa tarkoitettut tuomarin virat;

6) keskusviraston pääjohtajan, ylijohdajan, osastopäällikön ja keskusviraston muun jäsenen sekä keskusviraston alaisen piirin päällikön virat;

7) maaherran, lääninneuvoksen, lääninhallituksen osastopäällikön ja lääninkamreerin virat;

8) muun välittömästi ministeriön alaisen viraston päällikön virat;

9) kenraalien ja amiraalien sekä everstin ja kommodorin virat; sekä

10) yliopiston tai muun korkeakoulun kanslerin, professorin, apulaisprofessorin ja hallintojohtajan virat.

6 §

Virat perustetaan asetuksella. Siinä on aina määrättävä viran nimi ja palkkausluokka tai se muu peruste, jonka mukaan viran palkkaus määräytyy. Virat perustetaan peruspalkkaisina tai sopimuspalkkaisina.

Virkaa perustettaessa voidaan siihen kuuluva työaika, opetusvelvollisuus tai muu työ määrä rajoittaa tietyksi osaksi virkaan yleensä kuuluvasta koko työmäärästä.

Asetuksella määrätään ne virat, joihin voidaan nimittää myös määrääjäksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi.

Virat lakkautetaan asetuksella. Näin vapautuvia määrärahoja voidaan käyttää muiden kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen virkojen perustamiseen.

7 §

Viran nimi saadaan tarvittaessa muuttaa asetuksella. Samoin saadaan asetuksella muuttaa opetus- tai tutkimustehtäviä varten yliopistoon, korkeakouluun tai muuhun oppilaitokseen perustettujen viran opetusala tai tehtäväpiiri.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua virkaa, lukuun ottamatta professorin ja apulaisprofessorin virkaa.

8 §

Virka voidaan siirtää muuhun yksikköön kuin mihin se on perustettu, jollei Suomen hallitusmuodon 70 §:stä muuta johdu. Jos virka ei ole avoinna, virka voidaan siirtää vain virka-

miehen suostumuksella. Viran siirtämisestä päättää asianomainen ministeriö, jollei joidenkin virkojen osalta asetuksella toisin säädetä.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua virkaa.

3 luku

Virkojen kelpoisuusvaatimukset, hakumenettely ja virkasuhteen alkaminen

9 §

Virkaan nimitettävän tulee olla täyttänyt 18 vuotta (*yleinen kelpoisuusikä*), jollei jonkin viran osalta laissa tai asetuksessa säädetä korkeampaa kelpoisuusikää.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty yleisestä kelpoisuusiästä, virkaan voidaan nimittää 15 vuotta täyttänyt ja oppivelvollisuutensa suorittanut henkilö, jos nimittämistä voidaan viran asianmukaisen hoitamisen kannalta pitää sopivana.

Mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty, koskee myös virkaan siirrettävää ja sitä, joka otetaan virkaan koeajaksi, viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi.

Eroamisistä ja virassa jatkamisesta eroamisen jälkeen säädetään jäljempänä 50 §:ssä.

Muista kelpoisuusvaatimuksista on voimassa mitä niistä erikseen säädetään tai määrätään.

10 §

Virka on ennen sen täyttämistä julistettava haettavaksi, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä.

Viranomainen, joka julistaa viran haettavaksi, määrää samalla hakuajan pituuden. Hakuaikaa ei kuitenkaan saa määrätä 14 päivää lyhyemmäksi eikä 30 päivää pitemmäksi.

Pätevästä syystä voidaan virka julistaa uudelleen haettavaksi tai hakuaikaa jatkaa enintään 30 päivällä. Viran aikaisemmat hakijat otetaan tällöin huomioon ilman uutta hakemusta. Viran julistamisesta uudelleen haettavaksi ja hakuajan jatkamisesta päättää nimittävä viranomainen.

Hakemusta, joka ei ole saapunut ajoissa, ei oteta huomioon.

11 §

Virkaa haetaan kirjallisesti nimittävältä tai muulta virkaa haettavaksi julistettaessa ilmoi-

tetulta viranomaiselta. Hakemukseen on liitettävä tarvittavat selvitykset.

Jos hakemukseen ei ole liitetty tarvittavia selvityksiä tai jos hakemusta ei ole muutoin asianmukaisesti laadittu, voidaan hakijalle varata tarvittaessa tilaisuus hänelle asetetussa kohtuullisessa määräajassa poistaa puutteellisuus. Jos puutteellisuus on vähäinen, hakemus voidaan tällaisesta puutteellisuudesta huolimatta ottaa huomioon.

Jos hakemus virkaan peruutetaan ennen nimittämistä, hakijaa ei oteta huomioon virkaa täytettäessä.

12 §

Hakemuksen perusteella täytettävä virka täytetään esityksestä, jos siihen on nimittävässä viranomaisena tasavallan presidentti, valtioneuvosto tai ministeriö. Esityksen tekee asianomainen viranomainen sille ministeriölle, jonka käsiteltäviin asia kuuluu. Asetuksella voidaan kuitenkin määrätä, että esityksen sijasta on annettava lausunto.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske tasavallan presidentin kanslian virkaa, ministeriön eikä oikeuskanslerinviraston virkaa, keskusviraston jäsenen virkaa, professorin virkaa, apulaisprofessorin virkaa eikä tutkijaprofessorin virkaa. Näiden virkojen täyttämisestä on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

13 §

Virkaan voidaan nimittää vain sitä hakenut henkilö. Jos virka kuitenkin erityisten säännösten mukaan saadaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta, virkaan voidaan nimittää henkilö, joka on antanut nimittämiseen muutoin suostumuksensa.

Tarvittaessa saadaan 1 momentissa tarkoitettu henkilö ottaa virkaan koeajaksi sen mukaan kuin 14 §:ssä säädetään.

Virkaan nimittämisen perusteista säädetään hallitusmuodossa.

14 §

Virkaan valittu henkilö voidaan ennen nimittämistä ottaa virkaan koeajaksi, mikäli koeajan käyttöön on tarvetta sen selvittämiseksi, kykeneekö virkaan valittu asianmukaisesti suoriutumaan virkatehtävistä. Koeajan pituus voi olla vähintään kolme kuukautta ja enintään kuusi kuukautta. Oppilaitoksen virkaan sekä muuhun virkaan voidaan jos viran laatu tai

muut erityiset syyt edellyttävät pitempää koeaikaa, kuitenkin ottaa enintään yhden vuoden koeajaksi.

Ennen koeajan päättymistä on nimittävän viranomaisen otettava koeaikaisen virkamiehen virkaan nimittäminen ratkaistavaksi. Jos koeaikaista virkamiestä ei viimeistään koeajan päättyessä nimitetä virkaan, hänen virkasuhteensa päättyy ilman irtisanomista koeajan päättyessä. Koeaikainen virkamies saadaan irtisanoa sen estämättä, mitä irtisanomisen perusteista on tässä laissa säädetty.

Koeajaksi ottamisesta päättää nimittävä viranomainen.

Mitä tässä pykälässä on säädetty koeajaksi ottamisesta, ei koske virkaa, johon nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto.

15 §

Virkaan nimitetyn hakemuksesta nimittävä viranomainen voi peruuttaa nimityksen ennen sitä ajankohtaa, josta lukien asianomainen on virkaan nimitetty. Koeajaksi otetun hakemuksesta nimittävä viranomainen voi vastaavasti peruuttaa koeajaksi ottamisen.

16 §

Virkasuhde alkaa siitä ajankohdasta, josta lukien asianomainen on nimitetty tai siirretty virkaan, otettu virkaan koeajaksi tai otettu viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi.

Todistukseksi virkaan nimittämisestä tai siirtämisestä annetaan nimittämiskirja. Koeajaksi virkaan ottamisesta ja viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi ottamisesta annetaan todistukseksi määräyskirja.

4 luku

Viranomaisen yleiset velvollisuudet työnantajana

17 §

Virkamiehiä on kohdeltava virkasuhteessa tasapuolisesti. Virkamiehiä ei saa perusteettomasti asettaa toisiin virkamiehiin nähden eri asemaan syntyperän, uskonnon, sukupuolen, iän, poliittisen tai ammattiyhdistystoiminnan taikka muun näihin verrattavan syyn vuoksi.

18 §

Viranomainen ei saa kieltää virkamiestä liittymästä eikä kuulumasta yhdistykseen, ellei laissa toisin säädetä, eikä painostaa virkamiestä liittymään johonkin yhdistykseen tai kieltää siitä eroamasta.

19 §

Asianomaisen viranomaisen on huolehdittava siitä, että virkamiehelle annetaan virkasuhteesta johtuvat edut ja oikeudet sellaisina kuin ne hänelle kuuluvat.

5 luku

Virkamiehen yleiset velvollisuudet

20 §

Virkamiehen on suoritettava virkatehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja työnvalvontamääräyksiä.

Virkamiehen on osallistuttava viraston toiminnan kannalta tarpeelliseksi katsottavaan koulutukseen.

Virkamiehen on käyttäydyttävä virkamiesasemansa edellyttämällä tavalla.

21 §

Virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen tai viranomaiseen.

22 §

Virkamies ei saa toimia yhdistyksessä milloin toiminta on laissa erikseen kielletty eikä muulloinkaan sellaisessa asemassa, että yhdistyksessä toimiminen on ristiriidassa virkamiehen virkatehtävien kanssa.

23 §

Virkamies ei saa käyttää hyödykseen eikä luvatta muille ilmaista virkamiesasemassaan tietoon saamaansa seikkaa, joka erikseen on säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi taikka joka asian laadun vuoksi on muutoin ilmeisesti pidettävä salassa.

24 §

Virkamies ei saa ottaa vastaan eikä pitää sivutointa, joka edellyttää työajan käyttämistä

sivutoimeen kuuluvien tehtävien suorittamiseen, ellei asianomainen viranomainen hakemuksesta myönnä hänelle siihen sivutoimilupaa. Sivutoimilupa voidaan antaa myös määräajaksi ja rajoitettuna. Sivutoimilupa voidaan peruuttaa, kun siihen on syytä.

Harkittaessa sivutoimiluvan myöntämistä on otettava huomioon, että virkamies ei saa sivutoimen vuoksi tulla esteelliseksi virassa ja että sivutoimi ei saa vaarantaa luottamusta virkamiesten tasapuolisuuteen viranhoidossa ja ettei se muutoinkaan saa haitata viran asianmukaista hoitamista.

Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta sivutoimesta virkamiehen on tehtävä ilmoitus asianomaiselle viranomaiselle. Viranomainen voi kieltää tällaisen sivutoimen vastaanottamisen ja pitämisen 2 momentissa säädettyillä perusteilla. Viranomaisen päätös tulee noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta.

Sivutoimella tarkoitetaan 1—3 momentissa virkaa sekä palkattua työtä ja tehtävää, joista virkamiehellä on oikeus kieltäytyä, sekä ammatia, elinkeinoa ja liikettä.

Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä on säädetty, on noudatettava laissa tai asetuksessa eri hallinnonaloilla sivutoimista annettuja erityissäännöksiä.

25 §

Jos se viran hoitamisen edellytysten selvittämiseksi on tarpeen, virkamies voidaan määrätä hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Samoilla edellytyksillä virkamies on velvollinen antamaan asianomaiselle viranomaiselle terveydentilaansa koskevia tietoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista viranomaisen määräämistä tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvat välttämättömät kustannukset suoritetaan valtion varoista.

Erikseen säädetään virkamiehen velvollisuudesta osallistua työterveyshuoltolaissa (743/78) tai muualla säädettyä erityisellä perusteella terveydentilaansa koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin ja antaa terveydentilaansa koskevia tietoja.

26 §

Virkamiehen velvollisuudesta viran asianmukaisen hoitamisen sitä vaatiessa asua hänelle varatussa virka-asunnossa taikka määrättyllä paikkakunnalla säädetään asetuksella.

Virkamies on velvollinen suorittamaan hänen käyttöönsä virkasuhteen perusteella ane-

tusta asunnosta sekä virkaan liittyvistä luontoiseduista valtiolle korvausta valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaan, jollei muualla toisin säädetä tai valtion virkaehtosopimuslain (664/70) nojalla tehdystä korvauksen määrää koskevasta sopimuksesta muuta johdu. Korvaukset eivät saa ylittää paikkakunnalla käyviä keskimääriä hintoja.

Edellä 2 momentissa tarkoitettut korvaukset saadaan periä kuukausittain virkamiehen palkasta. Ne saadaan periä kuukausittain myös etukäteen.

27 §

Vakinainen virkamies on tarvittaessa velvollinen tilapäisesti hoitamaan väliaikaisena tai viransijaisena toista samanlaatuista virkaa samassa virastossa. Virkamies on tällöin vastaan ajan virkavapaana omasta virastaan.

Virkamies voidaan määrääjäksi siirtää toimimaan toisessa virastossa, jos siirto parantaa virkamiehen edellytyksiä virkatehtävien suorittamiseksi ja jos virkamies on antanut siirtoon suostumuksensa. Siirrosta päättää nimittävä viranomainen.

28 §

Virkavalasta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

Erikseen säädetään velvollisuuksista, joita virkamiehellä on työtaistelun aikana.

6 luku

Palvelussuhteen ehdot

29 §

Virkamiesten palvelussuhteen ehtojen vahvistamisesta virkaehtosopimuksin säädetään valtion virkaehtosopimuslaissa.

30 §

Sopimuspalkkaiseen virkaan nimitetyn tai otetun virkamiehen kanssa voidaan tehdä kirjallinen sopimus virkasuhteessa noudatettavista ehdoista valtioneuvoston antamien yleisten määräysten mukaisesti.

Sopimuksen tekee nimittävä viranomainen. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, sopimuksen tekee kuitenkin asianomainen ministeriö.

Jos valtioneuvosto yksittäistapauksessa katsoo valtion edun sitä vaativan, sopimuksessa

voidaan poiketa asianomaisen sopimuspalkkaluokan tahi edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun muun perusteen mukaisesta palkkauksesta taikka edellä tarkoitetuista valtioneuvoston antamista yleisistä määräyksistä. Sopimuksen tekävänä viranomaisena on tällöin, sen estämättä mitä edellä 2 momentissa on säädetty, valtioneuvosto.

Sopimuspalkkaiseen virkaan nimitetyn tai otetun virkamiehen irtisanomista pidetään samalla sopimuksen irtisanomisena.

Jollei sopimusta tehdä tai jollei sopimuksesta muuta johdu, on virkasuhteessa noudatettavista ehdoista voimassa, mitä niistä on säädetty tai määrätty tahi valtion virkaehtosopimuslain nojalla sovittu.

31 §

Aiheettomasti maksettu palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden määrä saadaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään seuraavan tai seuraavien palkanmaksujen yhteydessä virkamiehen palkasta, mikäli virkamies on edelleen saman viraston palveluksessa.

Kulloinkin suoritettavasta palkkauksesta ei saa 1 momentin nojalla periä enempää kuin mitä palkasta lain mukaan saadaan ulosmitata.

Takaisin perintää aloitettaessa on sen peruste ja takaisin perittävä määrä virkamiehelle ilmoitettava.

32 §

Aiheettomasti maksetun palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden takaisin perintä on aloitettava 31 §:ssä säädettyllä tavalla tai pantava vireille muussa järjestyksessä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana aiheeton palkkauksen tai muun taloudellisen etuuden määrä on maksettu, uhalla, että oikeus takaisin perintään on menetetty.

7 luku

Virkamiehen siirtäminen ja uudelleen sijoittaminen

33 §

Vakinainen virkamies voidaan, sen lisäksi mitä muualla säädetään, siirtää toiseen virkaan, jos

1) asianomainen virka lakkautetaan;

2) viraston tai sen osan tehtävät tai työ määrä muuttuvat niin olennaisesti, että se edellyttää virkamiehen siirtämistä;

3) virkamies ei sairauden, vian tai vamman vuoksi enää kykene asianmukaisesti suorittamaan virkatehtäviään; tai

4) siirtämisellä voidaan ehkäistä virkamiehen työkyvyn alenemista tai edistää virkamiehen jo alentuneen työkyvyn palauttamista.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa on säädetty, vakinainen virkamies saadaan siirtää toiseen virkaan muusta viranhoidollisiin näkökohtiin perustuvasta hyväksyttävästä syystä, jos virkamies on antanut siirtämiseen suostumuksensa.

Vakinainen virkamies saadaan 1 ja 2 momentissa säädettyllä perusteella siirtää vain sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Ensisijaisesti virkamies on pyrittävä siirtämään samalla paikkakunnalla olevaan virkaan.

34 §

Kun virkamies siirretään toiseen virkaan, tämä virka saadaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta. Siirtämisestä päättää nimittävä viranomainen, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä.

Ennen kuin siirtämisestä tehdään päätös on tästä ilmoitettava virkamiehelle ja varattava hänelle tilaisuus antaa asetetussa kohtuullisessa määräajassa asiassa selitys.

Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen virkamiesten siirtämisestä on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

35 §

Asianomainen viranomainen voi kieltää avoimena olevan tai avoimeksi tulevan viran täyttämisen osoittaakseen siihen

1) virkamiehen, joka 33 §:n nojalla voidaan siirtää toiseen virkaan;

2) henkilön, joka saa valtion eläkelaisa tarkoitetun työkyvyttömyyseläkettä ja joka ennen eläkeiän saavuttamista todetaan ansiotyöhön kykeneväksi;

3) henkilön, joka saa valtion eläkelaisa tarkoitetun työttömyyseläkettä; sekä

4) henkilön, joka on irtisanottu viran lakkauttamisen vuoksi ja jonka uudelleen työhön sijoittaminen on iän ja muun syyn vuoksi vaikeaa.

Asianomaisen viranomaisen osoittama henki-

lö saadaan nimittää virkaan sitä haettavaksi julistamatta.

Asianomainen viranomainen voi myös kieltää avoimena olevan tai avoimeksi tulevan viran täyttämisen, jos virkamiesten toiseen virkaan sijoittamiseen on tarvetta sen johdosta, että viraston uudelleen järjestely on vireillä.

Avoimena olevan tai avoimeksi tulevan viran täyttämättä jättämisestä ja viran täyttämisestä päättää, jos siihen nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus, tämä viranomainen. Tässä pykälässä tarkoitettu asiaanomaisesta viranomaisesta muissa tapauksissa sekä uudelleen sijoittamisesta muutoin säädetään asetuksella.

Täytettäessä virkaa tässä luvussa tarkoitetuissa tapauksissa voidaan hallitusmuodon 86 §:ssä säädettyjen virkaylennysperusteiden ohella ottaa huomioon 1 momentissa tarkoitettun henkilön palvelussuhteen jatkuvuuden turvaamiseen liittyvät syyt.

8 luku

Virkamiehen asettaminen valtioneuvoston käytettäväksi

36 §

Vakinainen virkamies, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, voidaan asettaa kahden vuoden ajaksi valtioneuvoston käytettäväksi, jos virkamies on antanut siihen suostumuksensa. Lisäksi jäljempänä 47 §:ssä tarkoitettu virkamies, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti, voidaan asettaa kahden vuoden ajaksi valtioneuvoston käytettäväksi silloin, kun siihen on viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva syy. Kahden vuoden määräaika voidaan samoin edellytyksin jatkaa enintään kahdella vuodella.

Käytettäväksi asetettu virkamies on velvollinen suorittamaan valtioneuvoston tai sen määrämän viranomaisen antamia tehtäviä.

Käytettäväksi asettamisesta ja 1 momentissa tarkoitettun määräajan jatkamisesta päättää tasavallan presidentti, jos kysymyksessä on tasavallan presidentin nimitettävä virkamies, ja muissa tapauksissa valtioneuvosto.

37 §

Käytettäväksi asetettu virkamies katsotaan eronneeksi virastaan siitä ajankohdasta lukien, josta hänet on asetettu valtioneuvoston käytettäväksi. Käytettäväksi asetettun virkamiehen vir-

kasuhde päättyy ilman irtisanomista sen määräajan päättyessä, joksi hänet on asetettu käytettäväksi, jollei virkasuhde irtisanomisen johdosta ole päättynyt sitä ennen.

Edellä 36 §:n 3 momentissa tarkoitettu viranomainen voi käytettäväksi asettamisesta päättävässä ja 36 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräaika jatkettaessa erityisestä syystä määrätä, että virkamies tänä aikana on virkavapaana siitä virasta, josta hänet asetetaan valtioneuvoston käytettäväksi.

38 §

Käytettäväksi asetettuun virkamieheen noudatetaan soveltuvin osin, mitä tässä laissa on säädetty vakinaisesta virkamiehestä siinä virassa, josta hänet on asetettu käytettäväksi. Hänet voidaan kuitenkin siirtää hänelle sopivaan virkaan vain jos hän on antanut siihen suostumuksensa.

9 luku

Virantoimituksen keskeytyminen

39 §

Virkamies ei saa keskeyttää virantoimitustaan, ellei asianomainen viranomainen hakemuksesta myönnä hänelle virkavapautta tai ellei jäljempänä tahi muualla toisin säädetä. Hakemuksessa on ilmoitettava ne perusteet, joiden nojalla virkavapautta haetaan.

Virkavapauden myöntäminen ja virkavapausajan pituus ovat viranomaisen harkinnassa, jollei joiltakin osin muualla ole toisin säädetty tai määrätty tahi valtion virkaehtosopimuslain nojalla ole toisin sovittu.

40 §

Jos virkamies sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden tai muun pakottavan esteen vuoksi on keskeyttänyt virantoimituksensa eikä ole voinut hakea virkavapautta ennen virantoimituksen keskeyttämistä, hänen on haettava sitä viivytyksettä esteen päätyttyä.

Viranomainen voi hakemuksettakin myöntää virkavapauden saatuaan tässä pykälässä tarkoitettuista syistä riittävän selvityksen.

41 §

Jos virkamiehelle on myönnetty virkavapautta, hän vapautuu kaikkien virkatehtävien suorittamisesta. Vakinaiselle virkamiehelle virkavapaus voidaan kuitenkin myöntää myös osittaisena.

Virkavapaana oleva virkamies voidaan suostumuksensa perusteella erityisestä syystä määrätä suorittamaan joitakin virkatehtäviä.

42 §

Virkamies, jolle on myönnetty palkallista virkavapautta sairauden tai raskauden ja synnytyksen vuoksi, on velvollinen noudattamaan niitä määräyksiä ja ohjeita, joita annetaan sairausvakuutuslain (364/63) mukaan työnantajalle suoritettavan päivä- ja äitiysrahan hakemista varten.

Jos virkamies laiminlyö 1 momentissa tarkoitettujen määräysten ja ohjeitten noudattamisen, voidaan hänelle virkavapausajalta suoritettu palkkaus päivä- tai äitiysrahaa vastaavalta osalta periä takaisin seuraavan tai seuraavien palkanmaksujen yhteydessä.

43 §

Jos virkaan määrääjäksi nimitetty tai siirretty tahi koeajaksi otettu ennestään on nimitettynä tai siirrettynä valtion virkaan, hän on virkavapaana tästä virasta sen ajan, jona hän on ensiksi tarkoitettussa virassa. Tämä ei kuitenkaan koske virkamiestä, joka ennestään on nimitetty, siirretty tai otettu määrääjäksi virkaan.

44 §

Virkamies on virkavapaana virasta sen ajan, jona hän on kansanedustajana tai valtioneuvoston jäsenenä tahi jona aikana hän suorittaa palvelusta asevelvollisena. Virkamiehen on ilmoitettava tällaisesta julkisesta tehtävästä tai palveluksen suorittamisesta asevelvollisena heti siitä tiedon saatuaan asianomaiselle viranomaiselle, jonka on päätöksellään todettava virkamiehen olevan tänä aikana virkavapaana virasta.

Jos viranomainen katsoo muun kuin 1 momentissa tarkoitetun julkisen tehtävän haittaavan viran asianmukaista hoitamista siten, että virkamies on tehtävän vuoksi estynyt samanaikaisesti hoitamasta virkaansa, viranomaisen on päätöksellään todettava virkamiehen olevan tänä aikana kokonaan tai osittain virkavapaana virasta. Kun virkamies on saanut tiedon hänelle annetusta tässä tarkoitetusta julkisesta tehtävästä, hänen on ilmoitettava tästä asianomaiselle viranomaiselle.

Viranomainen voi päätöksellään todeta tässä pykälässä tarkoitetun virkavapauden saatuaan

esteestä riittävän selvityksen, vaikka esteestä ei ole tehty säädettyä ilmoitusta.

45 §

Virantoimituksen keskeyttämisestä, kun virkamies pidätetään virantoimituksesta, säädetään jäljempänä 14 luvussa.

Virkamiehelle annettavasta vuosilomasta on voimassa, mitä siitä on säädetty, määrätty tai valtion virkaehtosopimuslain nojalla sovittu.

10 luku

Virkamiehen irtisanominen

46 §

Virkasuhde voidaan viranomaisen ja virkamiehen puolelta irtisanoa päättymään tietyn irtisanomisajan kuluttua. Irtisanominen on tehtävä kirjallisesti.

Viranomainen ei kuitenkaan saa irtisanoa virkamiestä, ellei irtisanominen perustu seuraaviin syihin:

1) asianomainen virka lakkautetaan eikä virkamiestä voida siirtää saman viraston muuhun virkaan, johon nimittää ministeriö tai sitä alempi viranomainen;

2) virkamies ei enää kykene asianmukaisesti suorittamaan virkatehtäviään;

3) virkamies toimii jatkuvasti tai olennaisesti vastoin virkavelvollisuuksiaan tahi jatkuvasti tai olennaisesti laiminlyö niitä; tai

4) virkamiehen irtisanomiseen on muu viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva erittäin painava syy.

Edellä 2—4 kohdassa tarkoitettu syy ei ole ainakaan:

1) sairaus, vika tai vamma, paitsi jos siitä on ollut seurauksena virkamiehen työkyvyn olennainen ja pysyvä heikentyminen ja virkamiehellä on sen perusteella oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen;

2) raskaus ja synnytys;

3) osallistuminen virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella yhdistyksen toimeenpanemaan työtaistelutoimenpiteeseen; eikä

4) virkamiehen poliittiset, uskonnolliset tai muut mielipiteet eikä osallistuminen yhteiskunnalliseen tai yhdistystoimintaan.

Viranomainen ei saa irtisanoa virkamiestä aikana, joksi hänelle on myönnetty virkavapautta raskauden ja synnytyksen vuoksi eikä myöskään, saatuaan tietää virkamiehen olevan

raskaana, irtisanoa virkasuhdetta päättymään sanotun virkavapauden alkaessa tai aikana.

Virkamiehen irtisanoutuessa saadaan voimassa olevasta irtisanomisajasta poiketa, jos asianomainen viranomainen antaa siihen suostumuksen.

Määrääjäksi nimitetyn tai otetun virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista, kun määräaika on kulunut loppuun, jollei virkasuhde irtisanomisen johdosta ole päättynyt sitä ennen.

47 §

Sen lisäksi mitä 46 §:n 2 momentissa on säädetty irtisanomisen perusteista, voidaan seuraavat virkamiehet irtisanoa, kun siihen on syytä:

1) tasavallan presidentin kanslian kansliapäällikkö;

2) valtioneuvoston oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri;

3) ministeriön valtiosihteeri, kansliapäällikkö ja osastopäällikkö;

4) ulkoasiainhallinnon virkamies, jonka tasavallan presidentti nimittää;

5) keskusviraston päällikkö;

6) maaherra;

7) poliisilaissa (84/66) tarkoitettu poliisimies ja asetuksella määriteltävä vankeinhoitolaitoksen virkamies, joka toimii vankien varhiointi- tai ohjaustehtävissä; sekä

8) rajavartiolaitoksen ja puolustusvoimien sotilasvirassa tai sotilaallisessa tehtävässä palveleva virkamies.

Irtisanomisen toimittava viranomainen voi määrätä, sen estämättä mitä irtisanomisajasta on säädetty tai valtion virkaehtosopimuslain nojalla sovittu, että 1 momentissa tarkoitettun virkamiehen virkasuhde päättyy irtisanomisen johdosta välittömästi. Virkamiehellä on tällöin kuitenkin oikeus irtisanomisajan palkkaa vastaan korvaukseen.

Asetuksella voidaan säätää 1 momentin 7 ja 8 kohdissa tarkoitettujen virkamiesten irtisanomisesta tehdyn päätöksen alistamisesta ylemmän viranomaisen vahvistettavaksi.

48 §

Virkaatoimittavan virkamiehen virkasuhde voidaan viranomaisen ja virkaatoimittavan virkamiehen puolelta irtisanoa päättymään ilman irtisanomisaikaa.

Viranomainen saa irtisanoa virkaatoimitta-

van virkamiehen sen estämättä, mitä irtisanomisen perusteista on tässä laissa säädetty.

49 §

Virkamiehen irtisanoo nimittävä viranomainen, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti, virkamiehen irtisanoo kuitenkin valtioneuvosto, lukuunottamatta edellä 47 §:ssä tarkoitettuja virkamiehiä ja jollei tasavallan presidentti yksittäistapauksessa pidätä asiassa päätösvaltaa itselleen.

Ennen kuin virkamies irtisanotaan on hänelle varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa. Tämä ei kuitenkaan koske irtisanomista, josta tasavallan presidentti tekee päätöksen.

Se viranomainen, joka on irtisanonut virkamiehen, voi ennen irtisanomisajan loppuun kulumista peruuttaa irtisanomisen, jos virkamies antaa siihen suostumuksensa. Virkamies ei saa peruuttaa irtisanoutumistaan, ellei viranomainen anna siihen suostumusta.

Virkamiehen irtisanoutumisesta on viranomaisen annettava hänelle todistus.

11 luku

Eroamisikä

50 §

Virkamiesten yleinen eroamisikä on 67 vuotta.

Asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että virassa, jonka laatu sitä vaatii, eroamisikä on alle yleisen eroamisiän. Eroamisikää ei kuitenkaan saa määrätä 55 vuotta alemmaksi, lukuunottamatta puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen palveluksessa olevia virkamiehiä.

Virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista sen kuukauden päättyessä, jonka aikana virkamies saavuttaa eroamisiän. Nimittävä viranomainen voi kuitenkin pätevistä syistä oikeuttaa virkamiehen jatkamaan samassa virassa eroamisiän jälkeen määräjän, enintään kaksi vuotta kerrallaan, jolloin virkasuhde päättyy ilman irtisanomista viimeistään kun määräaika on kulunut loppuun. Päätös virkamiehen oikeuttamisesta jatkamaan virassa on tehtävä ennen kuin virkamies on saavuttanut eroamisiän. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti, päättää virassa jatkamisesta eroamisiän jälkeen kuitenkin valtioneuvosto. Virkasuhteen päättymisestä on viranomaisen annettava todistus.

12 luku

Eroraha ja toistuva korvaus

51 §

Virkamiehelle, jonka pitkäaikainen palvelussuhde valtioon on päättynyt sen johdosta, että hänet on irtisanottu viran lakkauttamisen vuoksi, ja jonka uudelleen työhön sijoittuminen on iän tai muun syyn vuoksi vaikeaa, suoritetaan erorahaa.

Vakinaiselle virkamiehelle, jolle on myönnetty eroraha, voidaan harkinnan mukaan lisäksi suorittaa toistuvaa korvausta.

Erorahasta ja toistuvasta korvauksesta sekä niiden myöntämisen edellytyksistä säädetään asetuksella. Ne perusteet, joiden mukaan erorahan suuruus määrätään, vahvistaa kuitenkin valtioneuvosto. Erorahasta ja toistuvasta korvauksesta, niiden myöntämisen edellytyksistä ja niiden määrän perusteista säädetäessä on otettava huomioon myös virkasuhteen jatkumisaika taikka alallaoloaika.

52 §

Jos virkamies on irtisanottu 47 §:n nojalla tai jos se määräaika, joksi 47 §:ssä tarkoitettu virkamies on asetettu valtioneuvoston käytettäväksi, on päättynyt, hänelle suoritetaan toistuvaa korvausta siihen asti kunnes hän sijoittuu uudelleen työhön siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

53 §

Erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevat asiat ratkaisee hakemuksesta valtiokonttori.

Valtiokonttoria avustaa erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevissa asioissa eroraha-asiaain neuvottelukunta, josta annetaan tarkemmat säännökset asetuksella.

54 §

Valtiovarainministeriö voi erityisestä syystä myöntää määräämään ajaksi toistuvan korvauksen muullekin kuin 51 §:n 2 momentissa ja 52 §:ssä tarkoitettulle vakinaiselle virkamiehelle ja vaikka toistuvan korvauksen myöntämiseen ei olisi asetuksella säädettyjä edellytyksiä.

55 §

Jos erorahaa tai toistuvaa korvausta koskeva lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ei ilmeisesti

ole säännösten ja määräysten mukainen, valtiokonttori saa ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi, milloin kysymys on evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä.

Jos valtiokonttori on tehnyt esityksen toistuvaa korvausta koskevan lainvoimaisen päätöksen purkamisesta, se voi, kunnes asia on ratkaistu, keskeyttää toistuvan korvauksen maksamisen tai maksaa toistuvan korvauksen sen suuruisena kuin purkuesityksen mukaan on pidettävä oikeana.

56 §

Aiheettomasti maksettu eroraha ja toistuva korvaus saadaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään vastaisesta erorahasta tai toistuvasta korvauksesta. Kulloinkin suoritettava toistuvan korvauksen maksuerästä alkoon kuitenkin vähennettävä enempää kuin mitä palkasta lain mukaan saadaan ulosmitata.

Aiheettomasti maksettu eroraha ja toistuva korvaus voidaan jättää takaisin perimättä, jos sen myöntämisen tai maksamisen ei ole katsottava johtuneen erorahan tai toistuvan korvauksen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä.

13 luku

Kurinpitomenettely ja vahingonkorvausvastuu

57 §

Virkamiehelle, joka toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä, voidaan määrätä kurinpitorangeistus. Kurinpitorangeistuksia ovat:

- 1) kirjallinen varoitus;
- 2) kurinpitosakko;
- 3) virantoimituksesta erottaminen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi; sekä
- 4) viraltapano.

Kurinpitosakko määrätään vähintään yhdeltä ja enintään kahdeltakymmeneltä päivältä. Yhtä päivää kohden suoritettavana määränä pidetään yhtä viidettäosaa virkamiehen kurinpitorangeistuksen määräämisajankohdan mukaisesta yhden päivän peruspalkasta tai sitä vastaavasta palkkauksen osasta. Kurinpitosakko pannaan täytäntöön noudattaen sakkorangeistuksen täytäntöönpanosta annettuja säännöksiä. Maksamaton kurinpitosakko ei kuitenkaan saa muuntaa vankeudeksi.

58 §

Kurinpitorangeaistuksen määrää virkamieslautakunta, josta säädetään 16 luvussa. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden virkamiehelle määrää kurinpitorangeaistuksen kuitenkin se tuomioistuin, jonka virkamies hän on.

Kurinpitorangeaistusta ei voida määrätä valtioneuvoston oikeuskanslerille eikä apulaisoikeuskanslerille. Kurinpitorangeaistuksen määrittämisestä rikoslain 45 luvun alaiselle virkamiehelle on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

59 §

Kurinpitomenettelyyn ei saa ryhtyä, jos asia on sen laatuinen, että se on saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä päättää, sen jälkeen kun asiassa on suoritettu valmistava tutkimus, nimittävä viranomainen, jolle laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, kurinpitomenettelyyn ryhtymisestä päättää asianomainen ministeriö. Valtioneuvosto voi kuitenkin yksittäistapauksessa ottaa asian ratkaistavakseen.

Valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies voivat yksittäistapauksessa määrätä, että kurinpitomenettelyyn on ryhdyttävä.

60 §

Jos kurinpitomenettelyyn on päätetty ryhtyä, kurinpitotoimittajan on, hankittuaan asian ratkaisemiseksi tarvittavan lisäselvityksen, pantava kurinpitomenettely vireille. Vireillepano toimitetaan antamalla vastaajana olevan virkamiehen (vastaajan) tiedoksi kurinpitorangeaistusta koskeva vaatimus ja se asiassa kertynyt aineisto, jonka perusteella vastaajalle vaaditaan kurinpitorangeaistusta. Vastaajalle on varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa.

Kurinpitotoimittajan hankittua mahdollisen lisäselvityksen ja annettua vastaajan tiedoksi kurinpitorangeaistusta koskevan vaatimuksen, hänen on esitettävä virkamieslautakunnalle kurinpitorangeaistusta koskeva vaatimus. Kurinpitotoimittaja käyttää virkamieslautakunnassa muutoinkin viranomaisen puhevaltaa.

Kurinpitotoimittajasta säädetään jäljempänä 16 luvussa.

61 §

Kurinpitorangeaistusta ei saa määrätä, ellei kurinpitomenettelyä ole pantu 60 §:ssä sääde-

tyllä tavalla vireille yhden vuoden kuluessa siitä, kun se seikka, joka olisi voinut aiheuttaa kurinpitomenettelyn, tuli 59 §:ssä tarkoitetun viranomaisen tietoon.

Kurinpitomenettelyä ei saa panna vireille eikä kurinpitorangeaistusta määrätä saman synn johdosta, josta tuomioistuin on jo tuominnut rangaistuksen tai jonka johdosta nostetusta syytteestä tuomioistuin on vapauttanut virkamiehen tai jättänyt hänet rangaistukseen tuomitsematta. Tämän estämättä virkamies voidaan kuitenkin tässä luvussa säädettyä kurinpitomenettelyä noudattaen panna vireille.

Virkamiestä vastaan ei saa panna vireille kurinpitomenettelyä saman synn johdosta, josta häntä vastaan on vireillä syyte tuomioistuimessa, niin kauan kuin syyte on tuomioistuimessa vireillä. Jos kurinpitomenettelyn aikana nostetaan tuomioistuimessa syyte saman synn johdosta, joka on aiheuttanut kurinpitomenettelyn, on kurinpitomenettely keskeytettävä siksi ajaksi kun syyte on vireillä.

Jollei kurinpitomenettelyä 3 momentissa mainituissa tapauksissa ole pantu vireille tai jatkettu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuomioistuimen päätös sai lainvoiman, raukeaa oikeus kurinpitomenettelyn vireillepanemiseen tai jatkamiseen.

62 §

Sen estämättä, mitä edellä tässä luvussa on säädetty, asianomainen esimies voi antaa alaiselleen virkamiehelle huomautuksen.

63 §

Valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että, milloin syytä siihen on, tässä laissa mainittuihin kurinpitotoimiin ryhdytään.

64 §

Virkasuhteessa aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Korvausvaatimus käsitellään erikseen siitä kurinpitomenettelystä riippumatta, joka tämän lain mukaan pannaan virkamiestä vastaan vireille.

Virkamiehen ei ole suoritettava valtiolle eikä valtion ole suoritettava virkamiehelle korvausta vahingosta, joka aiheutuu työtaistelutoimenpiteistä johtuvasta työn keskeytymisestä, ellei työtaistelutoimenpiteeseen ole ryhdytty noudattamatta työriitojen sovittelua koskevia säännöksiä tai toimenpide ole valtion virkaehtosopimuslain säännösten tai virkaehtosopimuk-

sen määräysten vastainen ja ellei keskeytyksellä aiheutunut haitta ole huomattava. Virkamies ei myöskään ole velvollinen suorittamaan valtiolle korvausta vahingosta, joka aiheutuu työtaistelutoimenpiteestä johtuvasta työn keskeytymisestä, jos hän virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella on osallistunut yhdistyksen toimeenpanemaan työtaistelutoimenpiteeseen, vaikka työtaistelutoimenpide on edellä mainittujen säännösten ja määräysten vastainen.

14 luku.

Virantoimituksesta pidättäminen.

65 §

Jos virkamiehen irtisanomista koskeva päätös ei ole saanut lainvoimaa silloin kun irtisanomisaika on kulunut loppuun, hänet on pidätettävä virantoimituksesta, jollei virkamieslautakunta tai, jos virkamieslautakunnan päätöksestä on tehty valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen, korkein hallinto-oikeus erityisestä syystä toisin määrää. Jos virkamies on pantu viralta, hänet on heti pidätettävä virantoimituksesta, vaikkei päätös ole saanut lainvoimaa.

Virkamies voidaan lisäksi tarvittaessa pidättää virantoimituksesta seuraavilla perusteilla:

1) rikossyytteen, kurinpitomenettelyn ja niiden edellyttämien tutkimusten ajaksi;

2) jos virkamies kieltäytyy 25 §:ssä tarkoitetuista terveydentilaa koskevista tarkastuksista tai tutkimuksista taikka jos hän kieltäytyy antamasta sanotun pykälän mukaisesti terveydentilaansa koskevia tietoja;

3) jos virkamiehellä on sellainen sairaus, vika tai vamma, joka olennaisesti haittaa viranhoidtoa; tai

4) jos virantoimituksesta pidättämiseen on muu hyväksyttävä syy.

Virantoimituksesta pidättämistä ei saa jatkaa pitempään kuin siihen on tarvetta.

66 §

Virantoimituksesta pidättämisestä päättää nimittävä viranomainen, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, virantoimituksesta pidättämisestä päättää asianomainen ministeriö. Valtioneuvosto voi kuitenkin yksittäistapauksessa ottaa asian ratkaistavakseen.

Ennen virantoimituksesta pidättämistä on virkamiehelle varattava tilaisuus selityksen an-

tamiseen asiassa, jollei virantoimituksesta pidättämistä asian laadun vuoksi ole saatettava voimaan välittömästi.

Päätös virkamiehen pidättämisestä virantoimituksesta tulee noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta.

15 luku

Tuomarit

67 §

Tätä lakia sovelletaan myös tuomarin virkaan ja tuomariin, jollei jäljempänä tässä luvussa toisin säädetä.

Mitä tämän lain 6 §:n 3 momentissa, 12, 14, 27 ja 33 §:ssä, 50 §:n 2 momentissa, 57—61 §:ssä, 65 §:n 2 momentin 4 kohdassa, 98 §:ssä sekä 8 ja 10 luvussa on säädetty, ei koske tuomarin virkaa eikä tuomaria.

Poiketen siitä, mitä 6 §:n 1 momentissa on säädetty, tuomarin virkaa ei voida perustaa sopimuspalkkaisena. Poiketen siitä, mitä 50 §:n 3 momentissa on säädetty, tuomaria ei voida oikeuttaa jatkamaan tuomarin virassa eroamisians jälkeen.

68 §

Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenen pidättää virantoimituksesta se tuomioistuin, jonka jäsen hän on. Muun tuomarin pidättää virantoimituksesta se tuomioistuin, jossa häntä on syytettävä virkarikoksesta.

69 §

Tuomari on velvollinen eroamaan virasta, jos hän on sairauden, vian tai vamman vuoksi menettänyt työkykynsä. Jollei tuomari tällöin eroa, on sen tuomioistuimen, jossa häntä on syytettävä virkarikoksesta, annettava hänelle hakemuksetta ero virasta. Ennen eron antamista on tuomarille varattava tilaisuus hänelle asetetussa kohtuullisessa määräajassa antaa lausuntonsa.

Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenelle antaa eron 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa kuitenkin se tuomioistuin, jonka jäsen hän on.

70 §

Tuomarin siirtämisestä hallitusmuodossa säädetyllä perusteella toiseen virkaan päättää nimittävä viranomainen. Tuomarin siirtämisessä

noudatetaan muutoin, mitä edellä 33 §:n 3 momentissa ja 34 §:ssä on säädetty.

Jos tuomari 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta toista virkaa, nimittävän viranomaisen on annettava hänelle hakemuksetta ero.

71 §

Mitä tässä laissa on säädetty tuomarin virasta ja tuomarista, koskee myös korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden esittelijän virkaa ja esittelijää, jos virkaan nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti.

72 §

Mitä tämän lain 57—61 §:ssä sekä 8 ja 10 luvussa on säädetty, ei koske lääninoikeudessa toimivia lääninneuvoksia eikä vanhempia ja nuorempia lääninasessoreja.

Mitä tämän lain 69 §:n 1 momentissa on säädetty tuomarista, koskee myös lääninoikeudessa toimivia lääninneuvoksia sekä vanhempia ja nuorempia lääninasessoreja.

16 luku

Virkamieslautakunnat ja kurinpitoasiamies

73 §

Virkamieslautakuntia ovat yleinen virkamieslautakunta ja viraston virkamieslautakunta.

74 §

Yleinen virkamieslautakunta on valtioneuvoston kanslian yhteydessä ja se käsittelee ja ratkaisee tämän lain mukaan virkamieslautakunnalle kuuluvat asiat, jotka koskevat

- 1) ministeriön, oikeuskanslerinviraston ja tasavallan presidentin kanslian virkamiestä;
- 2) ulkoasiainhallinnon virkamiestä;
- 3) valtioneuvoston kanslian alaisen toimiyksikön virkamiestä;
- 4) valtiovarainministeriön alaisen viraston ja valtiovarainministeriön alaisen muun toimiyksikön virkamiestä, jos viraston tai toimiyksikön yhteydessä ei ole viraston virkamieslautakuntaa; sekä
- 5) muuta virkamiestä, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti tai valtioneuvosto.

75 §

Viraston virkamieslautakunta on asetuksessa mainittujen ministeriöiden, keskusvirastojen ja

muiden virastojen yhteydessä. Saman viraston yhteydessä voi olla yksi tai useampia viraston virkamieslautakuntia.

Keskusviraston ja muun viraston yhteydessä oleva viraston virkamieslautakunta käsittelee ja ratkaisee tämän lain mukaan virkamieslautakunnalle kuuluvat asiat, jotka koskevat asianomaisen viraston ja sen alaisen hallinnon virkamiestä, jollei 74 §:stä muuta johdu.

Ministeriön yhteydessä oleva viraston virkamieslautakunta käsittelee ja ratkaisee tämän lain mukaan virkamieslautakunnalle kuuluvat asiat, jotka koskevat muun kuin 74 §:ssä tarkoitettua välittömästi ministeriön alaisen viraston ja ministeriön alaisen muun toimiyksikön virkamiestä, jos viraston tai toimiyksikön yhteydessä ei ole omaa virkamieslautakuntaa.

Samana viraston yhteydessä olevien viraston virkamieslautakuntien välisestä tehtäväjaosta säädetään asetuksella.

76 §

Virkamieslautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, jollei jäljempänä tässä luvussa toisin säädetä. Heidän toimikautensa on kolme vuotta.

Virkamieslautakunnan jäsenten tulee olla valtion virkamiehiä sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tämän lisäksi oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita.

Virkamieslautakunnan toiminnasta aiheutuvat menot suoritetaan valtion varoista.

77 §

Yleisen virkamieslautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja kaksi muuta jäsentä määrää valtioneuvosto valtiovarainministeriön sekä neljä muuta jäsentä virkamiesyhdistysten keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Kutakin jäsentä kohti, puheenjohtajaa lukuunottamatta, määrätään samassa järjestyksessä kaksi varamiestä, joiden tulee täyttää samat kelpoisuusvaatimukset kuin asianomaisen jäsenen.

Viraston virkamieslautakunnan jäsenet määrää se ministeriö, keskusvirasto tai muu virasto, jonka yhteydessä lautakunta on. Lautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi jäsen on määrättävä, jos lautakunta on ministeriön yhteydessä, ministeriön ja asianomaisten virastojen virkamiehistä sekä muissa tapauksissa sen viraston virkamiehistä, minkä yhteydessä lautakunta on. Kolme muuta jäsentä määrätään asianomaisissa virastoissa toimivien edustavim-

pien virkamiesyhdistysten ehdotuksesta. Erityisestä syystä voidaan viraston virkamieslautakuntaan lisäksi määrätä kaksi jäsentä, joista toinen on virkamiesyhdistyksen ehdottama. Kunkin jäsentä kohti, puheenjohtajaa lukuunottamatta, määrätään samassa järjestyksessä varamies, jonka tulee täyttää samat kelpoisuusvaatimukset kuin asianomaisen jäsenen.

Jos yhdistys ei sitä varten määrätyn ajan kuluessa tee edellä tässä pykälässä tarkoitettua ehdotusta virkamieslautakunnan jäsenestä ja varamiehstä, määrää valtioneuvosto taikka asianomainen ministeriö, keskusvirasto tai muu virasto kuitenkin jäsenen ja hänen varamiehensä.

Jos jäsen tai varamies kesken toimikautensa eroaa tai kuolee, määrätään hänen tilalleen uusi jäsen tai varamies jäljellä olevaksi toimikaudeksi siten kuin 1—3 momentissa on säädetty.

78 §

Esittelyn virkamieslautakunnassa toimittaa puheenjohtajana toimiva jäsen tai tämän määräämä virkamieslautakunnan muu jäsen. Puheenjohtajana toimiva tai esittelyn toimittava virkamieslautakunnan jäsen voi asiaa esittelemättä vaatia virkamieslautakunnan puolesta vastineita ja selityksiä, asian aikaisemmin ratkaiseen viranomaisen asiakirjavihkon ja lausunnon sekä muuta vastaavaa asian ratkaisemista varten tarpeellista selvitystä. Puheenjohtajana toimiva tai esittelyn toimittava jäsen voi myös asettaa vastineen tai selityksen antamiselle määrääjän, jonka kuluessa vastine tai selitys on annettava uhalla, että sen antamatta jättäminen ei estä asian käsittelyä ja ratkaisemista.

Virkamieslautakunnan puheenjohtaja voi määrätä virkamieslautakunnan sihteerin suorittamaan esittelyn ja muita 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä puheenjohtajan tai jäsenen sijasta.

79 §

Virkamieslautakunta voi asian selvittämistä varten toimittaa suullisen käsittelyn. Vastaajana oleva tai oikaisuvaatimuksen tehnyt virkamies sekä kurinpitosiassa lisäksi kurinpitosiames on kirjallisesti kutsuttava suulliseen käsittelyyn. Asianomainen voidaan kutsua siihen uhalla, että kutsutun poissaolo ei estä asian käsittelyä ja ratkaisemista.

Suullisessa käsittelyssä virkamieslautakunta voi kuulla asiantuntijoita.

Virkamieslautakunta voi tarvittaessa määrätä todistajan ja asiantuntijan suullisen kuulustelun toimitettavaksi siinä raastuvanoikeudessa tai kihlakunnanoikeudessa, jossa se soveliaimmin käy päinsä. Todistajien ja asiantuntijoiden suullisesta kuulustelusta on kuulustelun toimittavan raastuvanoikeuden tai kihlakunnanoikeuden todisteellisesti etukäteen ilmoitettava 1 momentissa mainituille henkilöille. Näillä on oikeus olla kuulustelussa läsnä sekä esittää todistajille ja asiantuntijoille kysymyksiä.

80 §

Virkamieslautakunta voi asian päättyessä määrätä valtion tai oikaisuvaatimuksen tehneen virkamiehen suorittamaan oikeudenkäyntikuluja korvausta noudattaen soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa säädettyjä perusteita.

81 §

Virkamieslautakunta on päätösvaltainen, kun kaikki jäsenet ovat läsnä. Puheenjohtajan estyneenä ollessa toimii virkamieslautakunnan puheenjohtajana varapuheenjohtaja tai hänen varamiehensä. Jos varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajana tahi jos varapuheenjohtaja tai muu jäsen on poissa istunnosta tai todetaan esteelliseksi, tulee varamies hänen sijaansa. Jollei varamiestä ole saatavissa, on puheenjohtajana toimivan jäsenen kutsuttava kelpoisuusvaatimukset täyttävä sopiva henkilö hänen sijaansa.

Jos asiaa virkamieslautakunnassa päätettäessä ilmenee eriäviä mielipiteitä, päätetään asia äänestämällä noudattaen samaa menettelyä kuin monijäsenisessä tuomioistuimessa.

Virkamieslautakunnan jäsen toimii tuomarin vastuulla. Jos jäsen ei ole aikaisemmin vannonu tuomarinvalaa, hänen on ennen tehtäväänsä ryhtymistä tehtävä mainittu vala joko yleisessä tuomioistuimessa tai virkamieslautakunnan puheenjohtajana toimivan jäsenen edessä.

82 §

Virkamieslautakunnan päätös laaditaan kirjallisesti erillisenä toimituskirjana. Päätöksen tulee sisältää ratkaisun perustelut ja sovellettavat lainkohdat.

Päätös annetaan tiedoksi tiedoksiannosta hallintoasioissa säädettyssä järjestyksessä. Tiedoksiannon toimittamisesta pitää huolta se virasto, jonka yhteydessä virkamieslautakunta on.

Kurinpitoasiamiehen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on tehty.

83 §

Kurinpitoasiamiehen määrää viraston virkamieslautakuntaan kolmen vuoden toimikaudeksi se virasto, jonka yhteydessä virkamieslautakunta on. Kurinpitoasiamiehen tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut.

Yleisessä virkamieslautakunnassa kurinpitoimenettelyn panee 60 §:ssä säädettyllä tavalla vireille valtioneuvoston oikeuskansleri tai hänen määräämänsä virkamies, joihin sovelletaan yleisessä virkamieslautakunnassa, mitä kurinpitoasiamiehestä tässä laissa säädetään.

17 luku

Muutoksenhaku

84 §

Joka katsoo, ettei viranomainen ole antanut hänelle virkasuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta sellaisena kuin se olisi ollut hänelle suoritettava, saa, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä, kirjallisesti vaatia siihen oikaisua asianomaiselta viranomaiselta. Viranomaisen on annettava asiassa päätös. Oikaisuvaatimusta ei saa tehdä asiassa, joka kuuluu työtuomioistuinten toimivaltaan, jollei työtuomioistuin siitä annetun lain (646/74) 1 §:n 2 momentin nojalla ole päättänyt olla ratkaisematta asiaa.

Oikaisuvaatimukseen annettuun viranomaisen päätökseen saadaan hakea muutosta siten kuin on säädetty laissa muutoksenhausta hallintoasioissa.

85 §

Valtioneuvoston päätökseen, jolla valtioneuvosto on irtisanonut virkamiehen, saadaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin on säädetty laissa muutoksenhausta hallintoasioissa.

86 §

Valittamalla ei saa hakea muutosta päätökseen, jolla muu viranomainen kuin valtioneuvosto on irtisanonut virkamiehen tai jolla viranomainen on vahvistanut virkamiehen irtisanomista koskevan päätöksen.

Virkamies, joka on tyytymätön muun viranomaisen kuin valtioneuvoston päätökseen, jolla viranomainen on irtisanonut virkamiehen, saa

kirjallisesti vaatia päätökseen oikaisua virkamieslautakunnalta. Oikaisuvaatimus on annettava asianomaiselle virkamieslautakunnalle 14 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Päätökseen, johon saadaan hakea oikaisua, on viranomaisen liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

Mitä 2 momentissa on säädetty, ei koske päätöstä, jolla tasavallan presidentti, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus irtisanoo virkamiehen, eikä päätöstä, jolla irtisanotaan koeaikainen virkamies, virkaatoimittava virkamies tai tämän lain 47 §:n nojalla sanotun pykälän 1 momentin 7 tai 8 kohdassa tarkoitettu virkamies.

87 §

Virkamieslautakunnan päätökseen kurinpitoa ja irtisanomista koskevassa asiassa saadaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin on säädetty laissa muutoksenhausta hallintoasioissa. Valitusoikeus on kurinpitoasiassa vastaajalla ja irtisanomista koskevassa asiassa oikaisuvaatimuksen tehneellä virkamiehellä. Viranomaisen puolesta valitusoikeus on kurinpitoasiassa ja irtisanomista koskevassa asiassa viraston virkamieslautakunnan päätöksestä kurinpitoasiamiehellä ja yleisen virkamieslautakunnan päätöksestä tämän lain 83 §:n 2 momentissa tarkoitetulla viranomaisella, joiden valitusaika luetaan päätöksen tekemisestä.

88 §

Jos 33 §:n 1 momentin 2—4 kohdan nojalla saman viraston toiseen virkaan siirretty virkamies katsoo siirtämispäätöksen loukkaavan oikeuttansa, saa hän kirjallisesti vaatia päätökseen oikaisua virkamieslautakunnalta. Oikaisuvaatimus on annettava asianomaiselle virkamieslautakunnalle 14 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Päätökseen, johon saadaan hakea oikaisua, on viranomaisen liitettävä oikaisuvaatimusosoitus. Virkamieslautakunnan päätökseen asiaa ei saa valittamalla hakea muutosta.

Jos 33 §:n 1 momentin 2—4 kohdan nojalla toisen viraston virkaan siirretty virkamies katsoo siirtämispäätöksen loukkaavan oikeuttansa, hän saa hakea muutosta siten kuin on säädetty laissa muutoksenhausta hallintoasioissa.

Päätöksestä, jolla tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus on siirtänyt virkamiehen, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä siihen saa hakea valittamalla muutosta.

89 §

Viranomaisen päätökseen, jolla virkamies on 65 §:n nojalla pidätetty virantoimituksesta, saadaan hakea muutosta siten kuin on säädetty laissa muutoksenhausta hallintoasioissa.

Päätökseen, jolla korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus on pidättänyt virkamiehen virantoimituksesta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

90 §

Viranomaisen 24 §:n nojalla tekemään sivutointa koskevaan päätökseen saadaan hakea muutosta siten kuin on säädetty laissa muutoksenhausta hallintoasioissa.

91 §

Viranomaisen tämän lain nojalla antamaan muuhun kuin 84, 85 ja 87—90 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

92 §

Päätökseen, joka koskee virkaan nimittämistä taikka ottamista virkaan koeajaksi tai ottamista viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi, ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei laissa toisin säädetä.

Muutoksenhausta virkaehdotukseen on säädetty erikseen.

93 §

Edellä 85—87 §:ssä tarkoitettu asia on käsiteltävä virkamieslautakunnassa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa kiireellisenä.

18 luku

Erinäiset säännökset

94 §

Tämän lain mukaisia asioita käsiteltäessä noudatetaan, mitä hallintomenettelylaissa (598/82) on säädetty.

95 §

Jollei 84 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimusta ole tehty kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, tai, jos työtuomioistuimelta on annettu lain 1 §:n 2 momentin nojalla on päättänyt olla ratkaisematta asiaa, 60 päivän kuluessa työtuomioistuimen päätöksen tiedoksisaamisesta, on oikeus etuuteen menetetty.

Jollei sellaisessa virkasuhteesta johtuvaa taloudellista etua koskevassa asiassa, joka kuu-

luu työtuomioistuimen toimivaltaan, kannetta ole pantu vireille työtuomioistuimessa tai, jos asiasta on työtuomioistuimesta annetun lain 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ensin neuvoteltava, neuvotteluja siitä sovituin tavoin vaadittu kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, on oikeus etuuteen menetetty.

96 §

Vakinainen virkamies katsotaan eronneeksi aikaisemmasta virasta siitä ajankohdasta lukien, josta hänet on nimitetty tai siirretty toiseen valtion virkaan, jollei 43 §:stä muuta johdu tai jollei muualla toisin säädetä.

Vakinainen virkamies katsotaan niin ikään eronneeksi valtion virasta siitä ajankohdasta lukien, josta hänet on muutoin kuin määräajaksi nimitetty eduskunnan, valtiontilintarkastajain, eduskunnan oikeusasiamiehen tai Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kanslioiden tai eduskunnan kirjaston virkaan, jollei muualla toisin säädetä.

97 §

Asianomaisen pääluottamusmiehen tai luottamusmiehen kuulemisesta ennen kuin virkamiehen toiseen virkaan siirtämisestä tai irtisanomisesta taikka virantoimituksesta pidättämisestä tehdään päätös, säädetään asetuksella.

98 §

Sen estämättä, mitä 50 §:ssä on säädetty, voidaan eroamisiansa saavuttanut henkilö ottaa viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi, jos osoittautuu vaikeaksi saada pätevä henkilö hoitamaan virkaa.

99 §

Vakinainen virkamies voidaan erityisestä syystä tilapäisesti määrätä hoitamaan oman virkansa ohella toista virkaa väliaikaisena tai sijaisena.

100 §

Virkamiehellä on oikeus pyynnöstä saada asianomaiselta viranomaiselta todistus virkasuhteen kestoajasta ja virkatehtävien laadusta (*työtodistus*). Lisäksi on, jos virkamies sitä pyytää, työtodistuksessa mainittava virkasuhteen päättymisen syy ja arvolause virkamiehen osoittamasta työtaidosta, ahkeruudesta ja käytöksestä. Virkamiehen kuoltua on tämän kuolinpesällä oikeus saada työtodistus.

Jos työtodistusta pyydetään myöhemmin kuin kymmenen vuoden kuluttua virkasuhteen päättymisestä, viranomaisen on velvollinen antamaan työtodistuksen vain jos siitä ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Samalla edellytyksellä on kadonneen tai turmeltuneen työtodistuksen tilalle pyynnöstä annettava uusi todistus.

Työtodistukseen ei saa panna mitään selaista merkintää eikä antaa sitä sellaisessa muodossa, jonka tarkoituksena on antaa virkamiehestä muita tietoja kuin mitä työtodistuksen sanamuodosta käy ilmi.

Viranomaisen velvollisuudesta pitää nimikirjaa ja antaa ote nimikirjasta sekä virkamiehen velvollisuudesta antaa tietoja hänestä nimikirjaan tehtäviä merkintöjä varten säädetään erikseen.

101 §

Niiden evankelisluterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan virkojen, joiden palkkaus suoritetaan valtion varoista, perustamiseen,

siirtämiseen, muuttamiseen ja lakkauttamiseen on sovellettava, mitä edellä 5 §:n 2 momentin mukaan eriteltävien virkojen perustamisesta, siirtämisestä, muuttamisesta ja lakkauttamisesta on 2 luvussa säädetty, mikäli muualla ei toisin säädetä.

102 §

Mitä tässä laissa on säädetty ministeriöstä, koskee myös valtioneuvoston kansliaa, ja mitä tässä laissa on säädetty virastosta, koskee myös valtion laitosta.

103 §

Tämän lain voimaanpanosta säädetään erikseen lailla.

104 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

3.

Valtion virkamieslain voimaanpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 luku

Valtion virkamieslain voimaantulo

1 §

Valtion virkamieslaki tulee voimaan päivänä kuuta 19 . Valtion virkamieslain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

2 §

Jos laissa tai asetuksessa on viitattu säännöksen, jonka sijaan on tullut valtion virkamieslain säännös, on viimeksi mainittua säännöstä sovellettava, jollei jäljempänä tahi muualla toisin säädetä.

2 luku

Kumottavat säädökset

3 §

Valtion virkamieslain voimaantullessa kumotaan seuraavat lait ja lainkohdat niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

1) 29 päivänä kesäkuuta 1926 annettu laki valtion viran tai pysyväsien toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan (202/26), jäljempänä *nimittämiskirjalaki*;

2) 31 päivänä joulukuuta 1926 annettu laki, joka sisältää eräitä säännöksiä valtion viroista ja pysyväsistä toimista (338/26);

3) 18 päivänä maaliskuuta 1938 annettu laki määrääjoista valtion virkaa tai tointa haettaessa (124/38);

4) 22 päivänä joulukuuta 1942 annettu laki valtion viran tai toimen haltijain palkkauksesta (1030/42);

5) 22 päivänä toukokuuta 1931 annettu laki viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan (182/31), jäljempänä *lakkautuspalkkalaki*;

6) 22 päivänä toukokuuta 1931 annettu laki puolustuslaitoksen viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan (183/31);

7) 10 päivänä marraskuuta 1944 annettu laki lakkautuspalkan pidättämisestä eräissä tapauksissa (789/44);

8) 27 päivänä tammikuuta 1971 annettu laki eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämisestä (76/71);

9) 2 päivänä syyskuuta 1976 annettu valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaki (767/76);

10) 30 päivänä joulukuuta 1977 ulkoasiainhallinnosta annetun lain (1129/77) 13 ja 14 §;

11) 22 päivänä heinäkuuta 1918 korkeimmasta oikeudesta annetun lain 11 §;

12) 22 päivänä heinäkuuta 1918 korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 12 §;

13) 23 päivänä joulukuuta 1959 annettu laki eräiden virkojen perustamisesta valtioneuvoston ministeriöihin (517/59);

14) 30 päivänä elokuuta 1968 kouluhallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta annetun lain (534/68) 3 §:n 4 momentti;

15) 5 päivänä joulukuuta 1969 verohallituksesta annetun lain (739/69) 3 §:n 2 momentti;

16) 28 päivänä marraskuuta 1969 taloudellisesta suunnittelukeskuksesta annetun lain (711/69) 3 §:n 2 momentti;

17) 5 päivänä joulukuuta 1969 tieteellisen tutkimuksen järjestelystä annetun lain (760/69) 2 §:n 3 ja 4 momentti; sekä

18) 28 päivänä marraskuuta 1969 taiteilija-professorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) 2 §.

Valtion virkamieslain voimaantullessa kumotaan myös, jollei jäljempänä toisin säädetä, 1 momentissa mainittujen lakien ja lainkohtien

nojalla annetut asetukset, muut säännökset ja määräykset.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty, sanotuissa momenteissa tarkoitettuja säännöksiä sovelletaan kuitenkin siten kuin jäljempänä tässä laissa säädetään.

4 §

Valtion virkamieslain voimaantullessa kumotaan sen lisäksi, mitä 3 §:ssä on säädetty, seuraavat asetukset ja asetuksenkohdat niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

1) 8 päivänä joulukuuta 1949 annettu asetus valtion ylimääräisistä toimenhaltijoista ja tilapäisistä toimihenkilöistä (755/49);

2) 30 päivänä joulukuuta 1937 annettu asetus matkakustannusten korvauksesta ja päivärahasta (496/37);

3) 22 päivänä joulukuuta 1950 annettu asetus valitusoikeuden kieltämisestä eräistä valtioneuvoston ja ministeriön sekä valtioneuvoston kanslian päätöksistä (623/50);

4) 27 päivänä helmikuuta 1965 annettu asetus ulkomailla tehtyjen virkamatkojen kustannusten korvaamisesta (106/65);

5) 9 päivänä toukokuuta 1969 kouluhallituksesta annetun asetuksen (293/69) 23 §:n 11 momentti;

6) 31 päivänä elokuuta 1973 valtion virkamiesten vuosilomasta annetun asetuksen (692/73) 22 §; sekä

7) 31 päivänä elokuuta 1973 eräiden julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon olevien henkilöiden vuosilomasta ja vuosilomakorvauksesta annetun asetuksen (693/73) 4 §.

Valtion virkamieslain voimaantullessa kumotaan myös 1 momentissa mainittujen asetusten ja asetuksenkohtien nojalla annetut säännökset ja määräykset.

5 §

Sen estämättä, mitä edellä 3 §:ssä on säädetty, jäävät edelleen voimaan seuraavat asetukset, asetuksenkohdat ja valtioneuvoston päätökset niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen, jollei niistä asianomaisessa järjestyksessä asetuksella tai valtioneuvoston päätöksellä toisin säädetä tai määrätä:

1) 29 päivänä maaliskuuta 1924 annettu asetus viransijaisuuspalkkioista valtionrautateillä (89/24);

2) 29 päivänä maaliskuuta 1924 annettu asetus rautatiehenkilökunnan oikeudesta saada maksutonta lääkärin- ja sairashuonehoitoa (90/24);

3) 30 päivänä joulukuuta 1939 annettu asetus sotaväen lääkintähuollosta (554/39);

4) 12 päivänä joulukuuta 1947 annettu asetus tullirajavartiostossa palvelevien tullipäälysmiesten ja tullivartijain eroamisesta (909/47);

5) 17 päivänä helmikuuta 1950 vankeinhoitolaitoksesta annetun asetuksen (86/50) 18 §:n 2 momentti ja 29 §:n 8 kohta;

6) 31 päivänä lokakuuta 1952 puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viran tai toimen haltijain palkkauksesta annetun asetuksen (361/52) 4 ja 5 §;

7) 20 päivänä kesäkuuta 1960 annettu asetus työajasta ja vuosilomista valtion virastoissa ja laitoksissa (294/60);

8) 8 päivänä maaliskuuta 1963 annettu asetus puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen virkamiesten muuttokustannusten korvauksesta (118/63);

9) 29 päivänä maaliskuuta 1963 annettu asetus rajavartiolaitoksen viran tai toimen haltijain muuttokustannusten korvauksesta (165/63);

10) 14 päivänä helmikuuta 1969 annetun poliisiasetuksen (119/69) 90 §;

11) 30 päivänä joulukuuta 1969 annettu asetus valtion virkapukuavustuksista (850/69);

12) 31 päivänä elokuuta 1973 annettu asetus valtion virkamiesten vuosilomasta (692/73) lukuunottamatta sen 22 §:ää;

13) 31 päivänä elokuuta 1973 annettu asetus eräiden julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon olevien henkilöiden vuosilomasta ja vuosilomakorvauksesta (693/73) lukuunottamatta sen 4 §:ää;

14) 23 päivänä huhtikuuta 1975 puolustusvoimista annetun asetuksen (274/75) 57 §;

15) 23 päivänä syyskuuta 1977 annettu asetus poliisimiehien maksuttomasta lääkärinhoitosta eräissä tapauksissa (690/77);

16) 27 päivänä heinäkuuta 1984 annettu asetus valtion virkamiesten sairaanhoidosta (566/84);

17) 24 päivänä marraskuuta 1983 annettu asetus virkamiesten maksuttoman sairaanhoidon järjestämisestä puolustusministeriön hallinnonalalla (875/83);

18) 15 päivänä lokakuuta 1964 annettu valtioneuvoston päätös valtion virkamiesasuntojen vuokrien määräämisperusteista (508/64);

19) 6 päivänä lokakuuta 1966 annettu valtioneuvoston päätös valtion virkamiesasuntojen vuokrista ja luontoisetujen korvauksista (504/66); sekä

20) muu kuin edellä tässä pykälässä mainittu nimittämiskirjalain 3 §:n 5 momentin nojalla annettu eroamisikää koskeva säännös.

6 §

Valtion virkamieslain voimaantullessa lakkaavat olemasta voimassa ne eri asetuksissa olevat säännökset, joiden mukaan valtion virka on täytettävä virkaehdotuksesta, lukuunottamatta valtion virkamieslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuja virkoja koskevia säännöksiä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, jää kuitenkin voimaan hovioikeuksista 17 päivänä heinäkuuta 1952 annetun asetuksen (288/52) 3 §:n 1 momentti.

7 §

Valtion virkamieslain voimaantullessa lakkaavat olemasta voimassa eri asetuksissa olevat valtion virkamiehen kurinpitoa koskevat säännökset.

8 §

Valtion virkamieslain voimaantullessa lakkaavat edellä 5—7 §:ssä säädettyin poikkeuksien olemasta voimassa myös muut valtion virkamieslain kanssa ristiriidassa olevat säännökset ja määräykset siltä osin kuin ne koskevat valtion virkamiehiä.

3 luku.

Virkojen, toimien ja ylimääräisten toimien muuttuminen valtion virkamieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi sekä niiden haltijoiden siirtymisen muuttuneisiin virkoihin.

9 §

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa perustetut valtion virat, toimet ja ylimääräiset toimet muuttuvat sanotun lain voimaantullessa entisen nimiseksi ja entiseen palkkausluokkaan tai sopimuspalkkaluokkaan kuuluviksi sekä muutoin vastaaviksi valtion virkamieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi seuraavasti:

1) peruspalkkainen virka peruspalkkaiseksi viraksi;

2) sopimuspalkkainen virka sopimuspalkkaiseksi viraksi;

3) pysyväinen toimi peruspalkkaiseksi viraksi; ja

4) ylimääräinen toimi peruspalkkaiseksi viraksi.

Edellä 1 momentin mukaisesti muuttuneeseen virkaan sovelletaan valtion virkamieslakia.

10 §

Edellä 9 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuun muuttuneeseen virkaan kuuluvista tehtävistä, vaadittavista kelpoisuusehdoista, nimittävistä viranomaisesta ja virasta muutoin on lisäksi edelleen voimassa, mitä sanotuilta osin erikseen on säädetty saman nimisestä ja muutoin vastaavasta entisestä virasta tai pysyväisestä toimesta, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa.

Edellä 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun muuttuneeseen virkaan kuuluvista tehtävistä, vaadittavista kelpoisuusehdoista, nimittävistä viranomaisesta ja virasta muutoin on voimassa, mitä sanotuilta osin erikseen on säädetty saman nimisestä ja muutoin vastaavasta entisestä virasta tai pysyväisestä toimesta, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa. Jos sellainen ylimääräinen toimi, jonka nimistä ja jota muutoin vastaavaa entistä virkaa tai pysyväistä tointa ei ole, on 9 §:n mukaisesti muuttunut viraksi, tähän muuttuneeseen virkaan kuuluvista tehtävistä, vaadittavista kelpoisuusehdoista, nimittävistä viranomaisesta ja virasta muutoin on kuitenkin edelleen voimassa, mitä sanotuilta osin erikseen on säädetty saman nimisestä ja muutoin vastaavasta entisestä ylimääräisestä toimesta, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa.

11 §

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa perustetun viran tai toimen haltija ja ylimääräisen toimen haltija siirtyy sanotun lain voimaantullessa ilman eri toimenpiteitä edellä 9 §:n mukaisesti muuttuneeseen vastaavaan virkaan. Tällaiseen virkamieheen sovelletaan, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty vakinaisesta virkamiehestä, jollei jäljempänä 15 ja 25 §:ssä toisin säädetä.

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa perustettua virkaa, tointa tai ylimääräistä tointa väliaikaisena tai sijaisena tahi koeajaksi mää-

rättynä hoitava virkamies siirtyy sanotun lain voimaantullessa ilman eri määräystä entisin perustein hoitamaan edellä 9 §:n mukaisesti muuttunutta vastaavaa virkaa. Tällaiseen virkaa tai tointa väliaikaisena tai sijaisena hoitavaan virkamieheen sovelletaan, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty virkaatoimittavasta virkamiehestä, ja koeajaksi määrättyyn virkamieheen, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty koeaikaisesta virkamiehestä.

12 §

Virkamieheen, joka valtion virkamieslain voimaantullessa on viran tai pysyvaisen toimen haltijana tai hoitaa virkaa tai pysyväistä tointa väliaikaisena tai sijaisena ja joka 11 §:n mukaisesti on siirtynyt muuttuneeseen virkaan, sovelletaan lisäksi edelleen, mitä viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa tai muutoin erikseen on säädetty saman nimisen ja muutoin vastaavan entisen viran tai pysyvaisen toimen haltijasta taikka sitä väliaikaisena tai sijaisena hoitavasta virkamiehestä, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa. Jollei asianomaisessa järjestyksessä laissa tai asetuksessa toisin säädetä, viranomaisen, joka kyseisten erikseen annettujen säännösten mukaan päättää virasta tai toimesta vapauttamisesta, päättää valtion virkamieslain voimaantulosta lukien virkamiehen irtisanomisesta sen estämättä, mitä valtion virkamieslain 49 §:ssä on säädetty.

Virkamieheen, joka valtion virkamieslain voimaantullessa on ylimääräisen toimen haltijana tai joka hoitaa ylimääräistä tointa väliaikaisena tai sijaisena ja joka 11 §:n mukaisesti on siirtynyt muuttuneeseen virkaan, sovelletaan myös, mitä viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa tai muutoin erikseen on säädetty saman nimisen ja muutoin vastaavan entisen viran tai pysyvaisen toimen haltijasta taikka sitä väliaikaisena tai sijaisena hoitavasta virkamiehestä, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa. Jos sellaisen ylimääräisen toimen haltija tahi sellaista ylimääräistä tointa, jonka nimistä ja jota muutoin vastaavaa entistä virkaa tai pysyväistä tointa ei ole, väliaikaisena tai sijaisena hoitava virkamies, on 11 §:n mukaisesti siirtynyt muuttuneeseen virkaan, tähän virkamieheen sovelletaan kuitenkin edelleen, mitä erikseen on säädetty saman nimisen ja muutoin vastaavan entisen ylimääräisen toi-

men haltijasta taikka sitä väliaikaisena tai sijaisena hoitavasta virkamiehestä, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa.

Virkamieheen, joka valtion virkamieslain voimaantullessa on koeajaksi määrätty ja joka 11 §:n mukaisesti on siirtynyt muuttuneeseen virkaan, sovelletaan myös, mitä viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa tai muutoin erikseen on säädetty saman nimiseen ja muutoin vastaavaan virkaan tai toimeen koeajaksi määrätystä, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa.

13 §

Sen estämättä, että sopimuspalkkainen virka on muuttunut tämän lain 9 §:n mukaisesti valtion virkamieslaissa tarkoitetuksi sopimuspalkkaiseksi viraksi, sopimuspalkkaisen virkamiehen kanssa ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehty sopimus on sanotun lain tultua voimaan edelleen voimassa siten kuin sopimuksessa on määrätty, jollei jäljempänä tässä laissa toisin säädetä.

14 §

Tilapäinen toimihenkilö sekä tuntiopettaja, satunnainen apulainen, liikenneoppilas, postiaseman hoitaja, postinjakaja, puhelinaseman hoitaja ja muut virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtion olevat henkilöt siirtyvät valtion virkamieslain voimaantullessa sanotussa laissa tarkoitetuksi tilapäisiksi virkamiehiksi siten kuin asetuksella säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin tilapäisiin virkamiehiin sovelletaan valtion virkamieslakia ja tätä lakia siten kuin asetuksella säädetään, jollei asianomaisesta virkaehtosopimuksesta taikka palvelussopimuksesta tai palvelussitoumuksesta muuta johdu.

Rajavartija ja sotilaallisessa tehtävässä palveleva värvätty siirretään säädettyä järjestystä noudattaen perustettavaan vastaavaan virkaan siten kuin asetuksella säädetään.

4 luku

Siirtymäkauden erityisjärjestelyt

15 §

Jos virka, johon viran tai pysyväisen toimen

haltija on tämän lain 11 §:n 1 momentin mukaan siirtynyt, lakkaa ennen kuin viisi vuotta on kulunut valtion virkamieslain voimaantulosta, virkamieheen ei sovelleta erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevia valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä vaan häneen sovelletaan edelleen lakkautuspalkkalakia tahi lakia puolustuslaitoksen viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan sekä lakia lakkautuspalkan pidättämisestä eräissä tapauksissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun virkamieheen sovelletaan kuitenkin siinä tarkoitettujen lakkautuspalkkasäädösten asemasta valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä, jos hän ennen sitä päivää, josta lukien virka lakkautetaan, kirjallisesti ilmoittaa niin haluavansa. Tätä ilmoitusta ei saa peruuttaa.

Valtion virkamieslain voimaantullessa lakkautuspalkalla olevaan sovelletaan sanotun lain voimaantultua edelleen 1 momentissa tarkoitettuja lakkautuspalkkasäädöksiä, jollei 16 §:stä muuta johdu. Lisäksi häneen sovelletaan virkamiehen irtisanomista, eroamisikää ja viraltapanoa koskevia valtion virkamieslain säännöksiä sekä soveltuvin osin muitakin valtion virkamieslain säännöksiä.

16 §

Jos edellä 15 §:n 1 momentissa säädettyinä viiden vuoden aikana lakkautuspalkalle asetettu tai valtion virkamieslain voimaantullessa lakkautuspalkalla oleva sanotun lain voimaantultua ottaa vastaan päätoimisen valtion viran taikka jos hänet nimitetään tai siirretään päätoimiseen valtion virkaan, häneen ei sovelleta tuosta ajankohdasta lukien lakkautuspalkkasäädöksiä vaan kaikilta osin valtion virkamieslakia. Sama koskee valtion virkamieslain voimaantullessa lakkautuspalkalla ollutta, joka on ollut nimitettynä sopimuspalkkaiseen virkaan tai otettuna ylimääräiseen toimeen ja on edellä 11 §:n mukaisesti siirtynyt valtion virkaan.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä sovelletaan sanotussa momentissa tarkoitettuun virkamieheen kuitenkin edelleen mitä lakkautuspalkkalain 6 §:ssä on säädetty henkilökohdaisesta palkkauksen lisästä tai muutoin viran tai toimen haltijoille kuuluvista oikeuksista.

Lakkautuspalkalla olleeseen virkamieheen, joka valtion virkamieslain voimaantullessa on lakkautuspalkkalain 6 §:n 1 momentissa tarkoi-

tetussa virassa tai toimessa, sovelletaan valtion virkamieslain voimaantultua edelleen lakautuspalkkalain 6 §:ää.

17 §

Jos viran haltija on ulkoasiainministerin käytettävänä (disponibiliteetissä) valtion virkamieslain tullessa voimaan, häneen sovelletaan, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty käytettäväksi asetetusta virkamiehestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on sanotussa momentissa säädetyn lisäksi edelleen ne oikeudet ja velvollisuudet, joista ulkoasiainhallinnosta annetun lain 14 §:ssä on säädetty.

18 §

Jos ennen valtion virkamieslain voimaantuloa haettavaksi julistettu virka, toimi tai ylimääräinen toimi muuttuu ennen täyttämistä valtion virkamieslaissa tarkoitetuksi viraksi, saadaan tämä virka täyttää sitä uudelleen haettavaksi julistamatta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun viran tai toimen täyttämisestä asianomaisten säännösten mukaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehty esitys tahi annettu lausunto katsotaan valtion virkamieslain 12 §:ssä tarkoitettuihin esitykseksi tai lausunnoksi. Viran tai toimen täyttämistä asianomaisten säännösten mukaan tehty virkaehdotus katsotaan valtion virkamieslain 12 §:ssä tarkoitettuihin esitykseksi. Virkaehdotuksesta tehty valtion virkamieslain voimaantullessa ratkaisematta oleva valitus raukeaa.

Mitä 2 momentissa on säädetty, ei koske valtion virkamieslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun viran eikä oikeuslaitoksen viran täyttämistä tehtyä virkaehdotusta eikä siitä tehtyä valitusta.

19 §

Jos viran tai toimen haltija on pyytänyt eroa tahi ylimääräinen toimenhaltija on irtisanoutunut tai viranomaisen toimesta irtisanottu ennen valtion virkamieslain voimaantuloa, noudatetaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehtyyn päätökseen, jolla toimen haltija on vapautettu toimesta tai ylimääräinen toimenhaltija irtisanottu tahi ylimääräisen toimenhaltijan määräys peruutettu, haetaan valtion virkamies-

lain voimaantultua muutosta ja valitus käsitellään ja ratkaistaan noudattaen ennen sanotun lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

20 §

Jos virkamies valtion virkamieslain voimaantullessa hoitaa sanotun lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettua sivutoimintaa ja jos hänellä ei ole siihen sivutoimilupaa, virkamiehen on kolmen kuukauden kuluessa valtion virkamieslain voimaantulosta saatettava kysymys luvan myöntämisestä asianomaisten viranomaisen ratkaistavaksi.

21 §

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa virkamiehelle aiheuttomasti maksetun palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden vanhentumiseen noudatetaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. Jollei tällaista etuutta ole alettu periä takaisin virkamieheltä tai takaisin perintää muussa järjestyksessä ole pantu viireille viimeistään kolmen vuoden kuluessa valtion virkamieslain voimaantulosta lukien, on oikeus etuuden takaisin perintään kuitenkin menetetty.

Valtion virkamieslain 84 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus, joka koskee suoritusta, jonka olisi pitänyt tapahtua ennen valtion virkamieslain voimaantuloa ja jota koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen ei valtion virkamieslain voimaantullessa tuolloin voimassa olleiden säännösten mukaan ollut vanhentunut, on valtion virkamieslain voimaantultua tehtävä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, uhallla, että oikeus etuuteen muutoin on menetetty.

22 §

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa viireillepantu kurinpitoasia käsitellään loppuun noudattaen ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jollei jäljempänä 24 §:ssä toisin säädetä.

23 §

Jos virkamies ennen valtion virkamieslain voimaantuloa on toiminut vastoin virkavelvolluuksiaan tai laiminlyönyt niitä ja jos tähän perustuvaa kurinpitomenettelyä ei ole pantu viireille ennen valtion virkamieslain voimaan-

tuloa, käsitellään ja ratkaistaan kurinpitoasia noudattaen ennen valtion virkamieslain voimaantumista voimassa olleita säännöksiä, jollei jäljempänä 24 §:ssä toisin säädetä.

24 §

Valtion virkamieslain voimaantullessa lakkaa virkaylioikeus ja sen toiminta. Samalla siirretään virkaylioikeudessa ratkaisematta olevat asiat korkeimmalle hallinto-oikeudelle sen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Jos valitusaikea nimittämiskirjalain 19 §:ssä tarkoitettuun päätökseen päättyy valtion virkamieslain tultua voimaan, päätökseen haetaan muutosta korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

25 §

Valtion virkamieslain 50 §:ssä säädettyä 67 vuoden yleistä eroamisikää ei sovelleta tuomariin siinä virassa, jossa hän on valtion virkamieslain voimaantullessa. Mainitussa virassa sovelletaan valtion virkamieslain voimaantullessa voimassa olevaa eroamisikää.

5 luku

Siirtymäkauden palvelussuhteen ehtojen erityisjärjestelyt

26 §

Virkamiehen varsinainen palkkaus, yleiset lisät sekä sellaiset lisäpalkkiot ja palkanlisät, jotka maksetaan säännöllisesti toistuvina tietyn määräisinä kuukausittaisina erinä, suoritetaan valtion virkamieslain voimaantulosta lukien sen estämättä mitä valtion virkaehtosopimuslain nojalla on sovittu, kultakin kalenterikuukaudelta sen 15 päivänä. Jos kuukauden 15 päivä on arklauantai, sunnuntai tai pyhäpäivä, palkkaus suoritetaan näitä päiviä edeltävänä päivänä.

Muut kuin 1 momentissa tarkoitettut lisäpalkkiot ja palkanlisät suoritetaan mahdollisimman nopeasti sen jälkeen kun niitä koskeva laskentakausi on päättynyt, kuitenkin viimeistään laskentakautta seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

Virkamiehen varsinainen palkkaus ja yleiset lisät lasketaan siitä päivästä, jolloin hän

ryhtyy virkaansa hoitamaan, siihen päivään, jolloin hänen virkasuhteensa päättyy. Muu palkkaus lasketaan siitä päivästä, josta lukien se on hänelle myönnetty, siihen päivään, jolloin hänen virkasuhteensa päättyy tai hänelle myönnetty palkkaus muutoin lakkaa. Virkamiehelle palvelusajan pituuden perusteella suoritettava määrävuosikorotus, joko palkkausluokkien välin suuruinen tai markkamääräinen, maksetaan sitä kuukautta, jolloin edellytetyt palvelusvuodet ovat täyttyneet, seuraavan kuukauden alusta.

Virkasuhteen päättyessä maksetaan virkamiehelle palkkaus virkasuhteen päättymispäivään saakka kyseinen päivä mukaan luettuna. Jos virkasuhde päättyy kalenterikuukauden aikana sen johdosta, että virkamies kuolee, suoritetaan kuitenkin hänen oikeudenomistajilleen varsinaista palkkausta vastaava rahamäärä kuukauden jäljellä olevalta osalta.

Varsinaisella palkkauksella tarkoitetaan A- tai C-palkkausluokkaan kuuluvassa virassa peruspalkkaa ja mahdollisesti suoritettavaa ikälisää sekä S-sopimuspalkkaluokkaan kuuluvassa virassa sopimuspalkkaa sekä S-sopimuspalkkaluokkaan kuuluvassa virassa, jossa suoritetaan sijoituspalkkaluokan mukaista taulukkopalkkaa, lisäksi ikälisää. Yleisillä lisillä tarkoitetaan kalinpaikanlisää ja syrjäseutulisää.

27 §

Tässä pykälässä tarkoitettun virkamiehen palkkaus suoritetaan sen estämättä mitä valtion virkaehtosopimuslain nojalla on sovittu, valtion virkamieslain voimaantumista edeltäviltä kahdeltatoista kalenterikuukaudelta seuraavasti:

A. Vakinaisen viran tai toimen haltijoille sekä niille, jotka vakinaisesta virasta tai toimesta virkavapaana hoitavat ylimääräistä tointa: muu palkkaus kuin 26 §:n 2 momentissa tarkoitettut palkanlisät ja lisäpalkkiot

.....	kuulta sen	2 päivänä,
.....	kuulta sen	3 päivänä,
.....	kuulta sen	4 päivänä,
.....	kuulta sen	5 päivänä,
.....	kuulta sen	6 päivänä,
.....	kuulta sen	7 päivänä,
.....	kuulta sen	8 päivänä,
.....	kuulta sen	10 päivänä,
.....	kuulta sen	11 päivänä,

.....kuulta sen 13 päivänä,
kuulta sen 14 päivänä, ja
kuulta sen 15 päivänä,

B. Muille kuin A-kohdassa tarkoitetuille virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleville henkilöille:

muu palkkaus kuin edellä 26 §:n 2 momentissa tarkoitettut lisäpalkkiot ja palkanlisät

.....kuulta sen 30 päivänä,
kuulta sen 28 päivänä,
kuulta sen 27 päivänä,
kuulta sen 26 päivänä,
kuulta sen 25 päivänä,
kuulta sen 24 päivänä,
kuulta sen 23 päivänä,
kuulta sen 21 päivänä,
kuulta sen 20 päivänä,
kuulta sen 18 päivänä,
kuulta sen 17 päivänä, ja
kuulta sen 15 päivänä.

Edellä 26 §:n 2 momentissa tarkoitettut palkanlisät ja lisäpalkkiot suoritetaan tässä pykälässä mainituilta kuukausilta siten kuin 26 §:n 2 momentissa on säädetty.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, suoritetaan palkkaus edellä A-kohdan mukaisesti myös niille muille virkamiehille, joille virkaehtosopimuksen tai muun määräyksen nojalla 1 päivänä joulukuuta 1984 suoritetaan palkkaus kalenterikuukausittain etukäteen kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä.

28 §

Palkkauksesta siinä tapauksessa, että virkamies siirretään toiseen alemmpipalkkaiseen virkaan, sovitaan erikseen virkaehtosopimuksin.

Jos virkamiehen toiseen virkaan siirtämisen vuoksi on muutettava toiselle paikkakunnalle, hänelle on korvattava muuttokustannukset noudattaen mitä valtion virkamiesten muuttokustannusten korvaamisesta on voimassa.

29 §

Käytettäväksi asetetulle virkamiehelle suoritetaan palkkaus valtiovarainministeriön vahvis-

tamien perusteiden mukaan, kuitenkin vähintään sen viran mukainen varsinainen palkkaus, josta hänet on asetettu käytettäväksi.

30 §

Vakinaisen virkamiehen virkasuhde voidaan viranomaisen toimesta irtisanoa päättymään aikaisintaan

1) 1 kuukauden kuluttua, jos palvelussuhde valtioon on jatkunut keskeytyksettä enintään 5 vuotta;

2) 2 kuukauden kuluttua, jos palvelussuhde valtioon on jatkunut keskeytyksettä yli 5 mutta enintään 10 vuotta;

3) 3 kuukauden kuluttua, jos palvelussuhde valtioon on jatkunut keskeytyksettä yli 10 mutta enintään 15 vuotta; sekä

4) 4 kuukauden kuluttua, jos palvelussuhde valtioon on jatkunut keskeytyksettä yli 15 vuotta.

Valtion virkamieslain 47 §:n 1 momentissa tarkoitettun tasavallan presidentin nimittämän virkamiehen virkasuhde voidaan sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta irtisanoa päättymään aikaisintaan yhden kuukauden kuluttua.

Koeaikaisen virkamiehen virkasuhde voidaan sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta irtisanoa päättymään aikaisintaan 14 päivän kuluttua.

Muun virkamiehen kuin koeaikaisen virkamiehen irtisanoutuessa noudatetaan, jos virkasuhde on jatkunut keskeytyksettä enintään 10 vuotta, 14 päivän irtisanomisaikaa, sekä jos virkasuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 10 vuotta, 1 kuukauden irtisanomisaikaa.

Jos virkaehtosopimuksella tai sopimuspalkkaisen virkamiehen kanssa tehdyllä sopimuksella on sovittu muusta kuin edellä tässä pykälässä säädetystä irtisanomisajasta, noudatetaan tässä pykälässä säädetyn estämättä, mitä siten on sovittu.

31 §

Jos päätös virkamiehen irtisanomisesta ei ole saanut lainvoimaa ja virkamies on tämän vuoksi irtisanomisajan kuluttua loppuun valtion virkamieslain 65 §:n 1 momentin nojalla pidätetty virantoimituksesta, häneltä pidetään tältä ajalta koko palkkaus. Jos irtisano-

minen muutoksenhaun johdosta kumotaan, suoritetaan pidätetty palkkaus virkamiehelle.

Virkamieheltä, joka on tuomioistuimen päätöksellä tai kurinpitomenettelyssä pantu viralta, pidätetään koko palkkaus, vaikkei päätös ole lainvoimainen. Jos viraltapano muutoksenhaun johdosta kumotaan, suoritetaan pidätetty palkkaus virkamiehelle. Jos viraltapano muutetaan lievemmäksi rangaistukseksi, virkamiehelle suoritetaan puolet häneltä pidätetyn koko palkkauksen määrästä. Jos viraltapano muutetaan varoitukseksi, virkamiehelle suoritetaan kuitenkin koko pidätetty palkkaus.

32 §

Jos virkamies on valtion virkamieslain 65 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla pidätetty virantoimituksesta rikossyytteen, kurinpitomenettelyn tai niiden edellyttämien tutkimusten ajaksi, pidätetään hänen palkkauksestaan tänä aikana puolet. Jollei virantoimituksesta pidätettyä virkamiestä tuomita tai määrätä rangaistukseen siitä teosta, jonka johdosta hänet oli virantoimituksesta pidätetty, suoritetaan palkkauksesta pidätetty määrä virkamiehelle.

Jos virkamies on valtion virkamieslain 65 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla pidätetty virantoimituksesta, häneltä pidätetään tältä ajalta koko palkkaus.

Jos virkamies on valtion virkamieslain 65 §:n 2 momentin 3 kohdan nojalla pidätetty virantoimituksesta, hänelle suoritetaan tältä ajalta palkkaus, jonka suuruus määräytyy siten kuin virkamiehen sairausajan palkkauksesta on voimassa. Virkamiehelle, joka on pidätetty virantoimituksesta valtion virkamieslain 65 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla, suoritetaan tältä ajalta palkkaus, jonka suuruus määräytyy siten kuin virkamiehen vuosiloman ajan palkkauksesta on voimassa.

33 §

Jos valtion virkamieslain 51 §:n 1 momentissa säädettyllä perusteella irtisanotulle virkamiehelle on valtion toimesta osoitettu valtion virka tai työ toisella paikkakunnalla ja jos hänen on voidakseen ottaa vastaan kyseisen viran tai työn muutettava toiselle paikkakunnalle, hänelle korvataan muuttokustannukset noudattaen mitä valtion virkamiesten muuttokustannusten korvaamisesta on voimassa.

34 §

Mitä edellä 26—33 §:ssä on säädetty, sovelletaan vain siihen saakka kunnes asiasta valtion virkaehtosopimuslain nojalla sovitaan.

Mitä edellä 26—33 §:ssä on säädetty, sovelletaan sopimuspalkkaiseen virkaan nimitettyyn tai otettuun virkamieheen vain siihen saakka kunnes asiasta valtion virkamieslain tai muun lain nojalla asianomaisen viranomaisen ja virkamiehen välillä sovitaan.

6 luku

Valtion virkamieslain soveltaminen muihin kuin valtion palveluksessa oleviin

35 §

Valtion virkamieslakia ja tätä lakia on nimittämiskirjalakia vastaavin osin noudatettava muunkin kuin valtion palveluksessa olevaan, johon nimittämiskirjalain 22 §:n nojalla sovelletaan nimittämiskirjalakia, jollei laissa toisin säädetä.

36 §

Jollei laissa toisin säädetä, erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevia valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin siihen kunnan ja kirkkokunnan viranhaltijaan, jota lakkautuspalkkalain 9 §:n 1 momentin 2—4 kohdan mukaan lakkautuspalkkalaki koskee. Eroraha ja toistuva korvaus suoritetaan myös sanotulle viranhaltijalle valtion varoista.

Jos virka, jossa 1 momentissa tarkoitettu viranhaltija oli valtion virkamieslain voimaantullessa, lakkaa ennen kuin viisi vuotta on kulu-
nut valtion virkamieslain voimaantulosta, viranhaltijaan ei kuitenkaan sovelleta erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevia valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä, vaan häneen sovelletaan edelleen lakkautuspalkkalakia ja lakia lakkautuspalkan pidättämisestä eräissä tapauksissa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun viranhaltijaan sovelletaan siinä mainittujen lakkautuspalkkasäädösten asemasta valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä, jos hän ennen sitä päivää, josta lukien virka lakkautetaan, kirjallisesti ilmoittaa niin haluavansa. Tätä ilmoitusta ei saa peruuttaa.

Valtion virkamieslain voimaantullessa lakkautuspalkalla olevaan 1 momentissa tarkoitettuun

henkilöön sovelletaan sanotun lain voimaantulua edelleen 2 momentissa tarkoitettuja lakkautuspalkkasäädöksiä.

7 luku

Erinäiset säännökset

37 §

Mitä edellä 12 §:ssä on säädetty siinä tarkoitettujen viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa tai muutoin erikseen annettujen säännösten soveltamisesta, koskee myös virkamiestä, joka valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen on nimitetty, siirretty tai otettu sanotussa momentissa tarkoitettuun virkaan.

38 §

Jos lakkautuspalkalla oleva ottaa vastaan päätoimisen muun kuin valtion viran tai toimen, jonka haltijaan 35 §:n mukaan sovelletaan valtion virkamieslakia, tai jos hänet nimitetään sellaiseen virkaan tai toimeen, häneen ei sovelleta tuosta ajankohdasta lukien lakkautuspalkkasäädöksiä vaan soveltuvin osin valtion virkamieslakia. Sama koskee lakkautuspalkalla olevaa, joka valtion virkamieslain voimaantullessa

on sanotussa muussa kuin valtion virassa tai toimessa.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä sovelletaan sanotussa momentissa tarkoitettuun virkamieheen kuitenkin edelleen, mitä lakkautuspalkkalain 6 §:ssä on säädetty henkilökohtaisesta palkkauksen lisästä tai muutoin viran tai toimen haltijoille kuuluvista oikeuksista.

39 §

Tässä laissa tarkoitettuja ylimääräisiä toimia ovat valtion ylimääräisistä toimenhaltijoista ja tilapäisistä toimihenkilöistä annetussa asetuksessa (755/49) säädettyssä järjestyksessä perustetut ylimääräiset toimet.

40 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

41 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 9 §:n 1 momentin b kohta, sellaisena kuin se on 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (851/71) ja

muutetaan 8 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 27 päivänä marraskuuta 1981 annetulla lailla (809/81), näin kuuluvaksi:

8 §

Eläkeiän saavuttaminen ei kuitenkaan ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi, jos sellaisessa upseerin tai toimiupseerin virassa, johon ehdottomana kelpoisuusehtona on upseerin tai toimiupseerin virkatutkinto, palvelevala virkamiehellä on sotilasarvo ja hänellä on tällaisessa virassa, tai rajavartiolaitoksen toimiupseerin viran ollessa kyseessä, tällaisessa virassa ja rajavartijan ja merivartijan tehtävässä yhteensä, eläkeaikaa vähintään 20 vuotta, milloin eroamisikä on enintään 50 vuotta, tai vähintään 25 vuotta, milloin eroamisikä on 50 vuotta korkeampi, ja tästä eläkeajasta vähintään 6 kuukautta välittömästi ennen palveluksen päättymistä, sekä jos edunsaajalla palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään 3 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Jos edunsaaja on vapautettu valtion viran tai pysyvaisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan

tai toimessaan annetun lain (202/26) 2 §:n 1 tai 3 momentin nojalla ajankohdasta, joka on ennen tämän lain voimaantuloa, hänen oikeudetaan eläkkeeseen noudatetaan valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin a kohtaa sellaisena kuin se on ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevassa laissa.

Sopimuspalkkaisen viran haltijan, jonka kanssa ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen mukaan eläkeiän saavuttaminen ei ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi, oikeudesta eläkkeeseen hänen palveluksensa tässä virassa päättyessä on voimassa, mitä sopimuksessa ja valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin b kohdassa, sellaisena kuin lainkohta on ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevassa laissa, on määrätty.

Edunsaaja, jolle on myönnetty valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin a tai b kohdan, sellaisina kuin ne ovat ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevassa laissa, nojalla vanhuuseläke, tai jonka oikeudesta eläkkeeseen noudatetaan sanottuja lainkohtia, voi luopua oikeudestaan saada edellä tarkoitettu eläke ennen eläkeikää ilmoittamalla luopumisesta kirjallisesti valtiokonttorille. Myönnetty eläke lakautetaan aikaisintaan ilmoituksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

5.

Laki**valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *lisätään* 13 päivänä tammikuuta 1978 valtiokonttorista annetun lain (18/78) 1 §:n 1 momenttiin uusi 10 kohta seuraavasti:

1 §

Valtiokonttorin tehtävänä on:

10) huolehtia valtion henkilöstön uudelleen sijoittamista varten tarvittavista toimenpiteistä sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 ____.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki**puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annettuun lakiin (402/74) uusi 9 a § seuraavasti:

9 a §

Puolustusvoimien virkamiehen velvollisuudesta siirtyä toiseen virkaan tai tehtävään säädetään asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 ____.

7.

Laki**työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* 27 päivänä heinäkuuta 1962 työriitojen sovittelusta annetun lain (420/62) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1970 annetussa laissa (668/70), näin kuuluvaksi:

2 §

Valtakunnansovittelijat nimittää tasavallan presidentti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 ____.

L a k i

kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* 20 päivänä tammikuuta 1978 kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/78) 4 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

4 §

Kuluttaja-asiamiehen tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut ja hyvin perehtynyt kuluttaja-asioihin. Kuluttaja-asiamiehen nimittää tasavallan presidentti valtioneu-

voston ehdotuksesta virkaa haettavaksi julistamatta.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1984

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Pekka Vennamo*

LIITTEET

Liite n:o 1

1. Rinnakkaistekstit lakiehdotuksista 1, 4 ja 7—8

Laki**Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

kumotaan hallitusmuodon 91 §:n 4 momentti ja

muutetaan 65 §:n 1 momentti, 89 §, 90 § sekä 91 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

65 §

Virastojen ja laitosten uusien menosääntöjen perusteista sekä entisten perusteiden muuttamisesta, niin ikään eläkeoikeudesta säädetään lailla. Uusia virkoja ja virastoja voidaan perustaa ainoastaan vuotuisen tulo- ja menoarvion rajoissa.

65 §

Uusia virastoja ja laitoksia voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa sitten kun niiden yleisistä perusteista on säädetty lailla. Virkoja voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa niin kuin siitä lailla säädetään. Niin ikään eläkeoikeudesta säädetään lailla.

89 §

Keskusvirastojen jäsenten virat sekä 87 §:n 4 kohdassa ja 88 §:ssä mainitut virat ovat, ellei 90 §:ssä toisin säädetä, sittenkun virka on ollut haettavaksi julistettuna, täytettävä virkaehdotuksen nojalla, johon se viranomaisen, miltä virkaa on haettu, panee hakijoista kolme vahvistettujen perusteiden mukaan ansiokkainta. Hovioikeuksien jäseniä koskevasta virkaehdotuksesta on korkeimman oikeuden annettava lausuntonsa.

Jos virkamies on saman viranomaisen nimittettävä, jolta virkaa haetaan, ei virkaehdotusta tehdä. Erityisten säännöksiin mukaan voidaan eräät muutkin hallintovirat täyttää toisessa järjestyksessä, kuin 1 momentissa on sanottu.

90 §

Siitä, missä järjestyksessä yliopiston, teknillisen korkeakoulun, evankelis-luterilaisen ja

89 §

Hovioikeuksien jäsenten, yliopistojen ja korkeakoulujen professorien virat sekä 88 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa mainitut virat ovat, jollei 90 §:ssä toisin säädetä, sitten kun virka on ollut haettavaksi julistettuna, täytettävä virkaehdotuksen nojalla, johon se viranomaisen, miltä virkaa on haettu, panee hakijoista kolme vahvistettujen perusteiden mukaan ansiokkainta. Hovioikeuksien jäseniä koskevasta virkaehdotuksesta on korkeimman oikeuden annettava lausuntonsa.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen virkojen täyttämisestä säädetään erikseen.

90 §

Siitä, missä järjestyksessä yliopistojen ja korkeakoulujen, evankelis-luterilaisen kirkon ja or-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

(kreikkalais-katolisen) kirkon virat, kaupunkien pormestarin ja neuvosmiesten virat ja Suomen Pankin virat ovat täytettävät, on voimassa erityisiä säännöksiä.

todoksisen kirkkokunnan virat, *raastuvanoikeuden ja maistraatin* pormestarin ja neuvosmiehen virat sekä Suomen Pankin virat ovat täytettävät, on voimassa erityisiä säännöksiä.

91 §

Kaikilla tuomareilla olkoon oikeus, ettei heitä voida muutoin kuin laillisen tutkimuksen ja tuomion nojalla julistaa virkansa menettäneiksi; älköön heitä myöskään ilman omaa suostumustaan toiseen virkaan siirrettäkö, paitsi milloin siirto aiheutuu tuomioistuinlaitoksen uudestaanjärjestämisestä.

Muiden virkamiesten oikeudesta pysyä virassaan säädetään erityisessä laissa.

Lailla voidaan säätää tuomarin velvollisuudesta erota virasta määräkään tultuaan tai työkykynsä menetettyään.

Lailla voidaan erottamattomillekin virkamiehille säätää velvollisuus erota virasta määräkään tultuaan tai työkykynsä menetettyään.

Muiden virkamiesten oikeudesta pysyä virassaan sekä tuomarien ja muiden virkamiesten virkasuhteen perusteista säädetään muutoin erikseen.

(4 mom. kumotaan)

Niistä oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka virkamiehille tulevat, kun heidän virkansa lakautetaan, on erikseen säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 ____.

Liite n:o 2

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 9 §:n 1 momentin b kohta, sellaisena kuin se on 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (851/71) ja

muutetaan 8 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 27 päivänä marraskuuta 1981 annetulla lailla (809/81), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §.

8 §

Eläkeiän saavuttaminen ei kuitenkaan ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi,

a) jos edunsaaja on vapautettu valtion viran tai pysyväisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan 29 päivänä kesäkuuta 1926

Eläkeiän saavuttaminen ei kuitenkaan ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi, jos sellaisessa upseerin tai toimiupseerin virassa, johon ehdottomana kelpoisuusehtona on upseerin tai toimiupseerin virkatutkinto, palvelulla virkamiehellä on sotilasarvo ja hänellä

Voimassa oleva laki

annetun lain 2 §:n 1 tai 3 momentin nojalla; taikka

b) jos sopimuspalkkaisen viran haltijan kanssa sopimuksen irtisanomisen taikka virkasuhteen päättymisen varalta on niin sovittu; tai

c) jos sellaisen upseerin tai toimiupseerin viran, johon ehdottomana kelpoisuusehtona on upseerin tai toimiupseerin virkatutkinto, haltijalla on sotilasarvo ja hänellä on tällaisessa virassa, tai rajavartiolaitoksen toimiupseerin viran ollessa kyseessä, tällaisessa virassa ja rajavartijan ja merivartijan tehtävässä yhteensä, eläkeaikaa vähintään 20 vuotta, milloin eroamisikä on enintään 50 vuotta, tai vähintään 25 vuotta, milloin eroamisikä on 50 vuotta korkeampi, ja tästä eläkeajasta vähintään 6 kuukautta välittömästi ennen palveluksen päättymistä;

sekä jos edunsaajalla vapauttamista, sopimuksen voimassaolon tai palveluksen päättymistä edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään 3 vuotta.

9 §.

Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että palvelus on jatkunut yhdenjaksoisena vähintään yhden kuukauden, ja että edunsaaja sairauden, vian tai vamman johdosta

b) on vapautettu valtion viran tai pysyvään toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan annetun lain 4 §:n nojalla;

Ehdotus

on tällaisessa virassa, tai rajavartiolaitoksen toimiupseerin viran ollessa kyseessä, tällaisessa virassa ja rajavartijain ja merivartijain tehtävässä yhteensä, eläkeaikaa vähintään 20 vuotta, milloin eroamisikä on enintään 50 vuotta, tai vähintään 25 vuotta, milloin eroamisikä on 50 vuotta korkeampi, ja tästä eläkeajasta vähintään 6 kuukautta välittömästi ennen palveluksen päättymistä, sekä jos edunsaajalla palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään 3 vuotta.

(b kohta kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Jos edunsaaja on vapautettu valtion viran tai pysyvään toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan annetun lain (202/26) 2 §:n 1 tai 3 momentin nojalla ajankohdasta, joka on ennen tämän lain voimaantuloa, hänen oikeudestaan eläkkeeseen noudatetaan valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin a kohtaa, sellaisena kuin se on ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevassa laissa.

Sopimuspalkkaisen viran haltijan, jonka kanssa ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen mukaan eläkeiän saavuttaminen ei ole

Voimassa oleva laki

Ehdotus

edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi, oikeudesta eläkkeeseen hänen palveluksensa tässä virassa päättyessä on voimassa, mitä sopimuksessa ja valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin b kohdassa, sellaisena kuin lainkohta on ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevassa laissa, on määrätty.

Edunsaaja, jolle on myönnetty valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin a tai b kohdan, sellaisina kuin ne ovat ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevassa laissa, nojalla vanhuuseläke, voi luopua oikeudestaan saada edellä tarkoitettu eläke ilmoittamalla luopumisesta kirjallisesti valtiokonttorille. Myönnetty eläke lakkautetaan aikaisintaan ilmoituksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Liite n:o 3

Laki

työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä heinäkuuta 1962 työriitojen sovittelusta annetun lain (420/62) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1970 annetussa laissa (668/70), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Valtakunnansovittelijat nimittää tasavallan presidentti tehtävään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Jos valtakunnansovittelijaksi nimitetty ennestään on valtion virassa tai toimessa, vapautuu hän sen hoitamisesta siksi ajaksi, jona hän toimii valtakunnansovittelijana.

2 §

Valtakunnansovittelijat nimittää tasavallan presidentti.

Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 19 _____ päivä

Laki**kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* 20 päivänä tammikuuta 1978 kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/78) 4 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki***4 §**

Kuluttaja-asiamiehen tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut ja hyvin perehtynyt kuluttaja-asioihin. Kuluttaja-asiamiehen nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston ehdotuksesta virkaa haettavaksi julistamatta *määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.*

*Ehdotus***4 §**

Kuluttaja-asiamiehen tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut ja hyvin perehtynyt kuluttaja-asioihin. Kuluttaja-asiamiehen nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston ehdotuksesta virkaa haettavaksi julistamatta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

2. Asetusluonnokset

Valtion virkamiesasetus

Valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään päivänä kuuta 19 annetun valtion virkamieslain (/) nojalla:

Hakumenettely ja virkasuhteen alkaminen

1 §

Avoinnä oleva virka, joka on täytettävä hakemuksen perusteella, on viivytystä julistettava haettavaksi, jollei virkaa lakkauteta tai jollei erityisestä syystä muuta johdu. Virka on julistettava haettavaksi kuulutuksella, jossa on aina mainittava hakujan päättymispäivä ja se viranomaiselle, jolle hakemus on osoitettava. Hakukutsutus on julkaistava asianmukaisella tavalla.

2 §

Jos virka erityisten säännösten mukaan saada täyttää haettavaksi julistamatta, on ennen viran täyttämistä sen avoinnä olemisesta asianmukaisesti ilmoitettava, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske virkaa, johon nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti.

3 §

Jos virkaan nimittäminen tai koeajaksi ottaminen on valtion virkamieslain 15 §:n nojalla peruutettu, saada toinen virkaa hakenut henkilö nimittää tai ottaa koeajaksi virkaan julistamatta sitä uudelleen haettavaksi.

4 §

Avoinnä olevaan virkaan voidaan tarvittaessa ottaa väliaikainen hoitaja.

Vakinaisen virkamiehen virantoimituksen ollessa keskeytyneenä voidaan virkaan tarvittaessa ottaa viransijainen.

Viran väliaikainen hoitaja ja viransijainen otetaan määrääjäksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Asumisvelvollisuus

5 §

Jos virkamiehelle varattu asunto on virkatehtävien laadun tai niiden tarkoituksenmukaisen suorittamisen vuoksi määrätty virka-asunnoksi, on virkamiehen siinä asuttava.

Pätevästä syystä voidaan virkamiehelle yksittäistapauksessa myöntää poikkeus 1 momentissa säädetystä asumisvelvollisuudesta tai antaa lupa luovuttaa määrääjäksi osa virka-asunnosta toisen käytettäväksi.

Tarvittaessa voidaan määrätä, että virkamiehen on virantoimituksen keskeytymisen aikana luovutettava virka-asunto tai osa siitä virkaatoimittavan virkamiehen käytettäväksi.

Virkamiehen on luovutettava virka-asunto asianomaiselle viranomaiselle samalla kun hänen velvollisuutensa siinä asumiseen lakkaa. Virkamiehen kuoltua virka-asunto on luovutettava kuolinpäivää seuraavan toisen kalenterikuukauden loppuun mennessä. Yksittäistapauksessa voidaan kuitenkin myöntää määrääjäksi lykkäystä virka-asunnon luovuttamisesta.

Korvaus virka-asunnon käyttämisestä on suoritettava sen kalenterikuukauden loppuun saakka, jonka kuluessa virka-asunnon luovutus tapahtuu.

Asunnon määrää virka-asunnoksi asianomainen ministeriö. Edellä 2 ja 4 momentissa tarkoitettuna poikkeuksen myöntää ja 3 momentissa tarkoitettuna määräyksen antaa asianomainen keskusvirasto tai asianomainen muu välittömästi ministeriön alainen virasto, jollei asianomainen ministeriö yksittäistapauksessa pidätä asiassa päätösvaltaa itselleen.

6 §

Jos tiettyyn virkaan kuuluvien virkatehtävien laatu tai niiden tarkoituksenmukainen

suorittaminen sitä edellyttää, asianomainen ministeriö voi määrätä, että virkamiehen on asutava määrättyllä paikkakunnalla tai alueella.

Asianomainen keskusvirasto tai ministeriön määräämä muu viranomainen voi pätevästä syystä yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen 1 momentissa säädetystä asumisvelvollisuudesta.

Virantoimituksen keskeytyminen

7 §

Virkavapaudesta päättää nimittävä viranomainen, jollei erikseen toisin säädetä.

Viran hoitamisesta virkavapauden aikana päättää sama viranomainen, joka on myöntänyt virkavapauden, jollei erikseen toisin säädetä.

8 §

Virkamiehen hakiessa virkavapautta sairautensa perusteella hänen on todistettava sairautensa sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan hakemista varten vahvistetun kaavan mukaisella lääkärintodistuksella, terveyskeskuksen terveydenhoitajan antamalla todistuksella taikka viraston osoittaman terveydenhoitajan tai sairaanhoitajan antamalla todistuksella. Jos sairaus kuitenkin kestää yli viisi vuorokautta, on se todistettava edellä mainitun mukaisella lääkärintodistuksella.

Erityisestä syystä valtioneuvosto voi määrätä sairauden todistamisesta toisin kuin mitä 1 momentissa on säädetty.

9 §

Virkavapautta raskauden ja synnytyksen vuoksi on haettava viimeistään 70 päivää ennen laskettua synnytysaikaa. Hakemukseen on liitettävä sairausvakuutuslain 28 §:n mukaan työnantajalle suoritettavan äitiysrahan hakemista varten vaadittava terveyskeskuksen terveydenhoitajan tai lääkärin antama todistus raskauden kestoajasta.

Virkamiehen, jolle on myönnetty virkavapautta raskauden ja synnytyksen vuoksi, on toimitettava virkavapautta myöntäneelle viranomaiselle todistus sairausvakuutuslain 30 §:ssä edellytetystä jälkitarkastuksesta viipymättä tarkastuksessa käytyään.

10 §

Virkavapautta ajaksi, jolta virkamiehelle sairausvakuutuslain 23 §:n 2 momentin nojalla suoritetaan äitiysrahaa, on haettava viimeistään

neljää viikkoa ennen puolison laskettua synnytysaikaa. Hakijan on esitettävä lapsen äidin suostumus äitiysrahan suorittamiseen molemmille puolisoille.

Virkavapautta ajaksi, jolta virkamiehelle sairausvakuutuslain 21 §:n 2 ja 3 momentin nojalla suoritetaan äitiysrahaa, on haettava vähintään neljää viikkoa ennen lapsen hoitoon ottamista. Hakijan on esitettävä lapsen hoitoon ottamisesta sosiaalilautakunnan tai lastensuojeluasetuksen (203/36) 20 §:ssä tarkoitettua yhdistyksen antama todistus.

11 §

Jos asianomaisella viranomaisella ei ole käytävissään sairausvakuutuslain 28 §:n mukaan työnantajalle suoritettavan päivä- tai äitiysrahan hakemista varten tarvittavia tietoja ja selvityksiä, virkamiehen on toimitettava ne viranomaiselle.

12 §

Virkavapaus kestää enintään niin kauan kuin virkamies on siinä virassa, josta hänelle on myönnetty virkavapautta.

Virkasuhteen päättyminen

13 §

Virkamiehen on osoitettava irtisanoutumisen nimittävälle viranomaiselle. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, irtisanoutuminen on osoitettava asianomaiselle ministeriölle.

Valtion virkamieslain 46 §:n 5 momentissa tarkoitettua suostumuksen irtisanomisajasta poikkeamiseen antaa edellä 1 momentissa tarkoitettu viranomainen.

14 §

Virkamiehen irtisanoutumisen katsotaan tapahtuneen silloin, kun asiakirja, jolla virkamies irtisanoutuu, on saapunut 13 §:n 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle. Samasta ajankohdasta luetaan irtisanomisaika.

Viranomaisen katsotaan irtisanoneen virkamiehen silloin, kun virkamies on saanut tiedon irtisanomis päätöksestä. Samasta ajankohdasta luetaan irtisanomisaika.

15 §

Valtion virkamieslain 49 §:n 4 momentissa tarkoitettua todistuksen virkamiehen irtisanoutumisesta ja 50 §:n 3 momentissa tarkoitettua todistuksen virkasuhteen päättymisestä antaa

nimittävä viranomaislain, jollei erikseen toisin säädetä. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, todistuksen antaa kuitenkin asianomainen ministeriö.

Sivutoimet

16 §

Sivutoimiluvan myöntää, jollei muualla toisin säädetä

1) ministeriön virkamiehelle, keskusviraston tai muun välittömästi ministeriön alaisen viraston päällikölle, muun tuomioistuimen kuin korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentille ja puheenjohtajalle sekä tasavallan presidentin kanslian virkamiehelle asianomainen ministeriö; sekä

2) muille virkamiehille se virasto, jonka palveluksessa tai alaisia he ovat.

17 §

Virkamiehen on viipymättä ilmoitettava valtion virkamieslain 24 §:n 2 momentissa tarkoitetusta sivutoimesta edellä 16 §:ssä tarkoitettu viranomaiselle. Sanottu viranomaislain voi kieltää tällaisen sivutoimen vastaanottamisen ja hoitamisen valtion virkamieslain 24 §:n 2 momentissa tarkoitetulla perusteella.

18 §

Valtioneuvosto antaa tarkemmat sivutoimia koskevat yleiset ohjeet.

Virkamieslautakunnat

19 §

Valtion virkamieslain 75 §:n 1 momentissa tarkoitettuja virastoja, joiden yhteydessä on viraston virkamieslautakunta, ovat

- 1) oikeusministeriö;
- 2) sisäasiainministeriö ja lääninhallitukset;
- 3) puolustusministeriö;
- 4) valtiokonttori, valtiontalouden tarkastusvirasto, verohallitus, tullihallitus, tilastokeskus ja rakennushallitus;
- 5) opetusministeriö, kouluhallitus ja ammatikasvatushallitus;
- 6) maa- ja metsätalousministeriö, maataloushallitus, vesihallitus, metsähallitus ja maanmittaushallitus;
- 7) liikenneministeriö, tie- ja vesirakennushallitus, ilmailuhallitus, rautatiehallitus sekä posti- ja telehallitus;

8) kauppa- ja teollisuusministeriö, merenkulkuhallitus, elinkeinohallitus sekä patentti- ja rekisterihallitus;

9) sosiaali- ja terveysministeriö, työsuojeluhallitus, sosiaalihuolto ja lääkintöhallitus;

10) työvoimaministeriö;

11) ympäristöministeriö ja asuntohallitus; sekä

12) tämän asetuksen voimaantulon jälkeen keskusvirastona perustettava virasto.

20 §

Asian käsittelystä virkamieslautakunnassa pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään läsnä olleet virkamieslautakunnan jäsenet, muut saapuvilla olleet, virkamieslautakunnassa käsitellyt asiat ja virkamieslautakunnassa tehdyt päätökset.

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtajana toimiva jäsen ja pöytäkirjanpitäjä.

Virkamieslautakunnan sihteerinä ja pöytäkirjanpitäjänä toimii edellä 19 §:ssä tarkoitetun asianomaisen viraston määräämä virkamies.

21 §

Virkamieslautakunnan päätöksen sisältävän toimituskirjan taltion allekirjoittaa puheenjohtajana toimiva jäsen. Jos päätöksestä on äänestetty, äänestyslausunto merkitään toimituskirjan taltioon.

Toimituskirjan allekirjoittaa virkamieslautakunnan puheenjohtajana toimiva jäsen.

22 §

Viraston virkamieslautakunnan päätös on viipymättä ilmoitettava kurinpitoasiamiehelle, valtioneuvoston oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle sekä yleisen virkamieslautakunnan päätös valtion virkamieslain 83 §:n 2 momentissa tarkoitettu viranomaiselle ja eduskunnan oikeusasiamiehelle sekä vaadittaessa annettava heille päätös tai oikeaksi todistettu jäljennös siitä neljän päivän kuluessa vaatimuksen esittämisestä.

23 §

Virkamieslautakunnalle osoitettujen asiakirjojen vastaanottamisesta ja lautakunnan asiakirjojen lähettämisestä sekä lautakunnan muista toimistotoista huolehtii edellä 19 §:ssä tarkoitettu asianomainen virasto.

Virkamieslautakunnan puheenjohtajan, muiden jäsenten ja sihteerin palkkioiden ja matkakustannusten korvausten suorittamisen perusteet vahvistaa valtioneuvosto.

Virkamieslautakunnan toiminnasta aiheutuvat

menot suoritetaan edellä 19 §:ssä tarkoitetun asianomaisen viraston varoista.

Tilapäiset virkamiehet

24 §

Virasto voi tulo- ja menoarviossa palkkauksiin osoitettujen määrärahojen rajoissa ottaa tilapäisiä virkamiehiä.

Tilapäinen virkamies otetaan määräajaksi, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tilapäistä virkamiestä pidetään määräajaksi otettuna silloinkin, kun virkamies on otettu määrättyä työtä tai tehtävää varten taikka muulla tavoin rajoitetuksi ajaksi.

Tilapäiselle virkamiehelle suoritettavan palkkauksen määrää asianomainen virasto valtiovarainministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Jos virasto haluaa poiketa vahvistetuista perusteista, asia on alistettava valtiovarainministeriön ratkaistavaksi.

25 §

Tilapäisen virkamiehen virkasuhde voidaan viranomaisen ja virkamiehen puolelta irtisanoa päättymään tietyn irtisanomisajan kuluttua. Viranomainen saa irtisanoa tilapäisen virkamiehen, kun siihen on syytä. Määräajaksi otetun tilapäisen virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista, kun määräaika on kulunut loppuun, jollei virkasuhde irtisanomisen johdosta ole päättynyt sitä ennen.

Tilapäisen virkamiehen irtisanoutuessa saadaan 1 momentissa tarkoitettua irtisanomisajasta poiketa, jos asianomainen viranomainen antaa siihen suostumuksen.

Viranomaisen päätökseen, jolla viranomainen on irtisanonut tilapäisen virkamiehen, ei saa valittamalla hakea muutosta eikä siitä saa tehdä oikaisuvaatimusta.

26 §

Tilapäiselle virkamiehelle, joka toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä, voidaan määrätä kurinpitorangeistus noudattaen soveltuvin osin, mitä valtion virkamieslain 13 luvussa on säädetty.

27 §

Tilapäiseen virkamieheen sovelletaan muutoin soveltuvin osin, mitä valtion virkamieslaissa ja tässä asetuksessa on säädetty virkamiehestä. Häneen ei kuitenkaan sovelleta niitä säännöksiä, joissa on säädetty ainoastaan vaki-

naisesta virkamiehestä tai koeaikaisesta virkamiehestä.

Erinäiset säännökset

28 §

Valtion virkamieslain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin ja tutkimuksiin määrää virkamiehen nimittävä viranomainen. Sama viranomainen määrää virkamiehen antamaan sanotussa momentissa tarkoitettuja tietoja. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, määräyksen antaa kuitenkin asianomainen ministeriö. Kihlakunnantuomarille, käräjätuomarille sekä raastuvanoikeuden pormestari- ja neuvosmiehille määräyksen antaa kuitenkin hovioikeus. Muulle tuomarille ja tuomioistuimen muulle virkamiehelle määräyksen antaa asianomainen tuomioistuin.

Valtion virkamieslain 25 §:n 2 momentin nojalla valtion varoista suoritettavia kustannuksia ovat myös kohtuulliset matkakustannukset tarkastuksiin tai tutkimuksiin toiselle paikkakunnalle 1 momentissa tarkoitettua viranomaisen antaman määräyksen mukaan tehdystä matkasta.

29 §

Virkamiehen siirtämisestä toiseen virkaan valtion virkamieslain 33 §:n tai siinä tarkoitettua erityisen säännöksen nojalla päättää nimittävä viranomainen, jollei erikseen toisin säädetä.

30 §

Ennen kuin virkamiehen toiseen virkaan siirtämisestä valtion virkamieslain nojalla tai virkamiehen irtisanomisesta valtion virkamieslain 46 §:n nojalla tehdään päätös viranomaisen on varattava, mikäli siirrettävä tai irtisanottava virkamies sitä pyytää, asianomaiselle pääluottamusmiehelle tai luottamusmiehelle tilaisuus tulla kuulluksi. Samoin edellytyksin on asianomaiselle pääluottamusmiehelle tai luottamusmiehelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen valtion virkamieslain 65 §:n 2 momentin nojalla tapahtuvaa virkamiehen virantoimituksesta pidättämistä, jollei virantoimituksesta pidättämistä asian laadun vuoksi ole saatettava voimaan välittömästi.

31 §

Kun virkamies valtion virkamieslain 36 §:n nojalla asetetaan käytettäväksi, voidaan hänet

oikeuttaa tänä aikana edelleen käyttämään entisen viran mukaista nimeä ja arvoa tai muuta hänelle annettaviin tehtäviin soveltuvaa nimeä ja arvoa.

32 §

Määrättäessä valtion virkamieslain 57 §:n nojalla virkamiehelle kurinpitosaakkoa pidetään yhden päivän peruspalkkana ja sitä vastaavana palkkana kalenterikuukaudesta riippumatta 1/365 osaa sanotusta palkasta vuodessa.

33 §

Virkamatkasta ja muista virkatoimien kustannuksista on haettava korvausta asianomaiselta viranomaiselta kahden kuukauden kuluessa virkamatkan päättymisestä tai muun kustannuksen syntymisestä uhalla, että oikeus korvaukseen ja mahdollisesti maksettuihin ennakoon muutoin menetetään. Erityisestä syystä voi asianomainen ministeriö määrätä, että korvausta on haettava lyhyemmän ajan kuluessa. Asianomainen ministeriö voi hakemuksesta myöntää luvan korvauksen maksamiseen, vaikka korvausta ei ole haettu määräajassa.

34 §

Virkamiehelle virkasuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta ja kustannusten korvausta koskevan asian ratkaisee, jollei muualla toisin säädetä

1) ministeriön ja oikeuskanslerinviraston virkamiehen, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentin ja jäsenen se-

kä tasavallan presidentin kanslian virkamiehen osalta asianomainen ministeriö;

2) puoliustusvoimien virkamiehen osalta pääesikunta ja rajavartiolaitoksen virkamiehen osalta rajavartiolaitoksen esikunta;

3) kaupunginviskaalinviraston ja kaupunginvoudinviraston virkamiehen osalta maistraatti; sekä

4) muiden virkamiesten osalta se virasto, jonka palveluksessa tai alaisina he ovat.

Muuttokustannusten korvausta haetaan siltä 1 momentissa tarkoitettulta viranomaiselta, jonka palveluksesta virkamies on siirretty.

35 §

Asianomainen esimies voi vaaran välttämiseksi tai järjestyksen ylläpitämiseksi tahi muusta erityisestä syystä poistaa virkamiehen virantoumituksesta.

36 §

Mitä tässä asetuksessa on säädetty ministeriöstä, koskee myös valtioneuvoston kansliaa, ja mitä tässä asetuksessa on säädetty virastosta, koskee myös valtion laitosta.

37 §

Tarkemmat määräykset tämän asetuksen soveltamisesta antaa tarvittaessa valtiovarainministeriö.

38 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Asetus

valtion virkamiesten uudelleen sijoittamisesta

Valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään päivänä kuuta 19 annetun valtion virkamieslain (/) 35 §:n nojalla:

1 §

Valtiokonttori huolehtii valtion virkamieslain 35 §:ssä tarkoitettuna asianomaisena viranomaisena, sen mukaan kuin tässä asetuksessa säädetään, virkamiesten toiseen virkaan sijoittamista varten tarvittavista toimenpiteistä.

Sijoittamisella tarkoitetaan tässä asetuksessa virkaan siirtämistä, nimittämistä ja ottamista.

Mitä tässä asetuksessa säädetään virkamiehestä, koskee myös sitä, joka on ollut virkasuhteessa valtioon.

2 §

Virastojen on ilmoitettava riittävän ajoissa etukäteen valtiokonttorille virastoissa suoritettavista virkamiesten toiseen virkaan sijoittamisen tarvetta aiheuttavista järjestelyistä, mikäli sijoittamista ei ole mahdollista hoitaa viraston omin toimenpitein.

Virastojen on annettava valtiokonttorille sen antamien ohjeiden mukaisesti virkamiesten toiseen virkaan sijoittamista varten tarvittavat tiedot ja selvitykset.

3 §

Valtiokonttorin asiana on ryhtyä tässä asetuksessa säädettyihin toimenpiteisiin virkamiesten sijoittamiseksi saatuaan 2 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen tai todettuaan muutoin sijoittamisen tarvetta, jos toiseen virkaan on tarkoitus sijoittaa

1) virkamies, jonka toiseen virkaan siirtämiseen on valtion virkamieslain 33 §:ssä säädetty peruste;

2) virkamies, joka saa valtion eläkelaisa tarkoitetta työkyvyttömyyseläkettä ja joka ennen eläkeiän saavuttamista todetaan ansiotyöhön kykeneväksi;

3) virkamies, joka saa valtion eläkelaisa tarkoitetta työttömyyseläkettä; tai

4) virkamies, joka on irtisanottu viran lakauttamisen vuoksi ja jonka uudelleen työhön sijoittuminen on iän ja muun syyn vuoksi vaikeaa.

4 §

Valtiokonttori voi 3 §:ssä tarkoitettujen virkamiesten sijoittamista varten määrätä, että yhtä tai useampaa avoinna olevaa tai avoimeksi tulevaa virkaa ei saa sen määräämän ajan kuluessa julistaa haettavaksi eikä täyttää pysyvästi eikä väliaikaisesti ilman valtiokonttorin lupaa. Annettu määräys on voimassa siihen saakka kunnes valtiokonttori tai 7 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa valtiovarainministeriö toisin määrää.

Valtiokonttorin on viipymättä pyrittävä osoittamaan virkaan, jota sen 1 momentin nojalla antama määräys koskee, yksi tai useampia siihen soveltuvia sijoitettavia virkamiehiä.

5 §

Valtiokonttori voi myös erityisestä syystä määrätä, että yhtä tai useampaa avoinna olevaa tai avoimeksi tulevaa virkaa ei saa sen määräämän ajan kuluessa julistaa haettavaksi eikä täyttää pysyvästi eikä väliaikaisesti ilman valtiokonttorin lupaa, jos virkamiesten toiseen virkaan sijoittamisen tarvetta on odotettavissa sen johdosta, että viraston uudelleen järjestely on vireillä. Annettu määräys on voimassa siihen saakka kunnes valtiokonttori tai 7 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa valtiovarainministeriö toisin määrää.

6 §

Edellä 3 §:ssä tarkoitetulle virkamiehelle voidaan, milloin se uudelleen sijoittamista varten katsotaan asianmukaiseksi ja tarpeelliseksi, järjestää tarkoituksenmukaista jatko- ja täydennyskoulutusta ja tarvittaessa uudelleenkoulutusta.

7 §

Valtiovarainministeriö voi hakemuksesta antaa viranomaiselle luvan täyttää säännönmukaisessa järjestyksessä viran, jota valtiokonttorin 4 tai 5 §:n nojalla antama määräys koskee ja jonka täyttämiseen valtiokonttori ei ole antanut lupaa, jos viranomainen osoittaa viran täyttämiseen olevan painavia syitä.

8 §

Mitä 4, 5 ja 7 §:ssä on säädetty, ei koske virkaa, johon nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus.

Valtiokonttori voi tehdä asianomaiselle ministeriölle esityksen virkamiehen sijoittamiseksi 1 momentissa tarkoitettuun virkaan. Jos nimitävänä viranomaisena on korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus, esitys tehdään kuitenkin tälle tuomioistuimelle.

9 §

Mitä tässä asetuksessa on säädetty ministeriöstä, koskee myös valtioneuvoston kansliaa. Mitä tässä asetuksessa on säädetty virastosta, koskee myös valtion laitosta.

10 §

Tarkemmat määräykset tämän asetuksen soveltamisesta antaa tarvittaessa valtiovarainministeriö.

11 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Eroraha-asetus

Valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään päivänä kuuta 19 annetun valtion virkamieslain (/) 3 §:n 2 momentin sekä 51—53 §:n nojalla:

Yleistä

1 §

Virkasuhteen päättymisen perusteella virkamiehelle suoritettavasta erorahasta ja toistuvasta korvauksesta on voimassa, mitä tässä asetuksessa säädetään. Virkamiehestä käytetään tässä asetuksessa nimitystä edunsaaja.

Palvelussuhteella tarkoitetaan tässä asetuksessa sellaista virkasuhdetta, työsopimussuhdetta ja virkasuhteeseen verrattavaa julkisoikeudellista palvelussuhdetta, jossa viikottainen työaika on vähintään 20 tuntia.

Eroraha

2 §

Eroraha suoritetaan peruserorahana ja lisäerorahana.

Peruserorahan ja lisäerorahan myöntämisen yleiset edellytykset ovat seuraavat:

1) edunsaajan virkasuhde on päättynyt valtion virkamieslain 51 §:ssä tarkoitetusta syystä taikka edunsaaja, joka on ollut virkasuhteen päättyessä tilapäisenä virkamiehenä, on irtisanottu sen johdosta, että työvoimaa on supistettu tai toiminta lopetettu;

2) edunsaaja on ollut palvelussuhteessa valtion yhdenjaksoisesti vähintään virkasuhteensa päättymistä edeltäneet viisi vuotta;

3) edunsaaja on virkasuhteensa päättyessä

a) täyttänyt 50 mutta ei 63 vuotta, tai

b) täyttänyt 40 vuotta ja ollut yhdenjaksoisesti ennen virkasuhteensa päättymistä palvelussuhteessa valtion niin kauan, että hänen täysien ikävuosiensa ja täysien palvelusvuosiensa yhteismäärä on vähintään 50;

4) edunsaaja ei virkasuhteensa päättyessä saa eikä hänellä tällöin ole oikeutta saada valtion varoista vanhuuseläkettä; sekä

5) edunsaajalle ei ole myönnetty ylimääräistä eläkettä eikä hänelle ole varattu mahdollisuutta erityisin edellytyksin saada ylimääräistä eläkettä.

3 §

Peruserorahan myöntämisen erityisenä edellytyksenä on, että edunsaaja on välittömästi virkasuhteensa päättymisestä lukien ollut työttömänä ja että hän on samasta ajankohdasta lukien ollut työnhakijana työnvälityksessä niin kauan, että hänen työhön sijoittumistaan voidaan pitää vaikeana, eikä hän ole tänä aikana ilman pätevää syytä kieltäytynyt

1) ottamasta vastaan saatavissa ollutta, hänen ammattitaitoaan, työkykyään ja koulutustaan vastannutta ja hänelle muutoin soveltunutta lakosta tai työnsulusta taikka muusta näihin verrattavasta työtaistelutoimenpiteestä vapaata työtä, josta olisi maksettu virka- tai työehtosopimuksen mukainen palkka, tai, jollei sopimusta ollut, sellaisessa työssä käypä palkka, eikä

2) osallistumasta hänelle sopivaan työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) mukaiseen tai muuhun ammattikoulutukseen.

4 §

Lisäerorahan myöntämisen erityisenä edellytyksenä on

1) että edunsaajalle on myönnetty peruseroraha; sekä

2) että edunsaaja on välittömästi virkasuhteensa päättymisestä lukien ollut työttömänä ja että hän on samasta ajankohdasta lukien ollut työnhakijana työnvälityksessä niin kauan, että hänen työhön sijoittumistaan voidaan pitää ilmeisen vaikeana, eikä hän ole tänä aikana ilman pätevää syytä kieltäytynyt ottamasta vastaan saatavissa ollutta 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua työtä eikä osallistumasta 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen.

Toistuva korvaus

5 §

Toistuva korvaus voidaan harkinnan mukaan myöntää edunsaajalle, jolle on myönnetty peruseroraha ja lisäeroraha ja joka niiden myöntämisen jälkeen edelleen on työttömänä ja työnhakijana työnvälityksessä. Toistuvaa korvausta ei kuitenkaan saa myöntää edunsaajalle, joka

1) ei ole virkasuhteen päättyessä ollut virassa vakinaisessa virkamiehenä; tai

2) ei ole ennen virkasuhteen päättymistä ollut palvelussuhteessa valtioon niin kauan, että hänen täysien ikävuosiensa ja täysien palvelusvuosiensa yhteismäärä olisi vähintään 75.

Harkittaessa sitä, myönnetäänkö edunsaajalle toistuva korvaus, on otettava huomioon edunsaajan mahdollisuus vallitsevassa työllisyystilanteessa saada työtä, edunsaajan taloudellisen tuen tarve sekä muut asiaan vaikuttavat seikat.

6 §

Toistuvan korvauksen määrä vahvistetaan harkinnan mukaan kussakin tapauksessa erikseen. Toistuvan korvauksen määrää harkittaessa otetaan huomioon edunsaajan valtion palvelusajan pituus, hänen virasta viimeksi saamansa palkkaus, muut tulot, joita edunsaaja virkasuhteen päätyttyä saa tai olisi voinut saada sekä muut asiaan vaikuttavat seikat. Edunsaajan toistuvan korvauksen määrä ei kuitenkaan saa ylittää kahta kolmasosaa hänelle virasta viimeksi suoritetusta palkkauksesta.

7 §

Toistuva korvaus myönnetään määrääjäksi, kerrallaan kuitenkin enintään kuudeksi kuukaudeksi. Toistuva korvaus voidaan myöntää enintään siihen saakka, kun edunsaaja saavuttaa eläkeiän. Toistuva korvaus myönnetään aikaisintaan hakemusta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Toistuvan korvauksen suorittamisen edellytyksenä on, että edunsaaja on jatkuvasti työttömänä ja työnhakijana työnvälityksessä. Toistuvan korvauksen saajan olosuhteissa tapahtuneesta sellaisesta muutoksesta, joka voi vaikuttaa korvauksen määrään tai sen maksamiseen, hänen tai hänen edustajansa on viipymättä ilmoitettava valtiokonttorille sen mukaan kuin valtiokonttori määrää.

Toistuva korvaus on välittömästi lakkautettava, sen maksaminen määrääjäksi keskeytettävä tai maksettavaa määrää alennettava, jos niiden olosuhteiden, joihin päätös toistuvan korvauksen myöntämisestä tai sen määrän vahvistamisesta perustuu, päätöksen antamisen jälkeen havaitaan olennaisesti muuttuneen. Toistuva korvaus on samoin välittömästi lakkautettava, sen maksaminen keskeytettävä tai maksettavaa määrää alennettava, jos edunsaaja on vääriä tietoja antamalla tai salaamalla todellisen asianlaidan saanut aikaan sen, että toistuvaa korvausta on suoritettu perusteettomasti.

8 §

Toistuva korvaus myönnetään edunsaajalle valtion virkamieslain 52 §:ssä säädettyä perusteella sen estämättä, että edunsaaja ei täytä edellä 5 §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Toistuvan korvauksen määrään, myöntämiseen, suorittamiseen ja lakkauttamiseen noudatetaan muutoin, mitä tässä asetuksessa säädetään.

9 §

Jos valtion virkamieslain 52 §:n nojalla myönnetyn toistuvan korvauksen saaja myöhemmin tuomioistuimen päätöksellä pannaan viralta saman syyn johdosta, joka aiheutti irtisanomisen ja toistuvan korvauksen myöntämisen, on toistuva korvaus välittömästi lakkautettava.

Erinäiset säännökset

10 §

Jos edunsaaja, jolle virkasuhteen päättyessä olisi muutoin voitu myöntää peruseroraha tai lisäeroraha, sijoittuu uudelleen työhön ja viiden vuoden kuluessa virkasuhteen päättymisestä menettää uuden työpaikkansa sellaisesta syystä, jonka perusteella eroraha asianomaisten säännösten ja määräysten mukaan voitaisiin myöntää, hänelle voidaan kyseisen aikaisemman virkasuhteen perusteella myöntää peruseroraha ja lisäeroraha noudattaen, mitä edellä 3 ja 4 §:ssä on säädetty.

11 §

Edunsaajalle, joka täyttää muut peruserorahan tai lisäerorahan myöntämisen edellytykset, mutta joka ei ole välittömästi virkasuhteen päätyttyä ollut työnhakijana työnvälityksessä sen vuoksi, että hän on sijoittunut väliaikaise-

na pidettävään työhön tai että hän on ollut sairaana tai hänellä on ollut muu pakottava este, voidaan myöntää peruseroraha ja lisäeroraha, jos hän välittömästi väliaikaisena pidettävän työn tai sanotun esteen päätyttyä on ollut työnhakijana työnvälityksessä edellä 3 ja 4 §:n säädetyin tavoin.

12 §

Jos valtion virkamieslain 52 §:n nojalla myönnetty toistuva korvaus on lakkautettu uuden työn vastaanottamisen johdosta ja edunsaaja tämän jälkeen menettää uuden työpaikan ilman omaa syytään, hänelle voidaan hakemuksesta myöntää uudelleen toistuva korvaus noudattaen, mitä edellä on säädetty. Toistuvaa korvausta ei saa myöntää uudelleen myöhemmin kuin yhden vuoden kuluttua uuden työn vastaanottamisesta.

Toistuva korvaus voidaan 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa myöntää uudelleen, jos edunsaaja on ollut pitkän aikaa valtion palveluksessa ennen irtisanomista, 1 momentissa säädetyn määräjän estämättä, ei kuitenkaan myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua uuden työn vastaanottamisesta.

13 §

Erorahaa ja toistuvaa korvausta ei saa ilman painavaa syytä myöntää, ellei sitä koskevaa hakemusta ole toimitettu valtiokonttorille viimeistään virkasuhteen päättymistä seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä. Edellä 10 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa erorahaa ei saa ilman painavaa syytä myöntää, ellei hakemusta ole toimitettu valtiokonttorille viimeistään vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana edunsaaja on menettänyt siinä tarkoitettua uuden työpaikan.

14 §

Erorahaa ja toistuvaa korvausta koskeva hakemus on tehtävä valtiokonttorin vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä nimikirjanote tai sitä vastaava selvitys sekä työvoimaviranomaisen antama todistus siitä, että hakija täyttää edellä 3 §:ssä, 4 §:n 2 kohdassa ja 5 §:ssä säädetty edellytykset, sekä muu tarpeellinen valtiokonttorin vaatima selvitys.

15 §

Erorahan ja toistuvan korvauksen myöntää ja suorittaa valtiokonttori.

Toistuva korvaus maksetaan kuukausittain valtiokonttorin määrääminä maksupäivinä.

16 §

Erorahaa ja toistuvaa korvausta koskeva asia voidaan tarvittaessa valmistavasti käsitellä valtion virkamieslain 53 §:ssä tarkoitettussa eroraha-asia neuvottelukunnassa.

17 §

Eroraha-asia neuvottelukunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä. Heidän toimikautensa on kolme vuotta.

Eroraha-asia neuvottelukunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja yhden jäsenen määrää valtioneuvosto valtiovarainministeriön ja kolme muuta jäsentä virkamiesyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Kutakin jäsentä kohti, puheenjohtajaa lukuunottamatta, määrätään samalla tavalla yksi varamies.

Jos jäsen tai varamies kesken toimikautensa eroaa tai kuolee, määrätään hänen tilalleen uusi jäsen tai varamies jäljellä olevaksi toimikaudeksi siten kuin 2 momentissa on säädetty.

18 §

Eroraha-asia neuvottelukunta on päätösvaltainen, kun läsnä on vähintään kaksi valtiovarainministeriön ehdotuksesta määrättyä jäsentä sekä vähintään kaksi keskusjärjestöjen ehdotuksesta määrättyä jäsentä.

Eroraha-asia neuvottelukunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa, johon merkitään läsnä olleet neuvottelukunnan jäsenet sekä neuvottelukunnan tekemät päätökset.

Eroraha-asia neuvottelukunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja muiden jäsenten sekä sihteerin ja asiantuntijan palkkiot vahvistaa valtiovarainministeriö. Eroraha-asia neuvottelukunnasta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä valtion komiteoista on määrätty.

19 §

Valtiokonttorin päätökseen toistuvaa korvausta koskevassa asiassa ei saa valittamalla hakea muutosta eikä siitä saa tehdä oikaisuvaatimusta.

20 §

Tarkempia määräyksiä tämän asetuksen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaa valtiovarainministeriö.

21 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Tällä asetuksella kumotaan 29 päivänä joulukuuta 1977 annettu valtioneuvoston päätös valtion virkamiesten erorahasta (1075/77) sii-

hen myöhemmin tehtyine muutoksineen, kuitenkin niin, että sanottua päätöstä siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen on sovellettava ennen tämän asetuksen voimaantuloa päättyneisiin palvelussuhteisiin.

Asetus

valtion virkamieslain voimaanpanolain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta

Valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään päivänä kuuta 19 annettun valtion virkamieslain voimaanpanolain (/) 14 ja 40 §:n nojalla:

Siirtymäkauden erityisjärjestelyt

1 §

Valtion virkamieslain voimaanpanolain 15 §:n 2 momentissa ja 36 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehtävä sille viranomaiselle tai laitokselle, joka pitää asianomaista henkilöä koskevaa nimikirjaa tai sitä vastaavaa luetteloa. Ilmoitus on tehtävä valtiovarainministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Viranomaisen tai laitoksen on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksesta merkintä nimikirjaan tai sitä vastaavaan luetteloon ja annettava ilmoituksen tekijälle todistus.

2 §

Valtion virkamieslain voimaanpanolain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettu tilapäinen toimihenkilö sekä tuntiopettaja, satunnainen apulainen, liikenneoppilas, postiaseman hoitaja, postinjakaja, puhelinaseman hoitaja ja muut virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon olevat henkilöt siirtyvät valtion virkamieslain voimaantullessa entisen nimityksen ja entiseen palkkausluokkaan kuuluvaan tai muutoin palkkaukseltaan entiseen sekä muutoin vastaavaan tilapäiseen tehtävään tilapäiseksi virkamieheksi.

Rajavartiija ja sotilaallisissa tehtävissä palvelleva värvätty siirretään valtion virkamieslain voimaantullessa säädettyä järjestystä noudattaen perustettuun vastaavaan virkaan.

3 §

Edellä 2 §:ssä säädetyllä tavalla tilapäiseksi virkamieheksi siirtyneeseen virkamieheen sovelletaan, mitä valtion virkamiesasetuksen 24—27 §:ssä on säädetty tilapäisestä virkamiehestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun virkamieheen sovelletaan myös, jollei jäljempänä toisin säädetä, mitä valtion virkamieslain voimaan-

panolaissa on säädetty virkamiehestä. Häneen ei kuitenkaan sovelleta niitä säännöksiä, joissa on säädetty ainoastaan vakinaisesta virkamiehestä tai koeaikaisesta virkamiehestä.

4 §

Edellä 2 §:ssä säädetyllä tavalla tilapäiseksi virkamieheksi siirtyneeseen virkamieheen sovelletaan, mitä viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa tai muutoin erikseen on säädetty vastaavasta tilapäisestä toimihenkilöstä tai vastaavasta muusta edellä 2 §:ssä tarkoitettu henkilöstä, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamiesasetuksen kanssa.

5 §

Puolustusvoimien palveluksessa olevan värvätyn eroamisistä on valtion virkamieslain voimaantulua edelleen voimassa, mitä puolustusministeriö on määrännyt, kunnes asiasta asetuksella toisin säädetään.

Siirtymäkauden palvelussuhteen ehtojen erityisjärjestelyt

6 §

Tilapäisen virkamiehen virkasuhde voidaan irtisanoa päättymään viranomaisen toimesta aikaisintaan kuukauden kuluttua ja virkamiehen toimesta aikaisintaan 14 päivän kuluttua.

Erinäiset säännökset

7 §

Mitä edellä 3 ja 6 §:ssä on säädetty, sovelletaan vain siihen saakka kunnes asiasta valtion virkaehtosopimuslain nojalla sovitaan ja jollei palvelussopimuksesta tai palvelussitoumuksesta muuta johdu.

8 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Asetus

virkaalan ja tuomarinvalan vannomisesta annetun asetuksen muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1964 virkaalan ja tuomarinvalan vannomisesta annetun asetuksen (214/64) 1 § näin kuuluvaksi:

1 §

Seuraavien virkamiesten on ryhtyessään virkaa hoitamaan tehtävä säädetyin kaavan mukainen virkavalu:

1) valtioneuvoston oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin;

2) niiden ministeriön, valtioneuvoston kanslian, oikeuskanslerinviraston ja tasavallan presidentin kanslian virkamiesten, jotka tasavallan presidentti tai valtioneuvosto nimittää;

3) niiden ulkoasiainhallinnon virkamiesten, jotka tasavallan presidentti nimittää;

4) välittömästi ministeriön tai valtioneuvoston kanslian alaisen viraston tai laitoksen päällikön sekä keskusviraston jäsenen;

5) maaherran;

6) puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sotilasvirassa tai sotilaallisessa tehtävässä palvelevien virkamiesten; sekä

7) poliisilaissa (84/66) tarkoitetun poliisi- miehen ja vankeinhoitolaitoksen virkamiehen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun virkaan viran väliaikaiseksi hoitajaksi tai viransijaiseksi otetun voi viranomainen, joka hänet on ottanut, velvoittaa tekemään virkaalan.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Asetus

vankeinhoitolaitoksesta annetun asetuksen muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä lisätään 17 päivänä helmikuuta 1950 vankeinhoitolaitoksesta annetun asetuksen (86/50) 46 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

46 §

— — — — —
Jos valtion virkamieslain 47 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetun vankeinhoitolaitoksen virkamiehen irtisanomisesta päättää oikeusministeriön vankeinhoito-osaston alainen vi-

ranomainen, on tämän alistettava irtisanomispäätös oikeusministeriön vankeinhoito-osaston vahvistettavaksi.

_____ Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Asetus

puolustusvoimista annetun asetuksen muuttamisesta

Puolustusministerin esittelystä muutetaan 23 päivänä huhtikuuta 1975 puolustusvoimista annetun asetuksen (274/75) 60 § näin kuuluvaksi:

60 §

Jos sotilasvirassa tai sotilaallisessa tehtävässä palvelevan virkamiehen irtisanomisesta päättää pääesikunnan alainen viranomainen, on tämän alistettava irtisanomispäätös pääesikunnan vahvistettavaksi.

_____ Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Asetus

rajavartiolaitoksesta annetun asetuksen muuttamisesta

Sisäasiainministerin esittelystä muutetaan 9 päivänä tammikuuta 1976 rajavartiolaitoksesta annetun asetuksen (2/76) 59 § näin kuuluvaksi:

59 §

Jos sotilasvirassa palvelevan virkamiehen irtisanomisesta päättää rajavartiolaitoksen esikunnan alainen viranomainen, on tämän alistettava irtisanomispäätös rajavartiolaitoksen esikunnan vahvistettavaksi.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Asetus

eräiden virkojen täyttämisestä

Valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään päivänä kuuta 19 annetun valtion virkamieslain (/) 6 §:n 3 momentin nojalla:

1 §

Jäljempänä mainitut virat voidaan sen estämättä, mitä asetuksissa sanottujen virkojen perustamisesta on säädetty, täyttää toistaiseksi tai määräajaksi, enintään kuitenkin viideksi vuodeksi kerrallaan:

ulkoasiainministeriön sopimuspalkkainen lainsäädäntöneuvoksen virka;

oikeusministeriön lainvalmisteluosaston apulaisosastopäällikön, lainsäädäntöjohtajana ja lainvalmisteluosaston lainsäädäntöneuvoksen sopimuspalkkaiset virat;

puolustusministeriön pääsihteerin ja yleissihteerin sopimuspalkkaiset virat;

valtiovarainministeriön valtiosihteerin, osastojaon ulkopuolella olevan neuvottelevan virkamiehen ja vero-osaston lainsäädäntöneuvoksen sopimuspalkkaiset virat;

taloudellisen suunnittelukeskuksen apulaisjohtajan sopimuspalkkainen virka;

opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosaston osastopäällikön sopimuspalkkainen virka;

Helsingin yliopiston kasvatustieteiden osaston opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukoulujen rehtorien sopimuspalkkaiset virat;

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiede-

kunnan opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukoulun rehtorin sopimuspalkkainen virka;

Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Oulun opettajankoulutuslaitoksen ja Kajaa-

nin opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukoulujen rehtorien sopimuspalkkaiset virat;

Joensuun korkeakoulun kasvatustieteiden osaston Joensuun ja Savonlinnan opettajankoulutuslaitosten harjoittelukoulujen rehtorien sopimuspalkkaiset virat;

Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Turun opettajankoulutuslaitoksen ja Rauman opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukoulujen rehtorien sopimuspalkkaiset virat;

Tampereen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Tampereen opettajankoulutuslaitoksen ja Hämeenlinnan opettajankoulutuslaitoksen harjoittelukoulujen rehtorien sopimuspalk-

kaiset virat sekä humanistisen tiedekunnan professorin (teatterityö) sopimuspalkkainen virka;

Abo Akademin kasvatustieteiden tiedekuntaa varten ylläpidettävän harjoittelukoulun rehtorin sopimuspalkkainen virka;

teatterikorkeakoulun rehtorin, apulaisrehtorin, koulutuskeskuksen johtajan ja näyttelijän-

työnlaitoksen professorin sopimuspalkkaiset virat;

taideteollisen korkeakoulun rehtorin, koulutuskuskuksen johtajan, professorin ja apulaisprofessorin sopimuspalkkaiset virat;

rauhan- ja konfliktitutkimuslaitoksen johtajan sopimuspalkkainen virka;

Suomen Akatemian sopimuspalkkainen tutkimusjohtajan virka;

maa- ja metsätalousministeriön sopimuspalkkainen lainsäädäntöneuvoksen virka;

kauppa- ja teollisuusministeriöön 14 päivänä tammikuuta 1983 annetulla asetuksella (75/

83) perustettu sopimuspalkkainen neuvottelevan virkamiehen virka;

sosiaali- ja terveysministeriön sopimuspalkkainen lainsäädäntöneuvoksen virka; ja

ympäristöministeriön sopimuspalkkainen lainsäädäntöneuvoksen virka.

Sosiaali- ja terveysministeriön sopimuspalkkainen valtakunnansovittelijan virka voidaan täyttää määräajaksi, kuitenkin enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .